

Johann Wolfgang
Goethe

FAUSTAS

TRAGEDIJOS
ANTRA DALIS

PENKI VEIKSMAI

Iš vokiečių kalbos vertė
Antanas A. Jonynas

VILNIUS

-

TRAGEDIJOS
ANTRA
DALIS

PIRMAS
VEIKSMAS

GRAŽI
VIETOVĚ

FAUSTAS guli gėlėje pievoje, pavargęs,
neramus, ir stengiasi užsnūsti.

Prieblanda.

*Rateliu plevendamos skraido DVASIOS,
mažos žavios būtybės.*

ARIELIS

Dainuoja pritariant Eolo arfai

Kai gegužyje pažyra
Žemėn žiedlapių lietus,
4615 Kai žalia palaima tvyro
Žaižaruodama laukuos,
Elfų dvasios išmintingos
Sukasi be atvangos,
Nekaltus ir nuodėmingus
4620 Pasiruošusios paguost.

Apie jo galvą sukdami šoky
Švelniai paguoskit, kaip tik elfai moka,
Jo sielą, iškankintą sumaišties,
Nukreipkit priekaištų aitrų laviną
4625 Ir išvaduokit nuo klaikios jo patirties.
K e t u r i o s pauzės naktį padalina,
Ir kiekviena jų vis kitos vertės.
Ant samanų vėsių galva jau svyra,
Nuplaukit kūną užmaršties rasa,
4630 Lai atsigaua sąnariai sustirę
Ir lig aušros atsikvepia dvasia.
Negaiškit, elfų priedermė graži
Gražinti šventai šviesai žmogų šį.

CHORAS

Dainuoja po vieną, poromis ir po keletą pakaitomis ir visi sykiu

Drungnas vėjas švelniai glosto
4635 Žalią pievą pamišky,
Saldžiakvapėm rūko juostom
Leidžias prieblanda blyški.
Numalšinkit sielos žvarbą,
Kol lyg kūdikis nurims,
4640 Ir dienos vartus užverkit
Jo pavargusioms akims.

Jau naktis sparnus nuleido,
Spiečias žvaigždės prie žvaigždžių,
Iš aukštybių žemėn svaido
4645 Pilnas saujas kibirkščių;
Ežeras žvaigždėm suribęs,
Nutvieksa žvaigždžių veja,
Ir lyg antspaudas ramybės
Žėri mėnuo danguje.

4650 Ir džiaugsmi, ir kančios baigės,
Viskas dingo pagaliau;
Pats geriausias vaistas - laikas;
Tuo, kas laukia, pasikliauk.
Ties kalvom, virš slėnių gijom
4655 Draikos ūkanų plaukai
Ir sidabriškai vilnija
Derlių žadantys laukai.

Žadink troškimus! Nebūgštauk,
Jau rytuos šviesa matyt.
4660 Miegas buvo tau tik lukštas,
Metas jį nusikratyt!
Ko tau delsti ir šnairuoti,

Kol dar trypčioja kiti,
Reikia tik aistros ir proto,
4665 Kad pasiektum, ko geidi.

Keistas gaudesys skelbia saulės artėjimą

ARIELIS

Girdite! Tai griaudžia Horos!
Žadindamos dvasių chorus
Girgždina uolynų kuorus,
O ties naujo ryto vartais
4670 Dunda Febo ratai nartūs,
Griaudi gimstanti šviesa!
Gaudžia būgnai ir trimitai
Negirdėtai, nematytai,
Kad net plyšta ausyse.
4675 Slėpkitės žiedų vainikuos,
Tarp šakų lindėkit tykūs,
Lįskit tarp uolų gilyn;
Nes apkurst bemat gali.

FAUSTAS

Pasveikindama ūkanotą žarą
4680 Vėl manyje gyvybė ima trykšti,
Su tavimi alsuot man buvo gera
Per naktį, žeme, amžinai pirmykšte,
Vėl pasirengus rūpesčiu apglobti,
Tu žadini many galingą ryžtą
4685 Iš naujo į aukščiausią būtį kopti. -
Iš prieblandų pasaulis skleidžias dienai,
Tūkstančiabalsiai paukščiai ima sukti,
Nors dar sruvena rūko upės slėniais,
Dangaus šviesa tarpeklių gelmę veria,
4690 Ir tiesia šakeles miegūstas kėniai,

Ir gaiviai ošia eglės žaliaskarės;
Iš apačios vis naujos spalvos randas,
Ir blykčioja rasos lašai nukarę, -
Jaučiuos, tarytum rojų būčiau sklandęs.

- 4695 Pažvelk aukštyn! - Kalnų viršūnės tyros
Jau skelbia valandą džiaugsmingos šventės,
Jos pirmos amžinon švieson panyra,
Kurioj vėliau ir visas slėnis skendi.
Jos aštrūs spinduliai antai jau žyra
4700 Ant pievų sužaliavusių terasų,
Ir staciomis pakopom žemėn gruma; -
Štai ji! - ir nudelbiu akis nedrąsiai
Apakintas lig skausmo jos skaistumo.

- Taip jau yra, kad ilgesingos viltys,
4705 Ilgai brandintos mūsų nuolankumo,
Kai sykį netikėtai išsipildo, -
Tokia liepsna iš amžinybės plieskia,
Kad priblokšti tegalime nutilti.
Gyvybės deglu troškom pasišviesti,
4710 O priešais mus visa gaisrų pašvaistė!
Ar meilė, neapykanta taip tvieskia
Liepsnojančiom kančios ir džiaugsmo skraistėm,
Kad turime žemyn nudelbti žvilgsnį
Ir nekalčiausių šydais apsiskleisti?

- 4715 Tegu jau saulė man į kuprą dilgsi!
Krioklys, per uolą prasigraužęs kelią -
Žaviuos juo vis labiau kiekvieną mirksnį -
Suskildamas į tūkstančius srovelių,
Kurios į tūkstančius naujų ištykšta,
4720 Putotais purslais vėl į viršų kelias.
Ir kaip žavingai it spalvinga rykštė

Išlinksta amžinai kitokia juosta,
Kuri tai išryškėja, tai išblykšta
Ir dvelkteli gaivia rasa ant skruostų.
4725 Ji troškimus žmogaus atspindi ryškiai.
Išžiūrėk - juk viskas taip ir klostos:
Spalvingi atšvaitai būtis mūsiškė.

IMPERATORIAUS REZIDENCIJA

SOSTO SALĖ

Valstybės taryba laukia Imperatoriaus.

TRIMITAI

Įeina DVARIŠKIAI: visų rangų, prabangiai pasipuošę.

IMPERATORIUS sėdasi į sostą, jam iš dešinės atsistoja Astrologas.

IMPERATORIUS

Visus jus sveikinu garbingai,
Prie sosto susirinkę ponai; -
4730 Antai išminčius jau prie šono,
Bet kurgi juokdarys pradingo?

DIDIKO SŪNUS

Ant laiptų jūsų šleifo siekė,
Ir virto lašiniais į priekį,
Dar žioptelėjo kaip žuvis...
4735 Jei gyvas, tai išsiblaivys.

KITAS DIDIKO SŪNUS

Bet ir miklumas neregėtas -
Jau kitas gviešias į jo vietą.
Mokėk ir taip išsidabink,
Tačiau marmūzė - Dieve gink;
4740 Neveltui apsauga iš karto
Prieš jį atstatė alebardas -
Bet būk gudrus ir jį suimk!

MEFISTOFELIS

atsiklaupęs prieš sostą

- Ko neapkenčiame, bet geidžiam?
Ko ilginės ir gujam lauk?
4745 Ką vejam, bet nuskriaust neleidžiam?
Ko nevertėtų prisišaukt?
Ką žiauriai kaltinam ir glostom?
Ką niekini, bet išklausai?
Kas gretinas prie tavo sosto?
4750 Kas pats nusprendžia, koks jisai?

IMPERATORIUS

- Kol kas nesišvaistyk žodžiu!
Apsieikime be mįslių iš pradžių,
Su ponais jų retai pristinga. -
Pats spręsk! Klausytis man patinka.
4755 Jaučiu, anas jau rado naują postą,
Užimk jo vietą, stok kairėj prie sosto.

MEFISTOFELIS

užlipa sosto laiptais ir atsistoja jam iš kairės.

MURMESYS MINIOJE

- Vėl juokdarys - Mums ant galvos -
Ir kaip jis čia - Iš kur jis toks -
Ano nebėr - Šio prisidėta -
4760 Tas bent pilvūzas - Šis kaip mietas -

IMPERATORIUS

- Taigi, ištikimi brangieji,
Džiugu visus regėt čia stovint!
Geru laiku, atrodo, susiejom,
Nes žvaigždės žada sėkmę ir gerovę.
4765 Nors nežinau, ar būtent šiandien,

Artėjant maskaradui, šventėm,
Privalom problemas gvildenti,
Protingai taukšti ir kankintis,
Kai galvoje kitokios mintys?
4770 Tačiau jei manote, kad taip skubu,
Tai mano norai jau nebesvarbu.

KANCLERIS

Aukščiausiomis dorybėm vainikuota
Lyg aureole imperatoriaus galva,
Tik jam, visoj valstybėje vienam,
4775 Teisėtai vykdyt teisingumą duota,
Kurio taip geidžia ir stokoja liaudis,
Ir dėl kurio vien juo tegali kliautis.
Deja! Kam reikia proto išminties,
Valingų rankų ir geros širdies,
4780 Jeigu nebėr šaly ramybei vietos,
Ir vieną bėdą gena kitos bėdos?
Pažvelgę apačion nuo šitų mūrų,
Išvysim kraštą tarsi sapną niūrų,
Kur nedorybė kasdienybė apsitaiso,
4785 Anarchija įstatymų nepaiso,
Ir nusispjaut visiems ant blogio vaisių.

Kas gyvulių, kas svetimos žmonos,
Kas kryžiaus nuo altoriaus gviešias;
Ir net nebijo nuodėmės paviešint -
4790 Argi išnešęs kailį aimanuos?
Teismuos ieškovai stumdosi ir laukia,
Nors pasikliaut teisėju negali,
Nepasitenkinimas nuolat auga,
O taip ir iki maišto netoli.
4795 Kalti kitiems suverčia savo kaltę,
Nusikaltimai lieka be kaltės,

Nebent apkaltins tą, kur gintis bandė,
Ir jokia nekaltybė nepadės.
Visi aplink tik grobio tyko;
4800 Ko galime tikėtis apskritai,
Jei nieko švento nebeliko
Ir aiži teisingumo pamatai?
Ir ko norėt iš padoraus žmogaus,
Kaip jam nepasiduot šiam pakrikimui?
4805 O kai teisėjas nebegali baust,
Galų gale tarnauti blogiui ima.
Niūriom spalvom piešiu, tačiau
Tikrovėj viskas dar juodžiau.

Pauzė

Negalime sėdėt sudėję rankų;
4810 Kada visi kankinasi ir kenkia,
Tai greit ir imperatoriaus nebos.

KARIUOMENĖS VADAS

Išties laikai ne maloniausi!
Nemuši pats - nuo kito gausi,
Nei paklusnumo, nei tvarkos.
4815 Miestietis slepiasi už mūrų,
O riteris - kalnų pily,
Kerštingai susimokę, niūrūs,
Jais pasikliauti negali.
Kariuomenėje įnirtingai
4820 Algų sau reikalauja samdiniai,
Ir jeigu jiems nebūtume skolingi,
Jau būtų išsilakstę jie seniai.
O jeigu drausti ką mėgintum,
Iš širšių lizdo lauk bėdos -
4825 Šalies, kurią turėtų ginti,

Joks priešas taip nenuniokos.
Pusėj pasaulio maišto tvanas
Išplito siaučiančiais gaisrais,
Bet kiek karalių vis dar mano,
4830 Kad tai kaip nors pro juos praeis.

IŽDININKAS

Kaip sąjungininkais tikėti,
Jeigu subsidijos žadėtos
Kaip vamzdžiuos senkantis vanduo?
Ir dar - plačioj valstybėj Tavo
4835 Kas šiandien visą turtą gavo?
Visur nauji didžiūnai, o be to,
Visi laisvai tvarkysis, matot;
Žiūrėti tenka, kaip jie temps;
Mes išdalinom tiek lengvatų,
4840 Kad nebeliko teisių mums patiems.
Iš partijų, kaip jos besivadintų,
Šiandieną paspirtis menka;
Jos gali pulti, gali ginti,
Net nesvarbu, kas kaltas, kas auka.
4845 Ar gvelfas tu, ar gibelinas -
Iš abiejų tiek pat naudos.
Ar rūpi kam šiandien kaimynas?
Visiems gana savos bėdos.
Kiekvienas krebžda, muistos, trinas,
4850 Ant aukso vartų kabo spynos,
O mūsų skrynioj - liūdnas vaizdas.

RŪMŲ PRIŽIŪRĖTOJAS

Taip, vaizdas anaip tol nėra gražus;
Vis raginam suveržt diržus,
Ir beatodairiškai švaistom.
4855 Kasdien mažiau kuo pasiguost.

Virtuvėj dar nėra stokos;
 Šernų ir elnių, stirnų, kiškių,
 Žąsų, kurapkų, ančių, vištų -
 Ką galime surinkt natūra,
 4860 To iš bėdos kiek reikia turim.
 Bet vynas jau prie pabaigos.
 Seniau rūsiuos rinktinio vyno
 Riogsodavo kalnai statinių,
 Bet girtuoklystė begalinė
 4865 Paskutinius lašus išleis.
 Gal magistratas mums padėtų,
 Ir kilnūs ponai ten galėtų
 Toliau puotauti po stalais.
 Už daug ką esam nesusimokėję;
 4870 Praskolintos palūkanos didėja,
 O žydas ar kada pasigailėjo, -
 Tad kaip suvesti galą su galais.
 Nešertos kiaulės nepriauga nieko.
 O mes užstatę patalus sau miegam,
 4875 Kai duona rytdienykštė ant stalų.

IMPERATORIUS

kiek pagalvojęs, MEFISTUI

O juokdarys nejaučia skaudulių?

MEFISTOFELIS

Aš? Anaiptol. Kai šitiek prabangos,
 Šiuos rūmuose dar trokšti apsaugos?
 Juk viešpatauja išmintis, gera valia,
 4880 Valstybė klesti juk galų gale?
 Juk Didenybei vos ranka pamojus
 Kariuomenė tuoj pat atbloks pavojus.
 Kokia tamsa galėtų mus užgriūti,
 Kai virš galvų skaisčiausios žvaigždės budi?

MURMESYS

- 4885 Tai niekdarys - Bet ne kvailys -
Kiek jis be muilo šitaip lįs -
Kažką jaučiu - Kad jis prasmegtų -
O kas toliau? - Matyt, projektas -

MEFISTOFELIS

- Visiem ko nors pritrūksta - kam jėgų,
4890 Kam išminties, - mums stinga pinigų.
Jie nesimėto ant aslos, bet protas
Auksingas gyslas kalnuose parodys,
O kiek rūsiuos užmūryta monetų -
Tereikia paieškot vertingų vietų.
4895 Jūs klausiate, o kas tai padarys, -
Žmogaus dvasia ir talentinga prigimtis.

KANCLERIS

- Dvasia ir prigimtis - tai ne krikščionims.
Už tai ant laužo deginami žmonės,
Tai pražūtingas ateistų apakimas.
4900 Gamta tai nuodėmė, dvasia - šėtonas,
O jų glėby ir mezgias abejonė,
Tas kūdikis dvilytis apsigimęs.
Mes, dėkui Dievui, manome kitaip! -
Senųjų mūsų žemių pamatai,
4905 Garbingai laikantys Jo Didenybės sostą -
Tai riterių ir dvasininkų luomai;
O už tarnystę imperatoriškai šlovei
Bažnyčios tenka ir valstybės postai.
Tai krinkanti plebėjų prigimtis
4910 Aplinkui suirutę sėja:
Eretikai! Raganiai ir būrėjai!
Tuoj ir miestus, ir kaimus pražudys.
Tai jų šlykščiais juokais ir pokštais

Suteršt aukštuosius sluoksnius trokšti;
4915 O jūs jam leidžiate čia ropštis.
Koks giminė jums juokdarys?

MEFISTOFELIS

Iš ko pažinsi mokslo vyrą!
Neegzistuoja tai, ko nepatyrčiau,
Ko nematau - to ir nebuvo niekada,
4920 Jei negaliu išreikšti skaičiais - tai klaida,
Neturi svorio, jei nesugebu pasverti,
O jei nevirsta pinigais - tai ir bevertis.

IMPERATORIUS

Pamokslai gražūs, bet mes nejudam iš vietos,
Nuo jų nesumenkėja mūsų bėdos.
4925 Gana tų „kaip“, „jeigu“ ir taip toliau;
Nėr pinigų - tai rask jų pagaliau.

MEFISTOFELIS

Daugiau nei trokštat bus tų pinigų,
Surast jų lengva, ir dėl to sunku.
Juk jie čia pat, jūs galite nurimti,
4930 Tik visas menas - kaip juos pasiimti?
Laikai, kaip žinot, būdavo neramūs,
Visur gaisrai ir sumaištys ant žemės,
Ko imtumeis, jei pats ten atsidurtum? -
Kur nors bandytum išslapstyti turtą.
4935 Taip nuo žilos senovės, nuo romėnų,
Taip tęsiasi visą laiką lig šiai dienai.
Ir viskas tyliai glūdi po žeme,
O žemė imperatoriaus, žinia.

IŽDININKAS

Be reikalo iš juokdario šaipeisi,
4940 Tikrai, tai imperatoriška teisė.

KANCLERIS

Ar tik mums kilpos neneria šėtonas:
Tokie dalykai nedera krikščionims.

RŪMŲ PRIŽIŪRĖTOJAS

Jei tos jo dovanos pradžiugintų visus,
Aš linkčiau būt šiek tiek ir neteisus.

KARIUOMENĖS VADAS

4945 Mintis gera, tereikia laukt darbų;
Iš kur gavau, kareiviui nesvarbu.

MEFISTOFELIS

O jei dar manote, kad aš apgausiu,
Štai astrologas stovi! Jo paklauskite,
Jis ir sferas išmano, ir namus;
4950 Sakyk jiems: ką ten žada mums dangus?

MURMESYS

Du niekdariai - Jau susiuostė -
Abu labu - Arčiausiai sosto -
Sena daina - Kalbėtų lubom -
Kvailių šneka - Išminčiaus lūpom -

ASTROLOGAS

kalba, Mefistofelis jam pasakinėja
4955 Gryniausias auksas - Saulė danguje,
Merkurijus - pasiuntinys brangus,
Visi švelnėjame Veneros globoje,
Kas rytą vakarą ji žvilgčioja į mus;

Skaistus Mėnulis - nuotaikų kaita,
4960 O Marso grėsmę jaučiam visada.
Tačiau Jupiterio gražiausias spindesys,
Saturnas - didelis, iš tolo mažas jis.
Metalas jo nepelno pagarbos,
Labai sunkus, tačiau vertės menkos.
4965 Kai su Jupiteriu gerai sutinka Saulė,
Sidabras veikia auksą, ir pasauly
Nušvinta viskas; pačios į rankas
Gražuolės, pilys plauks - žodžiu, bet kas.
Kaip to pasiekti? Išsimokslinęs žmogus,
4970 Pats tai patyręs, jums vadovu bus.

IMPERATORIUS

Nors, kai jis šneka, dvejetainas balsai,
Bet tai neįtikėtina visai.

MURMESYS

Jau ima gristi - Gryna kvailystė -
Alchemija - Kalendorystė -
4975 Iš kur ir traukta - Tik veltui laukta -
Atvyks tau jis - Toks pat kvailys -

MEFISTOFELIS

Tai vis dar patikėt nenorit,
Kad mūsų laukia radinys,
Juokaujat apie mandragorą
4980 Ir ieškot juodojo šunies.
Kodėl vienam šėtonas matos,
Kitam išsprūs juokai kvaili,
Jeigu staiga panyžta padas
Ar suklupai lygiam kely.

4985 Visi mes jaučiame vienodai
Valdingą poveikį gamtos,
Galingai trykšta iš jos klodų
Gyvybės srovės nuolatos.
Jei ėmė sąnariuos dilgsėti,
4990 Ir jeigu vietoj nesisėdi,
Nebėr ko laukti - laužk grindis,
Ten grynas auksas bespindis!

MURMESYS

Man kojos tarsi pilnos švino -
Man kaulus suka - Kas ten žino -
4995 Lyg kas ropotų kojų pirštais -
Kazkas tarpumentėje girgžda -
Jei jo ženklais tikėt gali,
Tai lobiai šičia dideli.

IMPERATORIUS

Taigi į priekį, ko dar bijon:!
5000 Gana, užuot melais maitinęs
Parodyk, kur tos lobių skrynios.
Jei tai tiesa, pats kalaviją
Ir škeptrą metęs žemę rausiu,
Tačiau žinok, jeigu apgausi -
5005 Tiesiog į pragarus keliausi.

MEFISTOFELIS

Ten jau ir šiaip mane pažįsta -
Bet aš net apsakyt nedrįstu,
Kiek lobių glūdi be globos.
Valstietis verčia vagą po vagos,
5010 O ten - žemėtas aukso puodas,
Arba salietros ieško molio sienoj -
Ir aukso ritinėlis suvyniotas

Sužaižaruoja rankoje vargdienio.
 Pralaužti skliautus ir nepasiklysti,
 5015 Į atokiausius užkampius įlįsti,
 Net pragaro pasiekti kaimynystę -
 Toli gražu ne kiekvienam žinovui!
 Po arkom apleistų rūsių senų
 Auksinių indų - lėkščių, dubenių -
 5020 Ilgom eilėm prikrauta stovi.
 Rubinais taurės aukštos žvilga;
 Kas nori gomurį suvilgyt -
 Tas ras geriau negu vandens:
 Statinė jau seniai supuvus,
 5025 Bet forma lieka kaip ir buvus,
 Tik jau iš vyninio akmens.
 Esencijos vynų tauriausių,
 Kalnai brangakmenių ir aukso
 Neveltui gaubiami nakties.
 5030 Išminčiui ten yra ką tyrinėti;
 Kiekvienas greitas dieną pažiūrėti,
 Bet pasinerk į tamsą paslapties.

IMPERATORIUS

Pats ir lindėk! Naudos iš to mažoka,
 Vertingas daiktas turi šviesti žmogui.
 5035 Nenaudėlį tiktai švieson išvilkęs
 Pažinsi, naktį visos katės pilkos.
 Tie aukso puodai vis dar po žeme, tikiuos,
 Trauk savo plūgą ir išversk juos iš vagos.

MEFISTOFELIS

Pats griebk kastuvą nesivaržęs,
 5040 Kaimiečio darbas nepažėmins, ne,
 Visa banda auksinių veršių
 Ištrūks iš tvartų po žeme.

Pats pamatysi, ko tu vertas,
O tavo mielai prie širdies
5045 Įvairiaspalviais briliantais
Ir grožis, ir didybė suspindės.

IMPERATORIUS

Greičiau, greičiau! Kiek tai dar gali tęstis!

ASTROLOGAS

kaip anksčiau

Valdove, apmalšink nekantrų geismą,
Leisk nors prieš tai smagiai pašvęsti;
5050 Toli taip užsidegę nenuveisim.
Tik nuolanki dvasia, nurimęs protas
Dangaus malonėm bus apdovanotas.
Jei trokšti gėrio - pats jį žemėj sėk;
Kas siekia džiaugsmo - kraują apmalšina,
5055 Kas nori vyno - garbsto vynuogyną.
Stebuklo lauki - dar karščiau tikėk.

IMPERATORIUS

Gal ir nevertos mūsų bėdos aimanos!
Štai ir sulauksim Pelenų dienos.
Tad leiskimės visi į šokių salę,
5060 Į užesį audringą karnavalo.

Trimitai, EXEUNT.

MEFISTOFELIS

Bet argi kvailiui kada nors sumot,
Kad laimė šiaip ant kelio nesimėto;
Joks išminties akmuo čia nepadėtų,
Nes be išminčiaus jis ir liks akmuo.

DIDŽIOJI SALĖ, SU GRETIMOMIS MENĖMIS,

išdailinta ir išpuošta maskaradui

HEROLDAS

- 5065 Velniai su giltinėm, kaip būna Prūsos,
Netryps savųjų šokių mūsų;
Džiaugsmingai linksminsimės mes,
Nes karūnuotas Romoje valdovas
Vardan visų ir jo paties gerovės,
5070 Per aukštas Alpes narsiai prasibrovęs,
Prijungė prie šalies smagias žemes.
O Švento Tėvo koją pabučiavęs,
Su teise viešpatauti virš žmonių,
Be imperatoriaus karūnos, gavo
5075 Dar juokdario gobtuvą dovanų.
Mes lyg naujai užgimę iš tiesų;
Kiekvienas padorus žmogus
Galės jį užsitempti ant ausų;
Kaip juokdarys atrodys prie visų,
5080 O pats ką nori regs ir bus saugus.
Bet aš matau, visi jau laukia,
Būriuojas ir poruojas jaukiai,
Grupelėm trinasi kažkur apie duris.
Žvaliau vidun, seniai pradėti laikas;
5085 Galų gale kitoks nebepasidarys
Nuo jūsų pokštų ir gudrių išdaigų
Pasaulis, pats didžiausias juokdarys.

SODININKĖS

dainuoja pritariant mandolinoms

Pasiruošusios žavėti,
Puošnios šventės vakare,

5090 Mes, jaunutės florentietės,
Šokam vokiškam dvare.

Šilko skiautės, šilko gijos
Virtos lauko gėlėmis,
Švyti garbanų ugnį jos
5095 Netikėtom spalvomis.

Mums atrodo, jos pelnytai
Vertos jūsų pagarbos,
Nenuvysta vos pražydęs
Jų vainikas nuostabus.

5100 Iš simetriškų skiautelių
Sudygsniuotos kuo dailiau;
Galit juoktis iš detalių,
Bet pažvelkit iš toliau.

Mes galantiškai plevenam
5105 Užkerėdamos akis;
Nes ir moteries, ir meno
Gimininga prigimtis.

HEROLDAS

Leisk ir man užmesti akį,
Pasirodyk, ką slepi,
5110 Kas čia taip maloniai kvepia
Tavo gundančiam glėby.
Ko stebėtis, kad alėjoj
Susispietusi minia,
Kas ją traukia - pardavėjos
5115 Ar jų prekės, nežinia.

SODININKĖS

Nederėjęs imk, brolyti,
Nusipirkęs neprašaus,
Dar malonų žodelytį
Tau pridėsime viršaus.

ALYVMEDŽIO ŠAKELĖ SU VAISIAIS

5120 Nepavydžiu jokiai puokštei
Ir net ginčytis netrokštu;
Tokia mano prigimtis:
Saugau santarvę ir taiką,
Mano vaisiai gėrį teikia,
5125 Aš visos šalies šerdis;
Ir šiandieną, aš tikiuosi,
Vertą galvą vainikuosiu.

VARPŲ VAINIKAS

auksinis

Dovanos Cereros puošia
Kaip ir išmintis veide:
5130 Nuostabu, kai dera grožis
Su apčiuopiama nauda.

ĮMANTRUS VAINIKAS

Keistas samanų kaltūnas,
Lyg dedešvos, lyg ir ne.
Gal gamtoj taip ir nebūna,
5135 Bet madinga puošmena.

ĮMANTRI PUOKŠTĖ

Teofrastas mano vardo
Nei žinotų, nei ištartų,
Jei kam nors ir nepatiksiu,
Įspūdį visiems paliksiu,

5140 O galbūt ką nors patraukus
Tiksiu įsisegt į plaukus,
Nors dažna drąsos stokotų
Manimi pasipuikuoti.

IŠŠŪKIS

Lai sau vienadienės mados
5145 Įmantrybėm savo bados,
Jei tik nori, lai sau bando
Kuo keisčiau pranokti gamtą;
Ir į garbanas vešlias
Pina aukso gėleles! -

ROŽIŲ PUMPURAI

5150 Nuošaly mes laukiam saugios,
Tačiau mus atradę - džiaugias.

Ir tik vasarai atėjus
Pumpurus praskleidžia vėjas,
Žydin įstabiu metu
5155 Priesaikų ir pažadų,
Svaigsta Floros valdose
Žvilgsnis, protas ir dvasia.

*[Žaliuojančių alėjų paunksnėje Sodininkės
skoningai išdėlioja savo prekes.]*

SODININKAI

dainuoja pritariant teorboms
Gėlės akiai žiedus krauna
Ir kvapais kutena nosį;
5160 Vaisius vyliais neapgauna,
Paragauk - ir sužinosi.

Vynuogių prinokus kekė,
Vyšnios, persikai - kuris
Taip ir traukia jūsų akį,
5165 Teįvertins gomurys.

Rožės įkvepia poetą
Vos išskleidusios šakas,
Tačiau obuolio derėtų
Prieš apgiedant atsikąst.

5170 Gal ir mums priglusti leisit
Prie prekiautojų dailių,
Juk prinokę mūsų vaisiai
Puikiai dera prie gėlių.

5175 Po linksmom ryškiom girliandom,
Matomi visiems gerai,
Žalioje lapijoje skendi
Vaisiai, gėlės, pumpurai.

*Pakaitomis dainuodami pritariant gitaroms ir teorboms,
abu Chorai toliau dailiai dėlioja savo prekes
ir siūlo jas pirkejams.*

MOTINA ir DUKTĖ

MOTINA

5180 Augai, skūstis negali,
Lepinta be galo,
Ir iš stoto patraukli,
Ir dailaus veidelio.
Vis jaunikio tau žvalgiaus,
Ir turtingo, ir puikaus,
Deramo panelei.

5185 Šitiek metų be naudos
Dingo kaip į liūną,
Sukas ponai nuolatos,
Bet neužsibūna,
Kad ir kiek šypsais meiliai,
5190 O kitam dar subtiliai
Baksteli alkūne.

Šitiek žaista per šventes
Fantais, „trečias bėga“,
Iš klastos ir išminties
5195 Neišėjo nieko;
Salėj tiek žioplių aplink,
Čiupk kurį ir užkabink,
Nepaleisk iš glėbio.

ŽAIDIMŲ DRAUGĖS

*Jaunos ir gražios, apspinta jas ratu, tarp jų
užsimerzga garsus atviras pašnekesys.*

ŽVEJAI IR PAUKŠČIŲ GAUDYTOJAI

*Įeina su tinklais, meškerėmis, klėjais išteptomis vytelėmis
paukščiams gaudyti bei kitais įnagiais ir įsimaišo į gražių
mergaičių būrį. Jie stengiasi atkreipti vieni kitų dėmesį, vieni
kitus gaudo ir bando ištrūkti, pokštauja ir rezga tarpusavyje
šmaikščius dialogus.*

MEDKIRČIAI

išeina į priekį, triukšmingai ir šiurkščiai
Visi iš kelio!
5200 Kol dar nekliuvo,
Kai medžiai griūva
Tarsi šapeliai,
Kai rąstą keliam -

Prispausti galim.
5205 Dēl jūsu gero

Atsiraitoņē
Kaip juodnugariai
Ariame kaime,
Manot, gerovē
5210 Randas savaime,
Kol jūs kvatojat?
Ko dabar tylit?
Mes prakaituojam,
O jūs sušylat.

POLIŠINELIAI

nerangiai, kone kvailokai

5215 Jūs sutvėrimai,
Šliaužioti gimę.
O, pasirodo,
Tereikia proto;
Drapanos mūsų,
5220 Bryliai, raitūzai
Smagūs dėvėti.
Kur mums skubėti?
Rytą paniurę
Vaikštom su šliurėm,
5225 Dieną po mugę
Kilpomis sukam,
Metam kur žvilgsnį
Ir kad sušvilpsim!
Žmonės į spūstį -
5230 O mes per grūstį
Tarsi vijurkai
Sprunkam iš turgaus
Toliau sau siausti.

Galit mus bausti,
5235 Galit mus girti -
Nei mes ko klausom,
5236a Nei mes ką girdim.

PARAZITAI

meilikaujamai ir pataikūniškai

Girių kirtikai,
Anglių kūrikai,
Kas mes be jūsų
5240 Suodino triūso!
Kiek belinksėsi,
Pritarinėsi,
Kas, kad suręsi
Aptakią frazę,
5245 Jei šeiminkų
Kaulai sustingę,
O žvilgsniai rūstūs?
Nejaugi liepsnos
Savaime pliekstųs,
5250 Danguis pasiūstos,
Jeigu ne šitos
Anglys ir pliauskos,
Kurias nušvitus
Ugnis apsiaus tuoj?
5255 Verda ir kepa,
Čirška ir spraga.
Tikras smaguris
Viską sužiūri,
Kepsnį pašonėj
5260 Žvilgsniu paglosto,
Ir už patroną
Pakelia tostą.

GIRTUOKLIS

nesusivokdamas

Tik prašyčiau nesiginčyt!
Ką aš noriu, tą darau;
5265 Man dainuoti neužgins čia,
Bet išgerkime geriau.
Gersiu tiek, kiek man patinka!
Susidaužkim, cingu lingu!
Tu tenai! Prieik arčiau!
5270 Susidaužkime verčiau!

- Kur su tuo švarku keliausi? -
Užė smegenis žmona, -
Tu atrodai kaip kaliausė! -
Man patinka, ir gana.
5275 Gėriau aš ir nesiliausiu!
Susidaužkime, kaliausės!
Liko šlakas dar taurėj?
Jei neliko, tai gerai.

Juk geriu kur man patinka,
5280 O patinka, kur tvarka.
Nepaskolins šeimnininkas,
Duos pati ar jos merga.
Ei, kiti ten! Kur jūs dingot?
Dar po vieną! Cingu lingu!
5285 Su visais visi, oriau!
Aš jau regis padariau.

Neišgėręs bent trupučio
Aš pats sau nepatinku.
Na ir kas, kad aš guliu čia,
5290 Gal stovėt man per sunku?

CHORAS

Gerkim, broliai, cingu lingu!
Kas ant suolo, kas ant trinkų,
Kol dar turime taurėję;
Po stalu jam jau gerai.

HEROLDAS

*Skelbia, kad atvyksta įvairūs poetai. Gamtos lyrikai,
dvaro poetai ir riterių dainiai, intymieji ir entuziastai. Visų
rūšių pretendentai spūstyje neleidžia vienas kitam prabilti.
Vienam pavyksta prasibrauti į priekį ir ištarti keletą žodžių.*

SATYRIKAS

5295 Esu iš tų poetų,
Kur jaučia savo svorį,
Kai leidžia sau kalbėti,
Ko nieks girdėt nenori.

*Nakties ir kapinių dainiai atsiprašo, esą jų kaipsyk dabar
laukiąs kuo įdomiausias pokalbis su ką tik atgijusiu vampyru, iš
to esą galinti rasti naują poezijos kryptį; Heroldui tenka į tai
atsižvelgti ir jis kviečia graikų mitologijos kaukes, kurios,
nors ir apsirengusios šiuolaikiškai, išlaiko joms būdingus
bruožus ir žavesį.*

GRACIJOS

AGLAJA

Dovanojam būčiai grožį;
5300 Lai šis grožis būtų puošia.

HEGEMONĖ

Jį priimkite kaip viltį,
Kurios troškot išsipildyt.

EUFROSINĖ

Bet gražiausia, kas tik būna -
Jausti tylų dėkingumą.

PARKOS

ATROPOS

- 5305 Aš, vyriausia, pasodinta
Verpt šiandieną prie ratelio,
Bėga paskui giją mintys,
Sekdamos gyvybės kelią.
- Kruopščiai liną iššukuuju,
5310 Kad lengvutis, minkštas būtų,
Ir kad beminant pakoji
Kuo ploniausios gijos srūtų.
- Ir nors siautulio malonūs
Pliūpsniai veržias šokių salėj,
5315 Nepamirškite! Gijos plonos,
Bet kada nutrūkti gali!

KLOTO

- Žirklem aš nuo šiol darbuojuos,
Man ranka nesuvirpės;
Savo elgesiu senoji
5320 Mums nesuteikė garbės.
- Tai beprasmiškai iš lėto
Tempia giją kol pabos,
Tai staiga gražiausioj vietoj
Čekšt! - nelaukus pabaigos.

5325 Bet ir aš savo j jaunystėj
Kiekkart klysdavau, aure;
Kad šiandieną nesuklysčiau,
Slėpsiu žirkles futliare.

Palankiausiai nusiteikus
5330 Draugiškai į jus žvalgaus,
Lai žavingai skrieja laikas
Jūsų pokylio smagaus.

LACHESĖ

Man vienintelei nestinga
Nuovokos ir išminties;
5335 Mano lanktis neužstringa,
Betgi ir neužskubės.

Vydamosi viena kitą,
Kiekviena savu keliu
Glaudžiasi klusniai prie ritės
5340 Gijos verpiant rateliu.

Neduokdie, jei užsimirščiau,
Susizgribčiau per vėlai! -
Bėt pažvelk, Audėjo pirštuos
Žvilga metų verpalai.

HEROLDAS

5345 Net Antiką kiaurai išstudijavęs
Neatpažins, ką slepia šitos kaukės,
Įžengdamos kaip lauktos viešnios žavios,
Jos įneša ir esmę savo baugią.

Tai f u r i o s, ir kas tuo patikėtų, -
5350 Gracingos, jaunos, kokių dar nematėm;

Tuoj pat pajusit, tik pabandę priartėti,
Kad balandėlė kerta kaip gyvatė.

Šiandien, kai savo trūkumus paviešint
Bet koks kvailys garbe sau laiko,
5355 Jos angelų šlovės nė nesigviešia
Ir neslepia, kad jos dangaus nelaimė.

FURIJOS

ALEKTO

Kas jums iš to, kad žinote, kas esam,
Mes tokios jaunos, tokios švelniai jaukios;
Nors garbinate savo išrinktąsias,
5360 Tačiau tikrai atsilaikys nedaug kas,

Kai moteriškos lūpos meiliai šneka,
Kad ji raiša ir kad šiek tiek kuprota,
Kad ji ne prieš kitam pamerkti akį,
Ir jūsų neverta, ir menko proto.

5365 O nuotakai tereikia pašnabždėti:
Esą geriausiam draugui jos gerbėjas
Tiek apie ją su pašaipa šnekėjęs! -
Ji gal atleis, bet nerimas pasėtas.

MEGEIRA

Tai dar niekai! Negelbės nė glamonės,
5370 Išblės jų laimė, vos tik susituokus,
Apnuodyt buitį smulkmenomis - juokas,
O laikui bėgant keičias juk ir žmonės.

Gavai, ko troškai, ir, žiūrėk, ilgiesi
Kažko geresnio, kas švelniau paglosto,

5375 Kas įprasta, tolydžio nusibosta;
Įkaitęs saulėj dairosi pavėsio.

Nutaikius progą žmones pražudyti
Galiu po porą, triūso neįdėjus,
Juk ištikimas tarnas Asmodėjas
5380 Pasiųstas puikiai žino, ką daryti.

TISIFONĖ

Rinkčiaus durtuvą ir nuodą,
Vien liežuvio nepakanka;
Kada nors gyvybe tenka
Sumokėti, jei išduodi.

5385 Turi virst tulžim karčiausia
Tų akimirkų saldybė,
Ir nebus jokių derybų,
Ką pasėjai, tą ir pjausi.

Nesvajok, kad bus atleista!
5390 Keršto šaukias, kas patirta!
Nuosprendis kaip uolos tvirtas,
Niekas jo nebepakeis tau!

HEROLDAS

Į šonus prasiskirkit, ponai brangūs,
Ižengsiantys dabar ne jūsų rango.
5395 Kas dar nemato šio grėsmingo kalno! -
Per strėnas kilimas nukaręs vietoj balno,
Straublys nelyg gyvatė, iltys baisios,
Bet aš tuojau jo paslaptis atskleisiu.
Ant sprando sėdi moteris miela
5400 Ir valdo jį mažyte lazdele;
Kita aukštai ant nugaros, ori,

Ji spindi taip, kad nusisukt turi.
Iš šonų - dvi belaisvės surakintos,
Viena baugšti, nelaisvės iškankinta,
5405 O kitai laisvės, regisi, gana.
Lai pačios prisistato kiekviena.

BAIMĖ

Rūksta fakelai ir žėri
Klaikios ugnys virš manęs;
Bėgčiau nuo šitų chimėrų
5410 Nusitraukus grandines!

Išsiviepę pašaipūnai!
Jūsų kėslus aš jaučiu;
Kiekvienoj pakampėj tūno
Priešai, linkintys kančių...

5415 Štai jis, priešu tapęs draugas,
Nesislėpk, matau kas toks!
Atpažintas šonan traukias,
O jau vylės, kad nudobs.

Spruk nors į nykiausius tyrus -
5420 Seks ir ten šie padarai,
Visame pasauly tvyro
Siaubo tvaikas ir garai.

VILTIS

Sveikos, mielos mano draugės!
Nors šiandieną dangsto kaukės
5425 Jūsų prigimtis tikrąsias,
Tačiau ryt atskleisit drąsiai
Kas po kaukėmis slėpėjo.
Fakelų liepsnos užlietos

5430 Nelabai mes sau patinkam,
Bet išauš diena džiaugsminga,
Kai mes pačios, tarsi fejės
Laisvos, lengvos, pakylėtos
Po rasotas pievas siausim,
Žaisim, krykšdamos juokausim,
5435 Ir be rūpesčio menkiausio
Ko stokosim, tą ir gausim;
Tiek lauktų svečių šioj salėj,
Ir kiekvienas pasitiks!
Kas geriausio būti gali,
5440 Vieną sykį ir įvyks.

IŠMINTIS

Baimę aš ir Viltį priešais
Jus sukaustytas laikau,
Tai didžiausios jūsų priešės;
Pasitraukit atokiau!

5445 Gyvą kolosą su bokštu
Iš viršaus valdau griežtai,
Jį ramiai kreipiu, kur trokštu,
Apsidairiusi prieš tai.

5450 Moteris ant bokšto kuorų -
Deivė, skleidžianti sparnus,
Ir jos platūs mostų šuorai
Gaubia pergalėmis mus.

5455 Jos šlovė nušviečia gaiviai
Netgi skraistę debesų;
Tai Viktorija, tai deivė
Mūsų polėkių visų.

DZOILAS - TERSITAS

Cha cha! Ir šitaip amžinai,
Prasti jūs mano mokiniai!
Štai ta viršuj, kiek suprantu,
5460 Ponia Viktorija vardu.
Plačiai iškėtusi sparnus,
Erelis esanti šaunus,
Ir vos į šoną žvilgsnį mes,
Valdys ir žmones, ir žemes;
5465 Kai pajuntu šlovės kerus
Daraus niūrus ir įtarus.
Šlovė menka, gelmė sekli,
O pasekmė nenuosekli,
Kaip jausies sveikas, kai matai,
5470 Kad viskas žemėje ne taip.

HEROLDAS

Dink kuo greičiau, ar supratai!
Tas šunsnukis, matai, dar los!
Manai, smagios lazdos gailiuos? -
Bet kur tas dvigubas šuva?
5475 Čia riogso tik bjauri krūva,
Ji virsta kiaušiniu, kuris
Išpampęs sprogsta į dalis.
Žiū, tuoj iš jo išsirangys
Šikšnosparnis, greta - angis;
5480 Viena į pašalį skubiai,
O antras blaškos palubėj,
Kol susieis kur nors slapta;
Aš nenorėčiau būt greta.

MURMESYS

Ten jau šokančių mačiau -
5485 Aš einu iš čia verčiau -

Iš tiesų vertėtų dingt,
Šmėklų išperos aplink -
Lyg šiušentų tarp plaukų -
Man čia daros nejauku -
5490 Džiaukis, kad visi sveiki -
Tačiau nuotaika klaiki -
Tokie pokštai, kad žinai -
Nevidono pramanai.

HEROLDAS

Man, heroldui, patikėtas
5495 Karnavalo etiketas,
Tarpdury, kur viskas matos,
Aš stebiu, kad maskaradas
Vykty sklandžiai, be skandalų,
Pagal aiškų ritualą.
5500 Jei pro langą pradarytą
Koks nors elfas ir įskrido,
Ką gi - burtams ir vaiduokliam
Atiduokime jų duoklę.
Taip ir tas šuva kuprotas,
5505 Bet ir vėl kažkas, atrodo!
Pagal pareigas priklauso
Pristatyt šį būrį gausų,
Bet, kai pats nesusigaudau,
Pabandyk atspėt, kad geras,
5510 Jūs gal žinot, kas čia daros? -
Virš minios lyg oru plauktų;
Keturiiais žirgais kinkytas
Prašmatnus vežimas švyti;
Bet minia nepuola grūstis,
5515 Nesusibruka į spūstį.
Mirgančiom žvaigždėm suspindęs,
Jau iš tolo šviesos sklinda

Lyg nuo magiško žibinto,
Tuo j jis ant manęs užšoks,
5520 Man baisu! Į šonus!

JAUNUOLIS, VAŽNYČIOTOJAS

Stok!

Liaukitės sparnais plasnoję,
Jaučiat pavadžius - ir stojam,
Kai valdau - susivaldykit,
Ko dar muistotės ir trypiat -
5525 Reikia gerbt garbingą vietą!
Jūs tiktai pasižiūrėkit,
Kiek gerbėjų supa ratais.
Heroldai! Tu juk įpratęs,
Tad pradėk ir pristatyki,
5530 Kas mes esame atvykę,
Ir visiems trumpai ir raiškiai
Alegorijas paaiškink.

HEROLDAS

Kad ir man pačiam neaišku,
Tik nupasakot galėčiau.

JAUNUOLIS, VAŽNYČIOTOJAS

5535 Pabandyk!

HEROLDAS

Pritars visi:

Jaunas ir dailus esi.
Nors dar tik paauglys, tačiau, man regis,
Jau krypta į tave gražuolių akys,
Dažna tik ir svajos pabūti dviese,
5540 Nors ne viena paskui dėl to gailėsis.

JAUNUOLIS VAŽNYČIOTOJAS

Pradžia patenkintas esu!

Bet ir toliau pasiklausyt smalsu.

HEROLDAS

Juodų akių žaibai ir tamsios sruogos,

Sušildytos brangakmenių gražių;

5545 Pasidabinęs ryškiu drabužiu

Su purpuro kraštais, kuris nusliuogia

Lig pat koturnų nuo grakščių pečių,

Tu pats dar primeni mergaitę,

Nors jau dabar joms tiktum į draugus;

5550 Jos abėcėlės pamokintų greitai,

Nesukdamos galvos dėl to, kas bus.

JAUNUOLIS VAŽNYČIOTOJAS

O tas, kur it kilnojamas altorius

Čia puošia sostą, įsitaisęs oriai?

HEROLDAS

Jis it karalius koks - dosnus, turtingas,

5555 Kas jo malonėj - nieko nepristinga!

Įgijus ją - ko dar bereikia;

Jis mato, kam kokia bėda,

O už turtus didesnę džiaugsmą teikia,

Jei gali kam pagelbėti kada.

JAUNUOLIS [VAŽNYČIOTOJAS]

5560 Gera, bet šito dar mažoka,

Tiksliau nupasakot nemoki?

HEROLDAS

O kas didybę nusakys!

Mėnulio veido spindesys,

Sveikai įraudę skruostai švyti
5565 Iš po turbano apkaišyto
Brangakmeniais, drabužio klostės -
Kilni laikysena tik sostui!
Jis tik valdovas gali būti.

JAUNUOLIS [VAŽNYČIOTOJAS]

Tai turtingumo dievas Plutas:
5570 Pats imperatorius seniai
Išvyst jį geidė būtinai.

HEROLDAS

Sakyk, o pats kas būsi tarp visų?

JAUNUOLIS [VAŽNYČIOTOJAS]

Aš Išlaidumas, aš Poezija esu;
Toksai poetas, kuris gali atsiskleisti
5575 Tiktai visus savus lobius iššvaistęs.
O savo neaprépiamu turtu
Esu aš lygus su pačiu Plutu,
Ko vertos būtų visos puotos? -
Ko stinga jam, tik aš teduodu.

HEROLDAS

5580 Na, pasigirt tu sumanus,
Tai gal parodyk tuos menus.

JAUNUOLIS [VAŽNYČIOTOJAS]

Aš tiktai spragtelėsiu pirštais,
O jūs žiūrėkit, kuo pavirs tai.
Kas šitą perlų vėrinį paims?

be paliovos spragsėdamas pirštais

5585 Kam sagės? Kam papuošalų ausims?
Štai šukos, sąsagos auksinės,
Žiedai su deimantais, rubiniais,
O štai ir virpančios liepsnelės,
Sužaižaravusios virš salės.

HEROLDAS

5590 Minioj, žiūrėk, kas pasidarė!
Taip ir sumindžios geradarių.
Jis traukia brangius niekučius,
O tie tik stveria ką nučiups.
Bet tai apgaulė! Ką jie stropiai
5595 Į saują griebę prisiglobia,
Tėra tik atlygis juokingas:
Vos jį nutvėrei - jis jau dingęs.
Tas perlų vėrinį pastvėrė,
O rankoj jonvabaliai žėri,
5600 Vargšelis juos į viršų švyst,
Tie į ausis jam lenda zyzt.
Dar kitas vietoj žiedo blyškia
Sumaigo saujoj peteliškę.
Tiek prižadėjo tas nenauda,
5605 O visas auksas vertas šiaudo.

JAUNUOLIS VAŽNYČIOTOJAS

Matau, paskelbti kaukės vardą moki,
Bet išlukštent jos esmę tau sunkoka,
Vien pareigos ne ką čia tepadės;
Tam reiktų skvarbesnės akies.
5610 Bet ko mums rietis? Tiktai veltui stovim,
Pats kreipsiuosi paklaust tavęs, valdove.

Atsigręžęs į Plutą

Argi ne man tu patikėjai
 Keturkinkį, kuris pralenkia vėją?
 Ar tavo lieptas jį prastai valdau?
 5615 Ar mes ne ten, kur tik prireikia tau?
 Ar pirmenybės palmę esam
 Kada praradę, rodydami drąsą?
 Kiek kartų stodavęs į kovą baisią,
 Niekingai nesitraukiau niekados;
 5620 Ir ar ne mano triūso vaisius
 Tie puikūs laurai ant tavos kaktos?

PLUTAS

Galiu visiems aplink paliudyti drąsiai,
 Kad tu esi dvasia manosios dvasios.
 Tik tu išpildai mano troškimus,
 5625 Tavieji turtai viršija manus.
 Karūnos šiam vainikui neprilygsta,
 Ir man garbė atsidėkoti už tarnystę.
 Tikresnio žodžio pasakyt neišmanau:
 Tavim gėriuosi, mylimas sūnau.

JAUNUOLIS VAŽNYČIOTOJAS

į minią

5630 Žiūrėkit, kaip lengva ranka
 Žarstau jums saujas dovanų,
 Liepsnelės blyksi sužvilgą
 Tai virš šitų, tai virš anų,
 Sunku pavyt jas akimis,
 5635 Štai ten sustos, virš to praslys,
 Virš kai kurių lyg nejučia
 Trumpam pražys liepsna skaisčia,
 Tačiau dažniau tik sušvytės,
 Vos plykstels ir liūdnai išblės.

MOTERIŠKIŲ ERZELIS

- 5640 Vežikas viską prasimano -
 O ko norėt iš šarlatano;
 Žiūrėk, gale it pagalys
 Džiūsna kažkoks neigalys,
 Kad net sunku ir įmatyti;
5645 Tokiam nėra net kur įgnybt.

SUDŽIŪVĖLIS

- Ko čia prikibot, bobų veisle!
 Jums niekados neįsiteiksi. -
 Kol kuitės moteris prie žardies,
 Aš, Godulys, buvau daug vertas.
5650 Užtat ir būdavo ramu:
 Viskas namo, ne iš namų!
 Rūpėjo vis pilnėjanti skrynia;
 Toksai jau mano trūkumas, žinia.
 Bet laikui bėgant viskas dingo -
5655 Taupyti, esą, nebemadinga;
 Kaip prastas verslininkas, boba
 Daugiau iššvaisto nei priglobia,
 Ir kiek jos vyras besikolios,
 Kur pažiūrėsi - vienos skolos.
5660 Jei prie ratelio kartais ką priūžia,
 Tai viskas pasipuošti prieš meiluij,
 Po talerį gudrybėm išvilios
 Ir su bjauriais gerbėjais praulios;
 Nuo to tik auga aukso geidulys:
5665 Aš vyro padermė, aš Godulys.

ARŠIAUSIOJI MOTERIS

Drakonui tik drakonas pavyzdys!
Kiek dar kentėsim šitą melą?
Tuoj vyrams savo išmintį žarstys,
Nors jie ir taip jau tikras galas!

MOTERYS MINIOJE

5670 Kaliausė! Vožtelėk tam ponui!
Dar mums grasins tas kryžiaus kankinys?
Į sprandą jam! Tie jo drakonai
Iš medžio sukalti ir iš kartono,
Vikriau, tuoj sprukt susimanys!

HEROLDAS

5675 Tiktai per mano lazdą! Baikit! -
Nors regis jos nė nereikės;
Tie baisūs padarai paklaikę,
Atrodo, baigia sulaukėt
Ir dvigubais sparnais užduoti taikos,
5680 Įtūžę žybsi savo žvynais
Ir spjaudos fakelais ugniniais;
Minia išlakstė, vėl tvarka.

PLUTAS nulipa nuo vežimo.

HEROLDAS

Tikra karaliaus eigastis!
Drakonai, vos pamoja jis,
5685 Žemyn nuleidžia aukso skrynią,
Pats Godulys aplinkui trinas;
Antai jau ji prie Pluto kojų -
Viskas taip greit, net nesumojau.

PLUTAS

važnyčiotojui

Štai ir atsikratei prikrauto gėrio,
5690 It paukštis laisvas skrieiki savo sferon!
Ne tau šitie pamėkliški vaizdai,
Tos kaukės, išsidarkiusios keistai.
Grįžk ten, kur aidi virpantys balsai,
Kur pasikliauni tik savim, sau priklausai,
5695 Kur gali grožis ir tiesa užburt,
Vienatvėn grįžk! - Ir ten pasaulį kurk.

JAUNUOLIS VAŽNYČIOTOJAS

Ten ištikimu pasiuntiniu būsiu
Ir nuolatinę tavo globą jusiu.
Tenai, kur tu - pilnatvė ir gausa,
5700 Kur aš esu - ten pildosi dvasia.
Būtis mus nuolat verčia sudvejoti,
Kam atsiduoti - turtams ar vaizduotei?
Kas pasirinks tave, tas dykinės,
O su manim darbų aprėpt nespės.
5705 Kūryboj negali užsimaskuoti,
Vos tiktai kvėpteli - ir išsiduodi.
Lik sveikas! Palinkėk sėkmių svaigių!
Tik šnabžtelėk - ir aš atgal lekiu.

Išvyksta taip pat, kaip pasirodęs.

PLUTAS

Na ką gi, laikas lobiams pasirodyt!
5710 Lazda heroldo užraktus atšaus.
Jūs tik pažvelkit! Iki pat viršaus
Varinės amforos ir aukso puodai
Pilni žiedų, karūnų, mirga švyti
Ir žėri taip, kad baigia išsilydyt.

SUSILIEJANTYS ŠŪKSNIAI MINIOJE

- 5715 Žiūrėkit! Virsta per kraštus!
Ir vien tik auksas! Trauk pirštus! -
Net indai lydos, žvelk į tas
Gryniausio aukso monetas! -
Dukatai, ką tik nukalti,
5720 Man trūksta kvapo! Leisk artyn! -
Tiek pinigų, kad man taip juos!
Ilgai jie taip nesivolios! -
Ko mes dar laukiam, pulk ir stverk!
Tik pasilenk ir saujom žerk. -
5725 Gal griebiam žaibiškai kartu
Ir greitai dingstam su turtu.

HEROLDAS

- Gal protą atėmė gausa?
Visai užmiršot, kur esą?
Nuo ryto laukėm, kol atklys
5730 Kas nors ir auksu apdalys!
Šiam kaukių baliuj ir žetonai
Per daug dosnu jums būtų, ponai.
Čia vien tik sąmojis šmaikštus,
O jie jau tiesia ten pirštus.
5735 Kam jums tiesa, jei net dėl pokšto
Kaimyną trokštate nublokšti.
Tu, kur slepies po Pluto kauke,
Vyk tuos nevykėlius į lauką.

PLUTAS

- Tam reikalui lazda kaip tik,
5740 Tu ją paskolink man darsyk! -
Tuoji ji žarijose įkais, -
Na, kaukės, čia nebe juokai!
Lazdos įkaitus geležis

Žėruodama kaip kibirkštis
5745 Visus tuoj vieton sugražins,
Kas prisilies, pasigailės -
Tuoju mūsų ratas prasiplės.

RIKSMAI IR SUMAIŠTIS

O varge! Degam, kad jį šimts! -
Greičiau, aš negaliu iškęst! -
5750 Ei, jūs, nestumkite manęs! -
Tuoju supleškėsime visi. -
Čia jau visur kaitra baisi! -
Akis išdegins ta lazda -
Atgal, atgal, kvailių banda! -
5755 Atgal, sukriošę avinai! -
Ak, jei aš būčiau su sparnais... -

PLUTAS

Minia jau stovi už ribos,
Ir neapsvilo nieks, berods.
Išsyk saugiau,
5760 Kai nuvaikiau, -
Dar sykį apibrėšiu ją,
Tikrai nebesiverš gauja.

HEROLDAS

Jeigu ne tavo išmintis,
Vienam man būtų prapultis.

PLUTAS

5765 Turėk kantrybės, palūkek,
Dar sumaišties bus tiek ir tiek.

GODULYS

Na štai, dabar kur kas geriau,
Žiūrėk kiek nori ir gėrėkis;
Kaip visad, aišku, moteriškos prieky,
5770 Kada yra į ką pasmaguriaut.
Bet juk ir aš dar ne visai nutežęs!
O gražios moterys visur man gražios;
Kodėl jų nepaaistrinus vos vos,
Juolab kad tai šiandieną nekainuos.
5775 Tačiau kadangi tokioje grūsty
Žodeliai gali likt nesuprasti,
Bandysim, ir tikiuosi mums išeis
Parodyt viską pantomimos judesiais.
Jei nepakaktų mimikos ir gestų,
5780 Tuoj sugalvosim ir šį tą gudresnio.
Paminkysime auksą tarsi molį,
O šis metalas virsta kuo panori.

HEROLDAS

Ką tas džiūsna čia vėl darys!
Jis net ir sąmojo turįs?
5785 Už aukso griebėsi kvailys -
Vienur paspaus, kitur pamygs;
Jo rankoj auksas kaip tešla
Pavirto bjaurastim gašlia.
Mosuoja boboms prieš akis,
5790 Tos klykia, sprunka į šalis
Ir pasipiktinusios spjaudos;
Pikčiausi kėsmai to nenaudos!
Bijau, kad nesibaigs geru -
Juk tai tiesiog nepadoru.
5795 Kiek aš dar kėsiu šitą klastą,
Vyt jį laukan! Gražink man lazda.

PLUTAS

Jis dar nejaučia gresiančio pavojaus;
Netrukus pats kvailioti baigs,
O gal net ir gailėsis tiek kvailiojęs.
5800 Primys bėda - įstatymo nereiks.

TRIUKŠMAS IR STAUGIMAS

Aukštais kalnais, miškais, laukais
Laukinė armija ateis,
Kas stos prieš mus, niekingai žus:
Didysis Panas veda mus.
5805 Nežino nieks, ką žinom mes,
Ir žengiam į tuščias erdves.

PLUTAS

Pažįstu jus ir jūsų didį Paną,
Todėl lenkiuos prieš tai, ką jūs sumanėt!
Žinau, kas jūs, nors dedatės kitais,
5810 Ir priverstas esu jus išleist.
Tebūna jums likimas palankus!
Stebuklai nuolat tyko po padange;
Jūs nenumanot, kur įžengiat,
Nes niekad nežinai, kas bus.

LAUKINIS DAINAVIMAS

5815 Jūs, netikrais auksais žerį!
Kariauna mūsų atšiauri,
Užgrūdinta rūsčių kovų
Lyg srautas plūsta nuo kalvų!

FAUNAI

Faunai, puiku
5820 Šokt rateliu
Su vainiku

Iš ažuolų!
Styrą tarp garbanų gausių
Galai smailėjančių ausų,
5825 Riesta nosytė, žema kakta
Dar neapvylė niekada:
Pašokti fauno kviečiama
Neatsispirs jokia dama.

SATYRAS

O štai išoka iš paskos
5830 Satyras kojomis ožkos,
Sudžiūvęs, perkaręs kažkoks,
Tačiau kaip stirma nuo uolos
Aplinkui dairosi žvalus.
Kalnų erdvė jo stichija,
5835 Ir jam juokinga žmonija,
Tie slėniuose tūnantys, maną
Ramiai ir jaukiai gyveną,
Kai jis - valdovas šių erdvių
Pasauliu mėgaujas gaiviu.

GNOMAI

5840 Kiekvienas sau, ne poromis
Nykštukų pulkas įgrumės;
Viens paskui kitą, samanoti,
Žibintai rankose vienodi,
Tamsoj knibždėdami žvaliai
5845 Kaip švento Jono vabalai;
It skruzdės rūpesčių pilni
Mes sujame atgal pirmyn.

Mes primenam naminukus,
Kalnų chirurgais laiko mus:
5850 Nuleidžiame jiems kraują - o uolų

Pritvinę gyslos srūva metalu,
 Ir siurbiam tą metalą iš gelmės,
 Vieni kitiem linkėdami sėkmės.
 Daugybę metų triūsiamė sykiu,
 5855 Ir gerą žmogų laikome draugu.
 Deja, kol auksą stengiamės išgaut,
 Kiti panūsta vogti, sąvadaut,
 O geležį išlydę iš rūdos
 Beprasmiškom žudynėm panaudos.
 5860 Nepaisantys įstatymų trijų
 Galiausiai tampa nugalėti jų.
 Ir nors ne mūsų tai kaltė,
 Mums tenka kaip ir jums kentėt.

MILŽINAI

Gentis laukinių milžinų
 5865 Nuo Harco mėlynų kalnų,
 Nuogi, tvirti, pilni jėgų
 Pas jus ateiname pulku.
 Dešinėje - pušies liemuio,
 Galingai suveržtas juosmuo
 5870 Kamom - pats Popiežius tokios
 Galėtų geisti apsaugos.

NIMFOS

choru

apsupdamos didįjį Paną

Tai Panas, tai
 Visa gamta,
 Tai jos tvarka
 5875 Ir pamatai!
 Apsupkim jį smagiu pulku,
 Linksmi pasveikinkim šoku;
 Jis toks švelnus, nors ir rūstus,

Ir mėgsta kartais atsipūst.
5880 Budri nerimstanti mintis
Į žydrą gelmę skverbias vis,
Kol šniokščiančių versmių vėsa
Jį nugramzdina sapnuose,
Jis miega popiečio miegu,
5885 Ir rimsta lapai ant šakų;
Pasklinda dvelkesiu gailiu
Balzamas žydinčių gėlių;
Net nimfos žvaliosios, aure,
Užmiega sklęsdamos ore.
5890 Bet kai šitoj tyloj staiga
Jo balso griaunanti jėga
Prapliūpsta lyg griausmų griūtis,
Tokia pakyla sumaištis,
Kad net didvyris prakilnus
5895 Parodo sprukdamas kulnus.
Garbė, kam pridera garbė,
Kas verčia širdį suvirpėt.

GNOMŲ DEPUTACIJA

didžiajam Panui

Prabangiais metalais spindi,
Driekias gijos uoloje,
5900 Jų klastinguos labirintuos
Ieškom burtų vytele.

Tarsi trogloditai būstui
Gremžiamės tamsoj gilyn,
O šviesoj šituos turtus tu
5905 Maloningai dalini.

Tik pažvelk - tiesiog po kojų
Trykšta nuostabi versmė,

Aukso tiek, kiek nesvajojai,
Ir vieni juokai pasiekt.

5910 Imkis darbo, gnomai kviečia,
Ir žinok, kad visados,
Jei tava ranka paliečia,
Tai pasauliui bus naudos.

PLUTAS

Heroldui

Dabar mums teks gerokai susikaupti
5915 Ir tai, kas vyks, išverti ir išlaukti,
Tikiuos, kad tau šįsyk pakaks narsos.
Dabar ištiks labai bjauri nelaimė,
Nors atkakliai ją neigt bandys net ainiai.
Bet tavo protokolas užfiksuos.

HEROLDAS

laikydamasis lazdos, kurios Plutas nepaleidžia iš rankos

5920 Liepsnoja versmės! Bet jau greta
Didysis Panas su svita.
Ugnis tai tvoskia iš tos ryklės,
Tai vos žėruoja, taikosi blėst,
Tamsios žioruoja žiotys gerklės;
5925 Vėlei liepsna šoka aukštyn,
Panas lėtai žengia artyn,
Žvelgia ir stebis daiktu keistu,
Perlų purslai tykšta ratu.
Tikras stebuklas, kas patikės?
5930 Jis pasilenkia viršum ugnies. -
Staiga nutrūksta barzda - klaiku! -
Kas gi jis toks, smakru pliku?
Veidą jis dengia - bet vėl bėda:
Užsiliepsnojus Pano barzda

5935 Metas į viršų, ir ne juokais
Dega vainikas, rūbai, plaukai,
Gresia linksmybė baigtis blogai.
Liepsną gesinti puola svita,
Tačiau ugnis ištrūkti greita,
5940 Kiek ją muši, kiek ją daužai,
Plieskias nauji kaitrūs laužai;
Blaškos minia ir į kampus
Plėšia ir meta kaukes, rūbus.

Ar tai tiesa? Verčiau jau klyst,
5945 Po salę sklinda kuždesys!
Nelaimingiausia iš naktų,
Tiek skausmo mums atneši tu!
Netruks visur žinia apskriet,
Kas tuo galėtų patikėt;
5950 Balsai jau sklinda į šalis:
- Tai imperatorius, tai jis!
Kad būtų kliuvę kam kitam!
Bet dega Panas ir svita.
Tebus prakeiktas tas kvailys,
5955 Jį apipynęs šakomis,
Pakako vien tik kibirkšties
Jį pastūmėt link pražūties.
Ar savo polėkius išmoks
Paika jaunystė pažaboti?
5960 Kada didybė susivoks,
Kad ir galybei reikia proto?

Jau pleška milžinų giria,
Liežuviai rangosi, aure,
Tuoį lig lubų jie nutvasnos
5965 Ir kryžmos gegnės suliepsnos.
Aplink riksmi, klyksmai grūsties,

Kas mus išgelbės, kas padės!
Ryt iš valdovo prabangos
Vieni nuodėguliai žioruos.

PLUTAS

- 5970 Regis, jie jau įbauginti,
Laikas vėl atkurti rimtį! -
Trenksim šiuo skeptru tvirtai -
Tesuvirpa pamatai!
Tuoį šios salės sualsuos
- 5975 Oru, sklidinu vėsos.
Debesys, pritvinkę rūko,
Jūsų atgaivos čia trūko,
Lai nurimsta šėlsmas šis.
Kylantys iš upių slėnių,
- 5980 Susitelkę ir pavieniai,
Iš po garbanotos skraistės
Drėgnas sruogas čia išskeiskit,
Lai iš šios liepsnų pašvaistės
Vien tik amalas nušvis. -
- 5985 Kai grūmoti dvasios ima,
Rasim burtuos užtarimą.

PRAMOGŲ SODAS

Saulėtekis

*IMPERATORIUS, jo dvariškiai, vyrai ir moterys;
Faustas ir Mefistofelis, apsirengę deramais, nekrantančiais į akis
ir dvaro papročius atitinkančiais drabužiais, abudu klūpo.*

FAUSTAS

Atleisk, valdove, už išdaigą su gaisru.

IMPERATORIUS

ranka pamodamas atsistoti

O, aš mėgėjas panašių aistrų. -
Kai tik išvydau tas liepsnas raudonas,
5990 Pasijutau esąs kone Plūtonas.
Naktis, žioruoja anglys tarp uolų,
Liepsnų apglėbtos. Iš visų ryklių
Šimtai ugnies liežuvių draikos baugiai
Ir pliūpsniais kyla, sklaidosi ir gaubias,
5995 O virtus gaisro kupolu erdvė
Vos atsiranda ir pranyksta vėl.
Siūruoja nuostabios ugnies kolonos,
Pro jas į priekį bando brautis žmonės,
Plačiu ratu apstojusi minia,
6000 Kaip mes įpratę, šlovina mane.
Tai šen, tai ten dvariškiai mano vaikšto,
Jaučiaus lyg salamandrų kunigaikštis.

MEFISTOFELIS

Toks ir esi, kiekvienas elementas
Didybės valią pripažįsta šventą.
6005 Ugnies klusnumą jau patyrei tu;
Į jūrą meskis, kuri siaučia be krantų,

Išsyk verpetas susisuks dailus,
 Pažerdamas po kojom tau perlus;
 Aplinkui skaisčiai žalios bangos šėla,
 6010 Viršuj su purpuriniais pakraštėliais,
 O tu pačiam centre, bet ženk vos vos,
 Ir rūmas ims judėti iš paskos.
 Net pačios sienos mėgausis gyvybe,
 Jos veržlumu ir siekių begalybe.
 6015 Keisčiausius gyvius vaizdas privilios,
 Bet prasibraut vidun jie nevalios.
 Aplinkui siaus drakonai auksažvyniai,
 Grasins rykliai ir žais lengvi delfinai.
 Nors rūmuos čia ir garbina tave,
 6020 Ten laukia neprilygstama šlovė.
 Tik prieš meiliausias prasivers šis skydas:
 Štai jau artėja smalsios nereidės
 Prie prabangiosios vandenų tvirtovės,
 Jaunutės baugščios, geidulingai drovios,
 6025 Vyresnės išmintingos. Štai Tetidė
 Pati naujam Pelėjui siūlo širdį. -
 O jau po to aukštybėsna Olimpo...

IMPERATORIUS

Teliks orų stichijos tau: netinka
 Be laiko brautis pernelyg aukštai.

MEFISTOFELIS

6030 Tačiau, valdove, žemė tavo, štai!

IMPERATORIUS

Ir kas tave čia atnešė išties,
 Tiesiog iš tūkstančio vienos nakties?
 Fantazija kone Šecherezados,
 Gal jau ir man ką pažadėti metas?

6035 Praversi man, kai rūpesčiai pabos,
O tai, beje, nutinka nuolatos.

RŪMŲ PRIŽIŪRĖTOJAS

įeina skubiu žingsniu

Koks džiaugsmas, imperatoriau šviesiausias!
Maniau tokios dienos jau nesulauksiąs
Kaip ši, tiesiog tai nuostabu,
6040 Todėl pranešti tau skubu:
Palūkanos ir skolos sutvarkytos
Ir apmokėtas net menkiausias kvitas,
Atsikračiau tos pragaro kančios;
Geriau nei devintam danguj jaučiuos.

KARIUOMENĖS VADAS

įskuba iš paskos

6045 Su landsknechtais atsiskaityta
Iš anksto, net už žygį kitą,
Pradžiugins samdiniai mergas,
Ir smuklininkams liks kai kas.

IMPERATORIUS

Visi tiesiog naujai nušvitę!
6050 Veiduos raukšlių nebematyti!
Tik veržias, braunas pro duris!

IŽDININKAS

netikėtai atsiradęs

Tu jo paklausk, sumanė viską jis.

FAUSTAS

Manau, kad kancleriui derėtų pasakyti.

KANCLERIS

artėdamas lėtu žingsniu

Sulaukiau į senatvę džiaugsmo šito.
6055 Štai lakštas, jis gerovę garantuos
Ir amžiams nuo nelaimių išvaduos.

skaito

„Skelbiu: nuo šiol vertė šitų kuponų
Prilygsta tūkstančiui auksinių kronų.
Jų užstatas - tie lobiai dideli,
6060 Kur glūdi užkasti visoj šaly.
Užtikrinam: vos turtai bus rasti,
Šie lakštai bus į auksą pakeisti.“

IMPERATORIUS

Juk tai klasta, baisu net pagalvot!
Kas drįso mūsų braižą suklastot?
6065 Ir dar nespėjote piktadario nuplakti?

IŽDININKAS

Nejaugi užmiršai? Juk pats šią naktį
Pasirašei, kai dar su Pano kauke
Su kancleriu į kampą pasitraukęs
Vardan tautos gerovės ir naudos
6070 Nubrėžei parašą ant skiautės tos.
Jį kopijuoti ėmėsis tuoj pat,
Įgudęs meistras plūkėsi pernakt,
O kad geradarystė sukerotų,
Išsyk atspaudėm begalę banknotų:
6075 Ir penkiasdešimtinių, ir šimtinių!
Net nenutuokiate, kiek laimės miniai!
Štai jūsų miestuos, šiaip jau vos gyvuos,
Toks knibždesys, tiek džiaugsmo atgaivos!

Nors jūsų vardą gerbė ir anksčiau,
6080 Bet tokių liaupsių ligi šiol dar nemačiau.
Prasmingi iš visų raidyno raidžių
Tiktai inicialai greta skaičių.

IMPERATORIUS

Ir žmonės ims popiergalius šituos?
Nei dvaras, nei kariai neprotestuos?
6085 Aš tuo stebiuos, bet jei taip nori liaudis...

RŪMŲ PRIŽIŪRĖTOJAS

Kas jau išskrido - niekas nesugaudys;
Išplito viskas žaibišku greičiu.
Keityklos neatsigina svečių,
Bemat į auksą keičia šiuos lakštus,
6090 Žinia, už nustatytus procentus.
Kepyklos, mėsinės ir smuklės užia,
Vieni puikuojausi naujais drabužiais,
Kiti be saiko ruošiasi puotaut,
Virėjai į lėkštes vos spėja kraut,
6095 Aplink bokalai skambčioja linksmai,
Ir iš visur - „Už imperatorių!“ - šūksmai.

MEFISTOFELIS

Eini sau pasivaikščioti po parką,
Ir štai gražuolė nuo terasos merkia,
Veidelį povo plunksnom prisidengus,
6100 Ir ją kur kas labiau banknotai brangūs
Patrauks, nei jūsų sąmojis grakštus,
Nors būsit iškalingas ir šmaikštus.
Nei kapšo jums krapštyt, nei piniginės,
Lapelis prisiglaudęs prie krūtinės
6105 Drauge su meilės laiškeliu saugiai.
O kunigas maldyne pagarbiai

Nešiojas; ir kareiviui džiaugsmas vienas -
Ne taip labai svarina diržas strėnas.
Atleisk man, kad į smulkmenas nuklydau,
6110 Tačiau ir jos parodo masto dydį.

FAUSTAS

Galybės turtų tavo žemės klotuos
Trūnija be prasmės nepanaudotos.
Kad ir plačiausiai žvelgtumėm abu,
Tiems lobiams nematyt jokių ribų,
6115 Fantazija lakiausia nepadės,
Kiek besistengtų, visko neapglėbs.
Tik to verta dvasia įveikia ribą
Ir patiki be galo begalybe.

MEFISTOFELIS

Kai vietoj aukso tokį popierių turi,
6120 Ir patogų, ir aiškų, ką daryt,
Nei mainikauk su kuo, nei ko derėkis,
Panoręs meile ar vynu gėrėkis;
Prireiks metalo - pas keitėją atsiras,
O jei pritrūks, tai laikas pats iškas.
6125 Turtus viešai parduodam, ir iš karto
Atgauna popierius pirmąkštę vertę,
Ir skeptikams belieka susigėst.
Kai įpranti, kas trokšta maišaties?
Taip visuose imperijos galuos
6130 Su auksu lygiai popierius galios.

IMPERATORIUS

Dėkingi jums visi šalies kraštai,
Ir kiek gebu, atlyginsiu už tai.
Nuo šiolei visos gelmės jums priklauso,
Jūs būsit jų tvarkytojai vyriausi.

6135 Kadangi taip išmanote gelmes,
Tai kasant viską jūsų žodis lems.
Suremkite pečius, sutelkit ryžtą
Ir turtinkite lobiais mūsų išdą,
Sujunkit tai, kas slypi po žeme,
6140 Su tuo, ką matome pasaulyje šiame.

IŽDININKAS

Tikiuos, kad nešvaistysim laiko niekam
Su savo stebukladariais kolegom.

Išeina su Faustu.

IMPERATORIUS

Žadu apdovanot visus, kas geis,
Tik ką jūs veiksite su pinigais?

PAŽAS

priimdamas dovaną

6145 Linksmi gyvensiu, lėbausiu ir siausiu.

KITAS

taip pat

Žiedais išpuošiu savo mylimiausią.

KAMERHERAS

imdamas

Nuo šiol geriausią vyną mauksiu menėj.

KITAS

taip pat

Kauliukai jau nesitveria kišenėj.

RITERIS ŽEMVALDYS

svarstydamas

Išpirksiu savo pilį užstatytą.

KITAS

taip pat

6150 Prie to, ką turim, glausime ir šitą.

IMPERATORIUS

Aš laukiau naujo polėkio ir ryžto;
Bet jus visus kaip nuluptus pažįstu.
Gali jus apipilti pinigais,
Bet iš esmės tai nieko nepakeis.

JUOKDARYS

[įeidamas]

6155 Dalijat išmaldą? Galbūt ir man išteksit?

IMPERATORIUS

Jei tu dar gyvas, tai vis tiek pralaksi.

JUOKDARYS

Nesusigaudau popieriuos šituos.

IMPERATORIUS

Todėl juos ir išleisi be naudos.

JUOKDARYS

Iš rankų krinta; ką su jais daryt?

IMPERATORIUS

6160 Tik imk ir neškis, sugalvosi ryt.

Išeina.

JUOKDARYS

Penketas tūkstančių! Malonūs pinigėliai!

MEFISTOFELIS

Tai ką, dvikoji šliuže, prisikėlei?

JUOKDARYS

Nutinka retsykais, bet taip dar niekad.

MEFISTOFELIS

Čia tau iš džiaugsmo prakaitas taip bėga?

JUOKDARYS

6165 Tie pinigai išties ko nors verti?

MEFISTOFELIS

Bent tiek, kad būtų praėsti ir pragerti.

JUOKDARYS

O namui, žemės sklypui, gyvuliam?

MEFISTOFELIS

Jei tik nepanaudosi kam kvailam.

JUOKDARYS

O piliai su miškais ir tvenkiniais?

MEFISTOFELIS

6170 Būk žemvaldžiu, jei taip užsimanei!

JUOKDARYS

Kviečiu šįvakar aplankyti valdų!

Išeina.

MEFISTOFELIS

SOLUS

Nors ir kvailys, bet irgi su protu.

TAMSI GALERIJA

FAUSTAS. MEFISTOFELIS.

MEFISTOFELIS

Ko į šitas galerijas mums brautis?
Ar maža pramogų lauke?
6175 Ar ne verčiau kur nors prie liaudies
Pasiaust su nuotaika smagia?

FAUSTAS

Gal liautumeis, tu jau visai aptingai,
Kur į senatvę įkvėpimas dingo?
Tas trypčiojimas vos ne vos
6180 Tik tam, kad išsisuktum nuo kalbos.
Kai ką reikės nuveikti greit,
Jau pro maršalką net bijau praeit,
Mat imperatorius pareiškė norą
Išvysti tobuliausią žemės porą,
6185 Žodžiu, regėt Heleną su Pariu,
Ir aš tai padaryt tuoj pat turiu.
Vikriau! Privalom žodį ištesėti.

MEFISTOFELIS

Tu greitas lengvabūdiškai žadėti.

FAUSTAS

Juk pats žinėjai, kad taip bus,
6190 Kuo visos tavo klastos baigsis;

Lig šiol tu krovei jiems turtus,
Dabar pašerk linksmybės vaisiais.

MEFISTOFELIS

Manai tik šast - ir tai nutiks;
Įveikti teks stačias pakopas,
6195 Veržies į svetimas sritis,
Į nuodėmių naujų klampynes.
Gražioji Helena - ne kokios
Nors šmėklos kronų popierinės. -
Su maumėm laumėm, vėplom šmėklom
6200 Susidorot bet kas pajėgtų,
Bet velnio nuotakos, kai pagalvoji,
Vargu ar tinka vaidmeniui herojų.

FAUSTAS

Suki tą pačią rylą nuolatos!
Tiesiog kliūčių ir abejonių tėvas.
6205 Užuoť ką nors išsyk daryti ėmęs,
Vis ieškai, ar nebus ir tau naudos.
Tik sumurmėk panosėj ir, aure,
Ta Helena pas mus lyg niekur nieko.

MEFISTOFELIS

Pagonys tūno savo pragare,
6210 Ir mano valdos ten nesiekia;
Bet būdą aš žinau.

FAUSTAS

Kalbėk pradėjęs!

MEFISTOFELIS

Šios paslapties atskleisti nenorėjau. -
Gyvena deivės skyrium nuo kitų,

Kažkur už laiko ir erdvės ribų;
6215 Kalbėti apie jas ir man keblu.
Jos M o t i n o s !

FAUSTAS

nusigandęs
Jos Motinos!

MEFISTOFELIS

Sustingai?

FAUSTAS

Jos Motinos! - tai skamba ypatingai.

MEFISTOFELIS

Taip jau yra. Jos jums - tamsi gelmė,
Ir mes jų vardo linkę neminėt.
6220 Kur jų buveinės - niekas neparodys;
Pats kaltas, kad mums tenka jų ieškotis.

FAUSTAS

Kur kelias?

MEFISTOFELIS

Kelio nėra. Į neižengiama,
Kur nieks nebuvo dar, į neižvelgiama,
Į neišmeldžiama. Na ką, eime?
6225 Nesutrukdys joks užraktas nei skląstis;
Ar nebijai tarp tų vienatevių pasimesti?
Ar bent žinai, ką reiškia tuštuma?

FAUSTAS

Verčiau gal prilaikyk liežuvį;
Tai primena man raganų virtuvę

- 6230 Ir dvelkia jau praėjusia diena.
Mažai patyriau nuotykių visokių?
Tuštybių nesimokiau ir nemokiau?
Ir kuo labiau žėrėjau išmintim,
Tuo ėjo mano prieštarnos tuštyn;
6235 Sprukau į dykrą nuo tuščių paikysčių,
Tad ir vienatvę šiek bei tiek pažįstu,
O ten, kad neapklusčiau veltui,
Galų gale parsidaviau aš velniui.

MEFISTOFELIS

- Nublokštas į platybės okeano,
6240 Kur vien tik begalybė prieš akis,
Matytum juk, kaip bangos bangą gena
Net siaučiant viesului, bijodamas žūties.
Išvystum daug ką: kaip nurimęs vandenynas
Pradžiugina nuskriejančiais delfinais;
6245 Regėtum debesis, spindėtų saulė, mėnuo;
O amžinai tuščioj erdvėj nerasi nieko,
Net žingsnių aidų, leidžiančio suklust,
Ir nieko tvirto, kur galėtum atsipūst.

FAUSTAS

- Kalbi kaip mistagogas - mintys šitos
6250 Labai pritiko mulkinti neofitams;
Tik atvirkščiai - siunti mane tuštybėn,
Pramokęs savo burtų įmantrybės,
Kad tau galėčiau kaip naivi katytė
Kaštoną iš žarijų iškrapštyti.
6255 Bet nuojauta padrašina man dvasią,
Ir aš tavam Nieke Visatą rasiu.

MEFISTOFELIS

Gerbiu už tai, ir kol sukirsim delną,
Sakau, kad neblogai pažįsti velnią.
Štai tau rakčiukas.

FAUSTAS

Gal menkokas kiek?

MEFISTOFELIS

6260 Tik imk ir visada greta turėk.

FAUSTAS

Jis auga rankoje! Jis spindi, žvilgsi!

MEFISTOFELIS

Todėl nereikia spręst iš pirmo žvilgsnio.
Jis žino kelią - saugok, nepamesk,
Ir jis tave pas Motinas nuves.

FAUSTAS

krūptelėjęs

6265 Pas Motinas! Nuo šito žodžio vis
Nubėga mano kūnu šiurpulys!

MEFISTOFELIS

Koks tu opus! Drebi išgirdęs žodį?
Norėtum tiktai įprastus kartoti?
Koks skirtumas, kaip pavadinsim daiktus,
6270 O prie keistybės jau priprasti reiktų.

FAUSTAS

Sustabarėjimas manęs neguodžia,
O nuostaba - žmogaus gražiausias bruožas;

Tik netikėtuos pojūčiuose slypi
Galia patirt pasaulio begalybę.

MEFISTOFELIS

6275 Tad leiskis! Arba: kilk! Juk tai tas pats.
Iš atsiradusiųjų formų lygio
Kelčiau į tas absoliučias erdves,
Gėrėkis tuo, ko jau seniai nelikę, -
Būtybėmis pranykusios būties;
6280 Mojuok raktu, ir jos nepriartės.

FAUSTAS

sužavėtas

Puiku! Šis raktas neišsprūs iš rankos,
Jaučiuos didžiajam žygiui pasirengęs.

MEFISTOFELIS

Išvydęs kunkuliuojantį trikojį,
Žinok, kad jau pačiam dugne sustojai.
6285 Matysi Motinas, apšviestas aiškiai,
Sėdės arba stovės jos, kitos vaikščios,
Jų judesiuos ir būviuos išreikšta
Nekintamoji amžinos prasmės kaita.
Jos, apsuptos būtybių vaizdinių,
6290 Šešėlius mato, bet nepastebi žmonių.
Pavojaus daug, bet narsiai susiimk
Ir ženklą ryžtingai to trikojo link,
Paliesk jį šiuo raktu.

FAUSTAS

Iškelęs raktą padaro ryžtingai įsakmų judesį.

MEFISTOFELIS

stebėdamas jį

Puiku, užteks!

Jis tau paklus ir iš paskos kaip tarnas seks;

6295 Tada laimingas dingsi paslapčia,

Ir, kol jos pastebės, jau būsit čia.

Tada, įkvėptas tos pačios narsos,

Abu herojus išsišauksi iš tamsos.

Tu pirmas, kuris ėmės tokio žygio;

6300 Jis atliktas, ir tau jisai pavyko.

O jau tada mes magiškom gudrybėm

Paversim smilkalų miglas dievybėm.

FAUSTAS

Ką man daryt?

MEFISTOFELIS

Pirmyn! Nebok pavojų;

Kai eisi ir kai grįši - treptelk koja.

FAUSTAS

trepteli ir dingsta.

MEFISTOFELIS

6305 Viliuos, kad su raktu susitvarkys!

Belieka laukti grįžtančio, jei grįš.

SKAISČIAI APŠVIESTOS SALĖS

Imperatorius ir kunigaikščiai, susijaudinę dvariškliai.

KAMERHERAS

Mefistofeliui

Jūs mums kai ką lig šiol skolingi esat;
Valdovas nekantrauja. Kur tos dvasios?

MARŠALAS

Jo malonybei nekantru išvyst;
6310 Jo garbę ima žėist ši gaišatis.

MEFISTOFELIS

Kaip tik dėl to ir kompanionas dingo
Ir užsidaręs uoliai dirba;
Naudojas būdais įvairiais,
Kuriuos jis vienas teišmano;
6315 Juk grožio lobiams atviliot prireiks
Ir išminties, ir magijos, ir meno.

MARŠALAS

Menai - puiku, tačiau galų gale
Man rūpi imperatoriaus valia.

BLONDINĖ

Mefistui

Štai, pone, argi aš nesu graži,
6320 Bet vasara ateis, ir pamaži
Ant veido atsiras rusvų šlakų;
Jūs neįsivaizduojat, tai klaiku!
Padėkit!

MEFISTOFELIS

Tokį grožį, aišku, gaila
Net ir trumpam pakeist panteros kailiu.
6325 Gleives rupūžės, kurkulus varlių
Pakaitinkit per pilnatį, vėliau
Išdistiliuokit ir švelniai įtrinkit -
Efektyvu, ir nieko sudėtingo.

BRUNETĖ

Minia tiesiog apspitus garbų žmogų;
6330 Buvau nušalus koją kitados,
Nuo tol vis maudžia vaikščiojant ir šokant,
Net reveransai gal tik iš bėdos.

MEFISTOFELIS

Tad leiskite užmint jums ant pėdos.

BRUNETĖ

Tačiau ar neatrodys tai kaip flirtas?

MEFISTOFELIS

6335 Tai daug svarbiau, ir nevertėtų spirtis:
Panašų gydym panašiu, antai
Ir pėdą - kaip kiekvieną kūno dalį.
Arčiau! Na, nesipriešinkit, panele.

BRUNETĖ

šaukdama

Man skauda! Jūs primygot taip kietai,
6340 Nelyg kanopa!

MEFISTOFELIS

Bet sveika užtai.

Įsivaizduok, kaip šokuose plasnoji
Ar po stalu meilužį pabaksnoji.

DAMA

prasisprausdama

Praleiskite mane! Dūstu iš skausmo,
Man plyš širdis iš sielvarto baisiausio;

6345 Dar vakar jam buvau lyg sveikata,
O jau šiandien jis šnabždas su kita.

MEFISTOFELIS

Čia problema rimta, tačiau klausyk.

Prislinkusi prie jo priglus্ক slapta;

Štai tau anglis, ja brūkštelėk išsyk

6350 Per paltą, per rankovę ir pečius;

Jo širdį pervers atgaila baisi;

Angliuką privalai praryt iš karto,

Tiktai šiukštu jo niekuo neužgerti;

Ir jis šianakt prie tavo durų džius.

DAMA

6355 Tai juk ne nuodas?

MEFISTOFELIS

pasipiktinęs

Priderėtų pagarbiau,

Tokios anglies bet kur neatsidauši;

Ji iš eretikams kūrento laužo,

O mes juos kurstydavom kuo stropiau.

PAŽAS

Mane atstūmė, aš, esą, per menkas.

MEFISTOFELIS

į šalį

6360 Net nežinau, kaip juos visus patenkint.

Pažui

O jums neverta tos jauniklės mergint,
Brandesnis amžius rastų ką įvertint. -

Artyn brukasi ir kiti.

Ir vėl nauji! Nebeturiu kur dėtis!
Nebent tiesa pagelbėti galėtų;
6365 Aš jau visai bėdos prispaustas! -
O Motinos! Paleiskit Faustą!

apsižvalgo aplink

Prigeso žvakės, prietema blausi,
Visi dvariškiai pajudėjo vienusyk;
Sustoję pagal rangą, eilėmis,
6370 Galerijom pasuko erdviomis.
Būriuojasi ties riterių sale,
Kaip ir sutilps visi galų gale.
Ginklai puikuoja nišose, ant sienų
Daugybė prašmatniausių gobelenų.
6375 Jaučiu, net užkeikimų nereikės;
Čia dvasios savo noru sugrumsės.

RITERIŲ SALĖ

*Blausi šviesa.
Imperatorius ir dvariškiai,
sueina vidun.*

HEROLDAS

Spektakliams vadovauti aš įpratęs,
Bet dvasios gali sutrikdyt kiekvieną,
Tad veltui stengčiaus, kaip suprantat patys,
6380 Paaiškint, kas šiandieną dėsį scenoj.
Štai pristatyta krėslų ir kėdžių;
Į priekį imperatorių kviečiu;
Prieš jus išsiuvinėti gobelenuos
Didžiųjų mūsų atvaizdai ant sienos.
6385 Visi susėskim, ponai ir dvariškiai,
Gale suolų dar daug, tik atsigrižkim;
Matau, kai kas ten taisosi porėlėm,
Kam nejauku - meiliau suglusti gali.
Visi patogią vietą susirasim,
6390 Mes pasirengę; kur tos lauktos dvasios?

Trimitai

ASTROLOGAS

Teišsipildo imperatoriaus valia;
Nieks nebekliudo, magijos galia
Pradėsime veiksmą! Dingsta sienos!
Nelyg gaisre pranyksta gobelenas;
6395 Suaiži mūrai, sukasi lėtai,
Gilumoje nušvinta keistas
Ir paslaptingas teatro vaizdas,
O aš jau avanscenoje antai.

MEFISTOFELIS

išnirdamas iš suflerio būdelės

Iš čia manęs klausys, net seilės tįs,
6400 Mat būti suflieriu - tai velnio prigimtis.

Astrologui

Tau, žinančiam visus žvaigždžių takus,
Suvokti, ką kuždu, tik juokas bus.

ASTROLOGAS

Štai verias magijos dėka prieš jus
Senos šventyklos statinys puikus.
6405 Kolonos lyg tvirti pečiai Atlanto,
Kuris padangės skliautą laikė andai,
Uolas didžiausias kraut gali ant jų,
O tokiame svoriui nereikėtų nė dviejų.

ARCHITEKTAS

Stebiuosi garbinančiais meną šita,
6410 Juk antika šiurkšti ir netašyta!
Laikyt grubumą kilnumu kvailybė.
Gražu, kas šauna kaip strėlė į begalybę;
Gracingos arkos ir smaili skliautai -
Tik tai pakyli dvasią, vien tik tai.

ASTROLOGAS

6415 Priimkite su pagarba baugia
Kas bus dabar žvaigždžių padovanota,
Te žodis magiškas sukausto protą
Ir skleidžiasi fantazija svaigia.
Išdrįskit tai, kuo žavitės, regėt,
6420 Kas neįmanoma, tuo verta patikėt.

FAUSTAS

pakyla į avansceną iš kitos pusės.

ASTROLOGAS

Štai vainikuotas magas žynio rūbais,
Jisai pradėjo - jis ir baigti pasirūpins.
Greta trikojis, iš rūsių gilių
Saldus atsklinda kvapas smilkalų.
6425 Jis kaupiasi užbaigti savo žygį,
Dabar belieka tik sėkmės prašyti.

FAUSTAS

dingai

O Motinos, jūs begalybėj
Ir amžinoj vienatvėj slypit,
Tačiau ne vienos. Jūsų galvas gaubia
6430 Gyvybės vaizdiniai, jie virpa, plaukia,
Nors negyvi. Kas buvo kitados,
Tas juda, nori likti visados.
Jūs žarstot gyvasties elementus
Dienų erdvėj ir po nakties skliautu.
6435 Įtraukia vienus sukuryb būties,
Kitus ryžtingas magas išsikvies,
Ir kiekvienam dosnus jo delnas leidžia
Išvysti tą stebuklą, kurio geidžia.

ASTROLOGAS

Trikojį žėrinčiu raktu vos vos
6440 Jis palietė, ir dūmai virš galvos
Jau kyla, rangos, driekias, virš visų
Pasklinda tarsi miglos debesų.
Bet iš tiesų tai dvasių virpesiai!
Juos lydi skaidrūs muzikos garsai.
6445 Pavirsta viskas į melodijų tonus,

Kur prisilies - ten skamba aidas malonus.
Nelyg giedotų šventykla visa -
Kolonos virpa, gaudžia kampuose.
Garsai netyla, bet štai - miglos sklaidos,
6450 Išnyra nuostabus jaunuolio veidas.
Galiu nutilti, žodžio neištaręs -
Kas nepažins, kad tai puikusias Paris.

[Pasirodo PARIS]

DAMA

O! Prasiskleidusios jaunystės lobis!

ANTRA

Kaip persikas, sultingas ir prinokęs!

TREČIA

6455 Sodrumas lūpų! Negaliu atsigėrėt!

KETVIRTA

Turbūt ne prieš ir paragaut iš šios taurės?

PENKTA

Tikrai gražus, o jeigu dar išpuošus...

ŠEŠTA

Galėtų kiek grakštesnis būti grožis.

RITERIS

Iš tolo dvelkia piemeniu, sakyčiau,
6460 Jokių manierų; aš jo princu nelaikyčiau.

KITAS

Kai pusnuogis, tai gal net kiek žavus,
Bet jei tokiame apvilktumėm šarvus?

DAMA

Jis sėdas. Kokie švelnūs judesiai!

RITERIS

Turbūt jo glėbyje smagu visai?

KITA

6465 Kaip dailiai galvą remia jo ranka.

KAMERHERAS

Akiplėša! Jį reikia vyt laukan!

DAMA

Jūs, vyrai, nuolat randat kur prikibti.

TAS PATS

Bet taip prieš imperatorių išdribti!

DAMA

Jis jaučias vienas ir gali ką nori veikti.

TAS PATS

6470 Bet čia spektaklis, mandagumo reiktų.

DAMA

Gražuolį suėmė saldžiausias miegas.

TAS PATS

Tuoj dar užknarks; bet kas mums lieka!

JAUNA DAMA

susižavėjus

Tarp smilkalų aš priemaišą juntų.
Kažkaip ir lengva, ir svaigu kartu.

VYRĖLESNĖ

6475 Išties! Net mintys daros klaidžios,
Nuo jo tai sklinda!

VYRIAUSIOJI

Tai jaunystė skleidžias,
Jos dvelksmas lyg ambrozija kvapi
Visur per orą smelkiasi aplink.

Pasirodo HELENA

MEFISTOFELIS

Štai kokia ji! Gal bruožai ir malonūs,
6480 Bet mano truputėlį kitas skonis.

ASTROLOGAS

Prie tokio grožio neturiu ką be pridėt,
Man nuolankiai telieka patylėt.
Nebent ugnies liežuvį kas regėtų!
Nuo seno grožis šlovintas poetų;
6485 Jai pasirodžius žemė ima vertis,
O ją pažinęs jos nebuvo vertas.

FAUSTAS

Dar akys regi? Dar širdis krūtinėj,
Išvydus grožio trykštantį šaltinį?
Tai buvo verta žygio ir kančių.
6490 Kaip menka visa, ką lig šiol mačiau!
Tik tapęs tavo žyniu, suprantu

Būties vertybę ir tvirtumą pamatų,
Verčiau jau aš gyvybę prarandu,
Negu tavęs netekęs trokštu vėlei! -
6495 Tas atvaizdas, kuriuo kadais žavėjais
Prie veidrodžio virtuvėje būrėjos,
Prieš tavo grožį tik miglų šešėliai! -
Visas jėgas, kurias savy turiu,
Visas aistras nuo šiol tik tau skiriu,
6500 Ir meilę, ir maldas, ir beprotybę.

MEFISTOFELIS

iš suflerio būdelės

Ramiau, neišsijauskim į vaidybą!

VYRĖLESNĖ DAMA

Galva maža, bet šiaip neblogas stotas.

JAUNĖLESNĖ

Į kojas pažiūrėk! Tiesiog dramblotos!

DIPLOMATAS

Mačiau daugybes hercogienių, ir galvoju,
6505 Kad ji dailutė nuo galvos lig kojų.

RŪMININKAS

Prie miegančio prieit žaismingai tyko.

DAMA

Palyginus su juo, atrodo nykiai.

POETAS

Ir grožio spinduliai virš jos plevena.

DAMA

Tiesiog Endimionas ir Diana!

TAS PATS

6510 Išties! Dievaitė viršum jo priglunda,
Palinksta, jo alsavimą pajunta;
Ir bučiny! - Yra ko pavydėti!

DUENJA

Visų akivaizdoj! Ir nesigėdi!

FAUSTAS

Tokia malonė vaikiui!

MEFISTOFELIS

Ša, tyliau!

6515 Tegu - juk tai tik šmėklos pagaliau.

RŪMININKAS

Jis bunda; deivė traukiasi šalin.

DAMA

Taip ir maniau! Besidairydama aplink.

RŪMININKAS

Jis priblokštas! Jam lyg stebuklas visa tai.

DAMA

Jai tų stebuklų būta jau šimtai.

RŪMININKAS

6520 Tuoį atsigręš, pažvelgs į jį giliai.

DAMA

Dabar jau savo meno mokyt mesis;
Visi vyriškai tokiais atvejais kvailiai,
Kiekvienas mano, kad jisai pirmasis.

RITERIS

Kaip tai didinga! Ir sykiu - kaip subtilu!

DAMA

6525 Ji suvedžiotoja, tik tiek pridurt galiu.

PAŽAS

Mielai pabūčiau to jaunuolio vietoj!

RŪMININKAS

Geriau paklaustum, kas to nenorėtų.

DAMA

Bet brangenybė jau ne vieno paturėta,
Ir paausavimai gerokai aptrinti.

KITA

6530 Ką ten kalbėt, vos tik suėjo dešimti...

RITERIS

Ir aš vertybę radęs daug nelaukčiau,
Bet ir dailiais likučiais pasidžiaugčiau.

APSISKAITĖLIS

Matau ją aiškiai, tačiau ką žinai,
Gal klystame, ar tai tikrai jinai.
6535 Tikrovė akivaizdumu apgauna,
Todėl verčiau aš tektais pasikliaunu.
O ten skaičiau: žilus barzdočius Trojos

Jos grožis iš tiesų labai viliojęs,
Tad, man atrodo, viskas atitinka:
6540 Pats aš nejaunas, o ji man patinka.

ASTROLOGAS

Jis ne berniukas jau! Narsus herojus
Ją apkabina, veltui ji spyriojas.
Aukštyn ant rankų ją iškėlė jis
Ir nešis tuoj?

FAUSTAS

Akiplėša! Nedrįšk!
6545 To jau per daug! Laikykit! Kur jūs žiūrit!

MEFISTOFELIS

Juk pats šią pantomimą ir sukūrei!

ASTROLOGAS

Tik vieną žodį! Pasakysiu, kad vadinos
Vaidinimas H e l e n o s p a g r o b i m a s.

FAUSTAS

Kaip pagrobimas! Aš jau nieku dėtas?
6550 Ar šitą raktą jau ne aš laikau?
Mane jis vedė siaubingiausiom vietom,
Kai grūmiaus su vienatvėmis klaikiom.
Tikrovės čia, man nēr ko abejoti,
Dvasia su dvasiom ims nuo čia kovoti,
6555 Sujungus realybę ir vaizduotę.
Kur ji bebūtų, man ji artimiausia!
Ji dvigubai taps mano, kai atgausiu.
Padėkit, Motinos! Jūs turit tai suprasti!
Kas ją pažino, nebegali jos prarasti.

ASTROLOGAS

6560 Stok, Fauste! Ką darai! - Apglėbia ją
Galingai, viskas blėsta migloje.
Jis tiesia raktą, tuoj jaunuolį palytės! -
O varge! Žūstam! Viskas žūva! Kas padės!

Sprogimas, Faustas guli ant grindų. Dvasios išgaruoja.

MEFISTOFELIS

užsikeldamas Faustą ant pečių
Taip man ir reikia. Užsikrovęs kvailį
6565 Pats velnias kartais skaudžiai pasigaili.

Tamsa, sapnyšis.

ANTRAS
VEIKSMAS

ANKŠTAS
GOTIŠKAS
KAMBARYS
SU AUKŠTAIS
SKLIAUTAIS
kitados buvęs
Fausto, niekuo
nepasikeitęs

MEFISTOFELIS

*jeina iš už užuolaidos. Kai kilsteli ją
ir pažvelgia atgal, matyti FAUSTAS,
išsitiesęs ant senos protėvių lovos.*

Čia ir gulėk! Aistrų kančios
Raiščius nelengva atsirišti!
Ką Helena paralyžiuos,
Tam nuovoka negreit sugrįžta.

dairosi aplink

- 6570 Žvalgaus aukštyn, žemyn, aplinkui -
Lyg būčiau atsidūręs tuos laikuos;
Gal tik stiklai spalvoti kiek pablinko
Ir dar daugiau voratinklių kampuos;
Sustingęs rašalas ir popieriai gelstą,
6575 Nuo laiko dulkėm apsinešę,
Net Fausto plunksna neliesta,
Kuria jis andai velniui pasirašė.
Antai! Tos plunksnos smaigaly
Dar lašą kraujo žiūrėt gali.
6580 Daikčiukas nenusakomos vertės -
Geriausias antikvaras sutirtės.
Senieji kailiniai ant kablio seno,
Ko gero, mano pokštus mena,
Su jais naujoką mokiau išminties, -
6585 Turbūt lig šiol dar narsto tas mintis.
Pagundą apsivilkti jus juntų,
Iš naujo susisupt į šitą palatą
Ir vėlei pasijusti docentu,
Kuris bet kokį nieką gali malti.
6590 Deja, kas mokslininkams rimta,
Tas velniui draudžiama, užginta.

Nukabinęs papurto kailinius, iš jų išskrenda cikados, kandys ir farfarelos.

VABZDŽIŲ CHORAS

Ilgai mus, patrone,
Čia vienus laikei!
Tave atpažinę
6595 Mes dūzgiam smagiai.
Vos keletą mūsų
Pasėjai čia tu,
Dabar šimtas tūkstančių
Sukas ratu.
6600 Nuslėpti gudrybę
Pavyksta daug kam -
O utėlės ropščias
Iš kailio laukan.

MEFISTOFELIS

Smagu, kad jūsų išsiritu šitiek daug!
6605 Kai tiek pasėta, lieka derliaus laukt.
Dar syki pakratysim kailius tuos,
Antai kaip byra, vienos po kitos. -
Aukšty! Žemyn! Kur tik kokia skylė,
Skubėkit, mano mielos, pasislėpt.
6610 Čia tiek senų dėžučių ir stalčiukų,
Tereikia pakrutėti trupučiuką!
Štai pergamento ritinys, štai senos šukės,
Ten kaukolės akiduobės - tik sukis!
Tarp šių trūnėsių ir nykiausio šlamšto
6615 Net užgaidžiausia jūsų ras ką šlamšti.

susisupa į kailinius

Nagi, apgaubk dar syki man pečius!
Šiandien it principalas vėl jaučiuos.
Bet maža vien pasivadinti;
Jei to nėra kam pripažinti.

*Jis tįpteli varpelį, suskambantį aidžiu, persmelkiančiu ge-
nuo kurio suvirpa sienos ir pačios prasiveria durys.*

FAMULAS

įlinguodamas ilgu, tamsiu koridorium

6620 Tikras griausmas! Siaubas vienas!

Trata laiptai, dreba sienos;

Tarsi pragaras žaibuotų

Už langų stiklų spalvotų.

Pleiši grindys, lubos svyra,

6625 Tinkas aižėdamas byra.

Durų įtvarus išklaipę

Antspaudus nuplėsti baigia. -

Siaubas! Milžinas, senaisiais

Fausto rūbais apsitaišęs!

6630 Rūsčiai moja, akys kraupios -

Mano kojos pačios klaupias.

Kas čia bus? Gal sprukt? Tačiau

Jis man moja eit arčiau!

MEFISTOFELIS

modamas

Eikš, mano drauge! Tavo vardas - Nikodemas?

FAMULAS

6635 Jūsų aukštybe! Taip aš vadinuos. OREMUS.

MEFISTOFELIS

Gal apsieisime.

FAMULAS

Džiaugiuos, kad esate girdėjęs.

MEFISTOFELIS

- O kaipgi! Vis studentas, nors ir įmetėjęs,
Apkerpėjęs vyrukas! Kaip žinia,
Mokslinčiui mokslo niekad negana.
6640 Visi iš kortų statom sau namelį,
Tačiau išminčius jo užbaigt negali.
O Vagnerio - kas gali nepažinti:
Jo vardas visame pasauly spindi!
Vos ne jo vieno pastangų dėka
6645 Dar laikos viso mokslo pažanga,
Gausėja patirtis ir žinios.
Pasiklausyt jo renkas minios
Smalsuolių iš visų kraštų,
O jis lyg šventas Petras su raktu
6650 Dangaus ir žemės paslaptis rakina,
Iš katedrų pasotindamas minią.
Pripažinimas mokslo sluoksniuos žėri,
Jis gaubiamas vis didesnės šlovės,
O jo didžiųjų darbų šešėly
6655 Net Fausto vardas ima blėst.

FAMULAS

- Atleiskit, aukštenybe, jei užgausiu,
Tačiau jei leisite, šiek tiek paprieštarausiu:
Jisai nepratęs prie gausybės liaupsių,
Tylus kuklumas - jo esybės bruožas.
6660 Jis nesiliauja mąstęs iki šiolei,
Kur jo garbingas pirmtakas prapuolė,
Ir visą laiką jį pasitikti pasiruošęs.
Kambaryje, kur dirbo ponas Faustas,
Nė daikto niekas nelietė pirštu,
6665 O aš, nors neretai užsimirštu,
Nedriščiau čia įžengt neatsiklausęs.
Kokios tai būta valandos žvaigždžių? -

Dar ligi šiolei šiurpulį jaučiu;
Duris su skląščiais plėšė vėjas -
6670 Antraip ir jūs nebūtumėt įėjęs.

MEFISTOFELIS

Norėčiau poną daktarą išvyst;
Gal kartais bent numanote, kur jis?

FAMULAS

Ak! Jo nurodymų griežtų
Pažeisti aš nesiryžtu.
6675 Kai jis didžiajam darbui atsidėjo,
Jo mėnesius jau niekas neregėjo.
Visad tvarkingas būti pratęs,
Nelyg krosniakurys apskretęs
Dabar atrodo - juodas lig ausų,
6680 Tik akys žybsi - net baisu! -
Nuo amžino ugnies pūtimo,
Ir klegant žnyplėm laukia atradimo.

MEFISTOFELIS

Nejau ir aš neįsileistas būsiu?
Galėčiau kiek paspartinti jo triūsą.

Famulas išeina, Mefistofelis oriai atsisėda.

6685 Vos tik įsitaisiau plačiai,
Ir vėl - pažįstami svečiai.
Naujausios generacijos atstovas -
Šitie mažiausiai varžosi ir drovis.

BAKALAURAS

veržliai žengdamas koridorium

Visos durys atlapotos!

6690

Gal ir čia bent sykį protas

Prasikrapštė iš trūnėsių,

O gyvieji kaip išdvėsę

Liovės niokot ir naikinti

Jau ir taip vos gyvą mintį?

6695

Šitos sienos, šitie mūrai

Svyra, skeldėja ir gūra,

Tik nepasitrauk į šalį,

Ir užgriūti kartą gali.

Nors esu miklus ir greitas,

6700

Bet verčiau toliau jau neiti.

Kas man lyg per miglą matos?

Ar ne čia prieš daugel metų

Susigūžęs nuolankiausiai

Būdamas fuksu lankiausi

6705

Ir prieš išmintį barzdočių

Sau atrodžiau bukapročiu?

Iš storiausių foliantų

Malė tai, ko nesupranta,

Be jokios naudos ir saiko

6710

Sau ir mums gaišino laiką.

Tik pažvelk! - ir šiandien celėj

Dunkso vienas prietemėlėj!

Sėdi, kailius užsimetęs -

Netgi kailiniai tie patys!

6715

Lygiai toks, kaip palikau! -

Ir nesistebėk, žmogau.

Tąsyk mano vaiko protui
Jis gana gudrus atrodė,
Bet dabar tokie juokai
6720 Seniui baigtųsi nekaip!

Garbusis pone, jeigu Letos srovės drumstos
Dar neužklojo jūsų plikės molio grumstais,
Galbūt dar menat tą studentą, tik vaikiną
Jau išsilaisvinęs nuo akademinės rutinos.
6725 Jūs lygiai toks, kaip palikau kadais,
A š per tą laiką spėjau pasikeist.

MEFISTOFELIS

Džiaugiuosi, kad aplankėte šį rūšį,
Jau tąsyk teikėt nemenkų vilčių;
Iš chrizalidės atpažįstu drugio rūšį,
6730 Ir koks drugelis ritas, nujaučiu.
Mačiau kaip savo garbanom, nerta
Apykakle puikavotės tada. -
Dabar, žiūriu, jau pagal švedų madą
Plaukai trumpi, kasos nebesimato.
6735 Atrodote žvalus, ryžtingo būdo,
Tik nevertėtų siekti absoliuto.

BAKALAUROS

Garbusis pone! Vėl mes nuo pradžios,
Suvokit, kad dabar nauji laikai,
Užmirškite tuos dviprasmiškus žodžius;
6740 Mes mąstome dabar visai kitaip.
Jūs mulkinot patiklų mažą vaiką,
Tačiau dabar šie triukai nebeveikia,
Kai kuo ir patys galim pasigirti.

MEFISTOFELIS

Jaunystėj gryną išmintį išgirdę
6745 Visi mes pasišiaušdavom iširdę.
Bet metams bėgant tas pačias tiesas
Akivaizdžiai patyrę savo kailiu,
Įrodinėjam patys radę jas, -
O mokytojo būta seno kvailio.

BAKALAUROS

6750 Veikiau klastūno! - rask tu pedagogą,
Kuris teisybę visą pasakys:
Tik nutylėjimais ir sąmojais visokiais
Naiviam naujokui muilina akis.

MEFISTOFELIS

6755 Gali mokintis, aišku, lig mirties,
Bet jums, matau, pakanka patirties,
Kurią derėtų mokiniams dalinti,
Užuot bergždžiai tausojus mintį.

BAKALAUROS

Ta patirtis - tik švaistymas jėgų!
Nejaugi su dvasia kas nors ją sieja?
6760 Argi vertėjo dėt tiek pastangų,
Kad rastum, ko ieškoti nevertėjo?

MEFISTOFELIS

po pauzės

Seniai tai numaniau. Buvau kvailys,
Net pats stebiuos, galėjęs šitaip klyst.

BAKALAUROS

Protingai pasakyta! Še tai tau,
6765 Jūs pirmas senis, gebantis protaut.

MEFISTOFELIS

Ieškojau vis, kur aukso lobis slypi,
Bet rasdavau tiktai anglis bergždžias.

BAKALAUROS

Tad matot, jūsų kaukolė nuplikus
Ne ką vertesnė už anas tuščias.

MEFISTOFELIS

geraširdiškai

6770 Kad tu žinotum, koks esi grubus!

BAKALAUROS

Meluoja vokietis, kai būna mandagus.

MEFISTOFELIS

*krėsle su ratukais palengva artėdamas
avanscenos link, publikai*

Čia per mažai šviesos ir oras prastas,
Galbūt tarp jūsų prieglobstis man rastųs?

BAKALAUROS

Bjauriausia tai, kad geidžiate visi

6775 Dar būt kažkuo, kai niekas jau esi.

Žmogaus gyvybė - kraujas, o kada,

Jei ne jaunystėj, jis pulsuoja sveikata?

Ir tiktai gyvastis jaunystės kraujo

Tesugeba įkvėpt gyvybę naują.

6780 Pasaulis juda, tuo jis ir gražus,

Jis iškelia veiklius, o silpnas - žus.

Štai mes pasaulio pusę užkariavom,

O jūs ką veikėt? Galvomis kinkavot

Ir kūrėte bejėgiškus planus.

6785 Senatvės kliedesių mums jau pakanka,

Iš jų vis tiek jums nepabust.
Kai žmogui trisdešimt sukanka,
Jam metas tiesiai į kapus.
Derėtų jus laiku nudobti vietoj.

MEFISTOFELIS

6790 Čia net ir velnias nieko nepridėtų.

BAKALAURAS

Kai panorėsiu, dings velniai visi.

MEFISTOFELIS

į šalį

Pakiš jisai tau koją vienąsyk.

BAKALAURAS

Suvok jaunystės priedermes kilnias!
Pasaulį aš sukūriau, lig manęs
6795 Nebuvo nieko; saulę iš gelmių
Iškėliau; leidau džiaugtis mėnuliu;
Tai mano takuose diena nušvito,
O žemė sužaliavo ir pražydo.
Vos man pamojus, toj pirmoj nakty
6800 Prasiskleidė žvaigždynai uždegti.
Kas, jei ne aš, išdrįso atgaivinti
Filisteriškos dvasios gniaužtą mintį?
Aš, laisvas nuo visų buities klastų,
Vidinei savo šviesai paklūstu,
6805 Šviesoj keliauju ir šviesa gėriuos,
Palikęs tamsą sau už nugaros.

Išeina.

MEFISTOFELIS

Dink tu, originale, kur geidi! -
Kol vienąsyk puikybėj sužinosi,
Kad ką gudraus ar kvailo sugalvosi,
6810 Jau spėjo pagalvoti ir kiti. -
Dėl to neverta gūžčioti ir aikčiot,
Po metų jis jau bus visai kitoks:
Užraugtas vynas turi išsivaikščiot,
Kol pagaliau subręs ir nusistos.

Į parterį sėdintį jaunimą, kuris neploja

6815 Matau, nepritariat nė vienas;
Dėl to aš nesiginčysiu, nebent
Pridursiu: velnias - senas krienas,
Kad jį suprastum, reikia pagyvent.

LABORATORIJA
įrengta viduramžių
dvasia,
gremėzdiki,
įmantrūs
prietaisai
fantastiškos
reikmės.

VAGNERIS

prie židinio

- Vėl varpas gaudžia - gūdžiai, kraupiai,
6820 Net sienos dreba, byra suodžiai.
Kiek laiko įsitempęs laukiu,
Įsmeigęs savo žvilgsnį godžiai?
Bet štai - tamsa iš lėto traukias;
Kažkas fiolų juda, rangos,
6825 Sumirga tarsi gyvos anglys
Puikiu kurbunkulo raudoniu,
Žaibais blyksėdamas į šonus;
Kokia šviesa - balta, svaigi!
Ak, privalau šįsyk išsaugot! -
6830 O Dieve! Kas ten vėl iš lauko?

MEFISTOFELIS

įeidamas

Linkiu geros sėkmės! Sveiki!

VAGNERIS

baugščiai

Žvaigždėtą valandą pataikėt!

Tyliai

Tylėkit ir į priekį neikit,
Tuoju didingas darbas baigtas bus.

MEFISTOFELIS

dar tyliau

- 6835 O konkrečiau?

VAGNERIS

dar tyliau

Sukurtas bus žmogus.

MEFISTOFELIS

Žmogus? Kokia meili pora
Čia ryžos užsisklęst troškiams ore?

VAGNERIS

Gink Dieve! Būdas, įprastas nuo seno, -
Tai grynas farsas, jis jau atgyveno.
6840 Gležnasis taškas, gyvasties pradžia,
Kurį vidinės jėgos paslapčia
Ir imdamos, ir duodamos formavo,
Įtraukdamos, kas svetima ir sava,
Daugiau nuo šiolei nieko nebelems;
6845 Teliks šis malonumas gyvuliams,
Žmogus su savo galiom išminties
Bus nusipelnęs tauresnės kilties.

nusisukęs į židinį

Jis švyti! žiū! - imu tikėt, kad lemta,
Sumaišius begalę visokių komponentų,
6850 Nes viską lemia būtent mišiniai,
Tą žmogiškąją masę sumaniai
Beorėj kolboj koaguliavus
Ir tinkamai išdistiliavus,
Atrasti tai, ko ieškai jau seniai.

Nusisukęs į židinį

6855 Tai vyksta! Vis skaidrėja masė
Ir auga įsitikinimas dvasioj:
Gamtos paslaptینگiausi reiškiniai
Prieinami ir sąmoningam protui,
Tai, ką organizuodavo jinai,
6860 Mes imsimės kristalizuoti.

MEFISTOFELIS

Esu per savo ilgą amžių matęs
Tiek daug, kad jau nustebt neįmanu.
Regėjau tolimų klajonių metais
Kristalizuotą padermę žmonių.

VAGNERIS

neatitraukdamas akių nuo fiolos

6865 Tik blyksi, veržias su jėga,
Čia pat jau, regis, pabaiga.
Galėsime iš lemties pasišaipyt;
Didingi žygiai dvelkia beprotybe,
Bet išradingas protas ateity
6870 Sukurs mąstytojo gyvybę.

Susižavėjęs apžiūrinėja fiolą

Girdžiu, kaip stiklas suskamba lengvai,
Tai drumsčias, tai skaidrėja; jau netrukus!
Fiolos viduje, antai,
Ryškėja mielas žmogeliukas.
6875 Ko dar galėtum trokšt, dienos šviesoje
Gelmėm slapčiausiom pasirodžius?
Įsiklausyk: šitie garsai
Balsu pavirtę tampa žodžiais.

HOMUNKULAS

fiolos viduje, kreipdamasis į Vagnerį

Tėtuši! Tai ne pokštas. Kaip jauties?
6880 Priglausk mane švelniausiai prie širdies,
Tik atsargiai, fiolos nesutraiškyk.
Keistai daiktų savybės reiškias:
Natūraliam Visatoje maža vietos,
Dirbtiniam uždaroje erdvės norėtųs.

6885 Ir tu čia, šelmi pusbroli, matau!
Pačiu laiku, labai dėkingas tau.
Gera lemtis tau liepė čia ateit;
Nes jei jau aš esu, turiu ir veikt;
Nedelsdamas norėčiau darbo tvertis,
6890 O tu pakankamai mitrus ką nors patarti.

VAGNERIS

Tik žodį! Auditorijose nuolat
Mane vis su problemom užsipuola.
Antai neaišku, kaip čia pasidaro,
Jei kūnas su dvasia taip puikiai dera,
6895 Neperskiriamai vienas kito laikos,
Kodėl jie niekada nesusitaiko?
Taigi -

MEFISTOFELIS

Palauk! Štai tau mįslė protinga:
Ko moteris su vyru nesutinka?
Kiti prie užduoties šios ir pražyla.
6900 Yra ką pagalvot, ar ne, mažyli.

HOMUNKULAS.

Ką pagalvot?

MEFISTOFELIS

rodydamas į šonines duris
Parodyk savo meną!

VAGNERIS

vis tebežiūrėdamas į fiolą
Išties, esi mieliausias vaikas mano!

*Šoninės durys prasiveria, pro jas matyti
guolyje išsitiesęs Faustas.*

HOMUNKULAS

nustebęs

Reikšminga! -

*Fiola išsprūsta iš Vagnerio rankų ir,
praskriedama viršum Fausto, apšviečia jį*

Kaip gražu! - Vanduo skaidriausias

- Tankioj giraitė; moterys, jos rengias,
6905 Dailių dailiausios! Įsibridę prausias.
Tačiau viena jų išsiskirt įstengia,
Lyg iš herojų, gal net deivių luomo.
Į skaidrią versmę koją panardina;
Vėsi vilnis kaip krištolas banguoja
6910 Ir taurią kūno liepsną atgaivina. -
Bet koks ten užesys, koks triukšmas kyla? -
Sparmai ištaško veidrodinę tylą.
Mergaitės išbėgioja, tik jinai
Kaip karalienė žvalgos prakilniai
6915 Ir moteriškai išdidi tik laukia.
Prie jos karalius gulbinas priplaukia.
Jis droviai glaustos, pamažu drąsėja. -
Tačiau staiga migla sunki, keista
Užkloja reginį skraiste
6920 Ir vaizdas scenoje tamsėja.

MEFISTOFELIS

Iš kur tu tai ir trauki? Nuostabu,
Toks menkas, o vaizduotė be ribų.
Aš nieko nematau -

HOMUNKULAS

Esi iš šiaurės,

Viduramžių migloj išaugęs,

6925 Tarp kunigų bei riterių pulkų

Net žvilgsnis gaubiasi rūku,

Ir tik jame tu laisvas jausies.

dairydamasis aplinkui

Tamsu, trūnėsių tvaikas braunas,

Skliautai niekingi, aštrios briaunos! -

6930 Pabust šitoj nykybėje - kančia,

Verčiau visai numirt, nei pūti čia.

Šaltiniai, gulbės, nuogas grožis -

Štai sapnas, teikęs jam jėgų.

Ar jis išvert tai pasiruošęs?

6935 Net man, neišrankiam, slogu.

Pirmyn, su juo!

MEFISTOFELIS

Tiktai pritarti galim.

HOMUNKULAS

Į mūsų drąsiai karį siųsk,

Pakviesk mergaitę į ratelį -

Ir jokio rūpesčio nebus.

6940 Kaip tik Valpurgijos naktis

Artėja klasikinė; jis

Vos tik nutraukęs sapno giją

Vėl atsibus savoj stichijoj.

MEFISTOFELIS

Tai net ir man nauja idėja.

HOMUNKULAS

6945 Ne viską juk ir tu esi girdėjęs.
Romantika ribojas tavo žinios,
O tikros šmėklos turi būt ir klasikinės.

MEFISTOFELIS

Taigi, kuria kryptim gabensim žmogų?
Nuo antikos herojų man jau bloga.

HOMUNKULAS

6950 Nors tau ir šiaurės vakaruos jauku,
Bet aš bures į pietryčius suku -
Ten, kur Penėjas lygumas skalauja,
Miškingus klonius bei plikus šlaitus,
Ir neša savo vandenį drumstus
6955 Link Farsalo, ir senojo, ir naujo.

MEFISTOFELIS

O liaukis! Neprašyk, kad veltis imčiau
Į tironijos ir vergijos ginčą!
Kiek galima; vos spėję susitart,
Iš naujo ginklo griebiasi kaskart;
6960 Ir nieks nemato, kad iš košės tos
Tik Asmodėjas randa sau naudos.
Kai pažiūri, tik tarnas tarną pliekia,
Ir tai esą kova dėl laisvės siekių.

HOMUNKULAS

Lai jie sau kaunas, jei patinka kautis,
6965 Ne tau pakeisti prigimtį žmogaus.
Berniukas boba liks, jei nesikaus.
Dabar svarbu, kad šitas atsigautų.
Jei priemonę žinai, tai stok darban,
O jei neišmanai, palik jį man.

MEFISTOFELIS

6970 Po Brokeną - kodėl nepasibasčius,
Bet kaip atšauti pagonybės skląščius?
Nors graikai niekam tikusi tauta!
Bet jų žaismė mus žavi kai kada,
Ir traukia jų linksmybė nuodėminga,
6975 Kurios šiauriečiai nuolatos pristingam.
Kokie planai?

HOMUNKULAS

Tu šiaip nesi droviausias;
Tad apie raganas Tesalijos užklaustas,
Manau, jauti, kur link suku?

MEFISTOFELIS

geidulingai

Tesalija! Gali neklausti šito,
6980 Seniai turėjau užmačių tokių.
Praleist drauge naktelę kitą,
Manau, nekenks, aš sutinku;
Tad į svečius! Pirmyn!

HOMUNKULAS

Apsiaustą duok,

Po juo ir riterį pakiškim!
6985 Kaip tąsyk, skuduru plasnok,
Ir daug negaišę priekin skriskim.
Aš jums pašviesiu.

VAGNERIS

nedrąsiai

Kaipgi aš?

HOMUNKULAS

O tu

Namuos lik, prie darbų, tavęs vertų.
Sėsk prie senųjų savo pergamentų,
6990 Ieškok tvarkos gyvybės elementų,
Vieną prie kito dėk kuo atsargiausiai.
Domėkis ne daiktais, o priežastim.
O aš kiek po pasaulį pakeliausiu,
Gal rasim tašką ant tavosios i.
6995 Didysis tikslas vainikuos šį žygį;
O atpildas - šlovė ir pinigai,
Garbi sveika senatvė truks ilgai,
Ir gal net išmintį lydės dorybė.
Lik sveikas.

VAGNERIS

liūdnai

Man taip skaudžiai širdį gelia.
7000 Gal nebesusitiksim. Gero kelio.

MEFISTOFELIS

Jei pusbrolio tokia valia,
Keliaukim link gaivaus Penėjo.

ad spectatores

Juk priklausai galų gale
Nuo savo sukurtų idėjų.

KLASIKINĖ
VALPURGIJOS
NAKTIS

FARSALO LAUKAI,

tamsa

ERICHTO

- 7005 Į šiurpią šventę šios nakties, kaip daugelsyk,
Vėl aš, Erichto, aš, niaurioji, atvykstu;
Gal ne tokia baisi, kaip stengės vargani
Nupiešt poetai... Girdami ir peikdami
Neturi saiko jie... Boluojančiam slėny
- 7010 Eilėm pilkuojančias palapines regiu,
Nelyg klaikius pamėnus tos kraupios nakties.
Kieksyk jau tai kartojos! Ir kartosis vis
Per amžius... Anei vienas neišleis valdžios
Iš rankų; nepaleis, kas užgrobtą jėgą
- 7015 Ir valdoma jėgos. Netramdantys savų
Vidinių galių pasišovę nuolatos
Valdyt kaimyną pagal savo nuovoką...
Didingas pavyzdys čia buvusios kovos:
Kaip prieš galingą galingesnis stojasi,
- 7020 Kaip vėjų laisvės žiedlapiai išdraikomi
Ir laurai vainikuoja nugalėtoją.
Čia Magnus puoselėjo išdidžius planus,
Čia Cezaris stebėjo, kur svarstyklės kryps.
Tai vyks dabar. Nors mes jau žinom, kas laimės
- 7025 Laužai sargybos raudonuoja liepsnomis,
Kvėpuoja žemė kraujo atšvaistais sunkiais,
Rikiuojas, masinami spindesio nakties,
Heleniškų sakmių pulkai falangomis.
Jie šmėkši tarp liepsnų, tarp dūmų klaidžioja
- 7030 Lyg pasakiški vaizdiniai senų dienų...
Štai mėnuo, nors ne pilnas, ryškiai švytintis
Pakyla, spindesiu užliedamas; melsva
Šviesa išsklaido palapinių miražus.

Bet koks ten meteoras žėri virš manęs
7035 Ir keistas kūnas rutulio pavidalo?
Jaučiu gyvybę. Nederėtų artintis
Man prie gyvųjų, tai jiems grėstų pražūtį;
Paskui tik piktos šnekos, o naudos - jokios.
Kol jie dar kybo, daug nesvarsčius aš dingstu!

Pasišalina.

Oreiviai viršuje

HOMUNKULAS

7040 Dar apskriekime iš šono
Šitą šiurpų mūšio lauką;
Iš viršaus tie šmėklų kloniai
Man atrodo gan nejaukiai.

MEFISTOFELIS

Lyg pro seną langą šiaurėj
7045 Žvelgčiau: krūvos bjaurasties,
Kai aplink vaiduokliai niaurūs -
Tarsi namuose jauties.

HOMUNKULAS

Ta išstypus žalga bando
Sprukt iš čia tolyn, aure!

MEFISTOFELIS

7050 Regis, klaikiai išsigando,
Mus išvydusi ore.

HOMUNKULAS

Lai sau sprunka! Leiskim žemėn
Tavo riterį, nes jis

Iš sakmių gyvybės semias,
7055 Čia jo galios vėl atgis.

FAUSTAS

paliesdamas žemę

Ak, kur jinai? -

HOMUNKULAS

Radai ką klausti,

Bet čia turbūt išsiteirausi.

Pabraidęs tarp laužų pernakt,

Kol ims dienos, visus apeisi.

7060 Kas ryžosi pas Motinas nukakt,

Tam jokios kliūtys nebebaisios.

MEFISTOFELIS

Ir aš čia rasiu sau veiklos;

Manau, geriausia mūsų labai bus,

Jei, išsisklaidę tarp laužų po vieną,

7065 Ieškosim savo nuotykių kiekvienas.

O kai reikės, mažyli, susirinkti,

Iškelsi savo gaudžiantį žibintą.

HOMUNKULAS

Iš tolo gaus ir švies jis aiškiai.

fiola galingai suaidi ir nušvinta

Tad prie stebuklų, ir negaiškim!

FAUSTAS

vienas

7070 Ak, kur jinai? Ankstokai atsako geidžiu...

Gal ir neskraidė ji šitoj lankoj,

Gal nesitaškė šitoje bangoj,
Bet šitas oras gaudė jos žodžius!
Tai Graikija! Ir aš esu joje,
7075 Jos žemėj - tai stebuklas, tai svaja!
Jos žemėj, prie kurios prisilytėjęs
Aš pabudau - ir stoviu kaip Antėjas.
Lai tūkstančiai pabaisų čia apspinta -
Ištirsiu šį ugninį labirintą.

Pasišalina.

[PENĖJO AUKŠTUPY]

MEFISTOFELIS

įdėmiai dairosi aplinkui

7080 Kaip viskas svetima, kaip nykiai spingsi
Liepsnelės šitos, blyksinčios niekingai,
Visi nuogi ar pusnuogiai sustingę:
Nešvankūs grifai, nepadorios sfingės,
Iš kur pažvelgsi, kur tik atsigrįši -
7085 Sparmai ir uodegos gėdingai kyšo...
Širdy dažnai ir mes nebūnam drovūs,
Bet pernelyg jau kūniška senovė;
Nekenktų naujesnių madų nevengti,
Kai ką pabrėžti, o kai ką pridengti...
7090 Žinia, nevykusi tauta! Bet ką čia,
Derėtų pasisveikinti kaip svečiui...
Gražuolės damos ir griūvą išminčiai,
Sveiki!

GRIFAS

gergždžiančiu balsu

- Mes ne „griūvą“! Mes grifai! Pavadinčiau
Tave griuvėsiu! Žodžio skambesys
7095 Atsiveria kilmės ženklai visi:
„Grubumas“, „grobti“, „grabas“, „graudulys“ -
Etimologiškai susiet gali,
Tai erzina.

MEFISTOFELIS

Suprantamas dalykas.

Bet žodis *grie b t i* siejasi su *grif a s*.

GRIFAS

ir toliau tuo pačiu balsu

- 7100 Ne vien tik žodžiais siejas - ir veiksmais,
Beje, už tai dažniau pagirs nei teis;
Grobk moteris, grobk auksą ar karūną -
Ir paprastai lydės tave Fortūna.

SKRUZDĖLĖS

milžiniško ūgio

- Jūs kalbat apie auksą? Visą lobį
7105 Mes buvome tarpekliuose priglobę;
Bet arimaspai susekė, kur jis,
Ir išgabėnę šaipos į akis.

GRIFAI

Mes tuoj įkrėsime proto tiem nenaudoms.

ARIMASPAI

- Tik ne šiaunakt, ne per šventes.
7110 Lig ryto pasistengsim mes,
Ir mūsų nieks nebesugaudys.

MEFISTOFELIS

atsisėdęs tarp sfingių

Lengvai apsiprantu tarp jų visų,
Net slaptas jų mintis užuodžiu.

SFINGĖ

Mes iškvepiam gelmių garsus,
7115 O jūs paverčiate juos žodžiais.
Bet kas tu toks, mes norime žinoti.

MEFISTOFELIS

Žmogus man daug vardų suspėjo duoti -
Čia britų nēr? Jie mėgsta pakeliaut,
Pasigėrėti antikos griuvėsiais,
7120 Kriokliais, kovų laukais, ir šiaip puvėsiais;
Kodėl jiems čia nepasidairius pagaliau?
Taigi jie daugely senųjų pjesių
Mane vadinti mėgo OLD INIQUITY.

SFINGĖ

Kodėl gi taip?

MEFISTOFELIS

Lai sprendžia tai kiti.

SFINGĖ

7125 Galbūt ir taip. Gal išmanai žvaigždes tu?
Ką jos dabar tau sako išsidėstę?

MEFISTOFELIS

žvelgdamas aukštyn

Ryški dėlčia, tik žvaigždės sprogsta gailiai,
O, aš jaučiuos čia įsitaisęs dailiai,
Maloniai šildo tavo liūto kailiai.

- 7130 Netraukia į aukštybes - ką jos žada?
Geriau užmink man mįslę ar šaradą.

SFINGĖ

- Prabilki pats, ir tai jau bus mįslė.
Tu atsakyk bentsyk pats sau:
„Ko reikia nuodėmingam ir teisiam,
7135 Vienam kaip skydo, kad nuo blogio pasislėptų,
Kitam kaip bendro, kad tą blogį sėtų,
Abu tik tam, kad Dzeusas pralinksmetų“.

PIRMAS GRIFAS

gergždžiančiu balsu

Jis nepatinka man.

ANTRAS GRIFAS

dar labiau gergždžiančiu balsu

Kas jo čia prašė?

ABU

Bjaurybei reiktų nešt iš čia kudašių!

MEFISTOFELIS

šiurkščiai

- 7140 Ko skečiate nagus, sutūpę medžiuos?
Ne prastesniais nagais ir jūsų svečias.
Pabandom?

SFINGĖ

švelniai

- Būk kiek geisi nesibaidęs,
Nors įtariu, užtrukt čia nenorėtum;
Savam krašte elgies kaip užsigeidęs,
7145 O čia vis tiek jauties ne savo vietoj.

MEFISTOFELIS

Nors viršutinė tavo pusė akį traukia,
Tačiau žemiau žvėris alsuoja kraupiai.

SFINGĖ

Taip, mūsų letenos ištis neblogos,
Neveltui taip prieš jas drebi;
7150 Manau, kad su raišom kanopom
Ne kas tau būtų jų glėby.

Viršuje SEIRĖNĖS ima derinti savo balsus

MEFISTOFELIS

O ten kas per paukšteliai tuopoj
Paupyje sutūpę suokia?

SFINGĖ

Verčiau nesiklausyk! Visų narsiausi
7155 Pražuvo, jų giesmelių pasiklausę.

SEIRĖNĖS

Argi bjaurasties ir grožio
Mišiny yra kas doro?
Melodingi mūsų chorai
Jus pradžiugint pasiruošę;
7160 Jau seirėnių dainos ošia.

SFINGĖS

tuo pačiu tonu, pašiepdamos
Tik viršūnėj jos taip klega!
Joms bet ką suplėšyt maga,
Pasislėpusios tarp medžių
Vanagų nagus jos skečia,
7165 Gundo giesmėmis aukas.

SEIRĖNĖS

Kam tas pyktis! Kam pavydas!
Susirinkite klausytis,
Išsibarstę po lankas!
Kviečiam džiugėsio patirti,
7170 Lai vanduo ir žemė girdi
Mūs melodijas svaigias!

MEFISTOFELIS

Taip giedant niekad negirdėjau,
Balsai net virpa susilieję
Ir dailiai pinasi išties.
7175 Vaiskus traliavimas skardena,
Maloniai klausą pakutena,
Bet nepasiekia man širdies.

SFINGĖS

Kokia širdis? Nebent raukšlėtas
Odinis kapšas suspurdėtų
7180 Niaurioj krūtinėje paties.

FAUSTAS

prieidamas

Koks reginys! Kokie paveikslai kilnūs,
Net atgrasumas čia didybės pilnas!
Pats kartais nežinai, kur patenki,
Tačiau jauti - sėkmė bus palanki.

Pažvelgęs į sfinges

7185 Prieš jas Oidipas kitados stovėjo;

Pažvelgęs į seirėnes

Nuo jų išgelbėjo tik virvės Odisėją;

Šios sukaupė lobius sunkiu triūsu;

Pažvelgęs į grifus

Šie saugojo budriai jį nuo visų.

Gaiva užlieti mano dvasią ima;

7190 Kokios būtybės, kiek prisiminimų!

MEFISTOFELIS

Anksčiau panašią šutvę būtų lauk

Išvijęs, o dabar net spindi;

Mat kai tikiesi mylimą atgaut,

Baidyklę pasirengęs apkabinti.

FAUSTAS

sfingei

7195 Jūs, moterys, pradžiuginkit žinia:

Gal matėte Heleną bent viena?

SFINKSAI

Mes taip ir nesulaukėm amžiaus šito,

Mūs paskutinė dar Heraklio nužudyta.

Cheirono išsiklausti pabandytum;

7200 Šuoliuoja jis aplink tamsoj nakties;

Jei kur kely sutiksi - jis padės.

SEIRĖNĖS

Pasidžiauk ir mūsų draugėj!..

Čia viešėjęs Odisėjas

Jaukiai jautėsi ir spėjo

7205 Mums papasakoti daug ką;

Nuo tavęs neslėpsim nieko,

Atsipūsk ir pailsėki
Žaliuose pajūrio plotuos.

SFINGĖ

Nesiduok jų suviliotas!
7210 Patarimu surišti leisk,
Kaip leidos rišamas Uliksas;
O kai Cheironą susitiksi,
Jisai tau paslaptis atskleis.

FAUSTAS *pasišalina.*

MEFISTOFELIS

iržliai

Kas čia per kranksintys pulkai
7215 Kažkur skubėdami labai
Pro veidą skrieja lyg žaibai?
Jokiam medžiokliui nepavyti.

SFINGĖ

Kaip viesulas žiemos išėlęs,
Greitesnės nei Alkido strėlės;
7220 Tai žvitriasparnės stimfalidės,
Jos - plėšriasnapės, žąsiakojės,
Nebūgštauk, nekelia pavojaus.
Jos senos mūsų giminaitės,
Ir čia dažnai aplinkui skraido.

MEFISTOFELIS

krūptelėdamas

7225 O ten koks garsas apačioj?

SFINGĖ

Šitų gali visai neboti,
Tai Lernos hidros galvos, nukapotos
Iš įpratimo šnypščia iki šiol.
Dar kažką žvilgsnis užkabino?
7230 Kas taip dabar suneramino?
Kažkas ten traukia? Ko dar trukt!..
Gali ir sprandą nusišukt
Besigręžiodamas. Drąsiau, pirmyn
Su tais dailiais veidais susipažint!
7235 Tai lamijos, patvirkę mergšės,
Tačiau žinok, jų lūpos aršios
Satyrams maga pasismaginti;
Gardus kąsnelis ožianagiui.

MEFISTOFELIS

Bet aš sugrįžęs jus dar čia atrasiu?

SFINGĖ

7240 Gali papramogauti leistis drąsiai!
Mes esame Egipto milžinai,
Jau tūkstantmečius dunksome čionai.
Galingas laikas irgi mūsų galioj,
Mes rodom saulei ir mėnuliui kelią.
7245 Mes papėdėj piramidžių
Teisiam likimus tautų,
Nei taika, nei karas šičia
Nesudrumsčia mums veidų.

[PENĖJO ŽEMUPY]

PENĖJAS, tarp šaltinių ir NIMFŲ

PENĖJAS

Sušnarėkit, nendrių guotai!
7250 Suvilnykit, meldų plotai,
Lai suvirpa tuopų šakos,
Lai palinkę karklai šnekas,
Sugrąžindami sapnus!..
Bilsmas neramus prikėlė,
7255 Virpesys gelmių pašėlęs
Nebeleidžia man užsnūst.

FAUSTAS

artindamasis prie upės

Juk girdžiu, o ne vaidenas:
Susipynę šakos senos
Svyra upėn, o tarp lapų
7260 Lyg žmogaus balsu kas šneka,
Lyg vilnijanti dvasia
Šnabžda vėju bangose.

NIMFOS

Faustui

Ramiai išsitiestum
Ant žemės iš lėto,
7265 Kad kaulai pavargę
Vėsoj pailsėtų,
Bentsyk pasidžiaugtum
Tyla ir ramybe,
Mes šlamam, mes šnaram,
7270 Sruvendamos tykiai.

FAUSTAS

- Juk tai ne sapnas - šitas vaizdas,
Tos neprilygstamos ir skaisčios
Būtybės, žaidžiančios krantuos!
Krūtinė virpa sunerimus!
- 7275 Vėl sapnas? Ar prisiminimas?
Juk tai mačiau jau kitados.
Tyrį upeliai gaiviai šniokščia
Pro tankmę svyrančių krūmokšnių,
Kurie tik tyliai sušlamens;
- 7280 Šimtai šaltinių susipynę
Aikštingai srūva į maudynei
Viliojančias skaidrias gelmes.
Stangrius, grakščius mergaičių kūnus
Atspindi veidrodis lagūnos,
- 7285 Net negali atplėšt akių!
Tik aidi juokas, šūksniai skardūs,
Jos drąsiai plaukioja ir nardo,
Ir taškos, krykšdamos sykiu.
Ko, regis, dar galėčiau geisti,
- 7290 Ar negana man šito vaizdo,
Bet skrieja vis tolyn mintis.
Gal pro lapijos vešlią sieną
Didingą savo karalienę
Ištroškęs žvilgsnis pamatys.
- 7295 Kas gi čia? Regiu apstulbęs,
Kaip išnyra gulbių pulkas
Ir artėja kranto link.
Tik sparnais pamoja kartais,
Orios, jaučia savo vertę,
- 7300 Tauriai žvalgosi aplink...
Tačiau vienas, atsiskyręs,
Išdidžiai į priekį irias

Atstatyta krūtine;
Plazda plunksnos iškudentos,
7305 Plaukia į tą vietą šventą,
Keldamas bangas švelnias...
Kiti pirmyn atgal sau plauko,
Arba visu pulku nelaukę
Mergaites puolasi vaikyt,
7310 Kurios, pamiršusios tarnystę,
Už krūmų stengiasi užlipti,
Kur joms pavojaus nematyt.

NIMFOS

Ak, priglauskit ausį, sesės,
Prie žalios krantų terasos;
7315 Girdit, kaip kanopos mina,
Skrieja raitelis į čia.
Įdomu, kas skubią žinią
Spėjo perduoti nakčia.

FAUSTAS

Aš jaučiu, kaip žemė virpa
7320 Po eikliom kanopom žirgo.
Nejau tai jis?
Gal palanki lemtis
Ir man šypsotis ima?
O nuostabus likime!
7325 Atskrieja raitelis risčia,
Kilnus, ryžtingas, jis jau čia,
Su baltu žirgu lyg suaugęs...
Taip, aš neklydau, pažinau! -
Filyros įžymus sūnau!
7330 Cheironai, stok! Meldžiu, sustok, palauki...

CHEIRONAS

Kas atsitiko?

FAUSTAS

Nors sulėtink žingsnį!

CHEIRONAS

Aš nesiilsiu.

FAUSTAS

Gal bent pasiimsi

Sykiu?

CHEIRONAS

Tad sėski! Leisk pasiteirauti:

Kur link vyksti? Jei įstrigai krante,

7335 Galiu padėt į kitą nusigauti.

FAUSTAS

sėsdamasis

Man nesvarbu. Dėkingas visada...

Kilnūs vyras, didis pedagogas,

Herojus ugdęs, savo garbei mokęs

Tauriuosius argonautus ir kitus,

7340 Pagimdęs šiam pasauliui poetus.

CHEIRONAS

Ak, liaukis apie tai kalbėjęs kartą!

Pačios Paladės liaupsinti neverta;

Žmogus galiausiai pasielgs kaip užsigeis,

Ir jokie mokslai nieko nepakeis.

FAUSTAS

7345 Tad gydytoją leiski apkabint,
Kiekvieną žolę gebantis pažint,
Nei triūso negailėjai, nei jėgų
Ir gydei nuo žaizdų ir nuo ligų.

CHEIRONAS

Kadais mokėdavau suteikt
7350 Pagalbą sužeistiem herojams,
Bet šiais menais tik kunigai
Ir žolininkės dar naudojas.

FAUSTAS

Tikrai esi iš tų kilniausių,
Kurie tuščių netrokšta liaupsių,
7355 Ir linkęs droviai nusileist,
It būtum lygus su visais.

CHEIRONAS

O tu, atrodo, linkęs aikčiot,
Įtikt tarnam ir kunigaikščiam.

FAUSTAS

Tačiau akivaizdoj paties,
7360 Sutik, kilniausi vyrai praeities
Atliko savo žygdarbius, o tu
Gėrėjais jais kaip pusdievis kartu.
Bet kas iš tų herojiškų būtybių
Tau sumaniausio išpūdį paliko?

CHEIRONAS

7365 Kiekvienas argonautų vyrų
Savaip iš būrio išsiskyrė,
Ir jei kuriam ko nors stokojo,

Kitų dorybės su kaupu atstojo.
Gražuoliai Dioskūrai visada
7370 Kerėdavo jaunystės sveikata.
Pasiaukojimu, ryžtu narsiu
Kiek skyrės Boreadai iš visų.
Protingas, paslaugus ir sumanus
Jasonas, moteriškėms malonus.
7375 Garsai mėslios, švelnios Orfėjo lyros
Galėjo sugraudinti tvirčiausius vyrus.
O nuo Linkėjo įžvalgios akies
Joks rīfas net nakty nepasislėps...
Tiktai drauge įveikiami pavojai:
7380 Vieni kitiems darbais atsidėkoja.

FAUSTAS

Gal ir Heraklį prisimintum?

CHEIRONAS

Tu nori sielą sugraudinti man...
Aš neregėjau niekada
Nei Febo, nei Arėjo, anei Hermio;
7385 Ir štai staiga išvydau tą,
Kurį kaip dievą žmonės gerbia.

Jis buvo gimęs tapt karalium.
Jaunyste trykštantis, puikus,
Ir savo broliui vyresniajam,
7390 Ir moterim gražiausiom nuolankus.

Nepagimdys jau kito tokio Gėja,
Olimpan Hebė nenuves;
Darbavos veltui, posmus dėję
Ir tašę akmenų briaunas.

FAUSTAS

7395 Kiek besivargintų kūrėjai,
Vis tiek tik nesėkmę patirs;
Gražiausius vyrus apkalbėjai,
Gražiausios moters neužmiršk!

CHEIRONAS

Ar vertas moters grožis liaupsių,
7400 Negyvas, tuščias neretai;
Tik ta būtybė teikia džiaugsmo,
Kur gyvą žavesį matai.
Negyvas grožis pats savaime;
Tik žavesys suteikia laimę,
7405 Antai, Helenos, kurią aš nešiau.

FAUSTAS

Tu ją nešei?

CHEIRONAS

Ant šios kupros.

FAUSTAS

Aš dar lig šiol nepamišau?
Ji čia sėdėjo kitados?

CHEIRONAS

Man įsitvėrus į karčius,
7410 Kaip tu dabar.

FAUSTAS

Ak, aš jaučiuos
Priblokštas! Pasakok, atkurk!
Vien ją tetrokštu pamatyti!
Iš kur tu ją nešei ir kur?

CHEIRONAS

- Ne taip sunku ir atsakyti.
7415 Kai Dioskūrai sesę savo
Jėga pagrobtą išvadavo,
Grobėjai, pralaimėt nepratę,
Išsyk jų persekioti metės.
Čia Eleusino vandenys gėli
7420 Bėglius sustabdė jų kely;
Kol broliai brido, aš ją perplukdžiau per pelkę.
Nulipus prisiglaudusi
Karčius paglostyt baudėsi
Ir padėkojo seniui išdidžiai.
7425 Tokia jauna ir šypsanti plačiai!

FAUSTAS

Septynerių metukų!..

CHEIRONAS

Filologai

- Ir klysta, ir kitus klaidingai moko.
Juk mitų moterys - belaikėje būty,
O ir poetams amžius ne kliūtis;
7430 Nuo jaunumės gerbėjų apsupty,
Ji ir žiloj senatvėj ta pati,
Negali ji nei sent, nei pasikeisti;
Poetų laikas juk nesaisto.

FAUSTAS

- Tad lai ir jos nevaržo laiko gijos!
7435 Juk ją atrado Feroše Achilas,
Taip pat belaikis. Gauti tokią dalią:
Patirti meilę prieš likimo valią!
Kodėl, troškimo genamas, kažin
Ir aš jos negaliu susigražint?

- 7440 Jos, amžinos, kuri dievams prilygus,
Ir kurios grožis spindi tobulybė?
Tu ją kadaise, aš š i a n d i e n mačiau,
Viliojančią ir geidžiamą, tačiau
Aš mirsiu, neišvydęs jos ir vėlei,
7445 Jinai visas kertes užpildė sieloj.

CHEIRONAS

- Ak, svetimšali! Gal tokia aistra
Ten, tarp žmonių, atrodo įprasta,
Tačiau tarp dvasių dvelkia beprotybė.
Bet, tavo laimei, mudu susitikom;
7450 Kasmėt aš užsuku, jei būna lemta,
Pas Eskulapo dukterį, pas Manto,
Kuri už savo tėvą meldžias tyliai,
Kad jis nušviestų gydytojams protą,
Ir jie žmonėms kančioj numirt neduotų.
7455 Mieliausia man iš gildijos sibilių,
Kurios dosnumas niekad nenuvylė,
Priims tave mielai, žmogau paklydęs,
Ir antpilais vaistažolių išgydys.

FAUSTAS

- Išgyti ir nugrimzti į ramybę?
7460 Kad tenkinčiaus niekinga kasdienybė?

CHEIRONAS

Taurių versmių atstumti nederėtų.
Lipk žemėn, mes jau esam, kur žadėta.

FAUSTAS

Tai gal galėtum pasakyti, kur
Mes spėjom per šią naktį atsidurt?

CHEIRONAS

7465 Kairėj - Olimpą, dešinėj - Penėjas.
Čia Graikija su Roma galynėjos,
Triumfavo liaudis, o karalius bėgo;
Imperija, smėlynais nusidriekus.
Žvelk, amžinoji šventykla
7470 Mėnulio spinduliuos, visai šalia.

MANTO

klejodama viduje

Šventas pakopas
Tuoju palies kanopos,
Pusdievis, kaip ir jaučiau.

CHEIRONAS

Išties!
7475 Tik atmerk akis plačiau!

MANTO

pabudama

Sveiki! Matau, tu vis toks greitas.

CHEIRONAS

Ir šventykla nepasikeitus.

MANTO

Tai vis be paliovos bastaisi?

CHEIRONAS

Tu juk ramybėj įsitaisius,
7480 O aš smagiai ratus suku.

MANTO

Budžiu vienatvėj su laiku.

O šis?

CHEIRONAS

Juodi kerai nakties

Jį teikės šiam krante išsviest.

Aptemo dėl Helenos protas,

7485 Helenos grožio suviliotas

Nežino kur ir kaip ieškot jos;

Gal tavo vaistai jam padės.

MANTO

Man nepasiekiamybė prie širdies.

Tuo tarpu CHEIRONAS jau dingsta tolimoj.

MANTO

Užeik, narsuoli, prieš akis kelionė;

7490 Papėdėje Olimpo Persefonė

Slapčia būdrauja, laukdama svečių.

Kadaisė šiuo koridorium gūdžiu

Orfėją sugebėjau įsivesti.

Bet tu, tikiuosi, būsi apsukresnis!

Abu leidžiasi žemyn.

[PENĖJO AUKŠTUPY]

SEIRĖNĖS

Penėjo aukštupy, kaip anksčiau

7495 Šokim į bangas Penėjo!
Nardykime tarp vilnių,
Lai nuo mūs dainų švelnių
Pralinksmės nelaimingieji.
Tik vanduo mus išganyš!
7500 Telkimės į gaivų būrį,
Plaukime Egėjo jūron,
Į džiaugsmingas jos vilnis.

Žemės drebėjimas

SEIRĖNĖS

Bangomis putoja upė,
Atgalios tėkmė pasuko;
7505 Tvenkias vandenys, juodai
Rūksta aižintys krantai.
Bėkim! Sprukim kuo toliau!
Gero čia jau nebelauk.

Paskui mus, svečiai kilnieji,
7510 Jūros link, kur mėlynieji
Marių toliai skaisčiai žvilga,
Bangos tyliai krantą vilgo;
Kur dangaus ir jūros mėnuo
Apšlakstys rasa kiekvieną.
7515 Ten gyvybe viskas spindi,
Čia - drebėjimai grėsmingi;
Protingiausia - dingt laiku,
Čia jau daros nesaugu.

SEISMAS

griaudėdamas ir bildėdamas gelmėje

Nagi, dar pečiais bent sykį
7520 Įsirėžti pabandykim!
Kai pavyks viršun išlipt,
Viską šluosiu į šalis.

SFINGĖS

Viskas virpa, trata, kliba,
Nepakenčiama šlykštybė!
7525 Vos gali nustygti vietoj,
Neramiai į šonus mėto
Įnirtingas siautulys!
Tačiau mes nepajudėsime,
Net jei pragaras čia dėsies.

7530 Bet koksai ten keistas skliautas
Iš po žemių bando brautis?
Ak, tai tas pražilęs senis,
Iš bangų iškelt sumanęs
Delo salą, kur pabėgus
7535 Nuo visų gimdyvė slėpės.
Kriokia, nugarą sulenkęs,
Įsitempę virpa rankos,
Įsirėžęs kaip Atlantas
Verčia akmenis ir žolę,
7540 Žvirgždą, žvyrą, smėlį, molį,
Ardo vagą, laužia krantą.
Štai per visą slėnį tylų
Vėl išplėšia ruožą gilų.
Lyg tvirta kariatidė,
7545 Nenuilsdamas, įsilęs,
Lig juosmens viršun iškilęs,
Vėl jis kelia luistą didį;

Bet toliau nežengs nė žingsnio,
Ši vieta priklauso sfinksam.

SEISMAS

- 7550 Kad šis pasaulis mano kurtas,
Teks pripažinti pamažu;
Jei aš nebūčiau šitiek purtęs,
Ar būtų žemėj taip gražu?
Ar eterio skaisčiausią mėlį
- 7555 Didingai remtų šie kalnai,
Jei aš nebūčiau jų iškėlęs,
Ilgai glūdėjusių gelmėj!
Akivaizdoj Nakties, Chaoso -
Kilniųjų protėvių senų -
- 7560 Ridenom su titanais Osą
Ir žaidėme Pelionu.
Jaunystės įkarštyje drąsiai
Pašėlę siautėm, kol žvaliai
Kepurę dvigubą Parnasui
- 7565 Užmaukšlinome įžūliai...
Dabar ten Apolonas klausos
Jautriausių mūzų kuždesių.
Net sostą griausmavaldžiui Dzeusui
Iškėliau aš virš debesų.
- 7570 Dabar ir vėl, jėgas sutelkęs,
Veržiuos iš žemės vidurių,
Štai kiek erdvės, tiktai pažvelkit,
Pulkams linksmų naujakurių.

SFINGĖS

- Tartumėme, kad senovėj
- 7575 Kas šias sangrūdas sukrovė,
Jei nebūtumėme matę,
Kaip jos ką tik atsirado.

Jau stiepias medžiai ir krūmokšniai,
Nors uolos sujudėdamos dar pokši;
7580 Bet sfinksui visa tai nė motais:
Tik mums priklauso šventas plotas.

GRIFAI

Aukso smiltys ir krisleliai
Žvilga tarp uolų plyšelių.
Pražiopsosit lobį, skruzdės;
7585 Pasiskubinkit sukrusti!

SKRUZDĖLIŲ CHORAS

Tai kas, kad kelią jums
Kalnai užtvėrė,
Vikriom kojėlėmis
Į viršų spėiai!
7590 Ilgai netrukite
Aptikę kertę,
Smulkiausio trupinio
Palikt neverta.
Gera žiūrėkite,
7595 Kur blyksi auksas,
Apšniukštinėkite
Angas menkiausias.
Tik nesipeškite
Ir nesigrumkit;
7600 Vien auksą neškite!
Netempkit grunto!

GRIFAI

Šen neškit auksą kiekviena!
Mums neprilygs jokia spyna;
Kur grifas užkečia nagus,
7605 Didžiausias lobis bus saugus.

PIGMĖJAI

Nežinia kaip atsiradę,
Mes jau spėjom įsikurt.
Kad čia esam, patys matot,
Tad neklauskite, iš kur!
7610 Žemėje gyvent įpratus,
Kiekviena vieta pritiks;
Jei uoloj plyšelis rados,
Ir nykštukas tuoj išdygs.
Kai greta nykštukė stoja,
7615 Sukasi abu gražiai;
Kas ten žino, gal ir rojui
Viskas klojos panašiai.
Savo žvaigždei mes dėkingi
Ieškom čia sėkmės geros;
7620 Juk motulė žemė gimdo
Ir rytuos, ir vakaruos.

DAKTILIAI

Jeigu pernakt jinaį
Mažus atbrazdino čionai,
Tai ir pačių mažiausių gentį
7625 Galės čia atgabenti.

PIGMĖJŲ VADAI

Visi į vietą!
Turim skubėti!
Kas spėriai veikia,
Jėgos nereikia!
7630 Per taikų metą
Kalvę pastatę,
Šarvus gaminkim,
Ginkluotis imkim.

7635 Skruzdės bedalės,
Judrios be galo,
Neškit metalą!
Daktiliai gausūs,
Patys mažiausi,
Kibkit į talką,
7640 Čiupkit po malką!
Ugnį kūrenkit,
Ruoškit mums anglį,
Kraukit, kiek telpa!

GENERALISIMAS

7645 Lanką ir strėlę
Laikom nustvėrę!
Antai atklydę
Garniai išdidūs
Stypso prie tvenkinio -
Juos man nutrenkite
7650 Šūviu taikliu!
Klokit po šelmį!
Puošime šalną
Plunksnomis jų.

SKRUZDĖS IR DAKTILIAI

7655 Mes rūdą kasam,
Jie kalą pančius.
Belaisviai esam!
Baigsis mūs kančios,
Bet lig to laiko
Taikstytis reikia.

IBIKO GERVĖS

7660 Riksmas, mirštančiųjų raudos!
Pro sparnų plakimą graudų

Sklinda aimanos, dejonės,
 Lig padangės virpa klonis.
 Jau visi jie išžudyti,
 7665 Jų krauju pakrantės švyti;
 Godūs išperos paunksnių
 Nuo garnių nuplėšia plunksnas,
 Virš šalmų jos plevėsuoja
 Tų pilvūzų kreivakojų.
 7670 Bendražygės talkininkės,
 Narsios jūrų keliauninkės,
 Tebūnie mūs kerštas šventas -
 Žūva giminiškos gentys;
 Mūsų nieks nesulaikys,
 7675 Priešams amžiniems - mirtis!

Krykdamos išsisklaido ore.

MEFISTOFELIS

lygumoje

Gryni juokai su raganomis šiaurėj,
 Tuo tarpu čia jaučiuos, sakyčiau, bjauriai.
 Tas Bloksbergas visai smagi vieta,
 Ten bent jautiesi savas visada.
 7680 Žinai, kad Ilzė savo Ilzenšteine lauks,
 Kad Heinrichas nuo skardžio nesitrauks,
 Nors Skurdžiams nuolat kliūva nuo Knarklių,
 Bet šitaip jau nuo šimtmečių gilių.
 O čia neaišku, ko sulaukt gali,
 7685 Gal ims ir žemė prasivers kely?..
 Keliauji kloniu, nuotaika puiki,
 O tau iškyla kalnas prieš akis,
 Gal ir ne kalnas, bet gera kalva,
 Kuri nuo sfinksų atskiria tave.
 7690 Štai apačioj laužų ugnelės švyti,

Aplinkui sukas šelmės nematytos
Ir moja, nenuleisdamos akių,
Viliodamos galantišku šokiu.
Ko man varžytis! Smaližiauti pratęs,
7695 Pasinaudos kiekvieną progą radęs.

LAMIJOS

viliodamos paskui save Mefistą

Na, paskubėkim!
Pabėkim priekin!
Kai atsilieka -
Vėl paplepėkim.
7700 Lai patursena
Plevėsa senas,
Smagu regėti,
Kaip jis kamuojas.
Lai šlubakojis
7705 Paklupinėja,
Jeigu nespėja
Kaip sveikas skuost,
Trypdamas vietoj
Mums iš paskos.

MEFISTOFELIS

sustojęs

7710 O prakeikimas! Kvaišas diedas!
Tos pačios nuo Adomo bėdos!
Bent sendamas įgautum proto!
Mažai buvai dar suvedžiotas?

Žinia, kad jos netikę iš esmės,
7715 Supuvusios, verčiau nė nesiliesk,
Korsetai suveržti, veidai dažyti,
Sveikos minties geriau nė neprašyti.

Matai, žinai ir tai suvokęs,
Vos tau sušvilps - patrypčiodamas šoki.

LAMIJOS

sustodamos

7720 Jis stovi, ėmė abejot;
Dar ims, apsigalvos. Eime link jo!

MEFISTOFELIS

žengdamas į priekį

Bala nematė! Ko čia trypti,
Mažiau kalbų, daugiau darbų;
Jei kartais raganos išnyktų,
7725 Koks velnias geistų velniu būt!

LAMIJOS

kuo meiliausiai

Pabandykim jį prigriebti;
Kad ir stengtųs širdį slėpti,
Vienai turi atsiliepti.

MEFISTOFELIS

Nors čia šviesos ir neryškios,
7730 Jūs nepėsčios moteriškės,
Nebandau kurios pašiepti.

EMPŪSA

įsiverždama

Ir manęs! Nesu prastesnė,
Su manim žaidimą tęskim!

LAMIJOS

Tik jos ir trūko! Amžinai
7735 Sudrumsčia nuotaiką jinai.

EMPŪSA

Mefistofeliui

Kad asilakanopė Empūsa
Kam nors linkėtų blogo - netiesa,
O tau, ponaiti arkliakoji,
Aš giminaitė mylimoji.

MEFISTOFELIS

7740 Iš kur tiek giminių pridygo?
Nelyg sklaidytum seną knygą:
Visur, nuo Harco lig Heladės,
Aplink vien pusbroliai ir tetos!

EMPŪSA

Jei ką nusprendžiu, nér ko delsti,
7745 Galiu kuo noriu pasiversti;
Dabartės, kad įtikčiau tau,
Galvelę asilo kratau.

MEFISTOFELIS

Dėl giminystės, pasirodo,
Čia žmonės kraustosi iš proto;
7750 Bet aš, deja, nepripažįstu
Asilagalvių giminysčių.

LAMIJOS

Vyk tą šlykštynę, ji atgraso,
Vos kas gražaus ar mielo rasis,
Kas buvo miela ir gražu,
7755 Jai priartėjus tuoj pražus!

MEFISTOFELIS

Bet jūs, malonios tetulytės,
Taip pat įtartinokai švytit;

Skruostelių žydintis raudonis
Baugokas kelia abejones.

LAMIJOS

- 7760 Tai pažiūrėk! Juk pulkas mūsų.
Ir jei sėkmė bus tavo pusėj,
Pati geriausia tau ir klius.
Na, ko dar dūsauji padėręs?
Kiek iš tavęs to kavalieriaus,
7765 Tiktai dedies esąs eiklus! -
Prieik arčiau! Lai jis nutraukia
Nuo kiekvienos iš mūsų kaukę
Ir žvilgteli į veidelius.

MEFISTOFELIS

Šita gražiausia man atrodo...

ją apkabindamas

- 7770 O varge! Perdžiūvus kaip šluota!

sugriebdamas kitą

Gal ši?.. O siaube, greit išnyk!

LAMIJOS

Bet tu tokios ir vertas tik.

MEFISTOFELIS

- Gal tą mažylę reiktų stverti...
Tik ji žvitri nelyg lacerta,
7775 Sučiupk tu tokią už kasos!
Verčiau tą ilgšę nusigriebus...
Vaje! Kažkoks vijoklio stiebas

Su spurgu vietoje galvos.
Kuri ten dar?.. Gal ta putlutė
7780 Galėtų man paguoda būti;
Kas bus, tas bus! Taigi - prie tos!
Neveltui juk už apkūnoką
Rytuos didžiausią sumą moka...
Kaip iš pumpotaukšlio naudos!

LAMIJOS

7785 Žaibu paskliskime aplinkui,
Sparnais mosuodamos galingai
Nelyg šikšnosparnių pulkai!
Priverskim jį šiek tiek pabūgštaut!
Šį kartą, regis, raganiūkšti,
7790 Tu dar pigiai išsisukai.

MEFISTOFELIS

nusipurtydamas

Deja, ne kažin kiek įgauta proto;
Tas pats absurdas, pasirodo,
Ir čia, ir šiaurėj; kur žvelgi -
Vaiduokliai šlykštūs ir paiki,
7795 Ir ar poetai kuria, ar tauta -
Vien beskonybė sumauta.
7796a Kaip ir visur, tie maskaradai
7796b Į kerinčias gašlias pagundas veda.
Vos nutveri tą meilią kaukę -
Net pats suvirpi tarsi spąstuose...
Juk aš ne prieš ir apsigauti,
7800 Kad tik ilgiau apgaulė tęstųsi.

pasiklydęs tarp akmenynų

Kur aš esu? Kur aš einu?
Ant tako - krūsnys akmenų.
Ateinant matės laukas plynas,
Dabar - uolynų sąvartynas.
7805 Bergždžiai ropščiuos, sukiojuos vingiais,
Kur mano sfingės, kur jos dingo?
Gali visai galvos netekt -
Kalnagūbriai per vienąnakt!
Ko gero, raganos nakčia
7810 Atrito Bloksbergą lig čia.

OREADĖ

nuo senos uolos

Ei, lipk aukšty! Šitie šlaitai
Tokie per amžius, kaip matai.
Pagerbk uolėtą, statų kelią,
Šią Pindo atšaką nuošalią.
7815 Aš jau stovėjau, kai Pompėjus
Čia spruko, mūšį pralaimėjęs.
Chimeros, stūksančios aplink,
Sulig pirma gaidgyste dings.
Ne pirmas kartas - pramanas iš jų,
7820 Vos radęsi, išnyks be padujų.

MEFISTOFELIS

Šlovė kilniausiai iš uolų!
Pro vešlią skraistę ažuolų
Net blyksnis mėnesio vaiskaus
Tankion tamson neprasibraus. -
7825 Bet ten, brūzgynuos, netoli,
Švieselė blykčioja kukli.
Tiesiog geriau negu tikies!
Juk tai Homunkulas, išties.
Iš kur gi tu dabar, mažuti?

HOMUNKULAS

- 7830 Skraidžiau tai šen, tai ten truputį...
Norėčiau pagaliau iš tikro gimt,
Tą stiklą nekantrauju sudaužyti.
Bet, ką lig šiol mačiau aplink,
Šiek tiek malšina ryžtą didį.
- 7835 Išduosiu paslaptį mažytę:
Girdėjau šnekant du filosofus,
Jų ginčas apie gamtą įdomus.
Man būtų pravartu su jais pabūti,
Jie, regisi, išmano žemės būtį;
- 7840 Galbūt ten patarimą gausiu,
Kur man ieškot sprendimo protingia

MEFISTOFELIS

- Verčiau klausyk savęs paties.
Nespėja šmėkla pasirodyt,
Kaip filosofas taria žodį
- 7845 Ir pasitelkęs savo išmonę ir meną
Dar tuziną vaiduoklių prigyvena.
Tik klysdamas igauni išminties!
Jei nori gimt, klausyk savęs paties!

HOMUNKULAS

Vertingas patarimas kartais turtas.

MEFISTOFELIS

- 7850 Tai skrisk! Dar teks mums susidurti.

Išsiskiria.

ANAKSAGORAS

Taliui

Užsispyrimas tavo kietas:
Ką besakyčiau - nė iš vietos.

TALIS

Banga menkiausiam vėjui nusilenks,
Bet stūksančios uolos visad privengs.

ANAKSAGORAS

7855 Šios uolos kilo iš ugninio tvaiko.

TALIS

Drėgmė gyvybę gimdo ir palaiko.

HOMUNKULAS

tarp judviejų

Ar nepriimsit paėjėt greta?
Aš irgi geisčiau atsirast kada.

ANAKSAGORAS

Kaip, Tali, ar pernakt iš šlyno
7860 Tokius sukrautum sąvartynus?

TALIS

Ir gamtai, ir jos gyvastingiems tvinksniam
Para ar valanda tėra tik mirksniai.
Ji viską kuria nuosekliai, tolydžio,
O ne per jėgą griebias kažko didžio.

ANAKSAGORAS

7865 Bet kaip matai! Plūtono liepsnos klaičios,
Ajolo dujų gaivalingas tvaikas

Sulaužė, išsprogdino žemės pluta,
Ir stovi kalnas ten, kur jo nebūta.

TALIS

Ir kas iš to? Ir nieko čia baisaus.
7870 Išdygo kalnas ir lai stovi sau.
Toks ginčas tik pačių gaišina laiką,
Ir žmogui nieko doro nesuteikia.

ANAKSAGORAS

Plyšiuos jau mirmidonai knibžda,
Naujieji kalno šeimynykščiai;
7875 Pigmėjai, daktiliai ir skruzdės
Tik triūsia, sukasi subruzdę.

Homunkului

Tavęs negundo viešpačio galia?
Tik kiurksai susirietęs kevale,
Bet jei valdyti nori - tark man žodį,
7880 Galėčiau jų karalium karūnuoti.

HOMUNKULAS

Kaip, mano Tali?

TALIS

Tarp mažylių
Ir menkas karžygys iškyla,
Tarp didelių - ir mažas augš.
Žvelk! Gervių debesys juoduoja!
7885 Pigmėjams bruzdantiems grūmoja,
Ir jų karaliui grės mirtis.
Aštriais snapais, nagų pentiniais
Suplėšyt, perverti ketina;

Jau blyksi amalu lemtis.
 7890 Piktadariai gamius išžudė
 Tykiuos užutėkiuose prūdų.
 Už kruvinąją liūtį iečių
 Būriai įtūžę giminiečių
 Saldžiausio keršto reikalauja
 7895 Ir dar pralies pigmėjų kraują.
 Ką reiškia skydai ir šalmai?
 Nė gamio plunksnos nepadės!
 Daktilis slepias už skruzdės,
 Pakrikę sprunka jų pulkai!

ANAKSAGORAS

po pauzės, iškilmingai

7900 Lig šiol lenkiausi požemių valdovam,
 Dabar geidžiu aukštybių deives šlovint...
 Tu! Amžiais viršuje nesenstanti,
 Trivardė, triasmenė esanti,
 Pasigailėk, tautos kančias pamačius,
 7905 Diana, Luna ir Hekate!
 Tu įkvepianti ir giliausiai gundanti,
 Tu droviai švytinti ir visa juntanti,
 Atverk grėsmingas ūkanų gelmes,
 Parodyk savo amžinas galias!

Pauzė

7910 Jau spėjo ir išgirst?
 Tik imk raudot,
 Nejau nuo to
 Visa gamtos tvarka pairs?

Artėja vis didėdamas į mus
 7915 Dievaitės sostas žerintis, puošnus,

Purpuriniu liepsnos apsiaustu...
Vos pažiūrėjus, siaubas kausto!
Nedrišk! Ugnies grėsmingas diske,
Tu sunaikinsi žemę, jūrą, viską!

- 7920 Gal tai tiesa, kad raganos Tesalijos
Nukreipdavo žemyn mėnulio kelią,
Kad magiškos jų giesmės, burtai baisūs
Ir pražūtį prišaukdavo kadaise?
Tamsa užkloja vaiskų diską,
7925 Jis aiži, kibirkštys sutvisko!
Kaip spraga, traška, šnypščia oras!
Girdžiu griausmus ir vėjo šuorus! -
Prieš sostą puolą nuolankiausiai! -
Atleiskit! Aš čia jų šaukiausi.

Puola kniūpsčias.

TALIS

- 7930 Ir ko tik jis nematė negirdėjo!
Gal aš tikrai ko nors nepastebėjau?
Man regis, viskas taip, kaip visada.
Užaina beprotybės valanda;
Mėnulis supasi iš lėto
7935 Visai jaukus ir savo vietoj.

HOMUNKULAS

- Kas dedas ten, buveinėje pigmėjų? -
Jų apvalainas kalnas nusmailėjo.
Atrodo, kad į šlaitą trenkės
Mėnulio gabalas nemenkas,
7940 Be gailėsčio prislėgdamas visus,
Nebodamas, kas kaltas, kas teišus.
Išties pribloškianti kūryba -

Lyg mostelėjus kam delnais
Dangus ir gelmės vienu ypu
7945 Paverčia lygumas kalnais.

TALIS

Mažiau tikėk tais vaizdiniais!
O tie bjaurybės - lai juos galas!
Gera, kad tu ne jų karalius.
Į linksną jūrų šventę traukiam -
7950 Tenai svečių garbingų laukia.

Išeina.

MEFISTOFELIS

ropšdamasis iš kitos pusės

Tos kreivos šaknys ažuolų, kad jas kur šunes,
Vos užsikoriau ant stačios viršūnės!
Čia tau ne Harcas su sakais pušų -
Padvelkia, ir į smalą panašu;
7955 Siera, svarbiausia... O šitoj Heladėj,
Atrodo, nieko panašaus net nesimato;
Norėčiau žvilgtelėt į graikų pragarą -
Net įdomu, kuo jie ugnelę pakuria.

DRIADĖ

Namuos savu protu savaip verties,
7960 Svetur kitos prireikia išminties.
Užuot įvedinėjęs savo tvarką,
Verčiau šventuosius ažuolus pagarbink.

MEFISTOFELIS

Mąstai juk apie tai, ką palikai;
Kas įprasta, tą rojum ir laikai.

7965 Verčiau sakyk, koks ten blausioj
Oloj pritūpęs padaras trilypis?

DRIADĖ

Tai forkiadės! Jei užteks drąsos,
Eik ir užkalbink tas būtybes.

MEFISTOFELIS

Kodėl gi ne! - Akim tikėt nenoriu,
7970 Net man galvon tokia klaika nešaus:
Nesu regėjęs nieko panašaus -
Juk tai tiesiog baisiau už mandragorą...
Net nuodėmė pati šlykščiausia
Nebeišgąsdintų tikriausiai,
7975 Kai šią trijulę pamatei!
Baisiausi pragarai prieš jas nublinksta,
Mes jų net neįleistumėm per slenkstį.
O čia ramiai keroja siaubas šis,
Štai tau ir antika, menų lopšys...
7980 Berods, mane įėjusį patyrė -
Sukruto tie šikšnosparniai vampyrai.

[VIENA IŠ] FORK[IADŽIŲ]

Na, sesės, duokite man akį,
Kažkas šventyklon braunas, regis.

MEFISTOFELIS

Gal leisite priėti, garbios ponios,
7985 Tikiuosi jūsų trigubos malonės.
Nors jūs manęs, deja, dar nepažįstat,
Mus sieja, jei neklystu, giminystė.
Jau su dievais seniausiais aš mačiau,
Prieš Opę, Rėją pagarbiai lanksčiau,
7990 Net Parkas, seses jūsų ir Chaoso

7991a Regėjau kaip ir jus prieš savo nosį,
Nepamenu, ar vakar, ar anksčiau.
Bet jums prilygstančių nesu regėjęs,
Todėl tyliau prieš jus susižavėjęs.

FORKIADEŠ

Ta šmėkla turi nuovokos sveikos.

MEFISTOFELIS

7995 Ir ko poetai tyli - aš stebiuos.
Išties, kaip čia galėjo atsitikt?
Koks atvaizdas galėtų jums prilygt;
Kur skulptoriai žiūrėjo, jeigu matė
Tiktai Venerą bei Junoną ar Paladę?

FORKIADEŠ

8000 Vienatvėj ir tyliausioje nakty
Neteko apie tai susimąstyt!

MEFISTOFELIS

Taigi, kai tik gūžiesi ir slepies,
Tai nei kas pamatys, nei pastebės.
Juk jums seniai derėjo įsikurti
8005 Kur viešpatauja grožis, meno burtai,
Kur tarp žvalių herojų įstabių
Žérétumėte marmuro rūbu.
Kur -

FORKIADEŠ

Liaukis gundęs mus, gal jau nustos!
Kas mums iš to, kad visa tai žinosim?
8010 Nakty užgimę, gūžiamės nakty,
Savęs nežinom, kur jau ten kiti.

MEFISTOFELIS

Vadinas, jūs neturit ką prarasti,
Kitiems palikit šią problemą spręsti.
Jūs turit vieną akį, vieną dantį;
8015 Tai gal mes mitą pergudraut pabandom:
Jeigu jus tris laikysime dvejybe,
Mane pridėję, tapsim vėl trejybe,
Bent jau trumpam.

VIENA IŠ FORKIADŽIŲ

Kaip manot? Gal išties?

KITOS

Tik jis apsieis ir be akies, ir be danties.

MEFISTOFELIS

8020 Juk būtent čia gražumas visas slypi,
Be to idėja virstų beprasmybe.

VIENA IŠ FORKIADŽIŲ

O jei primerktum vieną akį tu,
Atkištum iltį vietoje dantų,
Išvydę tavo profilį iš tolo
8025 Visi išsyk laikytų mūsų broliu.

MEFISTOFELIS

Per daug garbės! Tačiau lai bus!

FORKIADĖS

Lai bus!

MEFISTOFELIS

vaizduodamas forkiadę
Štai aš - Chaoso mylimas sūnus!

FORKIADEŠ

O mes - jo tikros dukros.

MEFISTOFELIS

Kur matyta!

Juk pirštais užbadys - hermafroditas!

FORKIADEŠ

8030 Nėr ko prikišti naujajai trejybei,
Du dantys blyksi ir dvi akys žiba.

MEFISTOFELIS

O aš kam toks galėčiau pasirodyt -
Tik pragaro kemsynuos velnius jodyt.

Išeina.

UOLĖTOS EGĖJO JŪROS ĮLANKOS

Mėnulis sustingęs zenite

SEIRĖNĖS

sugulusios ant uolų šlaitų, groja fleitomis ir dainuoja
Veltui tesalietės stengės

8035 Savo burtais ir žabangais
Ant uolų tave nusviesti.
Nuo naktinio skliauto švieski,
Virpančias vilnis palieski,
Purslais žvilgančias, rasotas
8040 Baltas keteras putotas
Raibuliuojančių bangų.

Deive mėnesio puiki,
Būk mums, vergėms, palanki.

NEREIDĖS IR TRITONAI

jūrų keistenybių pavidalų

- Jūros gaudesį nustelbę
8045 Skardžiabalsiai chorai skelbia:
Nerkit iš tamsių gelmių!
Slapstėsi nuo vėtrų šėlo,
Lįskime iš dugno smėlio
Paklausyt dainų švelnių.
- 8050 Štai kaip mes pasidabinę!
Spindi sagės ir grandinės,
Aukso juostos juosia kūnus,
Žėri deimantais karūnos.
Tuos turtus sukrovėt jūs,
8055 Siųsdamos jūreiviams mirtį,
Kai jie svaigdavo, išgirdę
Marių demonų balsus.

SEIRĖNĖS

- Jūrose ir vandenynuos
Žuvys blykčiodamos žvynais
8060 Siaučia, žaidžia žaidimus;
Bet, nors tuo smagu gėrėtis,
Pamatyt šiandien norėtus,
Kad ne vien tik žuvys jūs.

NEREIDĖS IR TRITONAI

- Vos tik įlankon atplaukę,
8065 Jau numanėm, kas čia laukia;
Broliai, sesės, į gelmes!
Po šitos trumpos kelionės

Nebeliks nė abejonės,
Kad ne vien tik žuvys mes.

Nuplaukia.

SEIRĖNĖS

8070 Pranyko visi!
Link Samotrakės jie išsyk
Nuskriejo govėda šaunia.
Koks reikalas bloškė juos žygin
Oriųjų kabeirų valstybėn?
8075 Kabeirai - dievai ypatingi,
Jie patys save nuolat gimdo,
O kas jie - patiems nežinia.

Tau dar slėptis anksti,
Mėnesiena skaisti,
8080 Vaisikiai brėkštantis rytas
Mus bemat išvaikytų.

TALIS

pakrantėje, Homunkului

Vertėtų mums Nerėją aplankyti;
Juoba ir jo ola čia pat matyti,
Nors ką žinai, ar neišgrūs
8085 Tasai surūgėlis niaurus.
Pikčiurna padermei žmogaus
Nejaučia nieko palankaus.
Bet, norint ateitį išklaust,
Jis vertas žodžio pagarbaus,
8090 Jo pranašystės, pelnę šlovę,
Kai kam padėjo nesuklyst.

HOMUNKULAS

Tad ir pabelskim - ko dar stovim,
Juk neužpūs, nesudaužys!

NERĖJAS

Ar tik ne žmonės? Vien nuo jų balsų
8095 Toks įtūžis sukyla, net baisu!
Nesugebantys patys sau prilygti,
Į dievus taikos, aitrindami pyktį.
Galėčiau dieviškoj palaimoj snaust,
Bet traukia vis nelaimėlių užjaust;
8100 Nors kai matau, kuo patarimas virto,
Gailiuosi, kad iš viso jį išgirdo.

TALIS

Bet vis dėlto pristigę patirties
Į jūrų senį kreipias išminties!
Matai šią žmogų primenančią liepsną?
8105 Patark, ir viską padarys, kaip liepsi.

NERĖJAS

Patark! Ar kas tų patarimų paiso!
Protingas žodis skrieja pro ausis.
Jau tiek bėdų gyvenimas užtaiso,
O jie savaip darys, bet neklausys.
8110 Kiek kartų Parį tėviškai išpėjau,
Kai svetimos žmonos užsinorėjo?
Stovėjom graikų pakrašty sykiu,
Ir jam išklėjau, ką minty regiu:
Ištvinę žaros, padūmavę plynės,
8115 Žioruoja pamatai, mirtis, žudynės,
Žlugimas Trojos - siaubą tos dienos
Vėliau poetas amžiams apdainuos.
Iš senio žodžių jis tik juokėsi tada,

- Geismai laimėjo, krito Ilionas -
8120 Sustingęs, nukankintas jo lavonas
Ereliams Pindo tapo nuostabia puota.
Uliską irgi perspėjau, tačiau
Ar nuo Kiklopo, Kirkės atbaidžiau?
Verčiau jau savo būdui atsiduos,
8125 Nei paklausys. Ir kiek iš to naudos?
Belieka džiaugtis po kančių ilgų
Krantan svetingan išmestam bangų.

TALIS

- Išminčius už kvailystę linkęs bart,
Taurus žmogus pamokys atrąkart.
8130 O mažulytis dėkingumo grūdas
Visad atsvers nedėkingumo pūdą.
Tad neatimkit iš šio padaro vilties:
Jis nori gimt galų gale išties.

NERĖJAS

- Nedrumskit mano nuotaikos žvalios!
8135 Kituos esu paskendęs reikaluos:
Turiu sutikt dukras seniai matytas,
Atplaukia marių gracijos, doridės.
Ir jūsų žemėj, ir pačiam Olimpe
Grakštus jų grožis būtų ypatingas.
8140 Atplaukusios ant nugarų drakonų,
Guviai sušoka ant eiklių žirgų
Neptūno, ir prigludusios maloniai
Skrajoja veik neliesdamos bangų.
- Antai Veneros kriauklėje spalvotoj
8145 Gražioji Galatėja pasirodo;
Kai nér Kipridės, Pafo saloje
Visi kaip deivę garbina tik ją.

Veneros sostas, šventykla seniai
Kaip palikimas atiteko jai.

8150 Pranykit! Man šią valandą džiaugsmingą
Nei rietenos, nei pyktis nepritinka.
Keliaukit pas Protėją! Jis atskleis
Visokius būdus, kaip užgimt ir pasikeist.

Nutola jūros link.

TALIS

Atrodo, čia tik veltui slenkstį mindėm,
8155 Protėjas apsireiškia - ir išsklinda;
Jei ir užklupsi - suks kažką aplink,
O tu būk toks gudrus ir atsirink.
Bet tau juk reikia patarimo pagaliau:
Nėr iš ko rinktis - eik toliau!

Nueina.

SEIRĖNĖS

viršuje ant uolų

8160 Kas ten putotą režį
Per visą jūrą brėžia?
Nelyg įtempęs burę
Virš marių vėjas buria,
Pulkus skaisčių undinių
8165 Link mūsų atskraidina.
Pasiklausyt jų aidų
Mes leidžiamės nuo šlaito.

NEREIDĖS IR TRITONAI

Mes nešame ant rankų
Iškėlę lobį brangų.

8170

Platus Chelonės skydas
Atspindi nematytus
Pavidalus valdovų;
Dievams giedokit šlovę.

SEIRĖNĖS

8175

Dūžta laivai,
Gelbsti dievai,
Nors ūgio niekingo,
Jėgų jiems nestinga.

NEREIDĖS IR TRITONAI

8180

Orių kabeirų draugėj
Atšvėsime puotą saugiai;
Šventos jų viešpatijos
Neptūnas prisibijo.

SEIRĖNĖS

8185

Jiems nieks neprilygs;
Jei laivą ištiks
Pavojus mirties,
Jie ranką išties.

NEREIDĖS IR TRITONAI

Tris įkalbėjome atvykti,
Ketvirtas teikėsi likti;
Sakės, esąs pats svarbiausias,
Su mumis nekeliausias.

SEIRĖNĖS

8190

Tarpusavy dievai
Pokštauja gyvai.
Mums juos tepritinka
Šlovinti maloningai.

NEREIDĖS IR TRITONAI

Jų septyni iš tikrųjų.

SEIRĖNĖS

8195 Kurgi tad trejetas jų?

NEREIDĖS IR TRITONAI

Kas tai dabar sumotų,

Gal tik Olimpe žinotų;

Ten ir aštunto būta,

Jo dar niekas nekliudė.

8200 Laukiam jų nuolankiausiai,

Jie dar ruošias tikriausiai.

Neprilygti niekieno,

Vis tolyn jie žvelgia,

Kenčia ilgesingą alkį

8205 Siekio nepasiekiamo.

SEIRĖNĖS

Argi kas pastebės,

Kuriai dievybei meldies,

Saulė ar mėnuo padės -

Lygiai apsimokės.

NEREIDĖS IR TRITONAI

8210 Mūs šventėj lauks didi šlovė,

Tiek nuotykių ištvėrus!

SEIRĖNĖS

Herojai dar praeity

Troško būt pagirti,

Bet kur ta jų šlovė,

8215

Tik aukso vilną rado jie,
O jūs - kabeirus.

visi kartoja kaip priedainį chorų

Tik aukso vilną rado jie,
O jūs - }
O mes - } kabeirus.

NEREIDĖS ir TRITONAI

praplaukia pro šalį.

HOMUNKULAS

Šiaip mano akiai visa tai
8220 Tik drėbto molio puodai,
O mokslo vyrams šie daiktai
Tiek peno ginčams duoda.

TALIS

Įgauna moneta vertės,
Kai rūdys varį ima ėst.

PROTĖJAS

nematomas

8225 Kuo jie labiau nusistebės,
Tuo man, senam, daugiau garbės!

TALIS

Kur tu, Protėjau?

PROTĖJAS

pilvakalbio balsu, tai greta, tai iš tolo
Čia! Ir čia!

TALIS

Šmaikšti išdaiga, bet bergždžia;
Žinau, kad čia kažkur slepiesi!
8230 Ar dar ilgai tuščiai plepėsim?

PROTĖJAS

tarsi iš tolimos

Lik sveikas!

TALIS

tyliai Homunkului

Jis greta. Dabar nušvisk,
Jisai smalsus nelyg žuvis;
Ilgai mainytis nevalios,
Liepsnelė tuoj jį privilios.

HOMUNKULAS

8235 Šviesa galiu kertes užpildyt,
Tiktai bijau, kad stiklas nesuskiltų.

PROTĖJAS

virtęs gigantišku vėžliu

Tokios žavios šviesos dar nemačiau!

TALIS

apgobdamas Homunkulą

Gerai! Jei nori, žvilgtelk iš arčiau.
Tik nesupyk, tačiau užuot ropojęs,
8240 Mums pasirodyk kaip žmogus dvikojis.
Kai pasielgsi pagal mano valią,
Parodysiu tau slepiamą ugnele.

PROTĖJAS

prakilnia pavyza

Neužmiršti senų gudrybių niekados.

TALIS

Kaip tu aistros mainytis nuolatos.

Atidengia Homunkulą

PROTĖJAS

nustebęs

8245 Nykštukas švyti! To dar nemačiau!

TALIS

Kaip jam užgimt, patartumei verčiau.

Jisai, iš jo kalbų esu patyręs, -

Pusiaukelėj keistai įstrigęs vyras.

Dvasia pasiekęs tobulų tolybių,

8250 Tačiau visai be kūniškų savybių.

Jo visas svoris - šito stiklo svoris,

Bet pagaliau ir įsikūnyt noris.

PROTĖJAS

Juk tu sūnus mergelės nekaltos,

Pralenkęs užmačias gamtos!

TALIS

tyliai

8255 Bijau, kad dar yra pavojus kitas:

Man regis, jis hermafroditas.

PROTĖJAS

Menka bėda; kai pasirinkt turės,

Į kur palinks, tenai ir priderės.

Bet ką čia daug svarstyt, mažyli,
8260 Pirmiausiai nerkime į marių gylį!
Kadangi pradedama nuo mažų,
Visų mažiausius gaudai ir ragauni,
Taip palaipsniui priaugi pamažu
Ir formas vis tobulesnes įgauni.

HOMUNKULAS

8265 Gaivumas vėjo patalų,
Svaigina kvapas jūros augalų!

PROTĖJAS

Žinau, mieliausias mano vaike,
Kaip užburia vandens alsavimas!
Tuo kyšuliu siauru paeikim,
8270 Tenai gaivumas neapsakomas.
Štai ir procesija, lėtai
Pakrante traukianti, matai?
Eime prie jų.

TALIS

Aš su jumis.

HOMUNKULAS

Trys dvasios - keistas reginys!

*RODO salos TELCHINAI
ant hipokampų ir jūros drakonų,
rankose iškėlę Neptūno trišakį.*

CHORAS

8275 Šis trišakis, mūsų Neptūnui nukaltas,
Bangas okeano audringas suvaldo.
Kai debesys skaldo žaibais griausmavaldis,

Jam lygiai Neptūnas po vandenį baldos;
Kaip blyksniais dantytas praplyšta dangus,
8280 Taip purslais ištykšta banga ant bangos;
Ir tą, kurs pakliūva tarp girmų stichijų,
Tol mėtomą svaiddo, kol gėlmės praryja.
Šiandien šitą skeptrą jis įteikė mums,
Tad audros mums šventės linksmos nesudrums.

SEIRĖNĖS

8285 Helijo šviesos užlietus,
Gaubiamus erdvės saulėtos
Sveikinam, kai mėnesieną
Šlovina širdis kiekvieno!

TELCHINAI

Nakties skliauto deive, Luna mieliausia,
8290 Gėriesi ir tu broliui skiriamom liaupsėm!
Klausaisi, kaip džiūgauja Rodo sala,
Ir liejas peanai jam nenutylą.
Perdien jis keliauja padangės keliais
Ir siunčia mums žvilgsnį ugnies spinduliais.
8295 Pakrantės, kalnagūbriai, miestai ir pievos -
Į visa tai žvelgia ir gėrisi dievas.
O miglai užslinkus, šviesos spindulys
Padvelks lyg vėjelis ir rūkas išsklis!
Šimtuos atvaizdų jis save atpažįsta,
8300 Kaip milžiną rūstų, kaip grakščią jaunystę;
Mes buvom pirmieji, dievybei dangaus
Suteikę pavidalą orų žmogaus.

PROTĖJAS

Tegu sau pučiasi ir suokia!
Švenčiausiai saulei kelia juoką
8305 Ta negyvų stabų vora.

Išgauna rūdą ir iš vario
Kolosus sukuria ir tarias
Kažką prasmingo padarą.
O kas iš tos puikybės liks?
8310 Iš viso tų stovylių ūgio
Po vieno gero žemės smūgio -
Tik išsilydęs krešulys.

Kaip ten bebūtų, žemės darbas -
Tai vienas rūpestis ir vargas;
8315 Visai kas kita - vandenynas,
Tuoju nugabens tave delfinas
Į jo putojančias vilnis.

pasiverčia delfinu

Belieka laukt sėkmės! Ko spoksai,
Lipk ant kupros, ir aš sutuoksiu
8320 Tave su jūrų bangomis.

TALIS

Pakluski potraukiams kilniausiems
Ir atsiduok kūrybos siaustmui,
Aistroms ieškojimo veiklaus!
Čia sulig dėsniais amžiniaisiais
8325 Pavidalai ir formos keisis -
Ilga kelionė lig žmogaus.

HOMUNKULAS užsėda ant Protėjo-delfino.

PROTĖJAS

Į jūrą ženk, bekūne dvasia,
Čia nežabotą laisvę rasi,
Verpetais verdančias erdves;

8330 Nesiek aukščiausiųjų pakopų,
Nes vos pavirsi tu į žmogų,
Bus viskas baigta, po tavęs.

TALIS

Kaip pažiūrėsi; kai kada
Žmogum garbingu būti ne bėda.

PROTĖJAS

Taliui

8335 Visiems netaikyk savo mato!
Tokius kaip tu gal ir pamato;
Tarp dvasių neįžvelgiamai nykių
Tave ne vieną šimtmetį stebiu.

SEIRĖNĖS

ant uolų

8340 Kas per debesys ten sklendžia,
Gaubia mėnesį žiedais?
Tai burkuojantys balandžiai
Lyg šviesa baltais sparnais.
Pafo pasiūsti plasnoja,
Kupini aistrų švelnių,
8345 Mūsų šventę vainikuoja
Virš skaisčių linksmų vilnių!

NERĖJAS

prieidamas prie Talio

Gal kiti garais laikytų
Tą mėnulio aureolę,
Dvasios, mes, visai ką kita
8350 Čia įžiūrime iš tolo.
Tai balandžiai, kurie lydi
Mano dukrą gražiame

Perlamutro vežime -
Amžina, didingą skrydį.

TALIS

- 8355 Kas garbingam žmogui tinka,
Tas geriausia visada.
Tai, kas šventa, rūpestingai
Saugom jaukiame lizde.

PSILAI ir MARSAI

ant jūros jaučių, veršių ir avinų

- Kipre, urvų gruoblėtuos grotuos,
8360 Kur niekad neužkliūnam
Nei Seismui, nei Neptūnui,
Per amžius samanotus
Globojami vėjo ošimo,
Rimty amžinybės parimę
8365 Mes saugom Kipridės vežimą.
Kai šnabždasi bangos pasklidę,
Siūruodamos mėnesio brydę,
Nematomi niekam atlydim
Mieliausiąją dukrą čionai.
8370 Mums kelio negali pastoti
Nei erelis, nei lūtai sparnuoti,
Nei mėnesio pusė, nei kryžius. /
Lai valdovai, viskam pasiryžę,
Susigrums ir kariaus,
8375 Miestų mūrus sugriaus,
Laukuose pasėlius nusiaubs.
Mes amžinai
Vežam brangiausią valdovę čionai.

SEIRĖNĖS

- 8380 Stebuklingą sostą lydi,
Supa ratais, voromis
Tvirtos, romios nereidės
Kaip gyvatės eilėmis,
Viršum jų doridės skrieja;
Trykšamos svaigia gaiva
8385 Lydi sesę, Galatėją -
Ji, lyg motina gyva,
Žengia prakilniai, kad, rodos,
Orumu dievam prilygs,
Ir sykiu it žemės moters
8390 Patrauklus jos žavesys.

DORIDĖS

choru, plaukdamos ant delfinų pro Nerėją

Lai šešėlius mėnuo gena,
Siunčia spindulius jaukius:
Mums smalsu, ką tėvas mano
Apie mūsų jaunikius.

Nerėjui

- 8395 Šiuos jūreivius mes ištraukėm
Iš plėšrių audros nagų,
Juos ant samanų išslaugėm
Negailėdamos jėgų.
Savo bučiniiais karščiausiais
8400 Jie mums atsilygins gausiai;
Tark mums žodžių palankių.

NERĖJAS

Bet tai jau dviguba sėkmė savaime -
Būt kilniaširdėm ir patirt palaimą.

DORIDĖS

8405 Jei tiki, kad mes neklystam,
 Jeigu juos pripažinai,
 Mūsų amžinai jaunystei
 Leisk jais džiaugtis amžinai.

NERĖJAS

 Puikus laimikis jums priklauso,
 Paverskit vyrais jauniklius,
8410 Bet to, kas valioj vieno Dzeuso,
 Aš negaliu suteikti jums.
 Iš meilės laukti pastovumo
 Tiek pat prasmės kaip iš bangos,
 Nuslūgus aistrai prielankumo,
8415 Ramiai į krantą siųskit juos.

DORIDĖS

 Na ką gi, berniukai, sėkmės jums tenai,
 Liūdnoka, bet teks išsiskirti.
 Tikėjomės mylimos būt amžinai,
 Dievai šių norų negirdi.

JAUNUOLIAI

8420 Mums prisiminti bus kančia
 Glamonę jūsų svaigią;
 Kur gali būt geriau, nei čia,
 Ir ar geriau bereikia.

GALATĖJA *artėja kriauklės vežime.*

NERĖJAS

Čia tu, mylimiausia!

GALATĖJA

O tėve! Nejaugi!

8425 Aš noriu pažvelgti! Delfinai, palaukit!

NERĖJAS

Pro šalį jau, jie plaukia pro šalį,
Linguoja tolyn neišgirdę;
Nerūpi jiems skausmas, man draskantis širdį!
Manęs pasiimt jie negali!
8430 Bet jos vienas žvilgsnis skaistus
Man atstoja ilgus metus.

TALIS

Šlovė! Šlovė jums!
Džiaugsme, krūtinę užliejęs!
Grožis teisybės sutvisko...
8435 Vandeny glūdi pradmenys visko!!
Vien tik vandeniui visa kas grįsta
Okeano šventoj viešpatystėj!
Jeigu tu debesų nesiųstum,
Tavo vandens šaltiniais neplūstų,
8440 Jeigu upės tau nepaklustų,
Ar kalnynai ir kloniai pabustų
Gaivalingam šito pasaulio virsme?
Tu esi gaiviausios gyvybės esmė.

AIDAS

visų sferų choras

Tu esi gaiviausios gyvybės versmė.

NERĖJAS

8445 Jie skrieja tolyn, atgalios,
Dar veltui jos žvilgsnio vilnuos;
Sukasi, vejas rateliais

Tik jiems težinomas kelias,
Rangos jų begalinė vora.
8450 Kriauklėj regiu Galatėją,
Toldama man ji artėja,
Lyg blyksnis žvaigždės
Per tą minią,
Jis persmelkia tą knibždėlyną;
8455 Iš toliausios erdvės
Blyksi skaisti ir tyra
Visad greta ir tikra.

HOMUNKULAS

Šiton gaivon panėręs
Šviečiu, ir viskas žėri
8460 Viliojančiai labai.

PROTĖJAS

Tik šion gaivon panėręs
Žibintas ne tik žėri -
Ir skamba nuostabiai.

NERĖJAS

Bet kas ten dabar taip suplykčiojo aiškiai?
8465 Kokia paslaptis prieš minias apsireiškė?
Aplink Galatėją, jos kriauklę, po kojų
Ugnis tai švelniai, tai audringai liepsnoja
Nelyg įsikūnijus meilės galia.

TALIS

Homunkulas blyksi, Protėjo valia...
8470 Jį pašaukė ten ilgesys begalinis,
Ar girdit - vaitoja išgąsdintos minios!

Tuoj sosto papėdėj ištikš subyrėjęs;
Nušvito ir sprogo, banga išsiliejo.

SEIRĖNĖS

Ugninio stebuklo nurausvintos bangos
8475 Putodamos grumias, blyksėdamos rangos!
Nušvinta padangė virš degančios jūros:
Sužėri nakties piligrimų figūros,
Liežuviais ugnies okeanas sutvisko;
Tai Eroto liepsnos, tai pradmenys visko!
8480 Jūrą šlovinkim! Jos bangos
Ugnimis švenčiausiom rangos;
Vandeniui šlovė! Ir ugniai!
Paslapties šitos bedugnei!

VISUI VISI!

8485 Šlovinkime orą švelnų!
Paslaptinę žemės gelmę!
Šlovinkim visus gamtos
Keturis elementus!

TREČIAS VEIKSMAS

PRIEŠAIS
MENELAJO
RŪMUS
SPARTOJE

*Įeina HELENA,
ją lydi belaisvių trojėnių CHORAS.
PANTALIDĖ, choro vadovė.*

HELENA

- Helena, daugelio plūsta ir šlovinta,
Nuo kranto aš einu, ką tik atplaukusi,
8490 Vis dar apsvaigus nuo mus supusių bangų,
Kai Poseidas palankus jų keterom
Gabeno mus drauge su atkakliu Euru
Link įlankų gimtų nuo Frygijos laukų.
Karalius Menelajas ten apačioje
8495 Dabar grįžimą švenčia su narsiais kariais.
Pasveikinkit mane, namai kilniausieji,
Dar Tindarėjo, mano tėvo kitados,
Sugrįžus nuo kalvos Paladės, šiam šlaite
Statyti; su Klitaimnestra čia, seseria,
8500 Su Kastoru ir Poluksu linksmai žaidžiau,
Puošniausio Spartoj prabangumo apsupta.
Jus sveikinu, varinės vartų sąvaros!
Tai jūsų kviečiančioj svetingoj angoje
Išsirinktą iš vyrų daugelio kitų
8505 Išvydau Menelają jaunikio drabužiu.
Įleiskit vėl, kad aš karaliaus įsaką,
Kaip žmonai dera, kuo skubiau įvykdyčiau.
Įžengsiu aš vidun, ir liks praeityje,
Kas draskė man jausmus fatališkai lig šiol.
8510 Nes nuo tada, kai aš, šį slenkstį peržengus,
Šventykloj Kiteros priklausęs pasimelst
Buvau klasta plėšiko frygo pagrobta,
Nutiko visko tiek, kad apkalbų žmonėms
Tikrai netrūko, nors pačiai klausyt sunku,
8515 Kaip pasakojimai apauga pramanais.

CHORAS

O, nepaniekink, valdove tu,
Gėrio aukščiausio lobių kilnių!
Juk didžiausia laimė tau vienai skirta,
Plačiai sklinda tavo grožio šlovė.
8520 Herojaus vardas pralenkia jį,
Didžiuojas jis tuo;
Bet nergi išdidžiausiasis jų
Sutramdančiai grožio galybei paklus.

HELENA

Pakaks! Su savo vyru atplaukiau aš čia,
8525 O štai dabar į miestą jo pasiūsta esu;
Bet koks yra jo tikslas, aš nenumanau.
Kas jam esu? Žmona? Dar karalienė vis?
O gal aš jau auka už karčias jo kančias
Ir mano graikams atneštasias negandas?
8530 Esu laisva; o gal belaisvė, nežinau!
Dviprasmiška ištis dievų skirta šlovė
Man teko ir likimas, grožio nelemti
Du palydovai, net ir ties šituo slenksčiu
Jaučiu grėsmingai juos čia pat greta savęs.
8535 Jau vyras ir laive tik žvilgčiojo keistai,
Nė žodžio malonaus nepratarė neisyk.
Sėdėjo prieš mane, lyg klastą regzdamas.
Tačiau kai mes Euroto žiotis priplaukėm,
Vos spėjus nosimis pirmiems laivams paliest
8540 Krantus, prabilo jis lyg dievo įkvėptas:
„Dabar kariai tvarkingai čia išsilaipins,
Ir aš apeisiu jų rikiuotę palengva,
O tu keliauk tolyn, keliauk aukštyn šventais
Derlingaisiais krantais Euroto, gindama
8545 Eikliusius žirgus per įdrėkusias lankas,
Kol prieš akis išnirs puošniausioj lygumoj

Lakedaimonas tau, kadai derliam lauke
 Iškilęs apsupty paniurusią kalną.
 Įženk tada į aukštabokščius rūmus tu,
 8550 Tarnaites pažiūrėk, kurias ten palikau
 Su ūkvaizde sena ir jos prižiūrimas.
 Lai ji aprodo tau lobyno rinkinį,
 Kur tėvas mums paliko, o ir aš karuos
 Ir taikmečiu kaupiau, pagausindamas vis.
 8555 Apsižiūrėk ar viskas sutvarkyta, nes
 Tokia yra karalių privilegija,
 Kad, grįžęs į namus, atrastų visa taip,
 Kaip palikta, visiems daiktams sava vieta.
 Nes nieko keist tarnams be mūsų nevalia.“

CHORAS

8560 Puikieji lobiai, čia sukaupti,
 Akis ir širdį teatgaivins!
 Jau karūnos puošnios ir vėriniai
 Išdidūs laukia savos valandos;
 Prieik artyn ir iššūkį mesk,
 8565 Jie tam paruošti.
 Lai grožis tavasis dvikovon stos
 Su tais perlais, auksu, brangiais akmenim.

HELENA

Karalius tęsė toliau valdovo tvirtu balsu:
 „Kai įsitikinsi, kad namuose tvarka,
 8570 Trikojus sustatyk, kaip nuožiūra tau lieps,
 Ir indus pasiruošk, kad būtų po ranka,
 Kaip daro tai žynys per apeigas šventas.
 Imk katilus, taip pat ir dubenis plokščius,
 Iš šventojo šaltinio tyrojo vandens
 8575 Pripildyki taures; dar malkų neužmiršk,
 Sausų, kad jos tuoj pat galėtų įsidegt,

Galiausiai aštrų peilį pasidėk greta;
 O visa kita spręst palieku pačiai tau.“
 Kalbėjo nekantriai, lyg skubindamas vykt;
 8580 Neužsimindamas, kokia gyva auka
 Dievams Olimpo bus aukojama šįsyk.
 Mįslinga visa tai, bet aš esu rami,
 Be mūsų tai nuspręs aukščiausieji dievai,
 Sumanymus savus įvykdys, nesvarbu,
 8585 Kaip gėrį ar kaip blogį vertins tai žmogus;
 Mums, mirtingiesiems, teks jų valiai nusilenkt.
 Nesyk jau sunkų kirvį keliantis žynys
 Nespėdavo nukirsdint klūpančios aukos:
 Tai priešas sukliudys staiga artėjantis,
 8590 Tai įsikiš visur suspėjantys dievai.

CHORAS

Niekad nenuspėsi, kas dar nutiks;
 Ženk, karaliene, vidun,
 Nebijok.
 Argi lauktas žmonių
 8595 Būna gėris ir blogis;
 Net perspėti netikim mes.
 Degė Troja juk, savo akim
 Mirtį gėdingą matėme;
 Bet esam jau čia,
 8600 Gyvos, tau pasiryžę tarnaut.
 Argi nematom saulės padangėj
 Ir gražiausios šioj žemėj
 Tavęs, maloningoji?

HELENA

Kaip bus, taip bus! Kas benutiktų, privalau
 8605 Ilgai negaišdama užkopt į rūmus šiuos,
 Kurių ilgėjaus aš ir vos nepraradau,

Bet štai regiu juos vėl, net patikėt sunku.
Kaip nedrąsu šiandien aukštom pakopom žengt,
Kuriom vaikystėj šokinėdavau lengvai.

[*Nueina.*]

CHORAS

8610 Ak, mielos seserys,
Kentę nelaisvėje,
Liaukimės jau raudoti!
Valdove džiauukimės,
Patirkim laimę jos,
8615 Jinai prie židinio tėvų
Sugrįžta, nors vėluodama,
Tačiau dėl to tik tvirtesni
Džiugūs žingsniai Helenos.

Dievus pašlovinkim,
8620 Kelią parodančius
Grižtantiems į tėvynę!
Laisvę atgaunantis
Lyg sparnų nešamas
Nieko neboja, bet veltui
8625 Uždarytasis blaškosi
Ilgesio pilnas kalėjime,
Laisvėn tiesdamas delnus.

Ji išgelbėta dievų,
Nublokštoji;
8630 Parnešta atgal iš
Trojos griuvėsių niūrių
Į senus puošniuosius rūmus
Jos tėvų,

8635

Kad po negandų
Ir džiaugsmų čionai
Prisiminimus
Jaunos atgaivintų.

PANTALIDĖ

kaip CHORO VADOVĖ

Nurimkit, dar anksti džiugias dainas ringuot,
Verčiau viršun pažvelkit, sesės, į duris.
8640 Ar tai ne karalienė leidžiasi žemyn,
Skubiais, ryžtingais žingsniais artinas į mus.
Didžioji karaliene, kas šituos namuos,
Jų menėse tave galėjo taip sukrėst?
Ne sutikimas juk ištikimų tarnų?
8645 Regiu pasišlykštėjimą tavam veide,
Ir įniršį perpus su nuostaba oria.

HELENA

palikusi atviras duris, susijaudinusi

Niekinga baimė Dzeuso dukrai svetima,
Ir šiurpulio delnai jos odos nepalies;
Tačiau pirmykštis siaubas, iščiose Nakties
8650 Užgimęs ir kyląs pavidalais naujais,
Lyg iš kalnų nasrų išspjautas debesis,
Net ir herojaus širdį verčia sudrebėt.
Štai taip dievybės Stikso pasveikino šiandien
Sugrįžusią namo, kad aš nuo mindyto
8655 Dažnai ir išsiilgto slenksčio vėl tuoj pat
Turėjau sprukt atgal lyg nekviesta viešnia.
Bet ne! Jei ištrūkau į šviesą, toms jėgoms,
Kad ir kas būtų jos, manęs nebenugint.
Pašventinsiu namus, kad židinio liepsna
8660 Galėtų vėl švari valdovą pasitikt.

CHORO VADOVĖ

Ištikimom tarnaitėm savo pasakyk,
Ką vis dėlto matei, valdove prakilni.

HELENA

- Tai, ką mačiau, jūs pačios turite išvyst,
Jei dar Naktis senoji tvarinių klaikių
8665 Vėl neprarijo savo iščių gelmėse.
Bet vis dėlto bandysiu žodžiais nusakyti:
Vos spėjau pakiliai įžengti pro duris,
Apie svarbiausią pareigą galvodama,
Galerijoj tuščioj nustebino tylą.
- 8670 Nei šurmulys uolus nepasiekė ausų,
Nei žvilgsnis pastebėjo pėdsakų veiklos.
Tarnaičių neradau nei ūkvaizdės pačios,
Šiaip draugiškai visad sutinkančių svečius.
Tačiau, kai prisiartinau prie židinio,
8675 Išvydau prie blausių jau pelenų krūvos
Apmuturiuotą senę ant plikų grindų,
Veikiau užsigalvojusią nei snaudžiančią.
Valdingai jai liečiau greičiau į darbus kibti,
Palaikius ūkvaizde, kurią išvykdamas
8680 Paliko vyras čia, kad rūpintųs namais;
Tą susisupus sėdi nejudėdama;
Galiausiai, pagrasinta, dešine ranka
Man mostelėjo: dink, esą, iš salės lauk!
Aš priblokšta sukuos nuo jos ir jau lipu
8685 Aukštyn, kur sutuoktiniais gultai paruošti
Prabangūs, o greta ir izdo saugykla;
Bet monstras, atsiplėšęs nuo grindų staiga,
Pastoja kelią man valdingai - prakaulus,
Gremėzdiškas, tuščiom, pasrūvusiom akim,
8690 Ir akys, ir dvasia aptems išvydus tai.
Bet aš tuščiai kalbu; joks žodis neištengs

Vaizdingai atkarios baidyklės nusakyt.
Štai ji pati! Ji drįsta net švieson išlįst!
Bet mes čia šeimininkės, kol karalius grįš.
8695 Globėjas grožio Foibas išperas Nakties
Klaikias sutramdęs greit į pragarus nublokš.

FORKIADE pasirodo tarpduryje ant slenkščio.

CHORAS

Nors dar jaunyste garbanos vejas
Man apie kaklą, daug aš patyriau!
Dar tebestovi prieš mano veidą
8700 Karo baisybės, Trojos naktis,
Jos žūtis.

Debesis dulkių, mūšio sukeltus,
Šūksniai dievų įnirtusių skrodė,
Gaudė variu Nesantaikos balsas
8705 Ir palei mūrus skriejo aidais
Per laukus.

Ak! Iliono sienos tada
Tebestovėjo, bet liepsna
Plėtėsi vis, apimdama
8710 Rūmus po rūmų, sūkuriais
Sklido lyg audra rūsti
Virš miesto sienų naktyje.

Dūmams tvoskiant, sprukdama
Pro liežuvius ugnies kaitrios,
8715 Dievus užrūstintus mačiau,
Žengė jie kaip milžinai
Gaisro nušviesti liepsnų
Pro dūmų uždangas artyn.

Ar mačiau, ar vaizdavaus
8720 Baimės apimta dvasia
Tokią sumaištį? Vargu
Atsakysiu, bet kad šį
Siaubą aš dabar regiu,
Tą neklysdama žinau.
8725 Galėčiau net ranka pasiekt,
Jeigu ne baimė prisiliest
Prie būtybės atgrasios.

Kuri iš Forkijo
Dukterų esi?
8730 Matau, kad tu iš tos,
Grajų giminės.
Jeigu neklystu, tai iš tų,
Kur, žilos gimusios, viena
Akim ir vienu dantimi
8735 Pakaitom naudojatės?

Kaip tu, pabaisa,
Šalia šio grožio
Rodytis drįsti
Prieš Foibo žvilgsnį?
8740 Nors kas iš to, gali stovėti,
Jis nemato bjaurasties,
Nes šešėlio niekad jo
Šventos akys neišvys.

Mirtingiesiems tik, deja,
8745 Tenka ši liūdna dalia
Lig skausmo varginti akis,
Mylėti grožį ir regėti
Menkystę, amžinus vargus.

8750 Tad, jei taip mus sutinki,
Prakeikimą išklausyk,
Nusipelnius paniekos
Iš lūpų tų, kurias nemirtingieji
Sutvėrė gražesnes nei tu.

FORKIADĖ

Gal tai ne nauja, bet ar daug naujų tiesų?
8755 Dorybė niekados su grožiu tais pačiais
Žaliuojančiais takais nevaikščioja sykiu.
Abu juos graužia neapykanta sena,
Netyčia susidūrę kelio vidury
Varžovui visados atgręžia nugarą
8760 Ir skuba kuo toliau; dorybė liūdesy
Panirusi, o grožis niauriai išdidus,
Kol vieną sykį Orko naktyje pradingęs,
Jei jam lig tol senatvė proto neįkrės.
Ko jūs, akiplėšos iš svetimų kraštų,
8765 Puikybe purkštaujate, tarytum gervės tos,
Triukšmingom voromis pakibę virš galvos,
Lyg ilgas debesis, kimius klyksmus žemyn
Siunčiąs; nebent ramus keleivis pažiūrės
Viršun; bet trauksit jūs tolyn savais keliais,
8770 O jis savais nueis; taip bus ir su mumis.

Kas gi jūs tokios, kad karaliaus rūmuose
Nelyg menadės siaust galėtumėt girtai?
Kas gi jūs esate, kad prieš ūkvaizdę taip staugt
Išdrįstat kaip šunų gauja prieš pilnatį?
8775 Gal, manot, nežinau, kas jūs per padermė,
Jūs, žygių padarai ir išperos karų?
Gašlūne, suvedžiota suvedžiotoja,
Ir kariui, ir taikiam piliečiui prapultis.
Kai jus visas matau, atrodo, lyg skėriai

- 8780 Pulku užplūdę būtų pasėlius laukuose.
Jūs, alintojos triūso! Jūs, smaguriautojos,
Bemintančios gėrybių vos kylančiais daigais,
Mainų ir turgaus prekę, kurią gali pralošt!

HELENA

- Jei kas tarnaites plūsta akyse ponios,
8785 Pažeidžia šeimininkės teisę įžūliai;
Jai vienai leista tik pagirt, kuri verta,
O kai prireiks - nubausti nusižengusią.
Tarnyste jų esu patenkinta, nes jos
Padėjo daug, kai Ilionas apsupty
8790 Dar laikės, ir tada, kai krito jis, taip pat
Kai teko klaidžioje kelionėje vargus
Ištvert, kur šiaip visiems terūpi tik jis pats.
Ir čia tikiuos sulaukt žvalios jų paramos;
Kas tarnas - jo valia, o man svarbu darbai.
8795 Todėl tu patylėk ir liaukis griežt dantim.
Jei tu karaliaus rūmuos palikta gerai
Tvarkeis kaip šeimininkė, tau už tai garbė;
Bet aš jau sugrįžau, tad pasitrauk šalin,
Kad nesulauktum vietoj padėkos bausmės.

FORKIADĖ

- 8800 Neginčytiną teisę namykščius peikt ir baust
Palaiminto valdovo prakilni žmona
Per daugel metų pelno savąja išmintim.
Kadangi tu - teisėta! - į seną vietą vėl
Kaip šeimininkė ir kaip valdovė sugrįžti,
8805 Tai stverkis betrūnijančių vadžių, vadovauk,
Savon globon imk turtą ir mus visus sykiu.
Bet iš pradžių apsaugok mane, vyriausiąją,
Nuo tų, kurios lyg pulkas gagenančių žąsų
Prieš tavo gulbės grožį čia staipos nevertai.

CHORO VADOVĖ

8810 Kaip bjauriai greta grožio dera bjaurastis.

FORKIADE

Kvailybė dar kvailesnė, kai išmintis greta.

*Nuo čia choretidės atsikirtinėja viena po kitos,
išeidamos iš choro*

CHORETIDĖ 1

Kaip laikosi tėvai - Erebas su Naktim?

FORKIADE

Gal savo seserėčią Skilą prisimink.

CHORETIDĖ 2

Pabaisas mezga medis tavo giminės.

FORKIADE

8815 Į Orką leiskis! Ten gentainių sueiga.

CHORETIDĖ 3

Tau tūnantys tenai gerokai per jauni.

FORKIADE

Eik, gal patiksi bent Teiresijui žilam.

CHORETIDĖ 4

Žindyvės Oriono prosenė esi.

FORKIADE

Tave atmatomis iššėrė harpijos.

CHORETIDĖ 5

8820 Kuo tu minti, džiūsnybę puoselėdama?

FORKIADĖ

Be kraujo apsieinu, kurį taip mėgsti tu.

CHORETIDĖ 6

Lavonais maitinies, pati šlykšti maita!

FORKIADĖ

Dantim vampyro blyksi snukis įžūlus.

CHORO VADOVĖ

Tu savo užsisiūk, kol nesakau, kas tu.

FORKIADĖ

8825 Pati prisistatyk; ir nebeliks mįslių.

HELENA

Be pykčio, o veikiau su liūdesiu kišuos,
Bandydama uždraust šias rietenas nuožmias!
Daug šeimininkui gali pridaryt žalos
Nesantaika tarnų lyg tvinkstanti votis.

8830 Jė potvarkiai namuos kaip pridera, tuoj pat
Greit atliktų darbų aidais neatsišauks,
Kur ten, kiekvienas sau tik ūš ir kunkuliuos,
Kol pasiklysi pats tarp rietenų bergždžių.

Tačiau ne vien tik tai. Tas pyktis nešvankus
8835 Prikėlė pragaištingus atvaizdus kraupių
Būtybių manyje, kad traukiama jaučiuos
Į Orką, nors greta gimtasis židiny.

Menu aš tai? O gal tėra tai kliedesys?
Aš tai buvau? Esu? Dar būsiu grožio to
8840 Ir siaubo, niokojančio miestus, vaizdiny?

Jos virpa, tačiau tu, vyresnė, tu rami,
Gali man supratingą žodį pasakyt.

FORKIADĖ

Kas mėgavos ilgai dievų malonėmis,
Tam praeitis galop atrodo lyg sapnai.
8845 O tu be saiko juk džiaugsmų patyrusi,
Gyvenime matei vien garbintojus tu,
Beprotiškiausiems žygiams užsiplieskiančius;
Juk vaikės dar jaunos apakintas geismų
Tesėjas, puikumu Herakliui prilygstas.

HELENA

8850 Trylikametę stirną suvedžiojo jis,
Ir slėpė pilyje Afidno Atikoj.

FORKIADĖ

Greit Kastoro ir Polukso išlaisvinta
Buvai rinkinių vyrų pulko apsupta.

HELENA

8855 Bet palankumą skyriau, to nenoriu slėpt,
Patroklui, tam Pelido atspindžiui gyvam.

FORKIADĖ

Bet Menelajui tėvo valia atiteikai,
Narsiam jūreiviui ir globotojui šeimos.

HELENA

Ne vien mane - kaip kraitį sostą gavo jis.
Jam santuokoje Hermionę pagimdžiau.

FORKIADĖ

8860 Jam Kretos palikimo išvykus atkovot,
Vienatvę skaidrint ėmėsi dailus svetys.

HELENA

Verčiau man neprimink gyvanašlystės tos,
Ir kokia pražūtį išsikerojo ji.

FORKIADĖ

Tas žygis jo ir man, kretietei laisvajai,
8865 Kainavo daug, ilgam pasmerkdamas vergaut.

HELENA

Jis ūkvaizde tave paskyrė čia tuoj pat,
Ir turtą, ir namus tau patikėdamas.

FORKIADĖ

Kuriuos tu palikai, susiviliojusi
Tvirtįbe Iliono ir geismų džiaugsmais.

HELENA

8870 Nebeprimink džiaugsmų! Per daug aitriom kančiom
Už juos jau sumokėjo protas ir širdis.

FORKIADĖ

Bet, sako, dviem pavidalais gyvenus tu:
Tuo pat metu Ilione ir Egipte.

HELENA

Nejauk ir taip visai supainiotų minčių,
8875 Net ir dabar nenutuokiu, kas aš išties.

FORKIADĖ

Dar sakoma, kad iš slogių Mirties valdų
Aistringai apsireiškęs ir Achilas tau,
Mylėjęs ir anksčiau, nebodamas lemties!

HELENA

Nelygu šmėkla aš jo šmėklą pažinau.
8880 Juk vien tik sapnas buvo mūsų santuoka.
Man sukasi galva, aš virsiu šmėkla tuoj.

Susmunka ant choretidžių rankų.

CHORAS

Liaukis, liaukis!
Kreivaake, burnotoja tu!
Tu, tokia šlykščia viendante
8885 Burna, nieko dora
Neišspjaus bjauri ryklė.

Piktadarystė, geru prisidengus,
Vilkas įnirtęs po kailiu avies,
Kur kas baisesnė man, negu tas tri-
8890 Galvio šuns staugimas.
Baugiai laukiame: kada,
Kur ir kaip vėl prasiverš
Tavo klastos,
Tykantis baisy žvėrie?

8895 Tu gi, užuot jai paguodą suteikus
Leton nešančiais žodžiais švelniais,
Stengies pažadint jos praeity
Visa, kas ten baisiausia,
Temdydama jai sykiu
8900 Su skaistybe šiandienos

Švelnią liepsną
Ateities miglotų vilčių.

Liaukis, liaukis!
Kad siela mūs valdovės,
8905 Jau pasirengusi kilt,
Liktų, dar nepaliktų
Tos visų būtybių būtybės,
Kurią saulė regėjo kada.

Helena atsigauja ir vėl atsistoja viduryje.

FORKIADĖ

Pasirodyk, mūsų saule, nirk iš debesio lakaus,
8910 Kerinti pro ūko šydą, akinanti spindesį.
Prieš tave pasaulis skleidžias, žvilgsnio glostomas meilaus,
Nors mane šlykštybe laikot, tačiau grožį išmanau.

HELENA

Netvirtai, vis dar apsvaigus, sugrįžtu iš tuštumos,
Kaip mielai dar pailsinčiau savo sąnarius sunkius;
8915 Bet kaip dera karalienei, lygiai žmogui kiekvienam,
Kai rūsti grėsmė artėja, susikaupti privalau.

FORKIADĖ

Savo grožiu ir didybe atsistojai priešais mus,
Žvelgdama į mus valdingai; ką mums padaryt liepi?

HELENA

Veltui barniams gaišus laiką, nevalia atidėliot;
8920 Kaip karaliaus įsakyta, turim aukai pasiruošt.

FORKIADĖ

Peilis, dubenys, trikojai - viskas paruošta viduj,
Smilkytuvai ir šlakstyklės laukia. Kas, sakyk, auka?

HELENA

To valdovas nepasakė.

FORKIADĖ

Nepasakė? O, bėda!

HELENA

Kas gi per bėda ištiko?

FORKIADĖ

Tu jo paskirta auka.

HELENA

Aš?

FORKIADĖ

Ir jos.

CHORAS

O varge, varge!

FORKIADĖ

Žūsi kirvio nukirsta.

HELENA

Kaip baisu! Bet aš jaučiau tai.

FORKIADĖ

Neišvengiamai, manau.

CHORAS

Ak! O mes? Kas mūsų laukia?

FORKIADĖ

Jos mirtis tauri, o jūs
Ant aukštos frontono gegnės, stogą remiančios tvirtai,
Lyg strazdai, tinkluos įkliuvę, suspurdėsit iš eilės.

HELENA ir CHORAS

*stovi priblokštos ir išsigandusios, išraiškinga,
tvarkinga greta.*

FORKIADĖ

- 8930 Vaiduokliai! - - - Stovit lyg statulos iš akmens,
Drebą netekt dienu, kurios ne jūsų jau.
Žmogus, ir šiaip tik šmėkla, kaip ir jūs, taip pat
Su saulės prakilnybe skiriam nenorom;
Bet galo neišvengs, lemties nepermaldaus;
8935 Visiems ne paslaptis, tačiau miela retam.
Jūs pralošėt, gana! Tad stverkimės darbų.

*suploja rankomis; tai išgirdę tarpduryje pasirodo
kaukėti nykštukai, kurie tuojau pat vikriai puola
vykdyti duodamus nurodymus*

- Na, riskitės artyn, paniurėlių gauja!
Pikčiausiems kėsłams bus darbelio į valias.
Altorių neškit čia paauksintais ragais,
8940 Lai kirvis blyksi ant sidabro atkraštės,
Pripildykit taures vandens, reikės nuplaut
Vietas, kurios juodais kraujais apsitaškys.
Ištieskite ant dulkių juodą kilimą,
Ir kai auka priklaups ant jo karališkai,
8945 Tuoj suvyniosite, nors jau ir be galvos,
Nes, šiaip ar taip, vertai palaidot dera ją.

CHORO VADOVĖ

Valdovė susimąsčius stovi nuošaly,
Mergaitės vysta lyg tik nupjauta žolė;
Man, kaip vyriausiai, lieptų pareiga šventa
8950 Bent persimest žodžiu, seniausios išklausyt.
Patyrus, išmintinga, mums, regis, palanki,
Nors ir kvilai šitų plevėsų užpulta,
Sakyk, gal dar yra koks būdas mums ištrūkt?

FORKIADE

Ką čia sakyt: tik nuo valdovės priklausys,
8955 Kaip pačiai gelbėtis ir gelbėt jus sykiu.
Tik ryžto reikia neatidėliotino.

CHORAS

Protingiausia iš sibilių, garbingiausia parkų tu,
Dar nelieski aukso žirklių ir suteik sėkmės vilties;
Jau mes jaučiam, kaip sūpuojas nelinksmiai, kaip tabaluoja
8960 Mūs kūneliai, kurie šoky dar norėtų pasilinksmint
Ir prie mylimo priglust.

HELENA

Gink tas bailes! Ne baimę - skausmą aš jaučiu;
Bet jei gali patart, dėkingos liksim tau.
Protingam, įžvalgiam ir neįmanoma
8965 Dažnai dar įmanu. Kalbėk ir mums patark.

CHORAS

Pasakyk, sakyk mums greitai: kaip pasprukt nuo tos baisiosios,
Tos šlykščios grėsmingos kilpos, tų šiurpių mirties karolių,
Kurie mūsų kaklą veržia? Mes jau jaučiame, kaip dūstam,
Ak, visų dievų Olimpo motina, kilnioji Rėja,
8970 Mūsų tu pasigailėk.

FORKIADE

Ar jums užteks kantrybės pasakojimą
Netrumpą išklaust? Visokių esti jų.

CHORAS

Pakaks! Kol dar klausai, sykiu ir gyveni.

FORKIADE

Tam, kurs namuos tvarkingai turtą prižiūrės,
8975 Iš naujo būsto sienas nuolat nutinkuos,
Neleis prakiurti stogui, merkiamam lietaus,
Ilgai laimingai klosis lig senų dienų;
Bet tas, kuris papustęs padus lengva širdim
Per šventą slenkstį žengs ir net neatsigręš,
8980 Sugrįžęs seną vietą vargiai bepažins,
Nes kas dar nesugriuvo, pakeista nauju.

HELENA

Ar čia vieta palyginimams nenauijams?
Jei pasakoji - tęsk, neliesdama žaizdų.

FORKIADE

Aš ir nepriekaištauju, tokia istorija.
8985 Plėšikas jūrų Menelajas bastėsi,
Nusiaubdamas salas, pakrantes, įlankas,
Ir vilko grobį, čia sukrautą dūlintį.
Prie Trojos vien užtruko dešimt metų jis,
O kas dar suskaičiuos, kiek grįždamas atgal.
8990 Bet kas iš Tindarėjo rūmų prakilnių
Beliko? Kas ištiko jo visas valdas?

HELENA

Nejau pagieža taip suaugus su tavim,
Kad neįkandus žodžio tarti negali?

FORKIADĖ

8995 Taigi daugybę metų merdėjo slėnys,
Šiauryn nuo Spartos kylantis lig aukštumų,
Už jo Taigetas, nuo kurio kupros žvitriu
Upokšniu krisdamas Eurotas apačioj
Nendrynuose išplūsta, glausdamas gulbes.
Tad slėnį tą narsi užėmusi gentis,
9000 Kimeriškų naktų iš šiaurės atblokšta,
Susirentė sau pilį neįveikiamą
Ir visą kraštą valdo savo nuožiūra.

HELENA

Kaip tai pavyko jiems? Sunku tuo patikėt.

FORKIADĖ

Per dvidešimtį metų daug ką padarai.

HELENA

9005 Jie v i e n ą vadą turi? Tų plėšikų daug?

FORKIADĖ

Plėšikai jie menki, bet v i e n a s ten yra.
Aš neturiu ko pykt, nors lankės jie ir čia.
Išnešt galėjo daug, bet pasitenkino,
Kaip sakė jie, ne duokle - dovana laisva.

HELENA

9010 Kaip jis atrodė?

FORKIADĖ

Jis visai patiko man.
Narsus, žavus ir prasilavinęs gerai,
Ir, kas tarp graikų reta, nuovokus žmogus.
Nors barbarus ir peikia, bet manau, kad jie

Tikriausiai negalėtų virst žmogėdromis,
 9015 Kaip graikai Iliono apsupties dienom.
 Tikiu jo kilnumu ir pasikliaunu juo.
 O jo pilis! Ją reik savom akim išvyst!
 Kur jau ten jai prilygs tie grubūs statiniai,
 Kuriuos tėvų tėvai surito kaip paklius,
 9020 Suvertę netašytus akmenis krūvon
 Kiklopišku būdu; čia viskas, priešingai,
 Be jokių nuožulnybių, aišku ir tikslu.
 Pažvelgus iš šalies, į dangų statmenai
 Ji šauna, lygiai žvilganti kaip veidrodīs.
 9025 Nuspręsi užsikart - pati mintis nuslys.
 O viduje kiemai erdviausi, pasieniui
 Įvairūs statiniai visokios paskirties.
 Kolonos, skliautai, arkos, kur tik pažiūri,
 Altanos ir galerijos atviros aplink,
 9030 Ir herbas.

CHORAS

Kas gi tai?

FORKIADĖ

Ajaksui, kaip meni,
 Ant skydo susirangius gyvatė išpiešta.
 Septynetas prie Tėbų lygiai taip skydus
 Išpuošę buvo jiems reikšmingais atvaizdais.
 Ten mėnuo ir žvaigždė nakties dangaus fone,
 9035 Ir deivė, ir kardai, deglai ir kopėčios,
 Kur nuožmią grėsmę kėlė miestam klestintiems.
 Nuo prosenių laikų ir mūsų karžygius
 Į priekį veda tokie ryškūs atvaizdai:
 Jų liūtai ir ereliai, buivolų ragai,
 9040 Nagai, sparnai, ir rožės, uodegos povų,
 Dar mėlyni raudoni, aukso ir juodi,

Sidabro dryžiai; skydai herbais panašiais
Didžiausių salių sienom driekias eilėmis,
Yra ten kur pašokt!

CHORAS

Bet ar yra su kuo?

FORKIADĖ

9045 Geriau nė neieškok! Aukšinėm garbanom,
Jaunyste dvelkiantys! Tik Paris gaivumu
Prilygo prie valdovės žengdamas.

HELENA

Tu vėl

Į šoną; paskutinį žodį tark verčiau!

FORKIADĖ

Tai tu jį pasakyk, rimtai ir aiškiai: taip!
9050 Ir aš tuoj pat nešu į pilį tą.

CHORAS

Ištark

Tą trumpą žodį, gelbėkis ir gelbėk mus!

HELENA

Nejau turėčiau aš bijoti, kad mane
Karalius Menelajas pražudys nuožmiai?

FORKIADĖ

Gal pamiršai tu, kaip Deifobą tavąjį,
9055 Nukauto Pario brolių, su kuriuo, našlė
Palikus, gyvenai, suluošino jisai
Be gailesčio? Nukirto nosį ir ausis;
Baisu buvo pažvelgt į nelaimingąjį.

HELENA

Taip buvo, dėl manęs jisai padarė tai.

FORKIADĖ

9060 Dabar dėl jo jis tau tą patį padarys.
Grožiu nesidalinama; kam teko jis,
Veikiau jį sunaikins, nei dalį duos kitam.

trimitai toluoje; Choras krūpteli

Šaižus trimitų gausmas, raižantis ausis!
Aštriais nagais pavydas smelkiasi giliai
9065 Krūtinėn vyro, niekad jis nebeužmirš,
Staiga praradęs tai, ką manėsi turįs.

CHORAS

Negirdi, kaip gaudžia ragas? Blyksint nematai ginklų?

FORKIADĖ

Būk pasveikintas, karaliau, ir ataskaitos klausyk.

CHORAS

Kaipgi mes?

FORKIADĖ

Ar dar neaišku, mirs ji jūsų akyse,
9070 O tada ir jums bus baigta; ne, padėti jau vėlu.

pauzė

HELENA

Kaip pirmą žingsnį žengti, aš jau apmaščiau.
Tu demonas piktybės, nujaučiu aš tai,
Bijau, kad gėriu tu naudojiesi piktam,

Tačiau pirmiausia mus nuveski ton pilin;
O kita aš žinau; kas užslėpta giliai
Valdovės širdyje, telieka paslaptis,
Ne kiekvienam skirta. Na, sene, vesk pirmyn!

CHORAS

O su koku džiaugsmu
Mes tenai skriejam;
Liko mirtis,
O mums prieš akis
Dunkso tvirtovės
Neįveikiami mūrai.
Mus teapsaugoja ji
Kaip Iliono pilis,
Galiausiai vien tik
Niekingos klastos įveikta.

*pasklinda rūkas, apgaubdamas scenos gilumą,
taip pat ir priekinę jos dalį, pagal nuožiūrą*

Bet kas gi čia?
Žvelkite, sesės!
Tarsi nebūta dienos,
Rūko juostos kyla viršun
Euroto slėniu šventu;
Jau pranyko nendrėmis
Vainikuoti krantai iš akių,
Ir laisvų, išdidžių
Plūduriuojančių gulbių
Linksmųjų pulkų,
Ak, nebematau!

Betgi, antai,
Klyksmą girdžiu jų,

Klykiančių toly kimiai!
Mirtį skelbdamos bylo jos;
Ak, ar jų balsas tiktai
Vietoj pažadėtos sėkmės
9105 Pražūties rūšios neišklyks
Mums, į jas panašioms,
Baltakaklėms, ir, ak,
Mūsų gulbino dukrai.
Vargas mums, ak!

9110 Viską apgaubė jau
Tiršto rūko skara.
Jau nematom viena kitos!
Mes dar einame ar
Plevename tik
9115 Nelytėdamos žemės ore?
Matot? Ar tik ne Hermis ten
Priešais? Ar ne aukso blyksi lazda,
Kviečianti mus įsakmiai atgalios
Į neviliojantį, nykųjį,
9120 Vien bekūnių šešėlių pilną,
Amžiais sklidiną, tuščiąjį Hada?

Kaip staiga sutemo viskas, išretėjęs rūkas sklaidos,
Pilkuma niauri aplinkui. Prieš akis iškilo mūrai,
Visa ką aplink užstoję. Ar tai rūmai? Ar tai kapas?
9125 Kas bebūtų, šiurpą kelia! Seserys, juk mes nelaisvėj
Kaip dar niekad iki šiol!

*Vidinis rūmų kiemas, apsuptas turtingų įmantrių
viduramžių statinių*

CHORO VADOVĖ

- Nerimtos, lengvabūdės, tikros moterys!
Akimirksniu paklūstat nuotaikų kaitoms,
Nei laimėj, nei nelaimėj neišbūnate
9130 Ramiai ir šaltakraujiškai. Visur viena
Nuginčyt kitą nuolat pasiryžusios;
Nebent kančia ar džiaugsmas jus sujungs trumpam.
Dabar tylos! Nurimkit ir klausykite,
Ką prakilni valdovė sau ir mums nutars.

HELENA

- 9135 Na kur tu, Pitonide, ar kaip tu vadinies,
Išlįsk iš po niūrių šitos pilies skliautų.
Nors, jeigu nuėjai šauniam valdovui jų
Pranešt atvykus mus, kad ruoštųsi sutikt,
Dėkoju, ir nuvesk mane greičiau pas jų;
9140 Gana jau tų klajonių. Metas pailsėt.

CHORO VADOVĖ

- Tu veltui, karaliene, jos aplink žvalgaus;
Pradingo apgailėtina būtybė, gal
Rūke tam pasiliko, iš kurio gelmių
Neaišku kaip išnirom be jokių pastangų.
9145 O gal ji labirintuos blaškosi klaidžiuos
Šitos keistos tvirtovės iš kelių pilių,
Ir ieško šeimininko, kad sutiktų mus
Karališkai. Antai, sujudusi minia,
Galerijose, portikuose, už langų
9150 Tarnai suskubę zuja į visas puses;
Svetingą sutikimą žada visa tai.

CHORAS

Atlėgsta širdis! Ak, žvelkit tenai,
Kaip žemyn pagarbiai leidžias žingsniu skubiu

Šaunuolių būrys darniom gretomis
 9155 Kaip ir dera kariam. Bet kieno paliepti
 Taip anksti išrikiuotu žavingu pulku
 Pasirodė prieš mus šie jaunuoliai tvirti?
 Kas taip traukia mane? Jų grakšti eigastis,
 Šviesios garbanos, krintančios jiems ant kaktų,
 9160 O gal persikus menantys skruostai rausvi,
 Kaip jie padengti švelniu pūkeliu.
 Įkąščiau mielai, bet baugoka šiek tiek;
 Nes jau būta kadai - net ištart nedrąsu! -
 Kad burna prisipildė išsyk pelenų.
 9165 Ak, tie gražuoliai
 Prieina arčiau;
 Ką neša jie čia?
 Kilimą, sostą,
 Pakylą jam,
 9170 Baldakimą,
 Puošnų begal;
 Iškeltas virš sosto
 Nimbu debesų jis
 Karalienę gaubia,
 9175 Kopiančią aukštyn,
 Ant minkštos pasostės.
 Eikim artyn,
 Ir ant pakopų
 Stokim ratu.
 9180 Verta, o verta, trissyk verta
 Sutikimą pašlovinti šį!

Visa, ką skelbia Choras, viena po kito įvyksta.

FAUSTAS

Po to, kai pažai ir ginklanešiai ilga vora nusileidžia žemyn,
jis, apsirengęs viduramžių riterio rūmų drabužiais, pasirodo
ant laiptų viršuje ir pamažu oriai nusileidžia žemyn.

CHORO VADOVĖ

jį atidžiai apžiūrinėdama

- Jei jį dievai išties, kaip mėgsta jie dažnai,
Ne tik trumpam šiuo stotu, kerinčiai tauriu,
Prakilniomis manierom, veidu patraukliu
9185 Yra apdovanoję, o visiems laikam,
Vien pergalės lydės jį - ir kautynėse,
Ir mažuose karuos su moterim dailiom.
Daug šlovinamų vyrų teko pamatyti,
Bet šis tikrai pranoksta daugelį iš jų.
9190 Antai jis pagarbiai, lėtai, kilniu žingsniu
Jau leidžias; karaliene, atsigręžk į jį!

FAUSTAS

priedamas, su sukaustytu kariu greta savęs

- Užuot pasveikinęs kaip priderėtų
Ir šventiškai pagerbęs, pristatau
Tau surakintą tarną - pareigos
9195 Pats neatliko ir sukliudė man.
Ant kelių prieš kilniausią poniją klaupk
Ir savo kaltę, verge, išpažink!
Akylas jis, valdove prakilni,
Kaip reta kas, tad bokšto viršuje
9200 Jį pastačiau dairytis, ir lig ten,
Kur žemė susiliečia su dangum,
Ką nors išvydus tuoj pranešti man,
Kas slėny nuo kalvų lig pat pilies
Tesujudėtų - gyvulių banda
9205 Ar priešo pulkas; saugojam mes vienus,

Ir saugomės kitų. Bet šiandien, varge!
Tu atvyksti - jis tyli; per vėlu
Garbingam sutikimui pasiruošt
Kilnių viešnių. Taip lengvabūdiškai
9210 Netekt gyvybės! Jau dabar krauju
Pelnytai plūstų, bet palieku tau
Pasigailėt ar baust, kaip išmanai.

HELENA

Tu suteiki man daug kilnios garbės
Teisėja būt, valdove būt, nors taip
9215 Tik išbandai mane, bet aš imuos
Teisėjos pareigų - visų pirma
Tegu kaltinamasis žodį tars.

BOKŠTO SARGYBINIS, LINKĖJAS

Kokią man beskirtum dalį,
Žvilgsniu man suteik paguodos,
9220 Aš čia klūpau atiduotas,
Karaliene, tavo valiai.

Laukiau spindulių saulėtų
Pasirodant nuo rytų,
Tačiau saulė netikėtai
9225 Patekėjo iš pietų.

Pamiršau kalvas ir slėnį,
Žemės ir dangaus erdves,
Tik tave regėjau vieną,
Traukė žvilgsnį link tavęs.

9230 Aš kaip lūšis, susirangius
Medy, būnu pastabus,

Tačiau veltui šįsyk stengiaus
Lyg iš sapno atsibust.

9235 Kur gi aš esu? Kur kuorai?
Bokštas, vartai užverti?
Kilo, sklaidės rūko šuorai,
Deivių deivė! Taip arti!

9240 Viską akyse užgožęs
Traukė spindesys švelnus;
Varge! Aš akau nuo grožio,
Kuris akina ir jus.

9245 Pamiršau aš ragą pūsti,
Pareigos neatlikau;
Lai sutramdo grožis rūstį -
Arba liepk mirtim nubaust.

HELENA

Už savo kaltę bausti negaliu.
O vargas man! Kokia žiauri lemtis
Man teko - taip apakint vyrų širdis
Be paliovos, kad nei savęs jie,
9250 Nei nieko švento nesigaili. Grobdami,
Kardu, klasta, pradingdami, herojai,
Dievai ir pusdieviai, net demonai
Sutrikusią jie blaškė šen ir ten.
Vienaip sudrumstusi pasaulį, dvigubai - vėliau;
9255 Dabar trečiaip ir ketvirtaip tik vargą sėju.
Paleisk tą žmogų laisvėn, teenie;
Dievų apakintą aplenkia negarbė.

FAUSTAS

- Priblokštas aš, valdove, čia regiu
Ir taiklią šaulę, ir pašautą auką;
9260 Matau, kaip lanko pasiūsta strėlė
Pataikė. Skriedamos be paliovos
Užkliudė ir mane. Jaučiu aplink
Sparnuotas švilpiančias rūmuos ir kieme.
Kas aš dabar? Tu nuteiki išsyk
9265 Ištikimiausius maištui, - mano mūrai
Nesaugūs. Jau bijau, kad tuoj kariai
Tik tau, nenugalimajai, paklus.
Kas lieka man, jei ne save ir visa,
Kas mano esama maniau, tau atiduoti?
9270 Leisk pult prie tavo kojų ir sava
Valia tave valdove pripažinti,
Kuriai nuo šiol valdžia ir sostas teks.

LINKĖJAS

- su skrynja ir lydimas vyrų, nešančių iš paskos kitas*
Štai, karaliene, aš grįžtu,
Meldžiu, pažvelk į turčių tu;
9275 Su šiuo karališku lobiu
Jaučiuosi elgeta sykiu.

- Kas aš buvau? Kas būsiu ryt?
Ko geisti man? Ką man daryt?
Net žvilgsnio žaibas, aš jaučiu,
9280 Sudūžta ties tavu slenksčiu.

Mes atkeliavom iš rytų,
Pulkų pulkai darnių gretų,
Nesuskaičiuojami būriai -
Ir neatlaikė vakarai.

9285 Kur krito vienas, kitas stos,
Su ietim trečias iš paskos,
Įgaudamas jėgos naujos,
Nors mirė tūkstančiai kraujuos.

9290 Dar net nespėję įsikurt,
Mes buvom viešpačiai visur;
Ir ten, kur aš šiandien plėšiau,
Rytoj grobs kitas dar aršiau.

9295 O grobio buvo į valias:
Kas griebia moteris dailias,
Kas susigundys gyvuliais,
O žirgo - niekas nepraleis.

9300 Bet mano dėmesį tiktai
Reti patraukdavo daiktai,
O tai, ką kitas prisigrobs,
Tegu sau vienas tuo ir lobs.

Akylas žvilgsnis tuoj sugaus,
Kur daikto esama brangaus,
Ir slėpk neslėpęs nuo manęs
Nors į giliausias kišenes.

9305 Už auksą žėrinčius skaisčiau
Branguosius akmenis žarsčiau:
Vien šis smaragdas kaip švytės
Tau ant krūtinės prie širdies.

9310 Ties tavo skruostu telinguos
Šis lašas, išsuptas bangos;
O šis rubinas tenuščius
Prieš tavo veidelius skaisčius.

Štai mano turtai dideli,
Prie tavo kojų begulį,
9315 Pelnyti mūšiuos kruvinuos,
Tad neatstumk šios dovanos.

Dėžių nemaža atvilkau,
Tačiau jų liko ir daugiau;
Tik leisk, valdove prakilni,
9320 Ir bus visi rūšiai pilni.

Nes vos į sostą tu žengei,
Kaip tau pakluso nuolankiai
Šie turtai, protas ir jėga,
Kuriuos sutramdei tu staiga.

9325 Kuo vakar didžiavaus, nūnai
Matau, kad tai - tik pelenai,
Tegu šis aukso spindesys
Nuo šiol tau vienai priklausys.

Tai, ką turėjau, teišblės
9330 Lyg kvapas vystančios žolės.
Mažiau verta ši dovana
Nei tavo šypsena viena.

FAUSTAS

Įgytą narsiai grobį nešk atgal,
Nelaukdamas nei liaupsų, nei pylos.
9335 Nuo šiol į o s viskas, kas yra pily;
Nėra prasmės į a i siūlyt dalimis;
Eik ir sukrauk tvarkingai tuos lobius.
Taip nenusakomas grožybės sudėliok,
Kad šviestų prakilniai, kad lubų skliautai
9340 Spindėtų kaip gaivus dangus, lyg rojų

Tesualsuoja negyva būtis.
Nelaukdamas jos žingsnių, kilimais
Nuklok grindis, kad žengtų ji minkštai,
Kad pasitiktų spindesys akis,
9345 Neakinančias tik vienu dievų.

LINKĖJAS

Ne kažkiek tejsakai,
Tai tarnams vieni niekai:
Juk visus pilies kampus
Valdo grožis įstabus.
9350 Jai visi kariai paklus,
Priešais ją sudės ginklus,
Greta jos net ir šviesi
Saulė tampa per vėsi,
Jos akivaizdoj šventoj
9355 Viskas niekuo virsta tuoj.

Išeina.

HELENA

Faustui

Norėčiau pakalbėti su tavim,
Tad lipk greta! Šita tuščia vieta
Valdovo laukia, saugančio mane.

FAUSTAS

Leisk man priklaupus prieš tave prisiekt
9360 Ištikimai, kilnioji; ranką šią,
Kuria mane kvieti, leisk pabučiuot.
Įkvėpk mane kaip bendravaldį šių
Valdų beribių ir paversk tarnu,
Gerbėju ir globėju - kuo tik geisi!

HELENA

9365 Stebuklų daug mačiau ir išgirdau,
Žvalgaus nustebus, ir norėčiau daug
Ko klaust. Visų pirma, kodėl to vyro
Kalba man taip neįprastai skambėjo.
Garsai taip jaukiai lietės vienas kito,
9370 Jo balsas tarsi gludo prie ausies,
O žodžiai vienas kitą glamonėjo.

FAUSTAS

Jei tau šita kalbėsena miela,
Ir mūsų dainos tau tikrai patiks,
Jausmus ir protą gaiviai pamalonins.
9375 Bet ko mes laukiam, imkimės išsyk;
Savaime žodis žodį išvilios.

HELENA

Bet kaip išmokti taip gražiai kalbėt?

FAUSTAS

Tai lengva, jeigu liejas iš širdies.
O kai krūtinė ilgesio pilna,
9380 Aš ieškau to -

HELENA

Kuris supras mane.

FAUSTAS

Kas buvo ir kas bus nebesvarbu,
Gyvena siela -

HELENA

Mirk sniu nuostabiu.

FAUSTAS

Už jį mes atiduotumėm bet ką;
Kas tai patvirtintų?

HELENA

Mana ranka.

CHORAS

9385 Kas pasmerktų karalienę,
Kad valdovui šios pilies
Rodo palankumą?
Taip jau lemta, visos esam
Mes belaisvės nuo to laiko,
9390 Nuo gėdingos pražūties
Iliono, per visas
Negandingas klajones.

Vyrų meilei esam skirtos,
Pasirinkt mums nevalia,
9395 Vien tiktai patirti.
Ar piemuo tai auksaplaukis,
Ar šeriais apžėlęs faunas,
Kas ir kur pasimaišytų,
Į grakščiuosius mūsų kūnus
9400 Lygią teisę turi jie.

Vis arčiau, arčiau jie slenkas,
Glausdamies prie viens kito,
Liesdamies keliais ir pečiais,
Supas gniauždamies delnais
9405 Soste minkštam
Ant pagalvių prabangių.
Mėgaujas jų didenybės
Laimė slapčiausia,

Į žvilgsnius aplinkinių
9410 Dėmesio visai nekreipia.

HELENA

Aš taip toli ir taip arti, kad net baisu!
Tik norisi kartot: aš čia! Aš čia esu!

FAUSTAS

Aš vos alsuoju, virpu prie tavęs;
Tai sapnas, kur nei laiko, nei erdvės.

HELENA

9415 Lyg jau gyvenus, bet ir vėl, kita
Su nepažįstamuoju susieta.

FAUSTAS

Nesamprotauk, likimas toks trapus,
Gyvenk dabar, nors tai tik mirksnis bus.

FORKIADE

spėriai įeidama

Šnabždas, net pažvelgti miela,
9420 Tarsi meilės abėcėlę
Šlebizuotų jautrios sielos,
Bet kad viskas ne laiku.
Girdit, kaip trimitai aidi,
Slogią nuotaiką paskleidę?
9425 Dvelkia pražūties tvaiku.
Menelajo vyrų jūra
Rūmų link artėja niūriai;
Pasitikit juos ginklu!
Būsi, žmoną jo priglobęs,
9430 Greit ir tu kaip Deifobas
Sužalotas, net klaiku!

Jos pajus greit savo svorį,
Na, o šitai virš altoriaus
Kybo kirvis ties kaklu.

FAUSTAS

Iš kur tiek ir narsos taip šlykščiai brautis čia!
Nemégstu sumaišties, net jei grėsmė tikra.
Gražiausią pasiuntinį nelemta žinia
Subjauroja, o tu jau ir be jos klaiki.
O šįsyk juo labiau; tiktai tuščiai bandai
Sukelti vėjus. Nematau rimtos grėsmės,
Net jeigu ji iškils - kaip burbulas susprogs.

*Signalai, salvės nuo bokštų, girdisi trimitų ir ragų garsai,
koviniai maršai, pražygiuoja dideli kovotojų daliniai.*

FAUSTAS

Tuoj pat apeisiu išrikiuotus
Didvyrius, teikiančius garbės:
Tik tas pelnys malonę moters,
Kas ją apginti sugebės.

*kreipiasi į karo vadus, kurie, palikę savo kolonas,
prieina prie jo*

Trumpam sutramdykit rūstybę,
Kaip niekad pergalė arti,
Rytų netramdoma galybe
Ir šiaurės riteriai tvirti.

Daug karalysčių subyrėjo
Prieš spindinčius plienu pulkus,
Jums žengiant lygumos drebėjo
Ir skeldėjo žaibais dangus.

9455 Vos Pilo įlankon pasukom,
Jau senio Nestoro nebėr,
Kaip išsilakstė karaliukai,
Pamiršę, kas yra garbė.

9460 Ir Menelają spėriai vykit
Link jūros kranto atgalios,
Lai ten sau tykoja plėšikas,
Nevertas kilnesnės dalios.

9465 Apginkit kalnus šiuos ir slėnius
Nuo jo gaujų visiems laikam,
Ir skirs jums Spartos karalienė
Po hercogystę kiekvienam.

Germanas įlankas Korinto
Apsaugos pylimais tvirtais,
Achają gotui skirsim ginti
Su jos tarpekliais ir šlaitais.

9470 Valdys Elidę frankų vyrai,
Mesėnė saksų genčiai klius,
Normanams Argolidę skiriam,
Stebėsit jūroje kelius.

9475 Bet ginsimės visi kaip vienas
Nuo priešo antpuolio staigaus,
O sostas Spartos karalienės
Visiems per amžius viešpataus.

9480 Kiekvienas džiaugsis savo rūmuos
Gerove klestinčios šalies,
O paramą ir teisingumą
Papėdėj sosto rast galės.

*Faustas nulipa žemyn, kunigaikščiai susiburia aplink jį ratu
laukdami tolesnių jo įsakymų ir potvarkių.*

CHORAS

Kas gražuolę geidžia turėt,
Kruopščiai visų pirmiausia
Tepasirūpins ginklais savais;
9485 Meilumu patraukė jis
Ją, šioj žemėj kilniausia;
Bet ramybė jam nelemta;
Pasalūnas klasta nuvilios,
Ar plėšikas ryžtingai pagrobs, -
9490 Kad sukliudytum, būk apdairus.

Verta jį pagirt, nes jis
Protingiau negu kiti
Telkia sąjungininkus sau,
Pasiruošusius tuoj paklust
9495 Kiekvienam jo mostui.
Ką tik palieps, ištikimai
Vykdo jie tuoj - nauda visiems,
Ir sargyba sulauks padėkos,
Ir valdovui didesnė šlovė.

9500 Nes kas dabar ją išplėš
Iš jo rankų galingų?
Jam priklauso pelnytai jinai,
Dvigubas mūsų džiaugsmas, nes
Kartu su valdove tarp mūsų saugiausių
9505 Sergimos esam vyrų tvirtų.

FAUSTAS

Nuo šiol kiekvienas džiaugtis galit,
Kraštus turtingus beturį,

Taigi negaiškit, ir į kelią!
Mes pasiliekam vidury.

9510 Šį pusiasalį gins jų kuopos,
Aplink skalaujamą vilnių,
Vos prikabiną prie Europos
Siaura grandinėle kalnų.

9515 Tavas gentis sėkmė telydi,
Palaimingiausias iš kraštų,
Pirmasis kitados išvydai
Valdovės saulę tekant tu,

9520 Kada Euroto nendrių guoly
Iš lukšto, skytančio perpus,
Jos kilniai motinai ir broliam
Suspindo grožis nuostabus.

9525 Nuo šiol žiedais tik tavo šlovei
Šis kraštas skleidžiasi aplink,
Tu žemės skritulio valdovė,
Tačiau tėvynę pasirink!

Nors keteros kalnų ledynais poška
Ir šaltis raižo tūkstančiais strėlių,
Bet žemėliau ramiai rupšnoja ožkos
Gležnos žolytės stiebus tarp uolų.

9530 Šaltiniai trykšta, virsdami upokšniais,
Žalsvi ploteliai švysteli šlaite.
Aukštikalnių ganyklon užsiropštus
Pasklinda vilnimis avių banda.

9535 Žingsniuoja voromis, ragus nudelbę,
Galvijai skardžio atbraila aukšta;
Urvų akim į slėnį uolos žvelgia,
Kur kiekvienam pastogė paruošta.

9540 Juos Panas gano, tarp vingrių krūmokšnių
Skrajoja nimfų draugija grakšti,
Šakom susikabinę medžiai šniokščia
Ir ilgesingai stiepiasi aukštytyn.

9545 Tai sengirės! Štai ažuolai, didingai
Iškėlę suraizgytus vainikus;
Linksmi klevai, saldžios sulos pritvinkę,
Žaismingai skleidžia virpančius lapus.

Nelyg savaimė šiltas pienas randas,
Ir vaikas, ir ėriukas pagyvės;
Apačioje keroja sodai brandūs,
Ir varva medūs iš senos drevės.

9550 Nei šypsena neblėsta čia, nei juokas,
Paveldima savijauta puiki,
Nemirtingumo skraistė gaubia žmogų,
Visi laimingi, žvalūs ir sveiki.

9555 Taip skrieja dienos prieglobsty gaiviausiam,
Kol iš vaikų subręs tėvai.
Nustebęs pats nenoromis paklausi:
Kas jie? Ar žmonės, ar dievai?

9560 Čia Apoloną piemenys galėjo
Kaip lygų sau vaizduotis kažkada;
Visus pasaulius darniai sieja
Jiems viešpataujanti gamta.

Ir mus lemtis taip pat susiejo,
Lai blėsta praeities gaisai;
Kaip aš jaučiu, kad tu vyriausio dievo
9565 Duktė, pirmam pasauliui priklausai.

Tau ne šitoj pily gyventi!
O juk nuo Spartos netolies
Amžinoje jaunystėj skendi
Gaiva Arkadijos šalies.

9570 Tenai tave pakviesti leiski,
Į kraštą saulėtos dalios,
Kur mėgausimės laimės laisve
Pavėnių sostuose žaliuos!

*Scenovaizdis visiškai pasikeičia. Prie urvais išraižytos uolos
šliejasi uždaros pavėsinės. Prie pat puslankiu supančių uolėtų
skardžių prigludusi ūksminga giraitė. Fausto ir Helenos
nesimato. Aplinkui, sugulęs grupelėmis, miega Choras.*

FORKIADĖ

Nespėjau pastebėt, kada užsnūdo jos.
9575 Kas žino, gal ir jom pavyko susapnuot,
Ką aš regėjau ką tik savo akimis.
Pažadinsiu. Mergaitės, žinoma, nustebs;
Ir jūs, barzdočiai, laukiantys apačioje,
Atomazgai stebuklo galit pasiruošt.
9580 Na, kelkitės! Ko spoksot, trinkitės akis,
Kedenkit plaukus ir klausykitės manęs!

CHORAS

Nagi pasakok nelaukus, koks stebuklas atsitiko,
Nekantraujame išgirsti tavo pramanus nebūtus,
Nes bėspoksant į uolynus greit užgrauš nuobodulys.

FORKIADĖ

Dar akių pramerkt nespėję jūs jau imat nuobodžiaut?
Tad žinokit: tarp šių grotų ir olų bei pavėsinių
Kaip idiliška porelė saugų prieglobstį sau rado
Mūsų viešpats ir valdovė.

CHORAS

Ten, viduj?

FORKIADĖ

Nuo šio pasaulio

Atsiskyrę, tik man vienai leisdami jiems patarnauti.
Nenorėjau įkylėti, tad, kaip artima bičiulė,
Nuošaliau aplink žvalgiausi, samanų, žievių, šaknelių,
Išmanydama jų galią, sumaniau pasidairyti,
Ir juos vienus palikau.

CHORAS

Taip šneki, lyg ten pasauliai ištisi be galo driektų,
Ežerai, miškai ir pievos; tu mums pasakas seki!

FORKIADĖ

Būtent taip, kvailutės mano! Ten juk gelmės neištirtos:
Salių salės, rūmų rūmai, aš kai ką ten išžvalgiau.
Bet staiga iš vieno urvo pasigirdo juoko aidas;
Žvilgt - o ten iš moters glėbio strykteli guvus berniukas
Ir prie vyro pasileidžia, o paskui atgal; krykštimas,
Pasierzininimai švelnūs, meilikavimai ir juokas,
Skardžiai aidintis aplink.

Nuogas genijus besparnis, tarsi faunas, tik švelnutis,
Ant tvirtų grindų nušoka ir, nelyg jų pamétėtas,
9605 Vėl aukštyn į viršų šauna, ir po antro, trečio šuolio
Jau paskliautėj krykščia jis.

Motina su baime šaukia: „Šokinėk, kiek įsigeisi,
Tik, žiūrėk, neimk skraidyti - tau skraidyti nevalia“.
Tėvas irgi tramdo sūnų: „Visos keliančiosios galios
9610 Glūdi žemėj; kaip Antėjui, žemės sūnui, tau pakanka
Jos paviršiaus prisiliesti, taip įgausi vėl jėgų“.
Taigi jis kaip kamuoliukas ant šitos uolos masyvo
Nesiliauja šokinėt nuo atbrailos ant atbrailos.
Tik staiga šiurkščiam tarpeklio plyšyje jisai pranyksta
9615 Lyg nebuvęs. Veltui tėvas bando motiną raminti,
Aš pečiais tik traukau baugiai. Bet ir vėl - tikri stebuklai!
Gal ten lobiai išslapstyti? Gėlėmis kaišytais rūbais
Jis įžengia išdidžiai.
Kaspinais krūtinė plazda, supasi kutai ant žastų,
9620 Rankoj laiko aukso lyrą - tarsi mažulytis Foibas
Linksmas stovi ant stačiausios atbrailos; net nuostabu.
Jo tėvai susižavėję puola viens kitam į glėbį.
Kas virš jo galvos taip švyti? Ar papuošalas auksinis,
Ar vidinių galių liepsnos - atsakyti neįmanu.
9625 Nors dar kūdikis, bet aiškiai grožio būsimąjį meistrą
Judesiai visi išduoda, lyg melodijos belaikės
Vaiko gyslomis tekėtų; visa tai ir jūs išgirsit,
Visa tai ir jūs išvysit ir gėrėsitės kartu.

CHORAS

Kretos augintine, tau
9630 Tai dar stebuklas?
Argi poetų balsai
Tavo klausos nepasiekia?
Ar tau lig šiol negirdėtos

Senos Jonijos sakmės
 9635 Bei legendos helenų
 Apie dievus ir herojus?

Visa, kas mūsų dienom
 Gali nutikti,
 Liūdnas aidas tėra
 9640 Protėvių prakilnybės;
 Veltui jai stengsies prilygti,
 Net jei tiesą kalbėsi,
 Juk apie Majos sūnų
 Melas įtikimesnis.

9645 Dailų ir stiprų kūdiki,
 Vos jis spėjo užgimti,
 Ne pačių nuovokiausių
 Krykščiančių auklių būrys
 Puolė vystyt minkščiausiuos pūkuos,
 9650 Prabangiausiuose vystykluos.
 Bet padauža, dailus ir stiprus,
 Kūneliu elastingu
 Ir grakščiu įsirėžęs,
 Tuo įstrūko, tik purpurinį
 9655 Baugiai veržiantį lukštą
 Tepalikęs tuščią žiojėt;
 Taip ir išsiritęs drugys
 Iš lėlytės gniaužtų standžių
 Sprunka skubiai išskleidęs sparnus
 9660 Ir plevena drąsiai, laisvai
 Eteryje saulėtam.
 Taip tad jis, apsukriausiasis,
 Tapo sukčių, vagių
 Beigi perėjūnų visų
 9655 Amžinuojų globotoju.

Tai netruko įrodyt jisai
 Klastomis įmantriausiom.
 Tuoį Neptūno tridantį jis
 Pavogė, net Arėjo paties
 9670 Iš makštų nugvelbė kardą;
 Foibo lanką ir strėles taip pat,
 Kaip ir reples iš Hefaisto;
 Būtų net Dzeuso žaibus,
 Jei ugnies nebijotų, paglemžęs;
 9675 Dvikovoj Erotą jis
 Įveikė, koją pakišdamas;
 Meilikaudamas spėjo nusegt
 Netgi diržą Kipridei.

*Iš olos pasigirsta kerintis, tyrai melodingas stygų skambesys.
 Visi, tuoj pat apimti vidinio jaudulio, suklūsta. Nuo šiol, iki
 nurodytos pauzės, visą laiką skamba muzika.*

FORKIADĖ

Jūsų sakmės tokios nykios
 9680 Sąskambių darnių fone!
 Šaukias amžinos ramybės
 Praeities dievų minia.

Kam gaivinti seną mintį,
 Kas šiandien ją begirdės:
 9685 Širdį gali apsvaiginti
 Tai, kas gimsta iš širdies.

Pasitraukia prie uolos.

CHORAS

Jei net tu svaigsti, šlykštyne,
Nuo melodijų saldžių,
Mus, atgimusias, graudina
Šie garsai lig paširdžių.

Argi sielai saulės reikia,
Kai joje aušra skaidri?
Ko pasaulis nesuteikia,
Tą atrandame širdy.

HELENA, FAUSTAS, EUFORIONAS
aukščiau aprašytais kostiumais.

EUFORIONAS

Jūs nušvintate išgirdę,
Kai dainuoti aš imu,
Man bešokant jūsų širdys
Tvinksi tuo pačiu ritmu.

HELENA

Meilės žmogiškoj palaimoj
Dviese tampam tobuli,
Tačiau dieviškąją laimę
Tik trejybėj rast gali.

FAUSTAS

Ir nuo šiolei mūsų dvasioms
Joks likimas nebaugus;
Tu mana, o aš - tavasis,
Ir kitaip jau nebebus!

CHORAS

Neišsenkančiom malonėm
Džiugins mielas vaikas šis
Nuostabios poros kelionę.
9710 Koks svaiginantis ryšys!

EUFORIONAS

Vietoj nustytgi
Nebeįstengiu!
Šoktelėt, stryktelt
Ligi padangių
9715 Mane apėmęs
Geismas svaigus.

FAUSTAS

Nelėk, tarytum
Akis išdegęs,
Ir pasisaukok -
9720 Tavęs netekę,
Visi pražūsim,
Sūnau brangus.

EUFORIONAS

Kiek galiu suptis
Glėby kaip soste,
9725 Liaukitės mano
Garbanas glostę
Ir rūbų klostę!
Man jau gana.

HELENA

Bet prisiminki,
9730 Kam tu brangiausias!
Ak, nebauginki,

Taip tu sugriausi,
Kas buvo kurta
Meile švelnia.

CHORAS

Bijau, kad greitai
Grius ši darna!

HELENA ir FAUSTAS

Tramdykis! Tramdyki,
Būki toks mielas,
Tą nenuramdomą
Įnorių šėlą!
Siausk sau po šitą
Pievą laukų.

EUFORIONAS

Tik įprašytas
Pasilieku.

įsisukęs tarp choro mergaičių, įtraukia jas į šokį

Įsuku aš šokyje
Jūsų pulkus.
Įstabi melodija
Ir judesys puikus!

HELENA

Džiaugias mana širdis,
Kai su mergaitėm jis
Sukas ratu.

FAUSTAS

Spėsime dar pasidžiaugt!
Pramogom prisišaukt
Greita bėdų.

*EUFORIONAS ir CHORAS
dainuodami ir šokdami suka ratelius*

[CHORAS]

9755 Kai tu lengva ranka
Ratelin mus vedies,
Ir garbanų banga
Priglunda prie peties,
Kai kojom žemės veik
9760 Neliesdamas skrendi,
O mes tau įkandin
Plevename žvaliai,
Gali triumfuot ramus,
Laimėjęs mus;
9765 O mūsų širdys jau
Priklauso tau.

pauzė

EUFORIONAS

Jums, lengvakojęs
Stirmos laukymėj,
Aš sugalvojau
9770 Naują žaidimą;
Būsiu medžioklis,
O jūs - banda.

CHORAS

Greit mus sugausi -
Tau tai tik pokštas,
9775 Mes juk galiausiai
Tik to ir trokštam,
Tave, gražuoli,
Apglēbt kada!

EUFORIONAS

Sprukit brūzgynais
9780 Ir akmenynais!
Greitai pagaunamos
Man nerūpēs,
Pergalē kaunantis
Gauna vertēs.

HELENA ir FAUSTAS

9785 Koks žvitrumas! Šitiek siusti!
Jis neturi jokio saiko.
Aidi taip, lyg ragą pūstų,
Griaudēja per visą slėnį;
Siaučia, klykauja ir laigo!

CHORAS

greitai įeidamos po vieną

9790 Jis pro mus tiesiog praskriejo;
Mus paniekinęs lig vienai,
Sugriebė nusižiūrėjęs
Nirtingiausią iš visų.

EUFORIONAS

ant rankų įnešdamas jauną mergaitę

Štai ta stamantrioji fėja,
9795 Dėl kurios kovot vertėjo,

Teks tau su manim padūkt,
Besiveržianti ištrūkt,
Tavo lūpos paragraus
Mano bučinio smagaus.

MERGAITĖ

- 9800 Greit paleisk! Tu, moters galių
Nepažinęs, nesuklysk;
Toks kaip tu prieš mano valią
Nelengvai atsilaikys.
Ar tiktai nenusivilsį,
9805 Pasikliovęs vien jėga!
Taip kvailiodamas nusvilsį,
Kai aš plykstelsiu staiga.

ji užsiliepsnoja ir plyksteli į viršų

- Kilk aukštyn ir vykis ugnį,
Gaudyk požemių bedugnėį
9810 Nenulaikomą ranka.

EUFORIONAS

purtydamasis liepsnų likučius

- Krūsnys pilkų uolų,
Tankūs kerai šlaituos
Kuo aš čionai galiu
Jaunas dienas paguost?
9815 Vėjai, jų gaudesys,
Bangos, jų užesys;
Toly tik juos girdžiu
Ir jų geidžiu.

*pasileidžia tolyn, šokinėdamas aukštyn
nuo uolos ant uolos*

HELENA, FAUSTAS ir CHORAS

Nenukriski užsimiršęs,
9820 Lėkdamas takais ožkų!

EUFORIONAS

Kuo aukščiau kopiu į viršų,
Tuo daugiau aplink regiu.
Aš jau salos vidury,
Žeme Pelopo tauri,
9825 Gimus iš jūros putos
Ir iš kalnynų plutos!

CHORAS

Slėnin grižk ir nurimk,
Kam tau pavojai?
Vynuogienojai aplink
9830 Taikiai keroja,
Vynuogienojai šlaite,
Figos ir obuoliai.
Tik gimtajam krašte
Atsikvėpsi giliai!

EUFORIONAS

9835 Trokštat dienų taikos?
Troškkit, jei jus tai guos.
Karas! Su šūkiu šiuo
Pergalei aš ruošiuos!

CHORAS

Jei tu karą
9840 Vietoj taikos renkies,
Laidoti dera
Laimę vilties.

EUFORIONAS

Jei gimę šiuos kraštuos
Laisvi ir narsūs stos,
9845 Pavojus nugalės
Ir kraujo negailės,
Nenuslopinamo
Ryžto pilni,
Tai krašto ginamo
9850 Šlovę pelnys!

CHORAS

Jis pačiam viršuj! Ir, rodos,
Dar didesnis, nei šalia,
Nugalėtojas šarvuotas,
Lyg plieninė statula.

EUFORIONAS

9855 Mūrai nieko neapgynė,
Pats kiekvienas sau karys;
Vyro žvilganti krūtinė
Priešo smūgį atlaikys.
Laisvės neapgins dejonės,
9860 Tad ginkluokimės budriai;
Moterys bus amazonės,
O vaikai - tikri kariai.

CHORAS

Kilk, poezija, gausk,
Skliautuos švieski dangaus
9865 Tarsi blyksniai žvaigždžių
Iš tolybių klaidžių!
Bet pasieks tobuli
Jos garsai iš toli
Jausmus širdžių.

EUFORIONAS

Ne vaikas aš gimiau! Jaunuolis,
Tuoį ginklą spaus ranka tvirta;
Su laisvę mylinčiais narsuoliais
Galiūnais kausiuosi greta.
Pirmyn!
Atmink,
Šlovė tik didvyriams skirta.

HELENA ir FAUSTAS

Vos dienos išvydęs šviesą,
Net nepasidžiaugęs ja,
Nebūties erdvėn veržiesi,
Ieškai laimės kančioje.
Ar išties
Mes tau nieks?
Ir mus sieja tik svaja?

EUFORIONAS

Ar girdit griausmą viršum jūrų?
Nespėja slėniai atitart;
Dulkėti armijų mundurai
Žygiuoja žūt arba ištvėrt.
O mirtis -
Tai lemtis,
Mums privaloma dabar.

HELENA, FAUSTAS ir CHORAS

Tai siaubinga! Neteisinga!
Kas tau mirti įsakys?

EUFORIONAS

Ne! Nemoku abejingai
Žvelgt į žūstančių akis!

TIE PATYS

9895 Ryžtas beprotiškas
Žengt pražūtin!

EUFORIONAS

Viskas! - plasnodamas
Kylu aukštyr!
Į karą! Į karą!
9900 Skrydžiu plačiu!

*jis metasi į orą, rūbai kurį laiką jį dar prilaiiko, jo galva švyti, iš
paskos driekiasi šviesos juosta*

CHORAS

Ikare! Ikare!
Skausme širdžių.

*Gražusis jaunuolis nukrinta prie tėvų kojų, žuvusiojo veidas
primena pažįstamus bruožus, tačiau kūniškasis pavidalas
tuoju pat pranyksta, aureolė kaip kometa švyteli į dangų,
drabužiai, apsiaustas ir lyra lieka gulėti.*

HELENA ir FAUSTAS

Laimę suvoksi tik
Likęs kančioj.

EUFORIONO BALSAS

iš gelmių
9905 Motin, manęs nepalik
Vieno dvasių valdžioj!

pauzė

CHORAS

gedulinga rauda

- Tu ne vienas! - kad ir kur tu
Būtum, tavo balsas girdis,
Šiam pasaulyje nuliūdę
9910 Budi ištikimos širdys.
Nederėtų apraudoti
Pavydėtinios lemties:
Neprilygs mirtingos odės
Tavo ryžtui ir giesmėms.
- 9915 Žemės laimei pažadėtas
Aini protėvių aukštų,
Tobulos jaunystės žiedas
Per anksti nuskintas tu.
Proto išvalga žavėjai,
9920 Siela, atjautos pilna,
Širdis moterų kerėjai
Neprilygstama daina.
- Nesutramdomas ir laisvas
Savo pančiuos įkliuvai,
9925 Nes įstatymų nepaisei,
Papročiams nevergavai;
Kol galiausiai kilnų siekį,
Vertą ryžto ir aukos,
Atradai, veržeis į priekį,
9930 Tarnavai lig pabaigos.
- Kam pavyks jį įgyvendint?
Neįžvelgiama lemtis,
Kraujyje paplūdus skendi
Laisvės trokštanti gentis.
9935 Mūsų sopuliui berimstant,

Naują dainą išgirstu:
Nes nuo amžių ji užgimsta
Iš gimtos šalies žaizdų.

Ilga pauzė. Muzika nutyla.

HELENA

Faustui

Sena tiesa, tačiau ir man pritinka ji:
9940 Su grožiu laimė tveria neilgai darnoj.
Nutrūko meilės ir gyvenimo ryšys;
Abu juos apraudodama sakau sudie,
Ir paskutinįsyk apkabinu tave.
Pas sūnų, Persefone, palydėk mane.

*Apkabina Faustą, kūniškasis jos pavidalas išnyksta,
rūbai ir šydas lieka jo rankose.*

FORKIADĖ

Faustui

9945 Tiktai tiek beliko tau, tvirtai laikyk.
Drabužių nepaleisk, nes demonai
Jau čiumpa už kraštų ir pragarmėn
Juos baudžias nusinešt. Suspausk tvirčiau!
Nors tai ne deivė, jos jau netekai,
9950 Bet dieviškas tai rūbas. Jo malone
Pasinaudoki neprilygstama
Ir skrisk; viršum niekingos žemės jie
Skraidins tave, kol tau pakaks jėgų.
Dar susitiksime, bet toli nuo čia.

*Helenos drabužiai išsiskleidžia ir virsta debesimis, apgaubia
Faustą, pakelia jį į viršų ir nuplaukia drauge su juo.*

FORKIADE

*pakelia nuo žemės Euforiono drabužius, apsiaustą ir lyrą,
išeina į avansceną, iškelia žuvusiojo paliktus daiktus aukštyn ir
kalba*

Belieka pasidžiaugt radybom!
Liepsna, suprantama, pranyko,
Bet ir kas liko - pravartu.
Užteks kūrėjų gildijai ir šito:
Panorės būti poetu
Nebėgs manęs juk talento prašyti,
Pakaks paskolintų daiktų.

Atsisėda avanscenoje prie kolonos.

PANTALIDĖ

Vikriau, mergaitės! Tesališkės raganos
Kerai neteko galios, laisvos mes nuo šiol
Nuo to barškėjimo, išūžusio ausis,
Tų pakrikų garsų ir proto sumaišties.
Dabar į Hadą! Ten valdovė išdidžiai
Jau nužengė pirma. Tarnaitės pridurmui
Ištikimai privalo sekt jos pėdomis.
Prie Nesuvokiamosios sosto rasim ją.

CHORAS

Karalienės, aišku, pripažįsta visur;
Jos ir Hade šlovinamos visų,
Oriai apsuptos sau lygių,
Net Persefonei artimos jos;
Tačiau ką mes požemiuose,
Tarp asfodelių vešinčių,
Tarp stypsančių tuopų,
Bevaisių gluosnių paunksnėse,
Ką ten veikti turėtume?

Tarsi šikšnosparniai čypti,
9980 Šveblenti, paniurusios kaip šmėklos?

PANTALIDĖ

Nenusipelnęs vardo, polėkių kilnių
Nepuoselėjęs liks stichijoms paklusnus;
Tenai! Geidžiu greičiau su karaliene būt;
Vien nuopelnai ištikimybės neatpirks.

Išeina.

VISOS

9985 Tik šmėklos esam mes saulės šviesoje,
Ne padarai gyvi,
Tai jaučiam, tai žinom mes,
Tačiau į Hadą negrišim niekad.
Per amžius nemari gamta
9990 Pavers mus dvasiom,
Mes ja be žodžių pasikliaunam.

DALIS CHORO

Ošim, gausim, mirguliuosim savo tūkstančiais šakelių,
Šaknimis gyvybės syvus švelniai kviesdamos viliosim
Į šakas; žiedais, lapeliais, pumpurais gležnais be saiko
9995 Apipinsim išdraikytas savo garbanas vešlias.
Krintant vaisiams, bursis žmonės, romios kaimenės būriuosis,
Pasirinkti, paskanauti, pasimėgauti suskubę,
Ir kaip prieš pirmykščius dievus klaupsis priešais mus visi.

ANTRA DALIS CHORO

Prie šitų uolų paviršiaus veidrodinio prisiglausim,
10 000 Blykčiosim lyg švelnios vilnys įnoringais atspindžiais,
Paukščių čiulbesio, nendryno fleitų švilpesio klausysim,
Pano balsui nirtulingam atsiliesime tuoj pat;

Sušnarės - ir mes šnarėsim, kai sugriauš - ir mes sugriaušim
Trigubai, dešimteriopai kurtinančiu griaudimu.

TREČIA DALIS CHORO

- 10 005 Mūsų prigimtį nekantrią almantys upokšniai gena,
Tolumų platybės traukia ir kalvų pražydę kloniai.
Link gelmių, žemyn mes plūstam vingriomis Mejandro juostom,
Tarp ganyklų ir tarp pievų, sodų, supančių namus.
Abiejuos krantuos sustoję, upės juostą veidrodinę
10 010 Lydi grakštūs kiparisai besistiepiantys dangun.

KETVIRTA DALIS CHORO

- Kur tik norit, ten ir plaukit! Mes šnarėdamos apstosim
Žalią kalvą, vynuogynais apsodintą ištisai;
Vynuogininkas, kas dieną rūpestingo savo triūso
Negailėdamas, neboja abejotinos sėkmės.
10 015 Tai kirtiklį, tai kauptuką spaudžia rankoj, pjauna, riša,
Melsdamas dievų, labiausiai - saulės dievo paramos.
Maža rūpinas lepūnas Bakchas pastangomis tarno,
Su jauniausiu faunu plepas pavėsinėj ar oloj.
To, ko jo tingioms svajonėms gali bet kada prireikti,
10 020 Niekad vynmaišiuos, ąsočiuos, rietuvėse statinaičių
Vėsiuose rūsiuos nestinga ir pasiekiama ranka.
Bet jeigu dievai, svarbiausia Helijas, palankūs buvo,
Uogos iš gausybės rago dosniai krinta per kraštus,
Ten, kur dirbta šeimininko, šurmulys didžiausias kyla,
10 025 Šnara, čeža, krebžda, šlama nuo talkos visa kalva.
Žvanga kibirai, dejuoja, girgžda krepšiai ir pintinės,
Visa tai keliauja tiesiai į didžiausius spaustuvus,
Ir šokėjai basakojai trypdami sultingas uogas
Traiško, mindo - verčias putas, tyška purslai į šalis.
10 030 Ir tada cimbolų varis ir litaurai ima gauti,
Pasirodo Dionisas ir jo šventiška svita;
Strapalioja ožiakojai, ožkakojės svirduliuoja,

Šaižiai bliaunantis Sileno gyvulys su jais greta.
Niekio švento! Skeltanagiam papročiai visi nė motais,
10 035 Sukasi ir temsta protas, kurtina riksmas ausis.
Girtas tiesias prie ąsočio, nors jau netelpa į pilvą,
Kai kurie laikytis bando, tačiau vynmaišius ištuštint
Kuo greičiau lig dugno reikia - jaunas vynas juk nelauks!

Uždanga krenta.

FORKIADĖ

*avanscenoje galingai išsitiesia, nulipa nuo koturnų,
nusimeta kaukę ir apsiaustą ir pasirodo Mefistofelio pavidalu,
kad, jei tai bus reikalinga, epiloge pakomentuotų pjesę.*

KETVIRTAS
VEIKSMAS

AUKŠTIKALNĖS

*Rūsti, dantyta uolos ketera, priplaukia debes, prisišliedamas
nusileidžia ant plokščios išsikišusios terasos. Jis prasiskleidžia.*

FAUSTAS

išnirdamas iš debesies

- Amžinoje vienatvėj skendinčios prarajos
10 040 Nuo šios viršūnės krašto verias prieš akis,
Išnyru atsargiai iš minkšto debesies,
Skraidinusio mane per jūras ir žemes.
Jis tolsta pamažėl, nesisklaidydamas.
Į rytus traukia jo apvalūs tumulai,
10 045 Gėrėdamasis aš žvilgsniu palydžiu juos.
Banguodami, draikydami mainos jie,
Lyg geisdami įgauti aiškią formą. - Štai!
Akis nesumeluos! Tarp saulės atšvaitų
Veik dieviška, didinga moters figūra
10 050 Išnyra! Junona, Leda ar Helena -
Koks prakilnus, koks mielas akiai reginys!
Jis sklaidos! Vėl netenka formų, rytuose
Išsklidęs dunkso tarsi ledkalnis blausus,
Prabėgusių dienų didingas atspindys.
- 10 055 Bet rūko skraistės švelnios ir gaivinančios
Priglunda prie krūtinės mano, prie kaktos.
Nedrąsiai ir lengvai jos kyla vis aukščiau,
Apgaubdamos. Nejau seniai nepatirtos
Jaunatviškos palaimos gėriu vėl svaigstu?
- 10 060 Giliai širdy atgyja lobiai užmiršti;
Vėl atpažįstu meilės rytmečio jausmus,
Sugautus pirmus žvilgsnius, nesuvoktus dar,
Ar jiems dabar prilygtų turtų spindesys?
Kaip dvasios grožis verias forma įstabi,
10 065 Neišsisklaido, kyla eterin aukštyn
Skaisčiausią sielos dalį nusinešdama.

Nusileidžia SEPTYNMYLIS BATAS,
netrukus atsiranda ir KITAS.
Iš jų išlipa MEFISTOFELIS.
BATAI skubiai nužingsniuoja tolyn.

MEFISTOFELIS

Baigiu visai išvirst iš koto!
Nebuvo vietų prastesnių?
Ir sumanyk sau apsisistoti
10 070 Virš pragarmės tarp akmenų!
Esi kaip tik toj vietoj įsitaisęs,
Kur buvo dugnas pragaro kadaise.

FAUSTAS

Tetrūksta dar vienos kvailos legendos;
Nesuprantu iš kur jų tiek ir randas.

MEFISTOFELIS

rimtai

10 075 Kai Viešpats Dievas - aš žinau, už ką -
Nutrėmė mus į gelmę iš aukštybių,
Ten, kur centre žėruojančia ryškia
Liepsna per amžius visos kertės žiba,
Patekom į ankštybę, klaikią spūstį,
10 080 Nors dėl šviesos nepriderėjo skūstis.
Velniai išsyk pradėjo kosėt, dusti,
Abiem galais negaivų kvapą pūsti;
Erdvė rūgštaus sieros pritvinko dvoko
Ir - siaubas! - susitelkę dujos sprogo,
10 085 Suskaldė luistais žemės pluta storą,
Pakėlusi jos gabalus į orą.
Tad keteros, kurias matai viršuj - tai
Kadaise buvę sunkūs dugno luitai.
Tuo moksliskai pagrindžiamos taipogies

10 090 Ir perversmų teorijos visokios.
Tik atsikratęs požemių valdžios
Viršuj įkvėpsi laisvės išdidžios.
Ši paslaptis vieša, gerai slėpta,
Vėlai žmonijai tapo paskelbta. (EF 6, 12)

FAUSTAS

10 095 Stebiuos kalnų galybe nebylia,
O kaip ir kam jie rados - jų valia.
Kada gamtos savaimingiausios galios
Šlifavo žemės rutulį apvalų,
Paliko aibes prarajų gilių,
10 100 Rikiavo kalnus, keteras uolų;
Prigludus jaukiai prie kalvos kalva
Upokšniais slėnin leidžias palengva,
Kur viskas veši ir keroja taikiai,
Ir pervartų audringų tam nereikia.

MEFISTOFELIS

10 105 Tu taip manai? Tai tau akivaizdu;
O aš patsai gėrėjaus tuo vaizdu.
Aš ten buvau ir pats regėjau aiškiai
Kaip požemiuose siautėjo ugnis;
Kaip Molochas uolynus kūju traiškė
10 110 Ir nuolaužos lakiojo į šalis.
Lig šiolei stūkso luistai šimtapūdžiai;
Kieno jėga išsvaidė visa tai?
Išminčius tiktai rankom skėstels gūdžiai,
Kas tai - ar visuma, ar tik likučiai?
10 115 Belieka pasitenkint, ką matai.
Tačiau prasčiokas čia bemat sumos,
Nesikamuos apsėstas abejonių,
Jam tai stebuklas, vertas pagarbos,
Ir, žinoma, susijęs su šėtonu;

10 120 Dar pasidžiaugs, lazda į žemę bedęs,
Prie velnio tilto velnio pirštą radęs.

FAUSTAS

Iš tikro įdomu, bet velnias gamtą
Savotiškai traktuoja ir supranta.

MEFISTOFELIS

Gamta kokia yra, tokia ir bus,
10 125 Bet velnias jai padėjo atsibust.
Mes veikiame didingai, tobulai;
Maištu ir beprotybe! Štai ženklai!
Ar reikia, kad aiškiau dar pasakyčiau,
Nejau tau niekas nepatiko šičia?
10 130 Regėjai neaprėpiamoj platybėj
Visas pasaulio karalystes, jų didybę; (MT 4, 8)
Bet argi toks kaip tu, niaurus,
Naujus geismus širdy pajus?

FAUSTAS

Atspėk! Geidžiu kai ko didaus!

MEFISTOFELIS

10 135 Manai, kad velnias apsigaus?
Aš išsirinkčiau sostinę, kurios
Pačiam centre, prekybos viduriuos,
Tarp skersgatvių knibždėtų turgus,
Svogūnais užverstas, agurkais,
10 140 Mėsos stalai, iš visų pusių
Kepsnius apspitę spiečiai musių;
Kur smarvėje ir erzely
Per dieną stumdytis gali.
Nuo šito šurmulio atokiai
10 145 Skirti aukštesnio luomo žmogui

Bulvarai, aikštės ir alėjos;
Už miesto vartų paėjėjus
Jau driekias priemiesčiai tolyn.
Čia ir karieton sėst gali,
10 150 Pajodinėti po laukymes.
Žmonių aplinkui skruzdėlynas,
Ir ar tu raitas, ar važiuotas,
Sulauki, miniai pasirodęs,
Jos begalinės pagarbos.

FAUSTAS

10 155 Beprasmiš triūsas, mano drauge!
Džiaugies, padėdamas darbuos,
Valgydini, net mokai juos,
Tačiau tik ant savos galvos
Pulkus maištautojų užtrauki.

MEFISTOFELIS

10 160 Tada apsigyvenk šaunioj pily,
Vien savo džiaugsmui, nuošaly.
Pavirstų parku palengva
Giraitė, pievos ir kalva.
Aksomo vejų, medžių salos,
10 165 Šešėlių piešiniai takelius,
Kriokliai dirbtiniai krinta nuo uolų,
Ir begalė fontanų - didelių
Centre, o aplink juos, visuos kampučiuos
Čiurkšlėna, purškia tūkstančiai mažučiu.
10 170 Dailiausioms damoms pristatyčiau gausiai
Paviljonukų įmantriaučių,
Kur jos galėtų jaukiai laiką leisti,
Kada vienatvę pasimėgaut geis.
Sakau daugiskaita; man regis, įmanu
10 175 Tik gausoje suvokti grožį šių dienų.

FAUSTAS

Sardanapalas! Bjauru ir modernu!

MEFISTOFELIS

Tai ko gi tavo siela geidžia?

Ką man daryt - bandyti spėt?

Gal netoli mėnulio pasiskraidžius

10 180 Aistra užvaldė ten nuskriet?

FAUSTAS

O ne! Šioj žemėje erdvės

Didžiausiems žygiams vis dar randas.

Jaučiuos narsiems darbams subrendęs,

Kurie pasaulį sužavės.

MEFISTOFELIS

10 185 Šlovės panūdai, pabuvojęs

Pas savo Antikos herojes?

FAUSTAS

Geidžiu valdyt, geidžiu turėt!

Veikla svarbu, o ne šlovė.

MEFISTOFELIS

Netruks prabilt poetų žodis,

10 190 Ir beprotybei kelią rodys,

Kurį jau nutiesė beprotis.

FAUSTAS

Tau kvailas polėkis kilnus.

Ką išmanai tu apie mus?

Tau pasišaipymas smagus

10 195 Žmogaus geismai ir pats žmogus.

MEFISTOFELIS

Tebus kaip tavo jau nuspręsta!
Atskleisk man savo užmojus, jų mastą.

FAUSTAS

Kai skriejau, jūros potvynį stebėjau;
Ji telkė savo rūstų vandenyną,
10 200 Ir lyg pratrūkus bangomis užliejo
Putodama pakrantės juostą plyną.
Tai sukrėtė mane giliai širdy;
Netramdoma savivale baisia
Negali nesipiktinti išdidi,
10 205 Laisva ir teisę gerbianči dvasia.
Pasiekus tikslą, rimstanti banga
Iš lėto oriai ritosi atgal,
Kol vėl, sulaukus savo valandos,
Ataką savo nuožmią pakartos.

MEFISTOFELIS

AD SPECTATORES

10 210 Tai bent naujieną išdidžiai pareiškė,
Man tai jau šimtą tūkstantmečių aišku.

FAUSTAS

aistringai tęsdamas

Ir neateis toks laikas, kai tai baigsis,
Bevaisė ji, ir veiksmas jos bevaisis;
Nusiaubia ir palieka žemės plotą,
10 215 Pakrantės bergždžią ruožą subjaurotą.
Galingos bangos virsta, šniokščia rūščiai,
Ir traukiasi, palikę dykrą tuščią,
Tai neviltį bauginančią man kelia!
Beprasmingai gaivalai, betikslės galios!

10 220 Prieš jas pakilti skrydžiui aš norėčiau;
Čia susikaučiau aš, ir čia laimėčiau.

Juk tai įmanoma! Nors niršta bangos,
Kiekvieną kalvą jos aplenkti stengias;
Kiek žūliai bešėls banga, putos,
10 225 Kalva menkiausia kelią jai pastos,
Ji susigers sekiausiam dubury.
Aš spėjau jau ir planą sudaryt;
Ir tau suteiksiu malonumą menką:
Nuo jūros šėlsmo ruožą atitvenkim,
10 230 Susiaurinkim užliejamą jos plotą,
Sutramdydami galią nežabotą.
Projektas nuodugniausias žada sėkmę;
Štai koks troškimas mano, tai padėk man!

*Būgnai ir kariška muzika už žūrovių nugarų,
iš tolimos, dešinėje pusėje.*

MEFISTOFELIS

Padėt niekai! Girdi, kaip trata būgnas?

FAUSTAS

10 235 Vėl karas! Tiktai kvailį traukia ugnys.

MEFISTOFELIS

Taika ar karas - o išminčius naudą
Bet kokiom aplinkybėm sau išgliaudo.
Lauk palankios minutės, nežiopsok.
Kiekvieną progą, Fauste, išnaudok!

FAUSTAS

10 240 Kokia dar proga? Mįslėmis kalbi.
Trumpai drūtai išklok, kur link suki.

MEFISTOFELIS

Kelionėj nugirdau, jog šneka liaudy,
Kad bėdos imperatorių prispaudę;
Prisimeni? Kai popieriniais turtais
10 245 Jį apibėrėm, jis, nelyg užburtas,
Tikėjos viską pirkė parduot galįs.
Jaunystėj gavęs sostą, jis
Klaidingą išvadą padarė:
Nors nieks nedraudžia pageidaut,
10 250 Tačiau valdyt ir pramogaut
Retai kam sekasi suderint.

FAUSTAS

Rimta klaida. Valdovui to gana,
Kad valdymas pakankama malonė.
Krūtinė gali būt geismų pilna,
10 255 Bet ko jis trokšta - tenežino žmonės.
Ištikimiausiam pašnabždėk ausin,
Ir to gana - jau kuždasi visi.
Jis turi likt kilniausias visada;
O smagintis - prastuomenės mada.

MEFISTOFELIS

10 260 O jam - kad tik paūžus kuo gausiau!
Anarchija imperijoje visoj,
Nuo didelio lig mažo, kas papuola,
Prieš brolių stoja brolis, žudo, puola,
Prieš miestą miestas, pilys prieš pilis,
10 265 Amatininkas ir pirklys -
Prieš kilminguosius; vyskupus, ir tuos
Tuo su kapitulom parapijos nušluos.
Bažnyčiose žudynės, tarsi priešus
Pirklius prie miesto vartų gaudo, plėšia.

10 270 O įtūžis tik didina jų drąsą;
Gyventi nori - ginkis. Taip ir tęsės.

FAUSTAS

Taip tęsės, vilkos, ėjo, kėlės, griuvo,
Kol pagaliau susivertė į krūvą.

MEFISTOFELIS

Dėl to nėra net kam suversti kaltę.
10 275 Kiekvienas stengės savo vertę kelti.
Net pats menkiausias - persona.
Tačiau geriausiems buvo jau gana.
Jie susirinkę tarė: „Negi mes
Nerasim, kas ramybę vėl įves?
10 280 Jei imperatorius nemoka ir negali,
Išrinkim kitą, kad įkvėptų šalį,
Lai saugo mus globojančia ranka,
Sutuokia teisingumą su taika
Ir skelbia atsinaujinimo valią“.

FAUSTAS

10 285 Lyg kunigo pamokslas.

MEFISTOFELIS

Kunigai -
Jiems rūpi pilnas pilvas, pinigai.
Bene daugiausiai jie ir prisidėjo.
Vos maištui kilus, jį palaimint spėjo;
O mūsų imperatorius prigautas
10 290 Gal paskutinian mūsų žengia kautis.

FAUSTAS

Man gaila jo; toks mielas buvo su mumis.

MEFISTOFELIS

Eime tenai! Kol gyvas - guoskis viltimis.

Bandysim iš tarpeklio jį išvesti!

Ištrūkės kartą, amžiais vengia spąstų.

10 295 Iš kur žinai, koks burtas kristi gali?

O jei pavyks, netrūks ir jam vasalų.

Jie nusileidžia iki kalno vidurio ir apžvelgia kariuomenės išsidėstymą slėnyje. Būgnai ir kariška muzika suaidi iš apačios.

MEFISTOFELIS

Taip, mūšiui išsirinko gerą vietą;

Mes įsikišim - ir kova laimėta.

FAUSTAS

Bet ko mes laukti galime šiam slėny?

10 300 Kerų? Apgaulės? Burtų? Tuščios blėnys.

MEFISTOFELIS

Stratego klastai nér kare kliūčių!

Stiprybės semkis iš kilnių minčių

Ir apie tikslą nesiliauk galvojęs.

Vos pergalę pajus - būk pasiruošęs

10 305 Pult imperatoriui po kojų,

Ir tau kaip lenas teks pakrantės ruožas.

FAUSTAS

Kai ką nuveikęs jau esi,

Tad nugalėki ir įšyk.

MEFISTOFELIS

Laimėt teks tau! Nuo šiolei tu

10 310 Tampi kariuomenės vadu!

FAUSTAS

Tikra viršūnė - vadovauti
Tenai, kur nieko pats nesusigaudai.

MEFISTOFELIS

Bet koks feldmaršalas nustebins,
Jei geras generolų štabas.
10 315 Kad sektųsi kariaut geriau,
Tarybą karo sudariau
Iš neįveikiamų kalniečių,
Kuriais visur pasitikėčiau.

FAUSTAS

Ką aš matau? Puiki mintis!
10 320 Apginklavai kalnų gentis?

MEFISTOFELIS

Ne! Prisimink Peterį Skvenčą, jo
Valkatų būrio kvintesenciją.

Įeina TRYS GALIŪNAI.

2 SAM 23, 8.

MEFISTOFELIS

Štai ir vyrukai pasirodė!
Kaip pats matai, skirtingo amžiaus,
10 325 Visi skirtingais rūbais ir ginkluote;
Tokie gerai bet ką apglamžys.

AD SPECTATORES

Dabar vaikai nuo mažumės
Šarvais ir riteryste klieidi;

Nors jie tik alegorijas žymės,
10 330 Bet ko šiais driskiais nepasigėrėti.

RAUFEBOLDAS

jaunas, lengvai ginkluotas, margai apsirengęs
Jei kelią man kas nors pastot panūs,
Tuo pat į žabtus užvažiuosiu kumščiu šauniai,
O kai koks mėmė deda į kulnus,
Ir plaukus jam paskutinius nuraunu.

HABEBALDAS

pusamžis, gerai ginkluotas, prabangiai apsirengęs
10 335 Muštinės - tik tuščia išdaiga,
Diena šunims ant uodegos;
Man tik plėšimas džiaugsmo teikia,
Po to bet ko imies smagus.

HALTEFESTAS

pagyvenęs, sunkiai ginkluotas, prastai apsirengęs
Ne ką išloši taip pralobęs;
10 340 Žiūrėk - ir iššvaistytas grobis,
Dienų tėkmė jį nuplukdys.
Pagrobęs džiaukis, bet svarbiausia - saugok;
Žila makaule pasikliauki,
Ir nieks atimt nė nebandys.

Visi kartu nusileidžia žemėliau.

KALNO VIDURY

*Būgnai ir kariška muzika girdisi iš apačios.
Statoma imperatoriaus palapinė.*

IMPERATORIUS. KARIUOMENĖS VADAS. TRABANTAI

KARIUOMENĖS VADAS

10 345 Neabejotina sėkmė turėtų laukti;
Sumanymas ištis puikus,
Į šį patogų slėnį atitraukti
Visus kariuomenės pulkus.

IMPERATORIUS

Kaip bus, matysim. Tik truputį slegia,
10 350 Kad patys lyg ir vengiam kilt atakon.

KARIUOMENĖS VADAS

Štai dešinysis flangas, kunigaikšti, -
Puiki vietovė karo minčiai pasireikšti:
Kalva, nors nestačia, užkopt sunkoka,
Mums paranku, o priešui jau kebloka,
10 355 Banguotas laukas mus pusiau pridengia;
Čia raitija padėt nebeįstengia.

IMPERATORIUS

Ką čia pridurt - pagirti tenka;
Puiki vieta pamiklint ranką.

KARIUOMENĖS VADAS

Falanga vidury erdviosios plynės -
10 360 Tai mūsų vyrų pajėgos rinktinės.
Kai ryto rūką pervėrusios ietys
Sublyksi - negali atsigėrėti.
Tamsus, rūstus, banguojantis kvadratas!
Įsivaizduok, kaip šios nekantrios gretos,

10 365 Galinga masė pajuda iš vietos,
Jiems priešą išsklaidyti patikėta.

IMPERATORIUS

Gražu vien pažiūrėt, o jei prireiks,
Tokia jėga ir dvigubą įveiks.

KARIUOMENĖS VADAS

Apie kairiuosius nēr ką ir pridurti,
10 370 Tvirti kaip uolos, tikras mūsų turtas.
Jų ginklai čia rimtai pasidarbuos,
Kad neužleistų perėjos svarbios.
Jaučiu, kad priešo armijos šioj vietoj
Neteks daugiausia kraujo netikėtai.

IMPERATORIUS

10 375 Štai jie, tie apsišaukėliai gentainiai,
Brolėnai tariamieji, dėdės, svainiai,
Savivalėj rankoves paraitoję,
Į sosto garbę tik ranka numoję,
Tarpusavio rietynėm šalį skaldė,
10 380 Kol ryžos ginklą prieš mane pakelti.
Minia svyruoja, ji akla ir pasyvi,
Ir plūstels ten, kur ją nuneš srovė.

KARIUOMENĖS VADAS

Štai žvalgas grįžta, skuba paknopstom
Žemyn; tikiuosi, su gerom žiniom.

PIRMASIS ŽVALGAS

10 385 Viskas klojos kuo puikiausiai:
Ryžtu, sumania klasta
• Prasiskverbę pasiklausėm;
Tik žinia gana prasta.

10 390 Daugelis jų būtų linkę
Tau ištikimai tarnaut,
Bet savivalė aplinkui,
Nebėra kuo pasikliaut.

IMPERATORIUS

Kiekvienas sau, kiekvieno savas siekis,
Garbė, dorovė, pareiga jiems niekis.
10 395 Nemašto, kas iš to išeis, kas bus -
Kaimynui degant pats nesi saugus.

KARIUOMENĖS VADAS

Štai leidžias pagaliau ir antras žvalgas,
Iš nuovargio drebedamas vos velkas.

ANTRASIS ŽVALGAS

Juoką kėlė mums ir drąsą
10 400 Jų pakrikusi jėga,
Kol išniro jų naujasis
Imperatorius staiga.
Ir dabar darnia rikiuote
Artinas lauku čionai
10 405 Paskui vėliavos klastotę
Sekdami. Lyg avinai!

IMPERATORIUS

Jų imperatorius padės man iš tiesų;
Aš pirmą sykį pajutau, kas a š esu!
Aš šarvus kaip karys dabar deduos,
10 410 Jie man kilnių tikslų užmiršt neduos.
Puotoms nestigo nieko, bet tenai
M a n stigdavo pavojaus amžinai.
Į žiedą taikytis galu rapyros -
Tai ne kova, ne mirtinas turnyras.

- 10 415 Jei aš akiai nebūčiau jūsų paisęs,
Dabar puikuočiaus žygdarbiais kilniaisiais.
Krūtinėje pabudo jausmas didis,
Kai veidrody save liepsnoj išvydau,
Kovojančią su ugnimi klaikia;
10 420 Apgaulė buvo tai, tačiau kokia!
Nuo tol vien apie žygdarbį mąščiau;
Aš dar ne viską veltui iššvaisčiau.

*Pasiunčia heroldus pas priešininkų imperatorių,
kviesdamas jį dvikovon.*

FAUSTAS, *žarvuotas, su pusiau nuleistu šalmu.*
TRYŠ GALIŪNAI, *apsiginklavę ir apsirengę kaip anksčiau.*

FAUSTAS

- Tikiuos, laiku atkakom jums padėti;
Juk atsarga gėdos nedaro niekad.
10 425 Kaip pats žinai, kalniečiai visados
Išmanė rašmenis uolų, gamtos.
Kadai palikę derlią slėnių žemę,
Šios dvasios kalnuose veik viską lemia.
Jos triūsia labirintuose, tarp dujų
10 430 Metalų, virstančių garais, tauriųjų,
Vis skaido, jungia, maišo, ieško būdo
Atrasti nauja, ko lig šiol nebūta.
Padedami nežinomų mums galių
Jie skverbias link nematomų gelmių,
10 435 Ir amžinoj tyloj skaidrių kristalų
Jiems verias esmės žemės reiškinių.

IMPERATORIUS

Tikiu, esu girdėjęs šį bei tą;
Bet mums kokia iš to, žmogau, nauda?

FAUSTAS

- Sabinų negromantas, tas nursietis,
10 440 Lig šiol tau ištikimas. Ko tikėtis
Jisai galėjo - tik lemties žiauriausios!
Spragėjo žagarai, liepsna jau glaustės;
Išdžiūvę pliauskos sumestos ratu,
Vytinės, išteptos siera ir degutu;
10 445 Nebesikliauk nei Dievu, nei šėtonu,
Tik tu, valdove, suteikei malonę.
Tai Romoj buvo. Jis tau jaučia skolą
Ir tavo žygiu rūpinasi nuolat.
Save visai pamiršęs, dėl tavęs
10 450 Vis dairos į žvaigždes ir į gelmes.
Mums liepė leisti kuo skubiau į kelią
Ir čia atvykt. Kalnų didingos galios;
Natūrali jėga jų gyslom srūva,
Vien kunigų bukybei burtai kliūva.

IMPERATORIUS

- 10 455 Kai šviesią dieną mes svečius sutinkam,
Atėjusius linksmus pasiaust džiaugsmingai,
Kaip džiugina kiekvienas, per tą spūstį
Į salę sugebėjęs prasigrūsti.
Kokios tad nusipelno šilumos
10 460 Ateinantis, kai reikia paramos,
Ankstyvą rytą, kai žaibai sutvyksta
Ir nežinia, kur link svarstyklės krypsta.
Tačiau apnuoginti galingo kardo
Šią kilnią valandą tikrai neverta,
10 465 Čia pasirengę tūkstančiai, minia
Kovoti už mane ir prieš mane.
Lai trokštantis karūnos šios garbės
Patsai nusipelnyti sugebės.
Nors šmėklos įžulumas begalinis,

10 470 Nors, imperatorium pasivadinęs,
Save jis laiko karvedžiu vyriausiu,
Nebent mirties kraštuos greit viešpataus jis!

FAUSTAS

Kaip ten bebūtų, turint tikslą didį
Galvos neverta lemčiai užstatyti.
10 475 Kam reikia skiautere papuošto šalmo?
Jis saugo ryžtui įkvepiančią galvą.
Be jos ką kitos kūno dalys veiks?
Užsnūdus jai ir sąnariai nuleips,
Kai sužeista galva, ir kūnas svaigsta,
10 480 Ir atsigauja, vos jinai pasveiksta.
Net nesumoję kilstelime ranką,
Nuo smūgio kiaušą skydu prisidengiam;
Bematant kardas pareigą atliks
Ir kirčiu priešų kirtį pasitiks;
10 485 Ir koja savo vietą mūsų randa,
Prispaudus nugalėto priešų sprandą.

IMPERATORIUS

Numalšini rūstybę pagalvojęs,
Kad pasipūtėlio galva tau tik pakojis.

HEROLDAI

grįžę atgal

Ne kažkiek garbės patyrėm
10 490 Jiems nunešę kilnią žinią,
Tavo iššūkį jo vyrai
Lėkštu pokštu išvadino:
„Imperatorius jūsiškis
Amžiams dingo ir pražuvo.
10 495 Gal dar senos moteriškės
Seka kur: „Kadaise buvo...“

FAUSTAS

Tad viskas klostos taip, kaip pageidaujam,
Rikiuoki ištikimus sau pulkus.
Artėja priešas, ir taviškiai nekantrauja;
10 500 Liepk atakuot, momentas palankus.

IMPERATORIUS

Komandą duoti neturiu jėgų.

lauko kariuomenės vadui

Tu, kunigaikšti, imkis pareigų.

KARIUOMENĖS VADAS

Visiems rikiuot - dešiniame sparne!
Kairysis jų kaip tik į kalvą kopia,
10 505 Vos jie išnirs rikiuote nedarnia,
Nedelsdami ryžtingai atakuokim.

FAUSTAS

Tik leisk, ir mano didvyris rūstus
Dešiniame sparne į gretą stos,
Ir, susiliejęs su tavais pulkais,
10 510 Patraukdamas kitus, pats pirmas eis.

Rodo į dešinėje stovintįjį.

RAUFEBOLDAS

išeidamas į priekį

Kas veidą man atkiš, kol nusigręš,
Gaus į žandikaulius, nespėjęs prasižioti.
Kas nugarą atsuks, tam sprandą aš
Nusuksiu, liks tik kuodas kadaroti.
10 515 Jei dar taviškiai buožēm ir kardais

Mosuodami man įniršiu prilygtų,
Užspringtų priešų armijos kraujais
Ir tik šlapia vieta iš jų teliktų.

Išeina.

KARIUOMENĖS VADAS

Dabar imuosi vidurio, falangos;
10 520 Pult dešiniau, ten įvykiai karšti!
Gera pradėjo dešinysis flangas,
Jau priešų gretos krinka sumaišty.

FAUSTAS

rodydamas į vidurinįjį

Tegu ir šis greičiau į mūsų stas,
Jisai mitrus ir greit susidoros.

HABEBALDAS

išeidamas į priekį

10 525 Kas nori rodyt narsą veltui?
Tad grobio alkis ją pakeltų;
Todėl nurodyk aiškų tikslą -
Jų imperatoriaus stovyklą,
Kur sukrauti jo turtai brangūs.
10 530 Aš stosiu priekyje visos falangos.

AILEBOITĖ

markitantė, glaustydamosi prie jo

Nors ir nesu aš jo žmona,
Tačiau draugužė amžina.
Rudens sulaukėme brandaus!
Nuožmiausia moters prigimtis
10 535 Pabus, vos grobį užmatys;
Pirmyn! Ir niekas neuždraus.

Abu išeina.

KARIUOMENĖS VADAS

Kairiuosius mūsų, kaip ir numočiau,
Jų dešinieji puola vis karščiau.
Įtūžę veržias, bet ir mes atkaklūs,
10 540 Vis tiek liks mūsų rankose tarpeklis.

FAUSTAS

mosteli į stovintį kairėje

Manau, ir šio pamiršti nevertėjo;
Pastiprintas stiprus nesusilpnėja.

HALTEFESTAS

išeina į priekį

Tuoj pat prie kairio sparno traukiuos!
Drąsiau, kur aš esu, ten turtai saugūs;
10 545 Jei senis budi, į tą vietą
Net žaibas kirsti nenorėtų.

Išeina.

MEFISTOFELIS

leisdamasis nuo viršaus

Žiūrėkit, ką atvest ruošiuos,
Fone, siauruos uolų plyšiuos
Ginkluoti grumdosi pulkai,
10 550 Ankšti jau jiems kalnų takai,
Šalmai, šarvai, kardai ir skydai
Lyg mūro siena sustatyti,
Jie laukia mosto įsakmaus tik.

tyliai, nutuokiantiems

Iš kur jie čia, jums nēr ko klausti.
10 555 Nesnaudžiau - salēse aplinkui
Prikarstyta ant sienų ginklų;
Šarvai raitų, pėsčių rikiuojas,
Jie dar lig šiol valdą vaizduojas;
Jie, riteriais, karaliais ėję kautis
10 560 Dabar tik tuščias sraigės kiautas;
Tikra viduramžių dvasia
Atgijo šmėklos šarvuose.
Besislepiąs juose velnių būrys
Šįsyk efektą padarys.

garsiai

10 565 Klausykit, kaip įniršę ginklai žvaga,
Kaip daužomi skardiniai šarvai žlega!
Plevena ryškūs vėliavų skutai,
Gaivaus vėjelio blaškomi aukštai.
Žinokit, ir šita senoji liaudis
10 570 Naujuosiuos mūšiuos pasirengus kautis.

*baisus trimitų gaudesys iš viršaus, akivaizdu, kad priešo
kariuomenė susvyravo*

FAUSTAS

Virš horizonto temsta fonas,
Tik nenumanomu raudoniu
Šen ten sublyksi atšvaitai;
Švytuoja ginklai, kraujas tyška,
10 575 Tuoj įsikiš kalnai ir miškas,
Ir net patsai dangus į tai.

MEFISTOFELIS

Galingai dešinieji puola;
Antai, iškilęs virš visų,
Ten Hansas Raufboldas, mitruolis,
10 580 Visiem, atrodo, duos ausų.

IMPERATORIUS

Pakylant v i e n ą ranką temačiau čia,
Dabar jau visas tuzinas jų siaučia;
Tačiau nebūna taip gamtoj.

FAUSTAS

Rūkų Sicilijos pakrantėj
10 585 Žmogus taipogi nesupranta,
Turbūt girdėjai apie tai.
Jie vidury dienos pasklinda,
Keistuos garuos ore suspindi
Netikėčiausiais reginiais:
10 590 Tai miestų bokštai pasirodo,
Tai leidžiasi ir kyla sodai,
Plaukią iš eterio gelmės.

IMPERATORIUS

Bet kaip mišlinga! Visos iečių
Viršūnės, regis, tarsi šviečia;
10 595 Virš bajonečių plieno nuogo
Liepsnelės žvitrios plazda, šoka.
Į dvasių burtus panašu.

FAUSTAS

Tai dvasių pėdsakai sužiurę,
Naktį audringoj atsidūrę
10 600 Į atšvaistus šiuos Dioskūrų

Jūreiviai meldavosi jūroj;
Tai geras ženklas pranašų.

IMPERATORIUS

Bet kam dėkoti, pasakyk,
Kad net gamta mums palanki,
10 605 Pasiųsdama malonių šių?

MEFISTOFELIS

Kam, jei ne tam žvaigždžių žinovui?
Tu prieš akis jam tebestovi;
Grėsmė, kurią tau kelia priešai,
Jam tarsi peilis širdį rėžia.
10 610 Dėkingas tau, pats žus verčiau,
Tave išgelbėjęs tačiau.

IMPERATORIUS

Vežiojamas po miestą iškilmingoj
Procesijoje, menu, jaučiaus didingai,
Ir dosniai, daug nė negalvojęs,
10 615 Tam seniui oro gaivą dovanojau.
Apkartinau bažnytininkams šventę.
Jų palankumo viltis man nelemta.
Nejau kažkas ir po daugybės metų
Už gerą darbą atsilygint žada?

FAUSTAS

10 620 Nedingsta niekur poelgis kilnus;
Tačiau dabar pažvelk viršun čia!
Man regis, jis tau ženklą siunčia,
Pasižiūrėkim, kas čia bus.

IMPERATORIUS

Aukštybėje erelis suka ratą,
10 625 Įniršęs grifas bando prisigretint.

FAUSTAS

Manau, kad tai ženklai geri.
Kas grifas? Pasakų žvėris;
Kad prieš erelį užsimotum,
Visai netekti reikia proto.

IMPERATORIUS

10 630 Įsmeigę žvilgsnį į varžovą,
Jie ratais sklendžia - ir staiga
Viens kitą puola su jėga,
Krūtinę perplėšt pasišovę.

FAUSTAS

Niekingą grifą aras smūgiais
10 635 Gėdingai taršo danguje,
Kol, liūto uodegą pabrukęs,
Tas dingsta miško tankmėje.

IMPERATORIUS

Belieka laukt, kad taip ir bus,
Kaip skelbia ženklas įstabus!

MEFISTOFELIS

pasisukdamas į dešiniojo flango pusę

10 640 Įnirtingi, staigūs kirčiai
Mūsų priešams lygūs mirčiai,
Mūsų vyrai kiek įstengia
Spaudžia dešinį jų flangą,
Ir pakrikusios jau bėga
10 645 Pagrindinės priešo jėgos.

Tvirtas pirmgalys falangos
Suka dešiniau ir stengias
Smogt į jų silpniausią vietą.
Lyg bangom dviem susilietus
10 650 Tyška purslai! Ir įtūžę
Lygios jėgos grumias mūšy;
Vaizdas, niekad neregėtas!
Taip, šis mūšis jau laimėtas!

IMPERATORIUS

žvelgdamas į kairę pusę, Faustui

Čia, berods, nekaip mums klostos,
10 655 Padėty keblio į šis postas,
Akmenų kruša išseko,
Apačioj jau priešai žlega,
Viršuje nebėr nė dvasios.
Štai! - didžiulės priešo masės
10 660 Vis gilyn mūsiškius varo,
Jau tarpeklis jų, ko gero.
Bergždžios visos tavo klastos,
Nelabų jėgų paspėstos!

pauzė

MEFISTOFELIS

Štai ir varnai abudu mano,
10 665 Tai kokią žinią atgabenat?
Bijau, prastokai sekas mums.

IMPERATORIUS

O šičia kas per paukščiai niūrūs?
Tik dar labiau jų juodos burės
Nelemtą nuotaiką sudrums.

MEFISTOFELIS

varnams

10 670 Na, tūpkit prie ausies, kalbėkit,
Žinau, kad nepralošia niekad
Tasai, kuris paklūsta jums.

FAUSTAS

imperatoriumi

Apie balandžius tu girdėjai -
Iš tolimų kraštų parskrieję
10 675 Jie peri gimtuose lizduos.
Balandžiai neša žinią taikiai,
Tačiau ir karui pašto reikia,
O čia varmai juos pavaduos.

MEFISTOFELIS

Grėsmingai nemalonios žinios.
10 680 Kairiajam flange pakrikimas,
Mūsiškius spaudžia į kampus.
Kalvotas prieigas įveikę,
Jie jau tarpeklin nusitaikė,
Jei jį užims - mums baigta bus.

IMPERATORIUS

10 685 Išcina, kad esu apgautas!
Aš, pasiryžęs pasikliauti
Jumis, papuoliau į tinklus.

MEFISTOFELIS

Dračiau! Kol kas dar nenuliūsk.
Turėk kantrybės, tuoj ištrūksi,
10 690 Susidorosim su mazgais!
Pasiuntiniai ne šiaip sau kiūkso,
Tik man įsakinėti leisk!

KARIUOMENĖS VADAS

kaip tik šiuo momentu pasirodęs

Pats ir šaukeisi šito tipo,
Man jisai niekad nepatiko,
10 695 Sėkmė apgaulės laikina.
Manęs šiam mūšy nereikėjo;
Lai jie ir baigia, jei pradėjo,
Imk mano skeptrą, man gana.

IMPERATORIUS

Pasilaikyk, gal nepražūsime,
10 700 Ateis ir mūsų valanda.
Bjaurus man šitas svečias mūsų
Su savo paukščiška svita.

Mefistofeliui

O skeptrą gaut nesitikėki,
Atrodai nepatikimai.
10 705 Kas bus, tas bus! Įsakinėki
Ir gelbėk mus, kaip išmanai.

Nueina su kariuomenės vadu į palapinę.

MEFISTOFELIS

Lai jį tas bukas strampas saugo!
Mums jis pagelbėtų nedaug kuo,
Dar ir su kryžium ant viršaus.

FAUSTAS

10 710 Na ir?..

MEFISTOFELIS

Ir velnias neprašaus! -

Na, pusbroliai juodieji, neškit žinią
Link ežero kalnų! Garbė undinėm,
Lai jos mums potvynio vaizdus sukels.
Juk moterų klastas sunku pažinti,
10 715 Jų išmonės gyviau nei tikra spindi,
Prisieksi matęs, nors išties - pasivaidens.

pauzė

FAUSTAS

Varnai mūsiškiai vandenų gražuolėm,
Matyt, iš tikro meilinosi uoliai;
Antai, vanduo jau srūva nuo kalnų.
10 720 Šaltiniai, vos drėkinę pliką uolą,
Žemyn veržliais srautais pavirtę puola;
Ir kaip nebūta pergalės anų.

MEFISTOFELIS

Net ir narsiausiai korėsis į viršų
Turbūt jau apie pergales pamiršo.

FAUSTAS

10 725 Upokšniai, vienas kitą prisiglobę,
Su dviguba jėga nuo šlaito kliokia,
Ir, išsilenkdami lanku,
Pavirsdami kriokliais, kaskadom begalinėm
Putoja, ieško kelio tarp uolynų
10 730 Žemyn, link slėny plytinčių lankų.
Didvyriškas narsumas čia bejėgis,
Netramdoma banga neboja nieko,
Į tokį šėlsmą net žiūrėt baugu.

MEFISTOFELIS

Aš nematau nė jokio kvailo srauto,
10 735 Tai tik žmogus įpratęs apsigauti,
Nors, tiesą sakant, pažiūrėt smagu.
Kvaila minia, to tariamo pavojaus
Išgąsdinta, jau skęstanti galvoja,
Juokingai žiopčioja, ant žemės atsistojus
10 740 Ir, tarsi plauktų, rankom mostaguoja,
Pakrikus ir netekdama jėgų.

Sugrįžta varnai.

Pagirsiu jus, aplankęs meistrą didį;
Bet jeigu norit patys išbandyti
Meistrystę, skriskite link kalvės,
10 745 Kur gnomai, rūstūs ir nekalbūs,
Metalą kala ugnyje.
Išmelskit jų kuo nuolankiausiai
Liepsnų ir žiežirbų kaitriausių,
Ryškiausių, kokias turi jie.
10 750 Toli padangėj amalas nušvitęs
Ir vasaros naktį danguj praskridus
Žvaigždė - gan įprasti vaizdai;
Bet blyksniai krūmuos, pamiškės tankymėj,
Ar žvaigždės, šnypščiančios drėgnoj laukymėj -
10 755 Tą nelabai dažnai matai.
Žodžiu, negaiškit ir keliaukit,
O jei neduos - išreikalaukit.

VARNAI nuskrenda. Viskas įvyksta kaip aprašyta.

MEFISTOFELIS

Jau priešas klaidžioja patamsy!
Nežinomybė - kur bežengsi!

10 760 Kur pažiūrėsi - vien žaltvykslės,
Staiga - apakinantis blyksnis.
Tetrūko tik siaubingo griausmo
Pilnatvei tų herojų džiaugsmo.

FAUSTAS

Tuščia šarvuotė, salėse trūnijus,
10 765 Įkvėpus oro jaučiasi atgijus;
Tik žvanga, žvaga, žlega ištisai
Viršuj aršios kovos garsai.

MEFISTOFELIS

Išties! Jau jų nepažabosi;
Dabartės riteriai kaposis
10 770 Kaip tais gerais senais laikais.
Mosuodami kardais plieniniais,
Kaip gvelfai tie su gibeliniais,
Per amžius ginčo neužbaigs.
Per šimtmečius nesusitaikę,
10 775 Nuožmiausiai kovai nusiteikę,
Vieni kitiems nenusileis.
Galiausiai partijų kivirčiai
Didžiausia šventė velnio širdžiai -
Čia grumsis, kol neišsipjaus.
10 780 Aplink klyksmai šiurpiausi aidi,
Ir sprunka priešai išsisklaidę,
Link slėnio traukiasi gilaus.

*Padrika, triukšminga orkestro muzika, į pabaigą pereinanti
į linksmą karišką melodiją.*

PRIEŠININKŲ
IMPERATORIAUS
PALAPINĖ

Sostas, prabangi aplinka

HABEBALDAS, AILEBOITĖ.

AILEBOITĖ

Pirmi suskubome! Šaunu!

HABEBALDAS

Čia dar nebūta net varnų!

AILEBOITĖ

10 785 Kokia gausybė! Neaprėpt!
Nuo ko pradėt? Ir kiek čia griebt?

HABEBALDAS

Tiek turtų priversta aplink!
Būk toks gudrus ir išsirink.

AILEBOITĖ

Štai kilimas tikrai pravers,
10 790 Minkščiau bus lovoj apsiverst.

HABEBALDAS

Žiūrėk, tikra plieninė kuoka,
Seniai svajojau apie tokią.

AILEBOITĖ

Ta skraistė tarsi man skirta -
Raudona, auksu apsiūta.

HABEBALDAS

paimdamas ginklą
10 795 Su tokiu daiktu daug netrukęs
Tiktai užtvok - ir baigtas kriukis.

Ko tu ten tiek prisirinkai?
Ar nematai, kad tai niekai.
Mesk tą prakeiktą skuduryną
10 800 Ir eikš, paduosiu šitą skrynią.
Ten armijos alga, beje,
Vien grynas auksas viduje.

AILEBOITĖ

Sunki be proto; ką ten aš,
Nei jos pakelti, nei panešt.

HABEBALDAS

10 805 Na, pasilenk! Kiek dar stovėsi?
Tuoju ant kupros ją tau uždėsiu.

AILEBOITĖ

O varge! Pasiimk ją sau!
Tuoju perlūš kryžkaulis pusiau.

skrynia krinta ir atsidaro

HABEBALDAS

Gryniausias auksas! Tiktai stverk
10 810 Ir atsitūpus saujom žerk.

AILEBOITĖ

pritūpus
Greičiau į sterblę viską berk!
Bent pagyvensime dabar.

HABEBALDAS

Pakaks jau! Laiko nebėra!

jį atsistoja

Prijuostė, varge, juk kiaura!
10 815 Ar nematei anksčiau skylės?
Taip neparnešim nė dalies.

TRABANTAI

mūsiškio imperatoriaus

Kaip drįstat raustis tarp šventų
Valdovo turtų ir daiktų?

HABEBALDAS

Kad aš nusipelniau dalies,
10 820 Paneigti niekas negalės.
Toks jau kareivių paprotys -
Stovyklą priešų iškratys.

SARGYBINIAI

Bet mūsų paprotys kitoks:
Pas mus karys neplėš, nevogs;
10 825 Mes imperatoriaus kariai,
Ir elgtis turime dorai.

HABEBALDAS

Bet kontribucija yra
Gryniausia teisė ir dora.
Neapsimesk, kad nežinai,
10 830 Jog mūsų šūkis: "Duokš čionai!"

Aileboitei

Pirmyn! Krauk viską ant pečių,
Čia jau ir taip gana svečių.

Išeima.

PIRMASIS TRABANTAS

Koks įžūlumas, paklausk!
Reikėjo vožt kupron išsyk.

ANTRASIS

10 835 Ranka nekilo, nežinau,
Kažkokios šmėklos, pamaniau.

TREČIASIS

Aptemo akyse, bandžiau
Žiūrėt, bet nieko nemačiau.

KETVIRTASIS

Net nežinau, ką ir sakyt:
10 840 Čia karštis paveikė, matyt,
Nuo ryto tokioje šutroj,
Kad, regis, pats parpulsi tuoj,
Kažkur žengi, kažką kerti,
Bet priešai irgi netvirti,
10 845 Aplink migla ir gaudesys,
Spengimas, gulantis ausis.
Bet štai mes čia galų gale,
Kas besumos, kieno valia.

*Įeina IMPERATORIUS, jį lydi KETURI
KUNIGAIKŠČIAI.
TRABANTAI pasišalina.*

IMPERATORIUS

Mes nugalėjom, kad ir kas ką besakytų,
10 850 Pakrikę priešai blaškos slėny išsklaidyti.
Tik tuščias sostas, turtai išdaviko
Į kilimus suvystyti čia liko.
Garbingai, saugomi sargybinių šaunių,

- Tuoj mes sulauksim ir tautų pasiuntinių;
- 10 855 Iš viso krašto tik ir plaukia džiugios žinios:
 Maištai sutramdyti, šalis nusiraminus,
 Gal kas sakys, kad burtais mes pasinaudojom,
 Bet pergalę vis vien mes patys iškovojom.
 Per amžius būta sutapimų įvairių;
- 10 860 Dangus tai akmenim pažyra, tai krauju
 Paplūsta, iš olų sugriaudėja garsai -
 Vieniems įkvėps narsos, kitus palauš visai.
 Kas nugalėtas kris, tą gėda amžiais lydi,
 Laimėjęs šlovina palankų Dievą didį,
- 10 865 Visi pritart jam skuba, ir kyla lig dausų
 „Šlovė per amžius, Dieve!“ šimtų šimtais balsų.
 Kilniausios dovanos sulaukęs aš lenkiuos,
 Į sielą sau žvelgiu ir permainom džiaugiuos.
 Jaunystėj be prasmės iššvaistęs laiką veltui,
- 10 870 Išmokau su laiku kiekvieną mirksnį vertint.
 Negaišęs pareigom garbingom skirsiu jus:
 Tvarkykite valstybę, rūmus ir namus.

pirmajam

- Tu, kunigaikšti, puikiai armijas išdėstei,
 Sunkiausiu momentu neleidai pasimesti;
- 10 875 Tad ir taikos metu kariai tavęs klausys,
 Imk kardą šį, nuo šiol feldmaršalas esi.

FELDMARŠALAS

- Lig šiol ištikimai vidaus maištus malšinom;
 Kai sostas taps saugus nuo priešo išorinio,
 Tebūna leista mums puotos šurmulyje
- 10 880 Stovėt senoj pily tavoj apsaugoje.
 Apnuoginęs šį kardą kaip amžina sargyba
 Stovėsiu iškilmingai prieš jūsų didenybę.

IMPERATORIUS

antrajam

Tavy ne tik narsa patraukia - ir manieros,
Tad būk nuo šiol dvare pirmasis kamerheras.
10 885 Nelengva, kai esi vyriausias iš dvariškių,
Bet jei kivrčai kils - ryžtingai įsikiški;
Žinok, kad tu garbingą pavyzdį jiems rodai,
Valdovui ir tarnams įtikdamas vienodai.

PIRMASIS KAMERHERAS

Man suteikta valdžia gailestingumo moko:
10 890 Geram darbe padėt, griežtai nebaust už blogą,
Blogai, kai už ramybės slepiasi klasta!
O tavo dėmesys brangus bus visada.
Man bus didi garbė, jei prieš kiekvieną puotą
Galėsiu tau paduoti dubenį auksuotą
10 895 Ir žiedus palaikyt, kol rankos atsigaus
Vėsinančioj gaivoj to indo prabangaus.

IMPERATORIUS

Nors per rimtai jaučiuos, kad šventės man rūpėtų,
Bet tebūnie! Ir to neverta atidėti.

trečiajam

Stalininku tave skiriu! Tavo žiniai
10 900 Medžioklė tenka, ūkis ir paukštynai;
Žiūrėk, kad vasarą ir žiemą man per puotą
Stalai visom gėrybėmis garuotų.

STALININKAS

Man pasninkaut bus maloniausia pareiga,
Kol nepradžiugins tavo stalo prabanga.
10 905 Nesukliudys nei metų laikas, nei atstumai,

Kad rastumėme visko, ko prireiks virtuvėj.
Pats tu ne toks, kad tolimo, ankstyvo geistum,
Užtenka gero, paprasto ir sveiko maisto.

IMPERATORIUS

ketvirtajam

Jei jau su šventiškom kalbom ilgiau užgaišom,
10 910 Tai jaunas karžygys tepasirūpins vaišėm.
Tad pasirūpink, taurininke, kad rūsiuos
Nestigtų vyno įvairovės ir gausos.
Svečiams nesigailėk, bet pats negerk be saiko,
Nes tokios sąlygos kitus, žiūrėk, priveikia.

TAURININKAS

10 915 Pasitikėjimą vyresniojo patyręs,
Jaunuolis akyse subręsta, tampa vyras.
Bandau įsivaizduot save toje puotoj:
Karališki stalai spindėtų, kiek matai,
Pačiais brangiausiais indais, sidabru ir auksu,
10 920 Tačiau taurė valdovo būtų prašmatniausia.
Venecijos stiklu ji žėri; geriant vyną
Tik skonį pajunti, kurs, regis, nesvaigina.
Nors tokia jos galia per daug tikėt nereikia,
Bet aš gerai žinau, valdove, tavo saiką.

IMPERATORIUS

10 925 Ką paskelbiau dabar, šią valandą, man rimtą,
Pasitikėdami be išlygų priimkit.
Kas mano pasakyta, to niekas nepakeis,
Bet žodį tesutvirtins valdovo antspaudai
Ir parašas kilnus. Pačiu laiku pataikė
10 930 Įžengt taurus žmogus, kurio kaipsyk ir reikia.

Įeina ARKIVYSKUPAS [KANCLERIS].

IMPERATORIUS

- Jeigu akmuo viršuj bus patikimas, skliautas
Per amžius išstovės, liks niekad nesugriautas.
Šiam kunigaikščių ketvertui paskelbiau, kokios
Tvarkos nuo šiolei savo rūmuose tikiuos.
- 10 935 Namuos susidorot ir keturi įstengtų,
Tačiau valstybei reiks svarios pagalbos penkto.
Privalot išsiskirt valstybėj iš kitų,
Todėl valdų ribas išplėsti jums žadu,
Prijungdamas kraštus, išdavusių valdytus.
- 10 940 Taigi jums atiteks gražiausios žemės šitos
Su teisėm amžinom valdyti jas garbingai,
Paveldėt, keist, parduot, kaip rasit reikalinga.
O privilegijos nuo šiol jums atitenka
Ir pagal nuopelnus, ir pagal aukštą rangą.
- 10 945 Galėsit patys teist, tart galutinį žodį,
Be teisės apeliuot - jis liks visur galioti.
Ir mokesčius, ir muitus, duokles bei aukas,
Ir apsaugą kely jums duodu į rankas,
- 10 948a Ir druskos mokesčiai, kalnakasybos verslas,
10 948b Ir pinigų kalyba, suprantama, pravers jums.
Dėkingai apdalyti turtais ir galybe,
- 10 950 Beveik prilygstat jūs nuo šiol jo didenybei.

ARKIVYSKUPAS

Karštai dėkoju tau visų penkių vardul!
Sustiprindamas mus, ir pats stiprėji tu.

IMPERATORIUS

- Norėčiau jums suteikt dar garbę ypatingą.
Kol gyvas tebesu, gyventi man patinka;
- 10 955 Bet protėvių kilnių netrikdoma ramybė
Vis primena takus į neišvengiamybę.

Netruks ateit diena, kai teks mums išsiskirt,
Tad jums liks pareiga man įpėdinį skirt.
Kai prieš altorių jį karūna vainikuos,
10 960 Lai taikiai baigia tai, ką kūrėme karuos.

KANCLERIS

Išdidūs širdyje, nuolankūs tavo valiai,
Valdove, lenkias tau šios žemės visagaliai.
Kol ištikimas kraujas tvinksi mumyse,
Mes esam kūnas, tu - jį valdanti dvasia.

IMPERATORIUS

10 965 Džiaugiuos, kad galim baigt, aptarę viską sklandžiai,
Beliks pasirašyt, ką amžiam čia nusprendžiau.
Jūs galite bet ką daryt su valdomis,
Tik išlyga viena: neskaidyt dalimis.
Kiek norit, galite plėst, ir lai didžiausios būna,
10 970 Bet žemė atiteks tiktai vyriausiam sūnui.

KANCLERIS

Įvykdysiu džiugiai valdovo valią šventą
Ir patikėsiu šį statutą pergamentui;
Tuoju kanceliarija jo nuorašą pateiks,
Ir imperatoriui pasirašyt bereiks.

IMPERATORIUS

10 975 Tad aš paleidžiu jus ir raginu kiekvieną
Ramybėj apmąstyt šią ypatingą dieną.

PASAULIEČIAI KUNIGAİKŠČIAI išeina.

DVASIŠKIS

pasilieka ir prabyla su patosu
Čia kanclerio nebėr, kaip vyskupas likau čia,

Nes tėviška širdis neramią baimę jaučia;
Su rūpesčiu turiu tave įspėt rimtai.

IMPERATORIUS

10 980 Ir ką tu neramaus giedroj dienoj matai?

ARKIVYSKUPAS

Šią giedrą dieną man širdis pilna kartėlio,
Kad tu bendrijon su šėtonu įsivėlei.
Nors norisi tikėt, kad tavo sostas tvirtas,
Nei Šventas Tėvas to, nei Viešpats nepagirtų.
10 985 Kai popiežius patirs, netruks paskelbti bausmę,
Už nuodėmę užgrius valstybę šventas griausmas.
Juk mena dar jisai, kaip tu, vos sostan stojęs,
Tam magui kitados gyvybę dovanojai.
Pirmasis spindulys karališkos malonės
10 990 Pasigailėjo jo, įžeisdamas krikščionis.
Tad atgailauk, tegu kaip įnašas kuklus
Nedoro grobio nors dalis bažnyčiai klius.
Šitas plačias kalvas, kur stovi palapinė,
Kurias pikta dvasia nuo tavo priešų gynė,
10 995 Išniekintas klastos, dabar, paklausęs mūsų,
Dėkingai paaukok šventam bažnyčios triūsui;
Šį kalną ir miškus, kurie į tolius tęsiasi,
Tas aukštumas ir jų žalias lankas vešliąsias,
Žuvingų ežerų platybes ir upokšnius,
11 000 Kurie paknopstomis žemyn į slėnį šniokščia;
Ir pievas, ir lankas paties to slėnio klony:
Sulaukus atgailos, sugrižta ir malonė.

IMPERATORIUS

Dėl nuodėmės sunkios kankinsiuos amžinai;
Todėl valdų ribas nubrėžk, kaip išmanai.

ARKIVYSKUPAS

- 11 005 Išniekintas žemes, kur šitaip nusidėta,
Aukščiausiam paaukok ir skirk bažnyčiai vietą.
Regiu, kaip kyla ten dvasingas statinys,
Tuoju choruose sublyks pirmasis spindulys,
Ant kryžiaus pamatų bažnyčios sienos auga,
11 010 Erdvi, aukšta nava pulkus krikščionių traukia;
Portalas prabangus, per jį suplūsta liaudis,
Virš slėnių ir kalnų pirmiems varpams sugaudus
Nuo bokštų iškilnių, kurie į dangų sminga
Ir kviečia atgailauti sielą nuodėmingą.
11 015 Kai šventinsiu bažnyčią, susirinks minia,
Tu būsi tos dienos kilniausia puošmena.

IMPERATORIUS

Toks didis kūrinys pamaldžią mintį skleis
Ir Viešpaties malonę man atgauti leis.
Gana! Aš pajutau kilnius vilties jausmus.

ARKIVYSKUPAS

- 11 020 Kaip kancleris prašau atlikt formalumus.

IMPERATORIUS

Visus dokumentus, jog tai skiriu bažnyčiai,
Nedelsdamas paruošk, kad aš pasirašyčiau.

ARKIVYSKUPAS

- atsisveikinęs nueina, bet nuo durų vėl grįžta atgal*
Dėl prievolių, beje, buvau neužsiminęs:
Bažnyčiai duokles skirk, aukas ir dešimtinę
11 025 Per amžius. Daug ko reiks, kas būtų po ranka;
Be išlaidų stambių ir priežiūra menka.
Statybai dykoje vietovėj teks pridurti

Ir aukso šiek bei tiek iš karo grobio turtų.
Be to, turiu primint, kad imantis statybų
11 030 Reiks kalkių, akmenų ir panašių dalykų.
Suveš žmonių talka, klebonai pažadės:
Bažnyčia laimins tuos, kas jai šventai padės.

Išeina.

IMPERATORIUS

Už nuodėmę kaskart brangiai mokėti tenka;
Iš gnomų paramos bus nuostolio nemenko.

ARKIVYSKUPAS

vėl sugrįžęs, žemai lenkdamasis

11 035 Atleisk, valdove! Tam žmogystai dosniai vietą
Pakrantėj skyrei tu, nors jį veikiau reikėtų
Tik ekskomunikuot. Už tas žemes, manyčiau,
Nuo šiol temoka jis bent prievoles bažnyčiai.

IMPERATORIUS

su apmaudu

Juk žemių dar nėra, ten dar tik žuvys veisias.

ARKIVYSKUPAS

11 040 Kantrybės aš turiu, svarbiausia gauti teises.
Tik žodį tark, o mes žiūrėsime, kas ten vyks.

IMPERATORIUS

vienas

Taip bedalinant greit imperijos neliks.

PENKTAS
VEIKSMAS

ATVIRA
VIETOVĚ

KELEIVIS

Net šios liepos tebeauga
Šalia kopų dykumos!
11 045 Jūs ir vėl manęs sulaukėt
Po kelionės tolimos!
Štai ir ta sena bakūžė,
Kurioje glaudžiaus tada,
Kai audros banga įtūžus
11 050 Išmetė mane krante.
Šeiminkų nesimato,
Tos jaunos, mielos šeimos,
Jau tada, prieš daugel metų
Žilas plaukas puošė juos.
11 055 Kuklūs ir paslaugūs žmonės!
Belsti? Kviesti juos? - Sveiki!
Jei su Viešpaties malone
Ir šiandien pasitinki.

BAUKIDĖ

močiutė, senut senutėlė

Mielas svečias! Sėsk, kalbėki,
11 060 Tiktai tyliai! Netriukšmauk!
Lai senukas dar pamiega,
Nors jau kruta nebedaug.

KELEIVIS

Kaip džiaugiuos tave išvydęs,
Prisiglaust dėkingai leisk,
11 065 Juk tai jūs abu gyvybę
Man išgelbėjot kadais.
Ak, Baukide! Ar ne burtai,
Taip nelaukta, net baugu!

jeina JOS VYRAS

Filemonai, mano turtus
11 070 Išžvejojęs iš bangų!
Jei ne jūsų laužo ugnys
Ir varpelių skambesys,
Būtų laukęs marių dugnas
Ir bangų gelmė vėsi.

11 075 Širdyje sunkumas kaupias,
Palūkėkite manęs;
Pasimelsiu atsiklaupęs,
Pažiūrėsiu į marias.

Nueina kopomis tolyn.

FILEMONAS

Baukidei

Stalą ruoštum nestovėjus
11 080 Ten, sode, kol grįš svetys;
Pats išvys, ko neregėjęs,
Išsigąs, kai pamatys.

nuėjęs atsistoja prie keleivio

Žvelk, ten, kur tave, bejėgį,
Išmetė krantan vilnis,
11 085 Žydi sodai nusidriekę,
Tikras rojaus reginys.
Senstančio nepaiso niekas,
Kur čia grumsiesi su tuo;
Traukėsi iš kūno jėgos,
11 090 Pasitraukė ir vanduo.
Vertė pylimus ir taisė
Sienas užtvankos naujos,
Apriboję jūros teises

Viešpatauja vietoj jos.
11 095 Žvelk, ganyklos, pievos tęsias,
Kaimas, miškas tolumoj. -
Bet eime, šiek tiek užkąsim,
Jau ir saulė leisis tuoj. -
Burė tolyje sublizgo,
11 100 Uosto ieškosi saugaus,
Tarsi paukštis savo lizdo
Tamsią naktį prisiglaust.
Tik tolybėj begalinėj
Jūros mėlyni kraštai,
11 105 O aplinkui - knibždėlynas,
Apgyvendintas tirštai.

Trise prie stalo, sodelyje.

BAUKIDĖ

Tarsi nebyliai susėdę...
Bent kąsnelį gal nuryk.

FILEMONAS

Tu juk mėgsti pakalbėti;
11 110 Viską jam ir apsakyk.

BAUKIDĖ

Tų visų stebuklų niekas
Apsakyti negabus;
Tik jaučiu, kad piktos jėgos
Bus prikišusios nagus.

FILEMONAS

11 115 Ar valdovas neteisėtai
Šiuos krantus paskyrė jam?
Ar ne jo heroldai kvietė

Burtis užmojuī naujam?
Netoli nuo mūsų kopos
11 120 Jie į darbus kibo tuoj,
Dygo palapinės, trobos,
Virtę rūmais žalumoj.

BAUKIDĖ

Plūkdavos perdien dėl vaizdo
Liaudis, darbui sušaukta;
11 125 Naktį blaškos liepsnos keistos -
Rytą damba jau baigta.
Sklido aimanos be galo -
Mirga kibirkštys nakčia,
O ryte randi kanalą;
11 130 Daug aukų sudėta čia!
Jis bedievis, jis dar gviešias
Mūsų šilo ir trobos,
Kiek mes galim pasipriešint,
Ir šėtono jis nebos.

FILEMONAS

11 135 Jis mums žada būstą naują
Vidury tos lygumos.

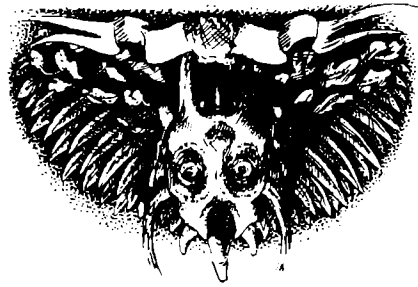
BAUKIDĖ

Jūroj jūra karaliauja,
Mes laikykimės kalvos!

FILEMONAS

Saulė leidžias. Gal koplyčion
11 140 Eis ir svečias su mumis?
Mes senajam Dievui šičia
Pasimelsim klūpomis.

RUMAI

didžiulis sodas su klombornis,
platus ir tiesus kanalas

FAUSTAS, visiškai senas vaikštinėja susimąstęs

LINKĖJAS, BOKŠTO SARGYBINIS

per ruporą

Jau saulė leidžias, paskutiniai
Laivai pasuko uosto link.

- 11 145 Didžiulė barka pro krantinę
Kanalų iriasi gilyn.
Spalvotos vėliavos kedenas,
Nelinksta vėjyje stiebai;
Jūreivis sveikina nuo denio
11 150 Valdovą seną pagarbiai.

nuo kopos suskamba varpelis

FAUSTAS

krūptelėjęs

- Prakeiktas varpas! Tyko, rodos,
Nelyg kulka iš pasalų;
Man prieš akis - turtingi plotai,
O ten prieiti negaliu.
11 155 Jis man užmiršt neduoda niekaip:
Ne viskas klojas kaip plane,
Ne mano ta lūšna po liepom,
Ta bažnytėlė vargana.
Pavaikštinėt po kopų smėlį
11 160 Taip ir vilioja pakraštys,
Bet slegia svetimas šešėlis;
Jie man kaip krislas, kaip rakštis!

BOKŠTO SARGYBINIS

kaip anksčiau

Vakario vėjo atginta
Jau barka glaudžiasi krante!

11 165 Kiek ten gėrybių - sumišai
Kalnai dėžių, maišų maišai!

*Priplaukia prabangus laivas, prikrautas ryškių gaminių
iš svetimų kraštų.*

MEFISTOFELIS

TRYŠ GALIŪNAI TARNAI.

CHORAS

O štai ir mes,
Sugrįžę vėl!
Garbė patronui

11 170 Ir šlovė!

jie išlipa, prekės pradėdamos krauti į krantą

MEFISTOFELIS

Sėkmingai pasiekėm namus,
Taigi pagirk, patrone, mus.
Laivų turėjai porą tik -
Dabar dvi dešimtis sutik.

11 175 Iš mūsų krovinių matai,
Kad padirbėjome rimtai.

Laisvoj erdvėj - laisva dvasia,
Minties nekausto nedrąsa!

Čia ryžtas nugali gaivus;

11 180 Kas gaudo žuvį, kas laivus,
Tasai, kuris turėjo tris,
Jau ir ketvirtą beturįs;

Tada ir penktas nebaisus,
Turi jėgos - esi teišus.
11 185 Laivyba kaip užburtas ratas,
Svarbu ne kaip, svarbiausia - ką;
Karys, prekeivis ir piratas
Jei kuo ir skirias, tai jėga.

TRYS GALIŪNAI TARNAI

Nei pagarbos!
11 190 Nei padėkos!
Tarsi laivuos
Vien šlamštas koks.
Rūgščiam veide
Mina vangi;
11 195 Šie turtai jam
Dar per menki.

MEFISTOFELIS

Daugiau nebus,
Kalba baigta!
Juk kiekvienam
11 200 Dalis skirta.

TREJETAS TARNŲ

Tiek tos dalies -
Nelyg šunims.
Lai jis po lygiai
Padalins.

MEFISTOFELIS

11 205 Verčiau, užbaigę
Kalbeles,
Turtus suneškit
Į sales.

Kai jis, apžvelgęs
11 210 Nuo pradžios,
Tiksliu gėrybes
Suskaičiuos,
Ilgai šykštauti
Neįstengs
11 215 Ir pats jums pokylį
Surengs.
Priskris rytoj margų paukštyčių,
Tarp jų ir aš pasiskraidysčiau.

Kroviniai išnešami iš laivo.

MEFISTOFELIS

Faustui

Niaurus dairais, rūsti kakta -
11 220 Ir ko? Juk laimė pasiekta.
Baigei didingą darbą tu,
Sutaikei jūrą su krantu;
Tau reikia vien tik įsigeist,
Laivai bet kur bures išskleis;
11 225 Iš čia, nuo rūmų šių bet ką
Gali pasiekt sava ranka.
Čia savo planą numatei,
Baraką pirmą pastatei;
Griovys pirmasis nedrąsus
11 230 Dabar irklautojų gausus.
Veikla tavosios išminties
Viskam čia suteikė vertės.
Nuo čia...

FAUSTAS

Vėl tas prakeiktas čia!
Iš jo ir smelkias ta kančia.

11 235 Tau, apsukruoliui, savo bėdą
Vis tiek atversiu vienąkart;
Nors net prisipažinti gėda,
Bet negaliu ilgiau ištvėrt!
Tie seniai laikos užsispyrę,
11 240 O aš kentėdamas tveriu;
Keli medeliai, kur ten styro,
Užstoja viską, ką turiu.
Iš ten gerai aplinkui matos,
Todėl, pakylą pasistatęs,
11 245 Galėčiau nuolatos žvalgytis,
Kaip plečias mano triūsas didis,
Norėčiau kada nors išvysti,
Ką sugeba žmogaus meistrystė,
Žmogaus dvasia, veiklus jo protas,
11 250 Tautos gerovei pažabotas.

Žmogus vis kenčia nuo stokos,
Kurios joks turtas neatstos.
Tas liepų kvapas su varpais
Bažnyčia dvelkia ir kapais.
11 255 Žmogau, ne viską tu gali -
Atrodo, lyg kažkas smėly
Tame išrašė man pirštu.
Varpelis aidi, aš nirštu.

MEFISTOFELIS

Žmogaus ramybę, sutinku,
11 260 Apkartint pykčiu nesunku.
Kas tai paneigs? Jautrias ausis
Net režia šitoks gaudesys.
Kai tas prakeiktas din-dan-din
Kasvakar seka įkandin
11 265 Ir lydi nuolatos taku

Nuo pat krikštytųjų lig kapų,
Tai ir būtis kaip sapnas man -
Nuo vieno din lig kito dan.

FAUSTAS

Užsispyrimas jų baisus
11 270 Man kliudo čia nuo pat pradžios,
Greit, neištvėręs šios kančios,
Nebežiūrėsiu, kas teisis.

MEFISTOFELIS

Kas tau galėtų tai uždrausti?
Seniai galėjai juos iškraustyti.

FAUSTAS

11 275 Tad ir iškeldinkit tuoj pat juos! -
Ūkelį seniems, kaip žinai,
Aš nužiūrėjau jau seniai.

MEFISTOFELIS

Taip perkelsim į naują vietą -
Nesusivoks apsižiūrėti;
11 280 Nespėję prievartos pajust,
Gražioj vietelėj atsibus.

*Šaižiai sušvilpia.
Ieina Trejetas.*

MEFISTOFELIS

Ivykdykit, kas įsakyta!
O ryt jums šventė numatyta.

TREJETAS

Jisai prastai sutiko mus,
11 285 Žiūrėsim, koks tas balius bus.

MEFISTOFELIS

AD SPECTATORES

Nutiks ir čia taip, jūsų žiniai,
Kaip su Naboto vynuogynais. (1 KAR 21)

Išeina.

GILI NAKTIS

LINKĖJAS, BOKŠTO SARGYBINIS

pilies sargybos bokšte, dainuoja

Užgimęs žiūrėti,
Nuo bokšto žvalgaus
11 290 Į tolį saulėtą
Pasaulio puikaus.
Kai vakaras gula
Po skraiste blyškia,
Regiu aš mėnulį,
11 295 Stirnaitę miške.
Ir žemei sutviskus
Visuos pakraščiuos,
Man artima viskas,
Aš savas jaučiuos.
11 300 Jei grožis nušvito
Laimingoms akims,
Stebuklo matyto
Jau nieks neatims.

pauzė

11 305 Bet ne vien dėl šito vaizdo
 Bokšte stoviu ir budžiu;
 Draikos nerami pašvaistė
 Virš tamsos gelmių gūdžių!
 Kibirkštys virš liepų srūva,
 Žaižaruodamos nakty,
 11 310 Plaikstosi ugnies liežuviai
 Vėjo gūsio pagauti.
 Liepsnos veržiasi ir draikos
 Virš trobelės samanotos;
 Kuo skubiau pagalbos reikia,
 11 315 Bet pagalba nesirodo.
 Tie gerieji žmonės, varge!
 Koks baisus neapdairumas!
 Tokie visada atsargūs,
 Jie užtrokš ugnį ir dūmuos.
 11 320 Skraido kibirkštys be vietos,
 Jau ir gegnės ima rūkti,
 Bent senoliai sugebėtų
 Iš to pragaro ištrūkti!
 Pliūpteli liepsna atgijus
 11 325 Virš vaitojančios lapijos;
 Šnypščia lapai, treška šakos
 Tarp nuodėgulių keistų.
 Ak, geriau jau mano akys
 Neregėtų šių vaizdų!
 11 330 Neatlaiko koplytėlė
 Virstančių šakų naštos.
 Blaško ugnį gūsiai vėjo
 Virš viršūnės nudaužtos.
 Medžių drevės apanglėja
 11 335 Ir žėruoja raudonai. -

ilga pauzė, daina

Tai, kas šimtmečius žavėjo,
Iškeliauja amžinai.

FAUSTAS

balkone priešais kopas

Kas ten viršuj nelyg pravirko
Graudžia melodija, trapia?
11 340 Linkėjo aimanos; man irgi
Ne prie širdies šita skuba.
Ir nors liepyną, kur ten šniokštė,
Jie stagarais juodais pavers,
Iškils toj vietoj greitai bokštas,
11 345 Man erdvūs toliai atsivers.
Regiu senukų naują trobą
Žemumoje, jaukiam lauke;
Ten jaus jie rūpestį ir globą,
Kol savo amžių baigs drauge.

MEFISTOFELIS IR TREJETAS

apačioje

11 350 Mes parlekiam greita risčia;
Atleisk, prastai mums klojos čia!
Stuksenom, beldėm daugelkart,
Nieks nenorėjo mums atvert;
Mes beldėm, purtėme toliau,
11 355 Kol durys virto pagaliau;
Mes šaukėm, gąsdinom pikti,
Bet seniai buvo lyg kurti.
Kaip būna paprastai, žinia,
Tu jiems sakai - jie ne ir ne.
11 360 Tada mes nebegaĩsom daug,
Juos su daiktais išsviedėm lauk.
Iš baimės jie abu be dvasios
Ir krito, neilgai tai tęsės.

Ten buvęs svečias priešgyniaut
11 365 Dar bandė, teko jį nukaut.
Toje kovos sumaištyje
Anglis išžarstėm ir, deja,
Šiaudai užsiplieskė. Ugnis
Lauže prarijo visus tris.

FAUSTAS

11 370 Gal aš tarp kurčių gyvenu?
Ne plėšti troškau, o mainų!
Lai jums lemtingas smūgis klius,
Visus kartu prakeikiu jus!

CHORUS

Nuo seno žodis moko mus:
11 375 Galybei nuolankiai paklusk!
O jei jauties drąsus - tai stok,
Turtu ir galva rizikuok.

Išeina.

FAUSTAS

balkone

Žvaigždžių šviesa ištirps tuojau,
Ugnis nurimus blėsta jau;
11 380 Žvarbus vėjelis nuo vandens
Greit dūmų tvaiką iškedens.
Kad tik greičiau! Deja, deja! -
Kas ten per šmėklos tamsoje?

VIDURNAKTIS

Įeina keturios ŽILOS MOTERYS.

PIRMOJI

Stoka mano vardas.

ANTROJI

O mano - Skola.

TREČIOJI

11 385 Esu Graužatis aš.

KETVIRTOJI

O aš - Nedalia.

TRYS PIRMOSIOS

Ant durų spyna pakabinta prieš mus;
Nelengva prasmukt į turtuolio namus.

STOKA

Aš virsiu šešėliu.

SKOLA

Aš dingsiu išvis.

NEDALIA

Išlepėlio veidas manęs neišvys.

GRAUŽATIS

11 390 Negalit - nereikia, išmuksiu viena,
Juk Graužčiai raktas skylutės gana.

Graužatis dingsta.

STOKA

Na, žiliosios sesės, eime atgalios.

SKOLA

Ir ką tu darytum viena be Skolos.

NEDALIA

Kur judvi abi - ir mane pamatys.

VISOS TRYS

11 395 Štai debesys kaupias, jau žvaigždės prapuolė!
Antai pažiūrėkit! Iš tolo, iš tolo
Artėja sesulė, artėja - - - - Mirtis.

FAUSTAS

rūmuose

Nueina trys, nors keturias mačiau;
Minties gerai nesuvokiau, tačiau
11 400 Nugirsti spėjau: žvaigždės, graužatis,
Ir niūrų rimą pabaigoj - mirtis.
Balsai, pilni vaiduokliškos nykos.
Tos šmėklos vis dar seka iš paskos.
Kad taip į šalį visą magiją nubloškus,
11 405 Kad dingtų skradžiai užkeikimai troškūs,
Kad oriai prieš gamtos jėgas visas
Galėčiau pasijust žmogus esąs.

Juk toks aš ir buvau, kol mirksnį gūdų
Pasaulį ir save prakeikt panūdau.
11 410 Aure, kiek šmėklų blaškosi aplink,
Tik ir žiūrėk, ant kokios neužmink.
Net jeigu dieną dar pakanka išminties,

Sapnais apraizgo verpalai nakties;
Grįžti smagus pražydušia lanka,
11 415 O kėkštas rėkia; ką jis rėkia? Ne kažką.
Visur vien prietarai, lyg viską iš viršaus
Kažkas nulems, įspės, išpranašaus.
Dėl visko ir bangu, ir įtaru.
Kas girgždina duris? Neįžiūriu.

išgąstingai

11 420 Yra ten kas?

GRAUŽATIS

Taip, jei tiki balsu.

FAUSTAS

Ir kas gi tu esi?

GRAUŽATIS

Kažkas esu.

FAUSTAS

Pranyk!

GRAUŽATIS

Aš savo vietoj, šiaip ar taip.

FAUSTAS

iš pradžių miršęs, paskui susitvardęs, sau
Bent sykį be burtažodžių apsieik.

GRAUŽATIS

Jei ausis manęs negirdi,
11 425 Teks pabelst tiesiog į širdį;

Vis kita ir ta pati,
Sėju nerimą širdy.
Sausumoj ir vandenynuos
Nesiliauju aš bauginus,
11 430 Ir maldauta, ir keikta -
Aš neieškoma greta.
Nejau nesi patyręs graužaties?

FAUSTAS

Man kelyje nebuvo nė kliūtis.
Užteko įgeidžio - ir rasdavos auka,
11 435 Į nesėkmes numodavau ranka
Ir nesigilindavau į kitų jausmus.
Aš tik geidžiau ir tenkinau geismus,
Ir troškau vėl, taip nežabojama vaga
Gyvenimas ir pralėkė; kadais audringas,
11 440 Jis tik dabar ir apdairus, ir išmintingas.
Nedaug šioj žemėj man beliko paslapčių,
Anapus krypta dėmesys minčių:
Kvailys, kas į padanges žvilgsnį gręžia
Ir stengias tvert sau į save panašų!
11 445 Stovėk ant žemės ir aplink apsižiūrėk;
Darbščiam pasaulis kalba tiek ir tiek.
Ką tu toj amžinybėje pametęs?
Naudokis tuo, ką čia esi suradęs.
Taip ir gyvenk; kiek šitoj žemėj duota,
11 450 Užuoat vaiduokliais audrinęs vaizduotę,
Pačioj kelionėj glūdi laimė ir kančia,
Ir nemanyk, kad t a akimirka jau čia.

GRAUŽATIS

Kas paklius į mano pančius,
Tam pasaulis - vienos kančios,
11 455 Ryto vakaro nelaukia,

Visą laiką apsiniaukęs,
Viskas klostos kuo puikiausiai,
Tačiau sieloj apsiblausę,
Ir todėl jo visas lobis
11 460 Tarpsta be naudos beglobis.
Alksta prie nukrauto stalo,
Nieks įtikt jam nebegali,
Priedermę ar malonumą
Vis į kitą dieną stumia
11 465 Ir per amžių neramus
Gaužiasi dėl to, kas bus.

FAUSTAS

Nurimk! Ne ten pataikei, nors galų gale
Vargu ar rasi, kas nesąmonių klausytų.
Keliauk šalin! Šita litanija kvaila
11 470 Net ir išminčių greit iš proto išvartytų.

GRAUŽATIS

Ar jis traukiasi, ar grįžta?
Šiaip ar taip, išblėso ryžtas;
Vidury lygiausio kelio
Susipinti kojos gali.
11 475 Vis labiau jisai sutrikęs,
Net akivaizdžiais dalykais
Abejoja, kvapą gaudo,
Kam jis beatneštų naudą?
Leisgyvis, bet dar kabinas,
11 480 Mintys painiojas ir pinas.
Taip nevaldomas ir ritas,
Siekia vieno, griebias kito,
Nei paleistas, nei pakartas,
Dairos pro vokus pramerktus,

11 485 Ir - visur ne savo vietoj -
Noksta pragarui iš lėto.

FAUSTAS

Nelemtos šmėklos! Tai jų priedermė, matyt,
Apniaukti žmogiškajai giminei jos būtį;
Kiekvieną dieną įmanytų išdaryt
11 490 Į gniuždančią ir šlykščią suirutę.
Duok valią demonams, ir jau po jų padu,
Sunku nuo jų apsvaigus bus pabusti;
Bet tavo valdžiai, kad ir kiek galinga tu,
Aš, Grauzatie, nesiruošiu paklusti.

GRAUŽATIS

11 495 Taigi patirk, ko ta valdžia verta!
Prieš nusigrėždama turiu tave nubauti.
Žmogus šioj žemėj aklas visada,
Tapk neregium ir tu prieš mirtį, Fauste!

Pūsteli jam į akis.

FAUSTAS

apakęs

Naktis juodžiausia ant akių užkrito,
11 500 Tačiau liepsnos viduj juk niekas neužpūs;
Kas sumanyta, turi būti padaryta;
Dar Dievo Žodis tebeaidi įsakmus.
Nuo gultų, samdiniai! Petys į petį!
Įvykdysim ryžtingai, ką numatę.
11 505 Už dalbų, čiupkit kastuvus ir karučius!
Ir pagal planą! Pelkės pačios neišdžius.
Už griežtą drausmę ir atkaklų triūsą
Visi apdovanoti gausiai būsim.

Tada, kai siekiama tikslų kilnių,
11 510 Pakanka vieno proto tūkstančiui delnų.

DIDELIS KIEMAS PRIEŠAIS RŪMUS

Fakelai.

MEFISTOFELIS

kaip darbų prižiūrėtojas, prekyje

Čionai, čionai! Vikriau, drąsiau!
Smagiau, lemūrai niūrūs,
Iš kaulų, sausgyslių pusiau
Sulopytos natūros!

LEMŪRAI

choru

11 515 Tuo pat mums darbo duot gali,
Tačiau kažkas lyg sakė,
Kad žemės sklypai dideli
Šiuose kraštuos mums tekę.

Atsitempėm smailų kuolų,
11 520 Grandinių pamatuoti,
O ką mums veikt čia, po galų,
Pamiršom - tad parodyk.

MEFISTOFELIS

Čia išmonės tereiks menkai,
Ir matas savas rasis:
11 525 Ilgiausias gulsis išilgai,
Kiti aplink jį kasit.

Kaip dar tėvai tėvams: gailies,
Bet pailga duobė gilės.
Iš rūmų - į ankštus namus,
11 530 Ir tu galų gale ilsies ramus.

LEMŪRAI

kasa, pašaipiai vaipydamiesi

Kol jaunas - kupinas jėgų,
Ir viskas puikiai klojos;
Kur tik užgroja, ten lekiu,
Kilnojos pačios kojos.

11 535 Tačiau senatvė nelauktai
Kupron lazda užtvojo,
Prie karsto suklupau ir štai
Jo dangtis prasižiojo!

FAUSTAS

išeina iš rūmų, graibydamasis durų staktos

Kaip gera kauptukus girdėti!
11 540 Minia darbais mane palaiko,
Ir žemę su savim sutaiko;
Banga nedrįs tolyn judėti,
Kai jūrą pylimas apjuos.

MEFISTOFELIS

į šoną

Dar nežinia, ką gero duos
11 545 Tas visas moly, dambų menas.
Bijau, kad jūros velnias senas,
Neptūnas, laukia jau puotos.
Kaip ten bebūtų, greit bus baigta; -
Stichijos nekantrauja veikti,
11 550 Ir viskas skradžiai nuputos.

FAUSTAS

Ei, prievaizde!

MEFISTOFELIS

Aš čia!

FAUSTAS

Žiūrėk,

Į darbą įkinkyk visas jėgas,
Nei rimbo, nei pyrago negailėk,
Mokėk, viliok, ir bausk, jei kas!

11 555 Kiek iškasta tranšėjos, išmatuok
Ir apie tai kasdien man žinią duok.

MEFISTOFELIS

pusbalsiu

Mane kita žinia pasiekt suspėjo,
Kad kasamas čia kapas, ne tranšėja.

FAUSTAS

Pelkynai, besidriekiantys šlaituos,
11 560 Naikina, kas sukurta mūsų;
Jeigu pavyktų man nusaustint juos,
Šlovingai vainikuočiau visą triūsą.
Čia milijonams ainių būtų lemta
Gal ir ne saugiai, bet laisvai gyventi.

11 565 Laukai, ganyklos, pievos - darbštūs žmonės
Vis patogiau gyvens naujuosiuos kloniuos,
O nuo bangų juos saugos dambos tvirtos,
Narsių, ryžtingų protėvių supiltos.
Čia, viduje, bus tikras rojaus kraštas,
11 570 O ten tegu sau jūra šniokščia, taškos,
Ir net jeigu bandys pralaužti angą,
Bendrų jėgų jai sulaikyt pakanka.

Su šia mintim pradėtas buvo žygis,
Tikroji išmintis laikų naujų:
11 575 Tik tas tevertas laisvės ir gyvybės,
Kuris kas dieną grumiasi dėl jų.
Taip tarp pavojų, nuolat triūšiant uoliai,
Čia augs vaikai, gyvens tėvai ir sens senoliai.
Dėl tikslo šio vertėjo susikauti,
11 580 Stot laisvame krašte su laisva liaudim.
Tada akimirksniui galėčiau tarti:
Sustoki, tu toksai puikus!
Juk mano pėdsakai, įgavę žemėj vertę,
Per amžius laikui nepaklus.
11 585 Nujausdamas palaimą tos dienos,
Aš jau dabar tuo mirksniu svaiginuos.

FAUSTAS

*krenta aukštiekninkas, LEMŪRAI jį sugriebia ir guldo
ant žemės.*

MEFISTOFELIS

Jis nepasotinamas, jam vis nepakanka,
Visur jį vien šešėliai klaidūs lydi;
Net paskutinį mirksnį - tuščią, menką -
11 590 Vis tiek mėgino, vargšas, sulaikyti.
Jisai, man priešgyniavęs nuolatos,
Dabar smėly susmukęs, laikui pavaldus.
Sustojo laikrodis! -

CHORAS

Sustojo! Kaip naktis.
Rodyklė krenta.

MEFISTOFELIS

Krenta. Viskas, štai lemtis.

CHORAS

11 595 Ir viskas baigta.

MEFISTOFELIS

Baigta! Kvailas žodis.

Juk tikrovėj

Baigtis ir niekis - tobula vienovė?

Ir kas ta amžina kūrinija?

Sukurti tai, kas dings nebūtyje?

11 600 „Tai baigta!“ - kas tuo pasakytą?

Tai kaip nebūta, niekas nepakito,

O jei ir būtų būta, tai nekeičia dėsnių.

Tad amžinoji tuštuma man artimesnė.

GULDYMAS Į KARSTĄ

LEMŪRAS

solo

Kas niekam tikusius namus

11 605 Smėly kastuvais rausė?

LEMŪRAI

choras

Svety kanapiniu rūbu,

Tau siūlome geriausiai.

LEMŪRAS

solo

Kodėl taip tuščia kambary?

Kur stalas, kėdės, indai?

LEMŪRAI

choras

- 11 610 Tai, ką paskolinta turi,
 Prisieina sugrąžinti.

MEFISTOFELIS

- Voš tik iš kūno spės dvasia išskrieti,
Pakišiu sutartį, krauju rašytą; -
Deja, dabar tiek būdų pramanyta,
11 615 Kad net ir velnias lieka kvailio vietoj.
Senam kely kaipmat prigaus,
O ir nauji kaskart vingrėja;
Seniau be vargo pats tvarkiausias,
Dabar prireikia padėjėjų.
- 11 620 Visur niekingą nuosmukį jaučiu!
Nei teisės, nei senųjų papročių,
Visai nebér kuo velniui pasikliauti.
Sulig paskutiniu kvapu vėlė
Anksčiau išnirdavo nelyg pelė -
- 11 625 Ir jau laikai tvirtai naguos pagautą.
Dabar ji delsia, kiek įstengs, tiek bus
Šlykščiam lavone, yrančiuos jo rūmuos,
Kol stichijos, kurios ten grumias,
Gėdingai pagaliau jos neišgrūs.
- 11 630 O man vis tenka pasiplūkti:
Kada, kur, kaip ji teiksis sprukti?
Sena mirtis, ir ta pavargo,
Laukt pailsti, kol susitvarko.
Jau, rodos, tą į karstą dėtum, -
- 11 635 Bet kur tau, ima vėl bruzdėti.

*keistai mostaguodamas, tarsi komanduodamas rikiuotei, atlieka
buriančius judesius*

Gyviau, vikriau, kol prakaitas pasrus,
 Ponaičiai tiesiaragiai, kreivaragiai!
 Ar velnio išperą man ragint?
 Greičiau atvilkit pragaro nasrus.
 11 640 Nors, aišku, pagal titulą ir rangą
 Tų pragaro gerklių yra galybės,
 Tačiau galop visi ten pat patenka,
 Tad nesileisime į subtilybes.

Grėsmingi pragaro nasrai prasižioja kairėje.

Štai iltys stirkso; pragarmės pražiotos,
 11 645 Ugnim pasruvęs varva gomurys,
 Tarytum miestas gelmėje liepsnotų,
 Įženk - ir amžinai tave praris.
 Kabinas nusidėjėliai už sienų,
 Purslai ugniniai tykšta pro dantis,
 11 650 Be gailesčio sutraiško vargšus hiena,
 Atimdama paskutines viltis.
 Visuos kampuos pabaisų aibės lindi,
 Kur dingt, kur pasislėpt neišmanai;
 Žiūrėk, kaip pasmerktieji įbauginti,
 11 655 Deja, tai ne apgaulė, ne sapnai.

STORIESIEMS VELNIAMS trumpais, tiesiais ragais

Ei, jūs, pilvoti niekšai rausvažandžiai,
 Riebiai žvilgą nuo rūkstančios sieros!
 Kaip trinkos netašytos, drūtasprandžiai!
 Tykokit, ar tiktai nesužėruos
 11 660 Sparnuota Psichė fosforu, sieliūkštė -
 Išplėškite ją iš kirmino bjauraus;
 Uždėsiu savo antspaudą, ir pūkškite
 Su ja verpetan pragaro niūraus.

Stebėkit apatinę kūno dalį,
11 665 Pilvūzai, nenuleiskite akių;
Ar tik ne ten jos mėgstama vieta,
Tikslių žinių neturime jokių.
Gal bamboj slėptis sumanys,
Pro ją ir spruks, turėkit omeny.

PERKARUSIEMS VELNIAMS ilgais, lenktais ragais

11 670 Jūs, paikdariai, išstybę ir išdvėję,
Graibykite orą, kiek kuris galės!
Rankas atkišę ir nagus ištiesę
Nepražiopsokit sprunkančios bėglės.
Senieji rūmai genijui ankšti,
11 675 Jis trokšta kuo greičiau pakilt aukštyn.

Prakilni šviesa iš viršaus, dešinėje.

DANGIŠKOJI KARIAUNA

Dangaus siųstieji,
Pulkai skaistieji,
Tuoj čia nusileis:
Žemės trūnėsiams,
11 680 Nuodėmingiesiems,
Teikiantys viltį
Naujai pakilti
Draugišką šviesą
Tyliai paskleis.

MEFISTOFELIS

11 685 Bjauri šviesa, o tie nedarnūs tonai
Tik erzindami plerpia pratisai;
Pradžiugintų nebent veidmainių skonį
Nei vaikiški, nei mergiški balsai.

Juk sunaikinti žmogiškąją lytį
11 690 Mes patys geidėm prakeiksmu, o čia
Net gėdingiausia, ką gebėjom sumanyti,
Sutampa su mintim jų pamaldžia.

Antai ir jie, šventeivos vinklūs!
Ne vieną sielą spėję nuviliot,
11 695 Pasinaudodami mūsiškiais ginklais;
Velniai, tiktai gebą užsimaskuot.
Pralošę užsitrauksim amžiams gėdą;
Budėkite, kad jie nepriartėtų!

ANGELŲ CHORAS

barstydami rožes

Liepsną nustelbiančios,
11 700 Balzamu dvelkiančios,
Rožės svaiginančios,
Dvasią gaivinančios,
Sklandančios, skraidančios,
Pumpurus skleidžiančios
11 705 Kvapo svaigaus.

Purpuras, žalumos
Viską apgaubs;
Miegančiam žadamas
Rojus dangaus.

MEFISTOFELIS

šėtonams

11 710 Tirtėti pragare - nauja mada?
Lai barsto sau, ko brukatės į šalį?
Juk žinot, vabalai, kur jums vieta!
Nejaugi jie pusnim šitų roželių
Užversti karštus velnius gali;

- 11 715 Tik dvēstelkit - ištirps tuoj pat.
Na, pūskit, pūskite! - Pakanka, baikit!
Neatsilaiko jos prieš jūsu tvaiką.
Gana! Užčiaupkit šnerves ir nasrus,
Taip pūsdami sukelsite gaisrus!
- 11 720 Išties be saiko mėgstat pasismaginti!
Žiūrėkit, ten jau skrunda, runda, dega!
Nuodingos ryškios liepsnos taip ir plieskias,
Visi greton, neleiskite joms plėstis!
Išblėso kipšų ryžtas nežabotas,
11 725 Vos svetimą žėravimą užuodus!

ANGELŲ CHORAS

- O palaimingosios,
Gėlės liepsningosios,
Džiaugsmą dalinančios,
Meile svaiginančios
- 11 730 Širdį žmogaus.
Žodį teisybės
Iš amžinybės
Skleidžia sužibęs
Pulkas dangaus.

MEFISTOFELIS

- 11 735 O prakeikimas! Mulkiai! Gėda!
Kudašių neša susirietę,
Pabrukę uodegas, išbalę,
Strimgalviais virsta pragaran.
Sėkmės! Pirtis jums ne pro šalį!
- 11 740 Matau, vienam teks likti man. -

gindamasis nuo plevėnančių rožių

Pranyk, žaltvyksle! Netikra šviesa
Šlykščiais drebučiais tęžta delnuose.
Ko čia sukies? Tik vargas, kol nugramdai,
Prisvyla kaip pikta smala prie sprando.

ANGELŲ CHORAS

- 11 745 Visko, kas atima
Dvasios ramybę,
Visko, kas svetima,
Atsisakykim.
Prieš galybę jėgų
11 750 Mums prireiks pastangų,
Meilė tik mylinčius
Lydi dangun.

MEFISTOFELIS

- Net pleška viskas stichija baisia
Galvoj, širdy, kepenyse!
11 755 Aršiau nei pragaras liepsnoja.
Tai štai kodėl taip aimanuoja
Įsimylėjėliai, kai persuktais kaklais
Brangiausias seka žvilgsniais atkakliais!
- Ir aš toks pat! Kur mano žvilgsnis gviešias?
11 760 Esu juk nesutaikomas jų priešas!
Juk, būdavo, tuo reginiu bjauriuos.
Gal svetima kiaurai per odą smelkias?
Tiesiog žaviuosi tais berniūkščiais, vos pažvelgęs;
Kas man neleidžia vėl iškeikti juos? -
11 765 Juk jeigu taip apkvailinamas duosies,
Liks kaltint tik save, kvaily.
Žiūriu į juos, nekenčiamuosius,
Tikrai jie man atrodo per mieli!

Man maga, gražuoliukai, sužinoti,
11 770 Ar tik Liuciferis ir jums ne giminė?
Išties, aš jus norėčiau išbučiuoti -
Taip žavite ir gundote mane.
Jaučiuosi taip natūraliai, taip jaukiai,
Lyg būčiau matęs jus anksčiau nesyk
11 775 Mane tarytum katiną jūs traukiat,
Sulig kiekvienu žvilgsniu puikesni.
Prieikite, nors žvilgsnio aš viliuos!

ANGELAI

Mes čia, kodėl tu traukies atgalios?
Mes jau artėjam, luktelk, kur skubi.

Angelai pasklinda, užimdami visą erdvę.

MEFISTOFELIS

nustumtas į prosceniumą

11 780 Mus keikiat kaip nelemtą dvasią,
O patys juk raganiai esat,
Suvedžioją lytis abi.
Kas per prakeiktas apsėdimas!
Ar tik ne meilės šėlas tai?
11 785 Kai visą kūną liepsnos ima,
Kad sprandas dega, lyg ir nematai.
Gana plevent viršuj, dailumams kūno
Nekenktų bent truputis žemiškumo;
Rimtis jums dera, kas be ko, tačiau
11 790 Bentsyk nusišypsotumėt verčiau;
Tai būtų man palaima amžina.
Įsimylėjus, kiek žinau, net būtina
Kampučiuos lūpų šypsena kuklutė.
Tu, ilgakoji, man labiausiai patinki,
11 795 Tik ilgaskvernio išraiška nyki

Kiek geismingesnė juk galėtų būti!
Ir deramo nuogumo kiek per maža,
Nors marškinius šiek tiek prasegtum švelniai -
Nusisuka - tačiau ir nusigręžę -
11 800 Net pernelyg patrauklūs šitie šelmiai!

ANGELŲ CHORAS

Meilės skaistybės
Liepsnos apsvaigę!
Save prakeikę
Gyja teisybės;
11 805 Džiugiai iš blogio
Išsivaduosim,
Vienyje visko
Laimė sutvisko.

MEFISTOFELIS

susizgribęs

Kas gi čia man! - lyg Jobas, vienos votys
11 810 Ant viso kūno, net pats sau gūdus,
Tačiau sykiu triumfuoju išdidus,
Dar neišpuvęs giminės vidus;
Išsaugotas taurasis velnio protas,
Tą meilės šmėkla limpa tik prie odos;
11 815 Sugruzdo pelenais tos liepsnos klaikios,
Ir aš, kaip dera, jus visus sykiu prakeikiu!

ANGELŲ CHORAS

Šventos žarijos!
Tas, kam jos žėri,
Jaučiasi gėrį
11 820 Laimės įgijęs.
Kilkim aukščiausiai,
Lai dausose

Oru tyriausiu
Džiaugias dvasia!

Jie kyla, sykiu nusinešdami nemirtingąją Fausto esybę

MEFISTOFELIS

dairydamasis aplink

- 11 825 Bet kas čia?.. Vienas saugau duobę,
O geltonsnapių armija gausi
Pranyko, išsiboginus ir grobį;
Tai štai ko naršė jie šitam rūsy!
Toks turtas! Juk niekšybė nematyta:
11 830 Kilniausią sielą, velniui užstatytą,
Jie nušvilpė ir dingo debesy.

- Kas mano nuostolius atlygins?
Ir kam aš pasiskųst galiu?
To ir nusipelniau, žioplys nevykęs,
11 835 Senatvėj likęs visišku kvailiu.
Į tokį paiką turgų veltis!
Tiek sąnaudų, baisu! - ir tiek naudos;
Kam būtų šovę, kad dervuotas velnias
Niekingam geismui taip aistringai atsiduos.
11 840 Ir jei jau velnias - suktas, išbandytas -
Naiviausiam žygiui pasiryžta,
Tokios kvailybės užvaldyto
Net ir negaila, kad prakištų.

KALNŲ
TARPEKLIAI,
MIŠKAS,
LAUKAS

ŠVENTIEJI ANACHORETAI išsibarstę kalno šlaituose
ir įsitaisę viršum bedugnių.

CHORAS ir AIDAS

Ošia tankmė tiršta,
11 845 Svyra uolų našta,
Gumbais šaknų kietais
Ropščias ūgliai šlaitais.
Tykšta bangon banga,
Dunkso olos anga.
11 850 Liūtų būrys romus
Vaikšto aplinkui mus,
Gerbia palaimintas
Meilės vietas šventas.

PATER ECSTATICUS

plevendamas aukštyn ir žemyn

Liepsnos neblėstančios
11 855 Meilės ugnies skaisčios,
Dekit širdies žaizdre
Dieviškąja aistra,
Perverkit strėlėmis,
Persmelkit ietimis,
11 860 Traiškykit kuokomis,
Pliekskit žaibuodamos!
Žus visa laikina,
Liks, kas sutaikina,
Lai amžinai spindės
11 865 Meilė šviesa žvaigždės.

PATER PROFUNDUS.

Gelmių sferoje

Uolų tarpekliai man po kojų
Didingai veriasi, greta
Šimtai upokšnių žaižaruoja
Ir virsta šniokščiančia puta,
11 870 Pakludami instinkto valiai
Kamienai tiesiasi tvirtai,
Juos gaubia meilė visagalė,
Kuri sukūrė visa tai.

Tegu aplink pašėlę švokščia
11 875 Ir girios, ir uola tvirta,
Lai apačion putoja, šniokščia
Srautai, į prarajas krintą
Ir skubantys drėkinti klonį;
Žaibai sublyksi, ir audra
11 880 Išsklaido tvaiką nemalonių,
Nuodingai tvyrantį ore;
Jie meilės pranašai, jie skelbia
Kūrybos amžinas galias.
Uždekit mano sielos gelmę,
11 885 Kur speigas, dvasią man gelias,
Slopius jausmus sukaustęs lamdo
Nelaisvėj kūniškos erdvės.
O Viešpatie! Mintis sutramdyk
Ir širdį trokštančią nušviesk.

PATER SERAPHICUS.

Vidurinėje sferoje

11 890 Koks ten ryto debesėlis
Išsidraikęs virš pušų?
Regis, į jaunučių sielų
Lengvą pulką panašu.

PALAIMINTŲJŲ KŪDIKIŲ CHORAS

Kas mes esam, kur mes skriejam,
11 895 Pasakyki, tėve, mums.
Mūsų žvilgsniai laimingieji
Niekados nesusidrums.

PATER SERAPHICUS

Gimę saulei nusileidus,
Prarasti išsyk tėvam,
11 900 Vos tik sielai prasiskleidus,
Atitekot angelam.
Mylinčią pajutę širdį,
Skriskite artyn, kviečiu;
Jūs nespėjote patirti,
11 905 Laimei, žemiškų kančių.
Skriekit į akis manąsias
Ir pažvelkit pro vyzdžius,
Teišvysta jūsų dvasios
Šiuos kraštovaizdžius skaisčius.

įsileidžia juos savin

11 910 Regit - medžiai gniaužia uolą,
Krioklio perrėžtą pusiau,
Ir vanduo nuo skardžio puola,
Kelią trumpindamas sau.

PALAIMINTIEJI KŪDIKIAI

iš vidaus

Vaizdas reginio puikaus to
11 915 Prakilnus, bet per niūrus,
Šiurpulys ir baimė kausto;
Leisk atgal, gerasis, mus.

PATER SERAPHICUS

Kilkite į dangaus aukštybes,
Aukite nuolatos dvasia,
11 920 Lai ji ryžto ir stiprybės
Pildos Dievo akyse.
Juk tikrasis dvasių maistas
Apipintas spinduliais
Amžinosios meilės vaizdas,
11 925 Kur palaimoj atsiskleis.

PALAIMINTŲJŲ KŪDIKIŲ CHORAS

sukdamas apie aukščiausių viršūnę

Rankas ištiesim
Vienas kitam ratu,
Lai kyla giesmės,
Pilnos jausmų šventų;
11 930 Dieviškai tiesai
Dvasioj paklusę,
Greitai regėsime
Šlovintą mūsų.

ANGELAI

plevendami aukščiausioj atmosferoj, nešdami nemirtingąją

FAUSTO esybę

Išgelbėtos taurios sielos
11 935 Piktybė nepaglemžė,
>Kas siekė, stengėsi nuolatos,
Bus išganytas amžiams.<
Jei jam ir meilė nemari
Aukštybių pažadėta,
11 940 Džiaugsmingam angelų būry
Jis ras garbingą vietą.

JAUNESNIEJI ANGELAI

- Skaisčios rožės, kur byrėjo
Atgailautojoms iš rankų,
Nugalėti mums padėjo,
11 945 Atkovoti lobį brangų,
Kilnią užduotį atlikti.
Kepurnėjos dvasios pikto,
Spruko kipšai nusiminę.
Vietoj pragaro kankynės
11 950 Meilės sopulius pažino;
Pats šėtonas pagrindinis
Prieš kančias neatsilaikė.
Džiūgaukime juos įveikę!

TOBULESNIEJI ANGELAI

- Nemielas teko nešulys -
11 955 Likučiai marūs,
Net jeigu asbestu pavirs,
Jie liks nešvarūs.
Dvasia sava galia
Pradus susaisto,
11 960 Ne angelų valia
Kaip nors pakeisti
Dvilypės prigimties
Vienovę tvirtą,
Tik meilė sugebės
11 965 Juodu išskirti.

JAUNESNIEJI ANGELAI

- Viršum uolų stačių
Lyg rūko masės
Sukas ratu plačiu
Kylančios dvasios.
11 970 Sklaidos migla lėtai -

Palaimintųjų tai
 Kūdikių minios,
 Jau nebesiejamos
 Žemės saitų,
 11 975 Skraido, gaivinas
 Giedru žydėjimu
 Sferų aukštų.
 Lai dvasią naująą
 Malonėj saugoja
 11 980 Džiaugsmas skliautų.

PALAIMINTIEJI KŪDIKIAI

Džiugiai sutinkam jį
 Priimt tarp mūsų, tas
 Kokonas tinkamas
 Angelų užstatas.
 11 985 Plaukstos jį dengusių
 Pūkų likučiai,
 Jis pasirengęs jau
 Dangišškai būčiai.

DOKTOR MARIANUS

aukščiausioje, tyriausioje celėj

Akis čia reginiai
 11 990 Ir dvasią peni,
 Štai moterys švelniai
 Aukštyn plevena,
 Supdamos lydi čia
 Amžinai šlovei
 11 995 Žvaigždynais švytinčią
 Dangaus valdovę.

susižavėjęs

Karaliene tu būties,
 Nesiliauji šviesti!
 Leisk prie tavo paslapties
 12 000 Šydo prisiliesti.
 Neatstumk švelnia rimtim
 Plakančios krūtinės,
 Besigėrinčios tavim
 Spindesy mėlynės.

12 005 Ryžtui įkvepianti mus,
 Teikianti mums viltį,
 Tu liepsnojančius geismus
 Beregint nutildai.
 Dieviškos kilmės verta

12 010 Motina Mergele,
 Karaliene, mums skirta,
 Laimink mūsų kelią.
 Lengvai apgaubę
 Lyg debesėlis,

12 015 Priešais ją klaupia
 Atgailai vėlės,
 Ir prie jos kojų,
 Baigę klajones,
 Meldžia malonės.

12 020 Tu, skaisčiausia Motina,
 Gailestį parodai,
 Žemėj suvedžiotoji
 Ras tavy paguodą.

Ak, girdėjus daug esi
 12 025 Jų bejėgių skundų:
 Kaip pati sutraukysi
 Grandines pagundų?
 Kaip slidžiam vingriam kely

Nepaslyst pakalnėn,
12 030 Jeigu šypsena meili
Pavilioja švelniai?

Priešais atplevena MATER GLORIOSA

ATGAILAUTOJŲ CHORAS

Amžinos valdos
Tik tau priklauso,
Išgirk mūs malda,
12 035 Nelygstamiausia,
Gailestingiausia!

MAGNA PECCATRIX (LK 7,36)

Vardan meilės, kai aš kojas
Tavo sūnui, nusidėjus,
Ašarų balzamu ploviau,
12 040 Besišaipant fariziejams;
Vardan indo, kuris gausiai
Kvepiančiais aliejais srūna,
Vardan garbanų, švelniausiai
Šluosčiusių jo šventą kūną -

MULIER SAMARITANA (JN 4)

12 045 Vardan šulinio, kur andai
Abraomas bandą girdė,
Vardan kibiro, kur šventos
Lūpos palietė suskirdę;
Vardan tyrojo šaltinio,
12 050 Kuris čia igavęs pradžią
Amžiais gydo ir gaivina
Šių pasaulių erdvę plačią -

MARIA AEGIPTIACA (ACTA SANCTORUM)

Vardan švento kapo vietos,
Kur gulėta Atpirkėjo,
12 055 Vardan rankos, kur palietus
Prie tų vartų suturėjo;
Vardan atgailos dykynėj
Keturiasdešimtį metų,
Vardan žodžių paskutinių,
12 060 Kur smėly įbrėžtus radot -

TRISE

Tu pačios nuodėmingiausios
Nusidėjėlės nevengi,
Ir jos atgailą išklausius
Pakylėji į padanges,
12 065 Lai ir šitą sielą tyrą
Tavo gailestis pagydo,
Kur tik syki, nepatyrus,
Užsimiršusi suklydo.

UNA POENITENTIIUM

*kadaise vadinta Gretchen.
šliedamasi prie jų*

O nušvieski,
12 070 Spindulingiausioji,
Gailestingiausioji,
Brangiausią mano veidu skaisčiu.
Andai mylėtą
Ir apgailėtą
12 075 Vėl aš jaučiu.

PALAIMINTIEJI KŪDIKIAI

artinasi sukdamiėsi ratu

Stotu pranoksta jis
Kiekvieną mūsų.
Tačiau ne veltui vis
Garbingai triūsiam.
12 080 Gyvų žmonių būties
Pažint nespėjom,
Todėl jo patirties
Neleisim vėjais.

VIENA IŠ ATGAILAUTOJŲ

kadaise vadinta Gretchen

Apsuptyje kilniųjų dvasių,
12 085 Tarp šių būtybių tobulų
Jis dar vargu ar jaučias drąsiai
Ir lygus svitai angelų.
Štai! Žemės pančiai nebesaisto,
Seni apvalkalai nukris,
12 090 Ir gaubiamas tik oro skraistės
Jaunystėn grįžęs žengia jis.
Leisk jį globot ir palydėti,
Jį akina skaisti gaiva.

MATER GLORIOSA

Aukštesnės sferos laukia, lėkim!
12 095 Jis seks, nujausdamas tave.

DOCTOR MARIANUS

sukniubęs melsdamasis

Kelkite akis aukštyr,
Sielos nuodėmingos,
Palaimingoje lemtį
Džiūgaukit dėkingos.

12 100 Lai visa prasmė darbų
 Bus skirta tau vienai;
 Motina, Mergele, Tu
 Mūsų Karaliene!

CHORUS MYSTICUS

 Tai, ką laikas paniekina -
12 105 Tiktai alegorija;
 Visa, kas nepasiekiamo,
 Čia virs istorija;
 Tai, kas neaprašoma,
 Čia tampa darnu;
12 110 Moteriškumas amžinas
 Mums suteikia sparnus.

FINIS

PAAIŠKINIMAI
IR
KOMENTARAI

Antrąją tragedijos dalį Goethe baigė rašyti 1831 metais, keli mėnesiai prieš savo mirtį.

PIRMAS VEIKSMAS

4613 - 4727 GRAŽI VIETOVĖ

Fausto miegą slegia kančia dėl Gretchen mirties ir savos kaltės suvokimas. Šviežioji dvasia Arielis ragina elfus palengvinti Fausto kančias, kad praeities užmarštis padėtų jam grįžti į dabartį.

Prieš 4613 **ARIELIS** - geroji oro dvasia iš W. Shakespeare'o „Audros“, minimas jau „Valpurgijos naktį“.

4626 **K e t u r i o s p a u zės naktį padalina...** - turimos omenų keturios nakties laiko fazės; toks skirstymas taikytas Senovės Romos legionuose ir vėliau perimtas krikščionių kulto apeigose. Laikas nuo 6 valandos vakaro iki 6 ryto būdavo dalijamas į keturias sargybos pamainas (vigilijas). Po to pasigirstančią choro giesmę sudaro 4 dalys, kurios atitinka keturias nakties dalis.

4666 ...*Tai griaudžia Horos!* - gr. mitologijoje - metų (ir paros) laikų deivės, „Iliadoje“ saugančios griausmingai atsiveriančius dangaus vartus, pro kuriuos pasirodo Febo važnyčiojamas Saulės vežimas.

4679 - 727 *Pasveikindama ūkanotą žarą...* - kelionei po *didįjį pasaulį* atgimusio Fausto monologas, parašytas penkiapėdžiu jambu įvairiai varijuojamomis terci-nomis, ir yra savotiška metrinė Dantės „Dieviškosios komedijos“ citata. Fausto pabudimas atskleidžia jo nuolatinį gebėjimą atsinaujinti ir atgauti jėgas po gilių dvasinių išbandymų. Kritinės būsenas Faustas įveikia priartėdamas prie gamtos.

IMPERATORIAUS REZIDENCIJA

4728 - 5064 Sosto salė

Visos ankstesnės tragedijos scenos vienaip ar antraip buvo susijusios su Faustu, tuo tarpu šiame epizode jis net nepasirodo. Tuo pabrėžiama, kad nuo šiol veiksmo turiniu tampa ne vidinis herojaus pasaulis, o realus, tai tiesiogiai, tai alegorijomis ir simboliais vaizduojamas išorės pasaulis.

Veiksmas vyksta viduramžių germanų imperatoriaus rūmuose. Pradžioje Goethe netgi norėjo įvardyti jį kaip Maksimilianą I, tačiau vėliau to atsisakė, siekdamas pabrėžti, kad tai apibendrintas monarcho paveikslas. „Imperatoriaus asmenyje siekiau pavaizduoti valdovą, turintį visus duomenis prarasti savo šalį, kas jam galų gale ir pavyksta“ (Goethe - Eckermannui, 1827 spalio 1).

Astrologas, pagal dangaus kūnų išsidėstymą sudarinėjantis horoskopus ir nu-

matantis ateities įvykius, bei juokdarys, turintis teisę monarcho akivaizdoje sakyti bet kokią tiesą - būdingi feodaliųjų valdovų rūmų personažai.

4743 - 50 Atsakymas į iš paradoksų supintą mįslę, kuria Mefistofelis pristato naujajame savo vaidmenyje, - juokdario.

4755 ...*anas jau rado naują postą...* - eufemistiškai: mirė.

Prieš 4772 *Kancleris* - vyriausiasis ministras, paprastai dvasininkas; Šventojoje Romos imperijoje dažniausiai juo būdavo Mainco vyskupas.

4829 *Bet kiek karalių vis dar mano...* - nesuvokia grėsmės, iškilusios jų monarhijoms; aliuzija į tuometinius ginčus dėl Europos pajėgų intervencijos į revoliucijos apimtą Prancūziją.

4832 *subsidijs* - čia: paramai skirtos pinigų sumos, kurias daugybė nepriklausomų kunigaikštystėčių, įeinančių į imperijos sudėtį, privalėjo mokėti į imperijos iždą reikiamo dydžio kariuomenei išlaikyti ir karo veiksmams vykdyti.

4841 *Iš partijų...* - partijomis viduramžiais būdavo vadinami nesutariančių ar konfliktuojančių valdovų šalininkai.

4845 *Ar gvelfas tu, ar gibelinas...* - apibendrinanti aliuzija į XIII a. Italijoje atsiradusias priešiškas pasaulietinės imperatoriaus (gibelinų) ir dvasinės Popiežiaus (gvelfų) valdžios šalininkų partijas.

Prieš 4852 *Rūmų priežiūrėtojas* - rūmų maršalas, maršalka, atsakingas už imperatoriaus rūmų ūkio priežiūrą.

4888 *O kas toliau?* - *Maryt, projektas* - „Liaudies balsas“ čia pateikia šifro raktą Fausto ir Mefistofelio akcijoms, rodantį santūriai skeptišką Goethes požiūrį į abejotinus naujųjų laikų „pažangos“ įsivaizdavimus - nuo popierinių pinigų iki naujųjų žemių (jūros dugne) užkariavimo.

4897 - 902 *Dvasia ir prigimtis - tai ne krikščionims.* - Su inkvizicija susijusiam arkivyskupui (kuris čia veikia kaip kancleris) tai nėra viena kitai oponuojančios sąvokos. Būtent nuodėmingos žmogaus *prigimtis* suliginimą su kilnia kritiška *dvasia* jis laiko abejonės bažnyčios mokymu šaltiniu, kuris jam atrodo lygiai *pražūtingas* ir sostui, ir altoriui.

4931 *Laikai, kaip žinot, būdavo neramūs...* - turima omeny tautų kraustymosi, karų, persekiojimų ir trėmimų laikai.

4949 *Jis ir sferas išmano, ir namus...* - Astrologinis dangaus gaublio dalijimas į koncentrinės sferas priskiria kiekvienai iš septynių „senųjų“ planetų namus, kuriose ji valdo, o kiekviena valanda patenka į tam tikros žvaigždės įtaką. Tokiu būdu rūmų astrologai XVI ir XVII a. pagal planetų konsteliaciją danguje nustatydavo palankiausią metų konkreitiems darbams (čia kalbama apie Mefistofelio pinigų kūrimo projekto horoskopą).

4955 - 66 *Gryniausias auksas - Saulė danguje...* - graikų dievų vardais pavadintos planetos kosmologijos ir alchemijos mokymuose buvo siejamos su tam tikrais metalais: Saulė - su auksu, Merkurijus - su gyvsidabriu, Venera - su variu, Mėnulis - su sidabru, Marsas - su geležimi, Jupiteris - su alavu, Saturnas - su švinu.

Sykiu astrologo kalboje turimos omenyje ir šių dievų savybės: Merkurijus - dievų pasiuntinys, Venera - meilės deivė, Marsas - karo dievas, Mėnulis (Luna) atitinka Dianą, skaisčiąją medžioklės deivę, Jupiteris (Dzeusas) - dievų dievas, Saturnas - pasėlių ir gausos dievas. Mefistofelio astrologui šnabždami burtažodžiai turi sukelti atitinkamą nuotaiką ir paruošti klausytojus planuojamai pinigų sukūrimo akcijai, kuri, suprantama, su astrologija neturi nieko bendra.

4969 *Išsimokslinęs žmogus...* - Mefistofelis kaip naujų pinigų sukūrėją įtraukia į spektaklį rūmuose dar nepasirodžiusį Faustą.

4974 *Kalendorystė* - turimas omeny per metus kintantis astrologinis planetų „valdymas“ ir tariama jų ir metalų priklausomybė; kaip kurstantį prietarus, kalendorių sudarymą imta vertinti paniekinamai.

4979 - 80 ...*apie mandragorą... juodojo šunies*. - Viduramžiais tikėta, kad mandragoros šaknis, savo forma primenanti žmogutį, suteikia ją turinčiam sveikatos, vaisingumo, galios ir turto. Tačiau ją išrauti galėjęs tik juodas šuo, kuris po to iškart žūdavęs, tas pats ištikdavęs ir žmogų, drįsusį jos prisiliesti.

4983 *Jeigu staiga pamyžta padas...* - XIX a. pradžioje fiziko J.W. Ritterio dėka vėl tapusi madinga „rabdomantija“ rėmėsi tuo, kad itin jautrūs žmonės „ypatingais pojūčiais“, kaip antai „vos juntamu kutenimu“ ar „niežuliu paduose“ „juntą“ metalus, taip pat vandens gyslas, anglies kodus ir pan.; atitinkamai čia reaguoja minia.

Prieš 5061 *Exeunt* (lot.) - Jie išeina.

5063 *išminties akmuo* - „lapis philosophorum“, slaptas alcheminis preparatas, įgalinantis paversti auksu kitus metalus, taip pat suteikiantis turtus, sveikatą ir ilgaamžiškumą.

5065 - 5986 Didžioji salė

Maskaradai nuo senų laikų buvo viena mėgstamiausių rūmų pramogų. Kilę iš liaudiškų persirengėlių vaikštynių, Renesanso laikais jie įgauna rafinuotumo, atsiranda kaukės, vaizduojančios antikinės mitologijos personažus. Kaukėtų personažų eisenos turėdavo alegorinę prasmę. Tokie maskaradai būdavo rengiami ir hercogo rūmuose Veimare, kur Goethe ėjo jų tvarkytojo pareigas.

Užgavėnių karnavalo šventė imperatoriaus rūmuose, apimanti kelias scenas ir 1483 eilučių „Klasikinę Valpurgijos naktį“, sudaro kone aštuntadalį visos antrosios „Fausto“ dalies.

5065 - 67 *Velniai su giltinėm...* - Heroldas pabrėžia, kad prasidėsiančiame karnavale bus laikomasi ne senųjų vokiškų liaudies papročių, o sekama itališko-mis aukštuomenės rūmų ir miesto maskaradų tradicijomis.

5072 ...*Švento Tėvo koją pabučiavęs...* - vadinamasis „batelio bučinys“, kuriuo būdavo prisiekiami ištikimybės Popiežiui.

5073 *Su teise viešpatauti...* - iki Augsburgio religinės taikos (1555) vokiečių

karaliai Popiežiaus būdavo vainikuojami imperatoriais.

5075 *juokdario gobnuvas* - juokdario kepurė, karnavalo kaukė, XVI - XVII a. vokiečių rūmuose perimta iš italų užgavėnių karnavalinių eisenų.

Prieš 5088 *SODININKĖS* - skirtingai nuo šiulaikinio šios profesijos supratimo, Goethes laikais „sodininkėmis“ vadino moteris, tarnaujančias pramogų soduose; ten išaugintus vaisius ir gėles jos nešdavo į turgų, atkeldavo lankytojams sodo vartelius ir įeinantiesiems už arbatpinigius įteikdavo gėlių puokštes. Čia autorius sąmoningai supina Florencijos karnavalų motyvus su viduramžių vokiečių maskaradų, akivaizdžiai ironizuodamas maskaradą Augsburgėje: sodininkių gėlės amžinos, kadangi jos dirbtinės.

5088 *Pasirušusios žavėti...* - Karnavalo personažai suskirstyti į keletą grupių. Pirmoji persirengėlių grupė vaizduoja įvairias išorines gėrybes ir jų siekimą - gėles ir vaisius, kuriais rūpinasi sodininkės ir sodininkai. Pasirodantys personažai - „Alyvmedžio šakelė“, „Varpų vainikas“ - scenoje turėjo būti vaizduojami taip: aktorius ar aktorė laiko rankoje daiktą, turintį alegorinę reikšmę.

Prieš 5120 *ALYVMEDŽIO ŠAKELĖ* - nuo seniausiųjų laikų - taikos simbolis. 5128 *Cerera* - romėnų vaisingumo, žemdirbystės ir laukų gėrybių deivė.

5136 *Teofrastas* - sen. graikų mąstytojas (III a. pr. Kr.), savo „Augalų istorijoje“ aprašęs visus tuo metu žinomus augalus. Goethe, nuodugniai domėjęsis botanika, suprantama, buvo susipažinęs su šio veikalo vokiškuoju vertimu, pasirodžiusiu 1822 m. Ankstesniajame rankraščio variante ši eilutė anachronistiškai taikoma Goethes amžininkui Alexanderiui von Humboldtui: „Net joks Humboldtas nedrįstų...“.

5156 *Flora* - rom. gėlių ir žydėjimo deivė.

Prieš 5158 *teorba* - senovinis italų bosinis muz. instrumentas.

Prieš 5178 *MOTINA* ir *DUKTĖ* - Aprašydamas maskaradą, Goethe naudojo si italo Graccinni kūrinį „Visi triumfai, karnavalų vežimai, kaukės ir valtys“ (1750). Ten minimos satyrinės motinos ir dukters kaukės, pašiepiančios motinas, viešai demonstruojančias savo dukras siekiant sumedžioti jaunikį.

5193 „*trečias bėga*“ - ratelio žaidimas su besikeičiančiomis poromis.

Prieš 5199 *MEDKIRČIAI* - itališkojo karnavalo personažai, aprašyti Graccinnio. Rankr. variante remarka: *dainuoja pritariant lazdy trinksejimui*.

Prieš 5215 *POLIŠINELIAI* (it. *Pulcinella*) - komedijos *del arte* personažas, su būdingu gergždžiančiu balsu ir šokčiojančia eiseną; prasčiokas, tinginys, nevėkšla.

Prieš 5237 *PARAZITAI* - iš antikinės komedijos į komediją *del arte* atkeliavę personažai: pataikūnai ir veltėdžiai, įsitaisę aukštuomenės ir turtingųjų namuose; šios kaukės išliko iki pat XVIII a.

Po 5294 ... *įvairūs poetai*. - Romantinės, įvairių siaubų kupinos literatūros satyra. Žodį Goethe suteikia vieninteliam Satyrininkui, kuris tenori pasakyti, „ko nieks girdėt nenori“. Gali būti, kad ši scena, kaip ir ankstesnė su Žvejais ir Paukščių gaudytojais, autoriaus liko neišplėtotą dėl laiko stokos, spaudžiant leidėjams. Kaip priešpriešą naujausiajai ultraromantinei mitologijai, kur „vietoje gražaus graikų

mitologijos turinio iškyla velniai, raganos ir vampyrai“ (Eckermannui, 1830 ko-vo 14), Goethe iš karto po to įveda klasikinės antikinės mitologijos personažus. Prieš 5299 *Nakties ir kapinių dainiai*... - turimi omeny „naujausios rūšies autoriai, kurie atsidėję tik didžiausiai bjaurasčiai“ (Dienoraštis, 1830 03 24), ir tai, kas senąjį Goethe nuo šių romantikų atstumia - „naktinės bažnyčios, šventoriai, kryžkelės <...>; bjaurus vampyrizmas su visomis jo pasekmėmis <...>; gana, tie visų šlykščiausi dalykai“.

5299 - 304 GRACIJOS - malonės, geradarystės ir dėkingumo deivės. Jų yra trys (vietoje čia pasirodančios *Hegemonės* Hesiodas mini Taliją), kadangi, anot Hedericho, viena malonę teikia, antroji priima, o trečioji vėl perduoda arba atlygina. 5305 - 44 PARKOS - antikinėje mitologijoje - likimo deivės, verpiančios žmogaus gyvenimo siūlą. Kлото siūlą verpia, Lachesė jį traukia, o Atropos nukerpa. Goethe sukeitė jų funkcijas.

5357 - 92 FURIJOS - antikinėje mitologijoje - grėsmingos keršto, bausmės ir kančios deivės; Alekto sukeldavusi karus, Tisifonė - epidemijas, o Megeira nešusi mirtį. Ir jų vaidmenys priderinti prie rūmų šventės - jos vaizduojamos ne grėsmingos, o itin patrauklios ir besirūpinančios tik rūmų meilės intrigomis.

5379 *Asmodėjas* - apokrifinėje biblinėje Tobijo (3, 8) knygoje vieną po kito nužudo septynis Saros vyrus „prieš tai, kai jie rengė sugulti“. Ankstesnėje persų mitologijoje - blogio dvasia, ipūtusi žmoguje „nedorovingos meilės ugnį“; viduramžiais simbolizavo demoną - santuokos griovėją.

5394 - 456 *Įžengsiančys dabar ne jūsų rango*. - Po luominių ir mitologinių karnavalo personažų dabar pirmą kartą pasirodo tikrai alegorinės figūros. Personažų grupė įkūnija valstybės ir visuomenės alegoriją. Dramblį galima suprasti kaip imperijos, galingos liaudies jėgos simbolį; *valdo jį mažyte lazdele* valstybės ĮSMINTIS; iš šonų... *surakintos* persekiojimo manijos užguita *Baimė* ir lygiai taip „nūdienos reikalavimus“ ignoruojanti, vien į utopinę ateitį orientuota *Viltis*; *aukštai ant nuogaros, ori* stovi pergalingoji *Viktorija*, veiklumo įsikūnijimas, *deivė polėkių visų*.

Prieš 5457 DZOILAS - TERSITAS - pagiežingo pavydo įsikūnijimas, dvigubas jo vardas sudarytas iš Atėnų retorius Dzoilo (III a. pr. Kr.), piktai kritikavusio Homero epus, ir „Iliados“ herojaus Tersito, rėksmingo keikūno, bjauriausio iš graikų kariuomenės vyrų, vardų. Kai kurių komentuotojų nuomone, po dviguba kauke slepiasi Mefistofelis, tačiau tekste tam nesama nuorodų, o Mefistofelis kiek vėliau pasirodo greta keturkinkio su *Godulio* kauke.

5520 JAUNUOLIS *važnyčiotojas* - alegorinis poezijos įsikūnijimas. Pradžioje, 1827 metų rankraštyje, Goethe jį buvo įvardijęs *Euforionu*, vėliau šio įvardijimo atsisakė. Tačiau Goethe Eckermannui 1829 m. gruodžio 20 d. laiške rašė: „Bet kas gi yra *Jaunuolis važnyčiotojas*? <...> Tai yra *Euforionas*!“ O į klausimą „Bet kaipgi galėtų šis <...> pasirodyti jau karnavale, jeigu jis gimsta tik trečia-me veiksmė?“ atsako: jis esantis „ne žmogiška, o tik *alegorinė* būtybė. Jame personifikuota *Poezija*, kuri nesisieja su jokių laiku, jokia vieta ir jokių asmeniu. Ta pati dvasia, kuri vėliau teiksis būti *Euforionu*, dabar pasirodo *Jaunuolio*

važnyčiototo pavidalu ir tuo ji panaši į šmėklą, kuri visą laiką yra visur ir gali apsireikšti kiekvieną valandą“.

5569 *Plutas* - gr. mitologijoje - turto dievas; čia taip pat: žemės gelmių ir joje slypinčių brangenybių globėjas. Jo svitą sudaro ir antikinės mitologijos figūros (faunai, satyrai, nimfos), ir viduramžių mitologijos personažai (gnomai). Goethe - Eckermannui 1829 12 29: „po Pluto kauke slepiasi Faustas, o po Godulio kauke - Mefistofelis“.

5574 *Toksai* *poetas*... - kaip imperatoriaus rūmai (ir alegorinį Jaunuolių vaizduojantis dvariškis) įsivaizduoja poetą: gebantis kurti rūmų poeziją (5578), šlovinančias giesmes ir panegirikas valdovui (5615 - 21).

5623 ...*esi dvasia manosios dvasios* - biblinis patosas, aliuzija į Pr 2, 23: „kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno“.

5626 ...*šiam vainikui*... - laurų vainikui (Italijoje jau nuo Antikos laikų, Vokietijoje nuo XIII a. būdavo rengiami imperatoriškieji „poetų vainikavimai“): Plutas valdoviškai paskelbia Jaunuolių važnyčiotąją „poeta laureatus“.

5628 - 29 *Tikresnio žodžio pasakyt neišmanau: /Tavim gėriuosi, mylimas sūnau.* - Dievui lygaus poza Plutas-Faustas atkartoja „balsą iš dangaus“ per Jėzaus krikštą Jordane: „Tū mano mylimasis Sūnus, tavimi aš gėriuosi“ (Mk 1, 11).

5804 *Didysis Panas veda mus.* - gr. mitologijoje Panas - miškų ir giraičių dievas, mėgstantis ramybę ir nerūpestingas. Čia Panas drauge su savo svita simbolizuoja visą būrį žmonių, skiriančių savo laiką vien pasilinksminimams, tuo metu kai pasauliui grasina katastrofos. Vėliau įvykstantis gaisras, kai kurių komentuatorių nuomone, traktuotinas kaip perspėjimas apie gresiančias revoliucijas, kylančias dėl valdančiųjų lengvabūdiškumo.

5805 *Nežino nieks, ką žinom mes...* - turima omeny, kad po *didžio Pano* kauke slepiasi imperatorius.

Prieš 5819 *FAUNAI* - rom. mitologijoje - gamtos dievybės, vaizduotos styrančiomis smailomis ausimis ir pasižyminčios geidulingu gašlumu, kaip ir vėliau pasirodantys satyrai.

Prieš 5840 *GNOMAI* - čia: pasirodo greta antikinės mitologijos figūrų, kadan gi šie maži šiaurietiški kalnų nykštukai siejami su požemių turtais: kaip *uolų chirurgai* jie siurbia metalų gyslas.

5859 *beprasmiškom žudynėm* - turima omeny karas.

5860 *įstatymų trijų* - tų iš Dešimties Dievo įsakymų, kurie susiję su *auksu* („ne-vok“, „negeisk moters artimo savo“) arba su *geležim* („nežudyk“).

5864 - 71 *Gentis laukinių milžinų...* - tipizuotos figūros: milžiniški girių žmonės iš liaudies sakmių ir viduramžių epų.

5873 - 74 *Tai Panas, tai/ Visa gamta...* - šio Arkadijos piemenų dievo ir gamtos demono, kuris jau Antikoje buvo laikomas „didžiuoju“, vardas klaidingai buvo kildinamas iš gr. *pan* - „visa“, kadangi jis esantis visa apimantis gamtos atvaizdas. Paną kaip „visą gamtą“ šlovinanti rūmų Nimfų choro giesmė kartu, su-prantama, taikoma ir imperatoriui, besislepiančiam po Pano kauke.

5902 *Tarsi trogloditai...* - pagal antikinius apibūdinimus, „trog(l)oditai“- olose gyvenančios tautos.

5907 ...*nuostabi versmė...* - Pluto-Fausto lobių skrynja.

5972 *Trenksim šiuo skeptu tvirtai...* - Plutas-Faustas yra perėmęs Heroldo lazda (žr. t.p. 5737 - 40), jo burtažodžiai igauna magišką galią.

5987 - 6172 **Pramogų sodas**

Mefistofelis pagaliau įveda Faustą į imperatoriaus aplinką, prasideda tiesioginis Fausto dalyvavimas valstybės reikaluose. Centrinis šios scenos momentas - popierinių pinigų įvedimas. Pirmąsyk popieriniai pinigai buvo įvesti 1716 metais Prancūzijoje, valdant Liudvikui XV. Neribotai leidžiami į apyvartą, jie greit nuvertėjo. Vėliau tas pats nutiko ir su Prancūzų revoliucijos popierinėmis asignacijomis bei vokiečių valstybių pinigais Napoleono karų laikotarpiu. Tinkamai nepadengtų popierinių pinigų leidimas sukėlė neigiamą požiūrį į juos, tad suprantama, kad ir Goethe popierinių pinigų įvedimą satyriškai vaizduoja kaip velnio pramaną.

5990 *Plūtonas* - antikinėje mitologijoje - požemių pasaulio dievas.

6007 ...*verpetas susisuks dailus...* - fantastinis Mefistofelio pasakojimas apie povandeninę karalystę paremtas Goethes optikos tyrinėjimais, išdėstytais jo „Spalvų mokslo“ didaktinėje dalyje.

6022 *nerėidės* - gr. jūrų dievybės, jūrų dievo Nerėjo dukterys.

6025 - 26 ...*Štai Tetidė/Pati naujam Pelėjui siūlo širdį* - Mefistofelis Neptūno karalystės paveikslė vaizduoja imperatorių kaip antrąjį Pelėją, netgi pranokstantį pirmąjį: gr. mitologijoje vieną iš nereidžių, *Tetidę*, kuri buvus ypatingo grožio ir kurios siekęs pats Jupiteris bei Neptūnas, karalius Pelėjas turėjęs pirmiausia užkariauti, tik tada vedė ir nuo jo ji pagimdė Achilą; tuo tarpu imperatoriui ji pati *siūlo širdį*.

6032 - 33 *Tiesiog iš tūkstančio vienos nakties?/Fantazija kone Šecherezados...* - turima omenyje pasakotojos Šecherezados iš arabų pasakų knygų „Tūkstantis ir viena naktis“ neišsenkančios istorijų atsargos.

6045 *landsknechtai* - samdomi kariai.

6162 *Tai ką, dvikoji šliužė, prisikelei?* - čia pasirodęs juokdarys tas pats, kuris pirmo veiksmo pradžioje parkrenta ir susitrenkia.

Prieš 6172 *SOLUS* (lot.) - vienas.

6173 - 6306 **Tamsi galerija**

6202 ...*herojų* - antikinių mitų pusdievių „didvyrių“; į jų gretą čia šiuo atveju įtraukiama ir Helena.

6209 *Pagonys tūno savo pragare...* - Mefistofelis atsisako iššaukti Heleną, nes ji

priklauso Antikos mitams, kurie jam nepavaldūs, kadangi jis - velnias iš kitos mitologijos.

6216 *Jos Motinos!* - Kad išsikviestų gražiosios Helenos dvasią, Faustas turi nusileisti į paslaptinę dievybių - Motinų - buveinę. Mitą apie Motinas mini Plutarchas, iš jo Goethe ir pasiskolino idėjas apie šias mitines būtybes, tačiau specialiai vaizduoja jas šiek tiek miglotai, todėl ir įvairūs „Fausto“ komentatoriai aiškina jas skirtingai. Jas galima traktuoti kaip visų reiškinių pirmavaizdį, fantastiškas deives, kuriančias idealius visa ko egzistuojančio vaizdinius.

6249 -50 *Kalbi kaip mistagogas...* - turimi omeny Eleusino misterijų žyniai, kurie paslaptiniais mistiniais ritualais įvesdindavo naujokus į misterijų kulto paslaptis.

6307 - 6376 *Skaisčiai apšviestos salės*

6336 *Panašų gydymą panašiu...* - užuomina į pagrindinį tuo metu madingos gydytojo Samuelio Hahnemann'o sukurtos homeopatijos teiginį „similia similibus curant“, kurį Mefistofelis čia parodijuoja. Goethe Hahnemanną yra ironiškai pavadinęs „naujasis Teofrastus Paracelsus“.

6377 - 6565 *Riterių salė*

Šiame epizode naudojama scena scenoje. Mefistofelis užima vietą suflerio būdelėje, kartkartėmis išlįsdamas, kad pasakytų savo komentarą.

6405 *Atlantas* - gr. mitologijoje - titanas, Prometėjo brolis, už maištą prieš dievus pasmerktas pečiais laikyti dangaus skliautą.

6409 - 14 *ARCHITEKTAS* - gotikine architektūra besizavintis romantikų amžininkas.

6420 *Kas neįmanoma, tuo verta patikėti.* - Aliuzija (Mefistofelio pasufleruota!) į viduramžių bažnytinio mąstytojo Tertuliano mokymą apie Kristaus mirtį ir prisikėlimą (*De carne Christi* V, 4): „Credibile est quia ineptum est; <...> certum est, quia impossibile“ („Tai yra tikėtina, kadangi beprotiška; <...> tikra, kadangi neįmanoma“).

6429 - 30 *Jūsų galvas gaubia/ Gyvybės vaizdiniai...* - čia (ir toliau) dėstoma idealistinė koncepcija, pagal kurią iš pradžių esą egzistavę nematerialūs daiktų ir esybių provaizdžiai, kurie vėliau magišku būdu įsikūniję į materialius daiktus ir kūnus. Taip pat teigiama, kad daiktai, kitados turėję būti, siekia išsaugoti savo egzistavimą. Remiantis panašiais teiginiais, kylančiais iš Platono idealizmo, buvo bandoma priskirti Goethe prie idealistų ir netgi prie mistikų (R. Steineris). Goethe naudoja šią koncepciją drauge su kitais fantastiniais vaizdiniais ir idėjomis, siekdamas grynai poetinių tikslų. Deivės Motinos įkūnija pirmines idėjas, kurias kūrybinė galia vėliau paverčia regimais vaizdais, kas toliau ir įvyksta

šioje scenoje, kai Faustas užkeikimu iššaukia Helenos ir Pario vaizdinius, vis dėlto nepaversdamas jų realiais.

6436 *Kinas ryžtingas magas išsikvies...* - čia Faustas kalba, matyt, apie save, „iššaukiantį“ Pario ir Helenos vaizdinius. Tačiau ankstesniame rankraščio variante vietoje „mago“ Goethe rašo ir „poetas“.

6447 *Nelyg giedotų šventykla visa...* - Goethes apibūdinimu, „architektūra yra nebyli muzika“.

6453 *O! Prasiskleidusios jaunystės lobis!* - Visas toliau einantis pokalbis, kurio metu damos žavisi, o vyrai stengiasi suniekindami Pario sukeltą įspūdį, turi ir ironišką potekstę, kadangi žiūrovai atsidadę iliuzijai ir meistriškai sukurtą Pario vaizdinį priima kaip gyvą realų žmogų. Lygiai tokią reakciją sukelia ir Helenos pasirodymas.

6459 *Iš tolo dvelkia piemeniu...* - kūdikis, paliktas ir tarp piemenų išaugęs, Trojos karaliaus Priamo sūnus, Idos kalne ganė bandą.

6470 *Bet čia spektaklis, mandagumo reikty.* - Pagal taisykles, ypač pranc. klasicistiniame teatre, aktoriai, nepriklausomai nuo vaidmens, privalėjo laikytis rūmų manierų.

6477 *ambrozija* - graikų dievų nemirtingumo maistas, taip pat „ypatingai maloniai kvepiantis tepalas“.

6483 *Nebent ugnies liežuvį kas regėtų!* - Kad galėtų skelbti Helenos grožį, jam tektų igyti tokių kalbos galių, kokias igavo apaštalai, kai jiems per Sekminių stebuklą „pasirodė tarsi ugnies liežuviai“ (Apd 2, 3).

6487 *Dar akys regi?...* - Nors gamtos jėgos sugrąžino Faustą į gyvenimą, tačiau jis liko vis dėlto tuščias, kol prieš jį neiškilo Helenos, idealaus grožio išikūnijimo, vaizdiny. Nuo šios akimirkos prasideda naujas Fausto egzistavimo etapas - jo tikėjimas grožiu tampa svarbiausiu dalyku gyvenime.

6509 *Tiesiog Endimionas ir Diana!* - turima omeny antikinis mitas apie Dianos (Goethes originale ji vadinama Luna), medžioklės ir mėnulio deivės, meilę žemiškam jaunuoliui, piemeniui Endimionui. Pagal legendą, kuri atkuriama ir scenoje, ji kasnakt palinkstanti virš į amžiną miegą nugrimzdusio mylimojo ir jį pabučiuojanti.

6528 *Bet brangenybė jau ne vieno paturėta...* - Helenos saktmės mini Tesėją, kuris ją pagrobė; jos vyrą Menelają; Parį, kuris ją išsigabeno į Troją; jo brolių Deifobą, kuris po Pario mirties pasiėmė ją į žmonas; vėl Menelają, kuris ją susigrąžino; Achilą, su kuriuo ji gyvenusi po jo mirties.

6530 *...vos tik suėjo dešimti...* - žt. Cheirono pasakojimą 7415 ir jos komentarą.

6537 - 38 *O ten skaičiau: žilus barzdočius Trojos/Jos grožis iš tiesų labai viliojęs...* - „Iliados“ 3 knygoje seniai, bokšte išvydę Gražiąją Heleną, pripažįsta, kad dėl tokios gražuolės verta kentėti ilgas karo negandas.

6553 *Tikrovės čia...* - Kalbėdamas apie dvi tikroves ir dvilypį pasaulį, Faustas išreiškia nuo šiol jį užvaldžiusią idėją - suderinti būtį ir grožį.

6560 *Fauste!* - lot. vocativus.

6560 - 61 *Applėbia ją/Galingai, viskas blėsta migloje.* - Faustas stengiasi sulaukyti regėjimą, kuris, deja, išsprūsta. Po to įvykstantis sprogimas turi simbolinę prasmę: Faustas pernelyg skuba užvaldyti grožį ir jam tai iš karto nepavyksta; kad jį pasiektų, būtina leisti subręsti grožio sampratai ir rasti formą jam įkūnyti (W. Emrichas).

ANTRAS VEIKSMAS

6566 - 6818 ANKŠTAS GOTIŠKAS KAMBARYS

Prieš 6592 *farfarelos* - pagal it. *farfalletta*, *farfallina* (mažas drugelis) ir iš jo kilusio *farfarello* (koboldas, velniūkštis). Dantės „Dieviškojoje komedijoje“ („Pragaras“ XXI, 122) minimas velniūkštis, vardu Farfarelas.

6592 ...*patrone*... - velnias buvo laikomas jo svitą sudarančių vabzdžių, žiurkių ir kt. smulkių kenkėjų globėju. Plg.: pirmojoje *Fausto kabineto* scenoje Faustas kreipiasi į Mefistofelį kaip į mūsų valdovą (Belzebubą).

6617 *principalas* - valdytojas, šeimininkas.

Prieš 6620 *FAMULAS* - mokslininko, profesoriaus padėjėjas, paprastai iš vyresniųjų studentų.

6627 *Antspaudus nuplėsti baigia.* - Famulas tarsi įsivaizduoja, lyg staiga smarkiai sudrebėjus žemei nuo antspaudu paženklinto Kristaus kapo būtų nuristas šalin akmuo (Mt 27, 66; 28,2).

6634 ...*Tavo vardas – Nikodemas?*.. *OREMUS* - Mefistofelis famulą pavadina vardu fariziejaus, kuris atėjo nakčia pas Jėzų ir kreipėsi: „niekas negalėtų padaryti tokių ženklų, kokius tu darai, jeigu Dievas nebūtų su juo“. Famulas, kurio vardas toks ir yra, kreipiasi į Mefistofelį kaip į dvasiškį ir kviečia ritualine formule (*Oremus* - melskimės) bendrai maldai.

6638 *Apkerpėjęs vynukas!* - to meto studentų žargonu - paskutinio (šeštojo) semestro studentas.

6649 ...*lyg šventas Petras*... - Vagneris - tarsi mokslo popiežius. Kaip Petras ir jo paveldėtojai „dangaus karalystės raktais“ žemėje ir danguje „suriša“ ir „atriša“ (Mt 16, 19), taip ir jis ex cathedra panaudoja savo profesoriškų „raktų“ galią. Prieš 6689 *BAKALAUROS* - nuo XIII a. galiojęs žemiausias akademinis laipsnis. XVI a. Vokietijos universitetuose bakalauro egzaminai būdavo laikomi filosofijos fakultete, o po to būdavo tęsiamos specialiosios studijos „aukštesniuose“ fakultetuose.

6704 *fuksas* - pirmų dviejų semestrų studentas.

6721 ...*Letos srovės drumstos*... - Leta gr. mitologijoje - užmaršties upė, viena iš pomirtinio požemių pasaulio upių; mirusiųjų dvasios, gerdamos iš jų vandenį, užmiršta savo žemiškąjį gyvenimą.

6729 *chrizalidė* - drugelio lėliukė.

6736 *Tik nevertėtų siekti absoliuto.* - Mefistofelis ironizuoja filosofų koncepcijas apie absoliutą, kaip aukščiausiąją daiktų esmę. Nuosekliai tęsiant šukuosenų raidą nuo surištos kasos, per modernią „švedišką“ trumpų plaukų madą, absoliutas „neriboto“, „visiško“ prasme turėtų reikšti pliką galvą. Tačiau sykiu *absoliutas* kaip Goethes laikų „idealistinės“ sistemos pagrindinė sąvoka reiškia nuo empirinės patirties nepriklausomą pažinimą.

6758 *Ta patirtis...* - Faktų suvokimu grįstas empiriškumas čia priešinamas aprioriniam pažinimui ar apskritai spekuliatyviai metafizikai.

6771 *Meluoja vokiečiai, kai būna mandagus.* - Goethe pokalbyje su kunigaikščiu Metternichu 1813 10 26: „Skoningumas yra eufemizmas (kadangi jis vengia grubumo, sušvelnindamas nusako nešvankybę). Vokiečiai neturi skonio, kadangi jie neturi eufemizmų ir yra pernelyg šiurkštūs. Jokia kalba negali būti ar tapti eufemistiška, išskyrus tą, kuria kalbama diplomatiškai.“

6782 *Štai mes pasaulio pusę užkariavom...* - kalbama veikiausiai apie studentiškojo jaunimo dalyvavimą 1813 metų išsivadavimo kare, negu apie pergalingą vokiškojo idealizmo plitimą, jam daugiau įtakos turėjo vis dėlto tie, kuriems buvo virš trisdešimtės.

6807 *Kai žmogui trisdešimt sukanka, / Jam metas tiesiai į kapus.* - Taip teigė pranc. filosofas C.A. Helvetius (1715-1771), panašią mintį 1806/1807 m. yra išsakęs Fichte.

6807 *...originale...* - Audros ir veržimosi laikais žodis „originalas“ buvo kartinė literatūrinio jaunimo savarankiško mąstymo ir kūrybos sąvoka. Paniekinantis šios sąvokos vertinimas Mefistofelio lūpose atitinka paties vėlyvojo Goethes sampratą: „Vadinamoji kūryba iš savęs paties paprastai pagimdo netikrus originalus ir manieristus“.

6819 - 7004 LABORATORIJA

Pagrindinis šios scenos įvykis - dirbtinio žmogaus - Homunkulo sukūrimas. Tai viena iš esminių viduramžių alchemijos idėjų, netikėtai įgaunanti naują prasmę šiuolaikinių mokslo bandymų fone (dirbtinio intelekto kūrimas, žmogaus klonavimas). Tokio dirbtinio žmogaus sukūrimo būdus išsamiai yra aprašęs žinomas alchemikas Paracelsus. Homunkulo paveikslas „Fauste“ sudėtingas ir paslaptingas. Viena iš galimų interpretacijų: Faustas ilgisi besąlygiškumo, būties, neribojamos erdvės ir laiko dėsnių, tuo tarpu Homunkulas trokšta sąlygotumo, gyvenimo, kūno, realaus egzistavimo realiaame pasaulyje.

6824 *fiola* - alchemikų naudotas stiklinis indas, retortos atmaina.

6826 *karbunkulas* - raudonasis rubinas, dažnai kaip spindėjimo, žerėjimo metafora.

6864 *Kristalizuotą padermę žmonių.* - Kai kurių komentuotojų nuomone, tai aliuzija į Loto žmoną, virtusią druskos stulpu, kai ji dairėsi atgal į degančią Sodomą ir Gomorą (Pr 19, 26), kadangi Mefistofelis tuo metu ten buvęs. Ta-

čiau čia veikiau remiamasi gr. mitologija, kur Persėjas, padedamas Medūzos galvos, Serifo karalių ir visą tos salos tautą paverčia akmenimis.

6867 *Galėsim iš lemties pasišaipyt...* - gebėjimai taps nebeprisklausomi nuo natūralaus poravimosi atsitiktinumų.

6885 ...*pusbroli...* - Homunkulas Mefistofelį, kaip ir vėliau Mefistofelis Homunkulą, pavadina „pusbroliu“, matyt, turėdamas omenį jų abiejų demonišką prigimtį. Antra vertus, šiame kontekste vok. *Vetter* („pusbrolis“) gali reikšti ir „krikštatėvį“.

6903 - 20 *Kaip gražu!...* - Homunkulo atpasakojamame sapne Faustui prieš akis iškyla sen. gr. mitas apie Spartos karaliaus Tindarėjo žmoną Leda, kurią suvėdžioja Dzeusas, iškūnijęs gulbino pavidalu. Faustas neatsitiktinai sapnuoja būtent šį sapną: Leda pagimdo dvynius - berniuką ir mergaitę Heleną, kurią svajoja susitikti Faustas.

6923 - 24 *Esi iš šiaurės, /Viduramžių migloj išaugęs...* - Homunkulas priešpriešina niūrią viduramžių mitologiją pagoniškoms Antikos legendoms. Tuo grindžiamas tolesnis Homunkulo ir Mefistofelio dialogas.

6940 - 41 *Valpurgijos naktis/Arėja klasikinė...* - Goethes sukurtas ir terminas, ir juo apibūdinamas reiškiny. Tai kartą per metus įvykstantis antikinių dvasių susibūrimas, savotiška priešprieša I dalies „romantinei“ Valpurgijos naktčiai, vykstančiai Brokene.

6952 *Penėjas* - upė Tesalijoje, Graikijoje.

6955 ...*Farsalo, ir senojo, ir naujo.* - Kalbama apie miestą Tesalijoje. Kadangi yra išlikę senojo miesto griuvėsiai, Homunkulas skiria naująjį ir senąjį Farsalą. Miestas buvo garsus tuo, kad čia įvyko lemiamas mūšis tarp Julijaus Cezario ir Pompėjaus (48 m. pr. Kr.), kurį laimėjo Cezaris. Homunkulas čia pasakoja apie būsimosios Valpurgijos nakties veiksmo vietą.

6956 - 57 *Neprašyk, kad veltis imčiau/! tironijos ir vergijos ginčą!* - Mefistofelis turi omenyje, kad begaliniai karai, kylantys dėl laisvės, senovės Romoje tepakeisdavo vienus diktatorius kitais: Marijų - Sula, Sulą - Pompėjum, Pompėjų - Cezariu. Čia galima įžvelgti ir Goethes užuominą į naujųjų laikų istoriją - Didžiosios prancūzų revoliucijos išsivaduojamuosius karus ir po to buvusius įvykius.

6961 *Asmodėjas* - Biblijos ir Talmudo demonas, piktoji dvasia. Žr. 5379.

6977 *Tad apie raganas Tesalijos užklaustas...* - Tesalija buvo laikoma raganavimo ir subtilaus ištvirtinimo kraštu, - tai paaiškina Mefistofelio reakciją į Homunkulo užuominą.

6994 *Gal rasim tašką ant tavosios i.* - Homunkulas turi omenį, kad jam, sukurtam kolboje, dar reikia „iš tikro gimti“, įgauti pilnavertį kūniškumą.

Prieš 7003 *ad spectatores* (lot.) - žiūrovams.

7005 - 8488 KLASIKINĖ VALPURGIJOS NAKTIS

Ši scena - „Fausto“ I dalies „romantinės“ Valpurgijos nakties paralelė. Ten Goethe remiasi liaudies padavimais apie raganų sambūrius, tuo tarpu klasikinė

Valpurgijos naktis - grynai Goethes vaizduotės kūrinys.

Fausto klajonės klasikinės Valpurgijos nakties metu turi simbolinę reikšmę. Faustas siekia susitikimo su aukščiausiojo grožio įsikūnijimu - Helena, tad jam tenka įveikti senųjų graikų fantazijos raidos pakopas. Faustas susiduria su trimis antikinės fantazijos vaizdinių raidos pakopomis. Žemiausioji pakopa - fantastinių būtybių vaizdiniai (grifai, sfingės, seirėnės). Vidurinėje pakopoje atsiranda pusdievių, pusiau žmonių (kentaurų), fantastinių miškų gyventojų (nimfų) paveikslai. Trečiojoje, aukščiausioje, pakopoje Faustas susiduria su žmogiškosios minties atstovais - filosofais Taliu ir Anaksogoru, siekiančiais pažinti pasaulio kilmę. Tik pereidamas šias tris pakopas Faustas pasirengia susitikimui su Helena, kurios paveikslas kūrinyje simbolizuoja kilniausiąją gyvenimo grožio ir dvasingumo dermę.

Prieš 7005 ERICHTO - viena iš Tesalijos raganų. Lukano poemoje „Farsalija“ ji išpranašauja Cezario pergalę prieš Pompėjų. Lukanas ir Dantė („Pragaras“, IX, 22) turimi omeny, kai minimi „vargani poetai“ (7007 - 08).

7020 - 21 ...*vėjų laisvės žiedlapiai išdraikomi/Ir laurai vainikuoja nugaletoją* - Pagal Lukano „De bello civili“, Pompėjus siekia respublikos pralaimėjimo, Cezaris - už būsimą imperiją.

7022 Magnus = Pompėjus.

7028 *Heleniškų sakmių pulkai...* - gausybė mitinių figūrų, kurias dabar susitikęs Faustas, Mefistofelis ir Homunkulas.

7031 - 33 *Štai mėnuo, nors ne pilnas.../...melsva/Šviesa išsklaido...* - Goethe „Fauste“ nuolatos naudojasi savo spalvų tyrinėjimais. Čia jis turi omeny, kad raudona ugnies spalva tamsios nakties fone mėnesienoje keičia savo atspalvį ir atrodo melsva. Kalbant apie „ne pilną mėnesį“ (pusmėnulį), galima pastebėti, kad klasikinėje Valpurgijos naktyje „nepilna“ yra visa: ne vien tikrosios pusiau būtybės - grifai (pusiau paukščiai, pusiau liūtai), sfinksai (pusiau žmonės, pusiau liūtai), sirenos (pusiau paukščiai, pusiau žmonės), Cheironas (pusiau arklis, pusiau žmogus), bet ir Homunkulas, kuris yra grynai dvasia ir dar tik laukia savo kūno; Faustas Helenoje taip pat ieško savo antrosios pusės (W. Binderis).

7035 *Ir keistas kūnas rutulio pavidalo?* - žerinti Homunkulo fiola Erichto atrodo kaip meteoras, nors kai kurie komentuotojai spėja čia esant dar vieną užuominą į brolių de Montgolfier oro balioną.

7077 *Ir stoviu kaip Antėjas*. - Prisilytėjęs Graikijos žemės, Faustas atgauna savo dvasios jėgas - kaip Antikos mitų milžinas Antėjas, kuris, prisiliedamas savo motinos, Žemės, įgauna neįveikiamų kūniškų galių.

[Penėjo aukštupy]

Prieš 7080 [Penėjo aukštupy] - Goethes rankraštyje ir pirmajame „Fausto“ leidime „Klasikinė Valpurgijos naktis“ yra vientisa scena. Čia ir vėliau laužtiniuose

skliaustuose palikti scenų pavadinimai yra savavališkas ir klaidinantis „Fausto“ leidėjo Ericho Schmidto įsikišimas, tradiciškai paliekamas daugelyje vėlesnių leidimų. Šiuo atveju jis ne tik pertraukia nuoseklų veiksmą, bet ir suardo glaudų ryšį tarp 7079 ir 7080 eilučių, kur Faustas ir Mefistofelis skirtingai charakterizuoja tą pačią veiksmo vietą.

7083 *Nešvankūs grifai, nepadorios sfingės...* - gr. mitologijoje sfingė - fantastinė sparnuota būtybė su liūto kūnu, moters galva ir krūtine bei gyvatės uodega; grifas - fantastinė būtybė su liūto arba vilko kūnu ir erelio galva bei sparnais.

7097 *Etimologiškai susiet gali...* - etimologiškai šie žodžiai, suprantama, nesisieja, tai tik aliteracija pagrįstos laisvos reikšmių asociacijos.

Prieš 7104 *SKRUZDĖLĖS milžiniško ūgio* - pagal Herodotą, didesnės nei lapės, savo požeminiuose statiniuose kaupusios aukso smiltis.

7106 *arimaspai* - pagal Herodotą, vienaakių skitų gentis, raiti plėšikai, pagrobę skruzdėlių auksą ir dėl jo kovoję su lobius saugančiais grifais.

7118 *Čia britų nėra?* - Siekdami suteikti geresnį išsilavinimą, anglų aristokratai ir turtuoliai savo mokslus baigusius sūnus išsiųsdavo pakeliauti po kontinentą. Goethes laikais jie būdavo dažni svečiai Graikijoje, be to, anglų turistai mėgo lankytis ir Veimare, kur stengdavosi susipažinti su Goethe.

7123 *OLD INIQUITY* (angl.) - Senasis Blogis, alegorinis anglų vėlyvųjų viduramžių pjesių - moralitė personažas, paprastai tapatinamas su velniu.

7131 *Geriau užmink man mįslę...* - kaip Tėbų sfinksas Oidipui.

7134 - 37 „*Ko reikia...*“ - Atspėjęs sfinkso mįslę, Mefistofelis apibūdintų savo paties esmę, savo dvigubą funkciją „pasaulio teatre“, dievų tėvo akivaizdoje.

7154 - 55 *...narsiausi/Pražuvo, jų giesmelių pasiklausę* - turimos omeny mitinės būtybės seirėnės, mergelės su žuvų uodegomis, kurių gražus dainavimas suviliodavo ir pražudydavo jūreivius. Antikos vaizduojamajame mene (skirtingai negu pas Homera) seirėnės vaizduojamos paukščių kūnais su mergelių galvomis.

7185 *Prieš jas Oidipas kitados stovėjo...* - pagal sen. gr. mitą, prie Tėbų įsikūręs sfinksas keliautojams užmindavęs mįslę: kas rytą vaikšto keturiomis, dieną - dviem, o vakare trimis kojomis? Neatspėjusįjį sfinksas nužudydavęs. Jaunasis Oidipas įminė mįslę: žmogus. Tada sfinksas puolęs nuo uolos į prarają ir užsimušęs.

7186 *Nuo jų išgelbėjo tik virvės Odiseja...* - Homero „Odisejoje“ Odisejas prisiriša prie laivo stiebo, kad galėtų klausytis seirėnių giesmių ir nepasiduotų pražūtingoms jų vilionėms, tuo tarpu jo jūrininkai užsilipdo ausis vašku.

7198 *Mūs paskutinė dar Heraklio nužudyta.* - Heraklis kovėsi su kitomis mitinėmis pabaisomis (stimfalidėmis, Lernos hidra), tačiau mito apie tai, kad Heraklis nužudęs sfinksus, nėra; tai Goethes išmonė.

7212 *Cheironas* - gr. mitologijoje - kentauras (pusiau arklis, pusiau žmogus); skirtingai nei kitos pusinės būtybės. garsėjo gerumu ir išmintimi. Jis buvo laikomas geru gydytoju, taip pat pedagogu, išauklėjusiu argonautus, Achilą, Heraklį ir kitus herojus.

7220 *stimfalidės* - mitiniai plėšrūs paukščiai plieninėmis plunksnomis, snapais ir

nagais, pavadinimą gavę nuo Stimfalo ežero Arkadijoje, kur jų buvusi begalinė gausybė. Jas įveikė Heraklis, čia vadinamas Alkidu, t. y. Alkėjo anūku.

7227 *Lemos hidros galvos* - pabaisa, gyvenusi Lemos pelkėse, turėjusi devynias galvas, kurių vidurinė buvusi nemirtinga ir tokia nuodinga, kad vien jos kvapas užmušdavęs žmogų. Ją įveikė Heraklis, nukapojęs visas galvas.

7235 - 38 *Tai lamijos, patvirtę mergės...* - sen. gr. liaudies tikėjimuose - klastingos moterys vampyrės, žavingos pažiūrėti ir godžios žmogaus kūno ir kraujo. Ožiakojai *satyrai* (taikant Mefistofeliui, kuris galėtų gardžiai pasismaginti) patys yra „velnio šmėkla“, ir „tokie nepadorūs ir gašlūs, kad prieš juos negali jaustis saugios nei nimfos, nei kita moteriška padermė“ (Hederichas).

7244 *Mes rodom saulei ir mėnuliui kelią* - Egipte buvo laikoma, kad sfinksai valdo laiko tėkmę.

[Penėjo žemupy]

Prieš 7249 *PENEJAS, tarp šaltinių ir NIMFŲ* - antrojo „Klasikinės Valpurgijos nakties“ epizodo scenovaizdis - Farsalo lyguma ir joje išsidriekęs Penėjo slėnis. Penėjas - upė, tačiau čia ji atlieka gyvo veikėjo vaidmenį.

7257 *Juk aš girdžiu, o ne vaidenas...* - dabar Faustas iš tikrųjų regi tai, ką anksčiau sapnavo (žr. Homunkulo žodžius 6904 - 20).

7329 *Filyros įžymus sūnau!* - Pagal legendą, kentaurą Cheironą Filyra pagimdė nuo dievo Saturno, apsireiškusio jai eržilo pavidalu.

7342 *Pačios Paladės liaupsinti neverta...* - Išminties deivė Atėnė Paladė „Odisejoje“ Mentorius pavidalu buvo priskirta mokyti Telemachą, tačiau jos auklėjimas nedavė naudos.

7365 - 66 *Kiekvienas argonautų vyrų/Savaip iš būrio išsiskyrė...* - Argonautai - sen. gr. herojai, „Argo“ laivu išplaukę į Kolchidę parsigabenti aukso vilnos. Cheirono kalboje toliau minimi kai kurie to plaukiojimo dalyviai: gražuoliai Dioskūrai - Helenos broliai dvyniai Kastoras ir Poluksas, Boreadai - šiaurės vėjo dievo Borėjo sūnūs - sparnuotieji Kalaidas ir Dzetas, argonautų vadovas Jasonas, garsusis dainius Orfėjas ir Linkėjas, laivo vairininkas, išsiskyręs ypatingu akylumu.

7384 *Nei Febo, nei Arėjo, anei Hermio...* - sen. gr. saulės ir karo dievų bei dievų pasiuntinio. Pusdievio Heraklio paveiksle Cheironas išvysta gyvą dieviškumą.

7389 - 90 *...savo broliui vyresniajam/Ir moterim gražiausiom nuolankus.* - Heraklis savanoriškai paklūsta giminaičiui (o ne broliui) Euristėjui ir jo valia atlieka savo garsiuosius 12 žygdarbių. Trejus metus Heraklis tarnavo indų valdovei Omfalai.

7391 - 92 *Nepagimdys jau kito tokio Gėja,/Olimpą Hebe nenuves...* - Gėja - „Žemė“, titanų motina, Hebe - į Olimpą pakelto Heraklio žmona.

7415 - *Kai Dioskūrai sesę savo...* - čia ir toliau atpasakojamos kelios iš daugybės legendų apie Spartos karalienės dukterį Puikiąją Heleną. Dešimties metų ji buvusi pagrobta Tesėjo, bet ją išvadavę Dioskūrai, broliai Kastoras ir Poluksas.

Toliau Faustas užsimena apie dar vieną Helenos legendinės biografijos epizodą: po mirties ji gyvenusi Leuko (pas Goethe - Ferų) saloje ir čia buvusi „Iliados“ herojaus Achilo žmona.

7451 *Pas Eskulapo dukterį, pas Manto...* - Aiškiaregio Teiresijo dukterį, Apolono žynę aiškiaregę Manto Goethe sąmoningai paverčia gydytojų dievo Eskulapo dukteria.

7466 *Čia Graikija su Roma galynėjos...* - 168 m. pr. Kr. mūšyje prie Pidnos Romos respublikos armija sumušė makedoniečių valdovo Persėjo kariuomenę.

7490 *Persefonė* - gr. mitologijoje - Dzeuso ir Demetros dukrė, kurią pagrobęs požemių valdovas Plutonas ir pavertęs ją savo sugulove bei uždraudęs jai bendrauti su žemės ir dangaus gyventojais. Tačiau ji sulaužiusi šį draudimą, leidama dainiui Orfėjui susirasti pragare žmoną Euridikę.

[Penėjo aukštupy]

Prieš 7519 *SEISMAS* - gr. *seismos* - žemės drebėjimas. Čia apibūdinamas jūrų dievas Poseidonas.

7532 - 34 ...*pražilęs senis, / Iš bangų iškelti sumanęs / Delo salą...* - turimas omeny mitas apie gražuolę Latoną, kuri pastojo nuo Dzeuso, tačiau pavydi Dzeuso žmona bandė sutrukdyti jai pagimdyti; tada jūrų dievas Poseidonas sukūrė Delo salą, kurioje pasislėpusi ji pagimdė Apoloną ir Afroditę.

7538 *Atlantas* - titanas, gr. mituose ant savo sprando laikęs dangaus skliautą.

7544 *kariatidė* - Antikos architektūroje - akmeninė sijas laikanti figūrinė konstrukcija, vėliau naudota Renesanso ir klasicizmo architektūroje.

7560 - 61 *Osa ir Pelionas* - aukšti kalnai netoli nuo Olimpo. Titanai bandė sukrauti Osą ir Pelioną, kad užliptų į dangų ir užpultų dievus.

7564 *Kepurę dvigubą Parnasui...* - Parnaso kalno viršūnėje gyveno mūzos ir dievai, ant vienos viršukalnės - Apolonas ir Artemidė, ant kitos - Dionisas.

Prieš 7606 *PIGMĖJAI* - antikinė karingų nykštukų tauta, gyvenusi pietų Okeano pakrantėje. „Iliadoje“ (III, 3 - 7) pasakojama, kad jie nuolatos konfliktavę su gervėmis.

Prieš 7622 *DAKTILIAI* - neūžaigos, mažesni už pigmėjus, garsėjantys kalvytės meno išmanymu. „Daktilis“ graikiškai reiškia „pirštas“. Iš tolesnio pasakojimo paaiškėja, kad jie vergauja pigmėjams.

Prieš 7644 *GENERALISIMAS* - pigmėjų kariuomenės vadas. Pavergtų (tačiau jau planuojančių sukilti) išgaunančių ir lydančių metalus skruzdžių ir daktilių aprūpinti šarvais ir ginklais, šie „vulkanistiniai“ nykštukai persekioja taikius garnius dėl jų plunksnų, kuriomis puošia savo šalmus.

Prieš 7660 *Ibiko gervės* - F. Schillerio baladės išpopuliarintoje antikinėje legendoje pasakojama, kad plėšikų žudomas poetas Ibikas (VI a. pr. Kr.) nusikaltimo liudininkais pasiūkęs praskrendančias gerves. Gervių pulkas atlėkęs į žventę, kurioje pasirodė ir plėšikai. Išvydę gerves, žudikai išsidavę. Goethe šias legendi-

nes gervės susieja su gervėmis iš mito apie pigmėjus. Įkūnydamos teisingo atpildo idėją, gervės kersėja už pigmėjų nužudytus garnius.

7680 - 82 *Žinai, kad Ilzė savo Ilzenšteine lauks...* - Regėdamas naujo kalno atsiradimą, Mefistofelis mini vietovės Harco kalnuose, Vokietijoje, aplink Bloksbergą - Ilzenšteiną, Heinrichshioję, Šnarcherklipeną ir Elendą, kur nesiranda nauji kalnai ir jis jaučiasi saugesnis.

Prieš 7732 *EMPUSA* - gr. šmėkla, fėja ar ragana, turinti tik vieną koją, arba abi, tačiau viena iš jų esanti geležinė arba su asilo kanopa. Be to, ji galinti pasiversti įvairiausiais pavidalais - augalais, karve, gyvate, muse ar dailia moterim.

7774 *lacerta* (lot.) - driežas, Goethes nesyk, ypač „Venecijietiškos epigramos“ vartojamas žodis, apibūdinantis lengvabūdę merginą.

Prieš 7811 *OREADĖ* - gr. mitolog. - kalnų nimfa. *Nuo senos uolos* - skirtingos nuo tų, kurias ką tik sukūrė Seismas.

7814 *Pindas* - kalnagūbris tarp Tesalijos ir Epyro Graikijoje.

Prieš 7851 ir 7853 *ANAKSAGORAS, TALIS* - skirtingu laiku, VI ir V a. pr. Kr. gyvenę graikų filosofai. Talis, laikęs, kad visa kyla iš vandens ir grįžta į jį, Goethes vaizduojamas kaip neptūnizmo atstovas. Jo oponentas Anaksagoras gina vulkanizmo idėjas. Goetbę domina ne tik natūrfilosofinis, bet ir socialinis problemos aspektas. Filosofų ginčo esmė - ar gyvybės raida esanti lėtos evoliucijos pasekmė, ar šuolių ir revoliucinių proveržių rezultatas.

7866 *Ajolo dujų gaivalingas tvaikas...* - Ajolas - gr. vėjų dievas, laikantis juos uždarytus uolų olose. Antikos gamtamokslininkų įsivaizdavimu, iš žemės gelmių olose ir plyšiuose susikaupusių vandenių ir oro susidaranti sprogiosios dujos.

7873 *mirmidonai* - tesaliečių tauta, pagal legendą (Ovidijaus „Metamorfozės“, VII), Ajakso prašymu sukurta iš skruzdžių (*myrmex* (lot.) - skruzdėlė). Čia - kaip ironiškas atsiradusiame kalne įsikuriančių skruzdžių apibūdinimas.

7905 *Diana, Luna ir Hekate!* - Mitologiniame Hedericho žodyne, kuriuo naudojosi Goethe, nurodoma, kad mėnulio dievybė turinti tris vardus: danguje - Luna, žemėje - Diana, pragare - Hekatė, arba Prozerpinė.

7929...*Aš čia jų šaukiausi!* - Istorinis Anaksagoras domėjosi į žemę krintančių meteorų teorija. Goethe čia suteikia jam stebuklingą galią sukelti akmenų, krintančių iš mėnulio, liūtį.

7946 *Mažiau tikek tais vaizdiniais!* - matyt, aliuzija į 1803 m. išleistą ir Goethes nagrinėtą J.A. de Luco knygą „Abrégé de principes et de faits concernats la cosmologie et la géologie“, kur sakoma: „Jei man kas pasakytų: „Bet aš mažiau tą akmenį, kai jis krito!“, aš atsakyčiau... : „Aš tikiu tuo, kadangi jūs tvirtinate tai matęs, tačiau netikėčiau, jei pats tai matyčiau“.

7947 *O tie bjaurybės...* - pigmėjai.

Prieš 7959 *DRIADĖ* - gr. mitolog. miškų ir medžių nimfa.

7967 *forkiadės* - gr. mitolog. Grajos, senos žilos moterys, senatvinės bjaurasties įsikūnijimas, pagal jų tėvą Forkiją dažnai vadintos forkiadėmis; jos trise turėjusios vieną akį ir vieną dantį, kuriais pakaitomis naudojusios.

7989 *Prieš Opę, Rėją...* - Iš Mefistofelio žodžių išeitų, kad kalbama apie dvi skirtingas būtybes, tuo tarpu Rėja - graikiškas, o Opė - lotyniškas vardai, žymintys seniausiąjai dievų dinastijai priklausiusią deivę, Saturno (Krono) žmoną ir Dzeuso motiną.

7990 *Net Parkas, seses jūsų ir Chaoso...* - Nors Parkos ir nėra Chaoso seserys, tačiau jos yra „gimusios iš tamsos“, taigi yra „nakties dukros“. Tuo tarpu forkiadžių kilmė iš tikrųjų yra kita. Apibūdindamas jas kaip Parkų ir Chaoso seseris, Mefistofelis pats siūlosi joms į tolimus giminaičius.

8029 *hermafroditas* - gr. mitolog. dvilytė būtybė. Hermio ir Afroditės sūnus maudęsis upokšnyje; jį pamačiusi nimfa įsimylėjusi jį ir ėmusi melsti dievų, kad jie amžiams sujungtų ją su jaunuoliu; dievai sujungė juos į pusiau vyrišką, pusiau moterišką būtybę. Kadangi Mefistofelis yra vyras, o forkiadės - moterys, antikinė prasme Mefistofelis, prisiimdamas jų išvaizdą, tampa mišria esybe.

Uolėtos Egėjo jūros įlankos

Klasikinės Valpurgijos nakties kulminacija ir pabaiga, jūrų ir stichijų šventės scena, kurioje pradingsta ne tik Faustas, bet ir Mefistofelis. Lieka tik Homunkulas, tačiau jis tarp antikinių dvasių jaučiasi kaip savas.

Prieš 8044 *NEREIDĖS ir TRITONAI* - gr. mitolog. nereidės - jūrų nimfos, 50 jūrų karaliaus Nerėjo ir Dorisės dukterų, kurioms priklauso ir gražiausioji iš jų Galatėja, grožiu prilygusi Venerai, taipogi gimusiai kriauklėje iš jūros putos; gr. legendose pagal motiną jos vadintos ir doridėmis. Jos gyvenusios požemio rūmuose, verpusios aukso rateliais, šokusios ir žaidusios tarp bangų bei gelbėjusios jūrininkams. Tritonai - vyriškosios jūrų dievybės, nuolatos lydinčios nereides (kaip žemėje satyrai nimfas).

8071 *Samotrakė* - svarbiausioji slapto vėlyvosios Antikos kabeirų kulto vieta.

8074 *kabeirai* - gr. mitolog. pusdieviai, nedidelio ūgio, tačiau labai stiprūs, tariai gyvenę Samotrakijos saloje, Egėjo jūroje. Antikos šaltiniuose duomenys apie juos gausūs, tačiau fragmentiški. Romantikos laikais, kilus susidomėjimui archaiskais vaizdiniais, mitais ir simboliais, dėmesys kabeirams buvo labai išaugęs. Dėl šio mito prasmės ir kilmės bei pačių kabeirų kiekio Goethes laikais diskutavo filologas F. Creuzeris ir filosofas F. Schellingas. „Klasikinėje Valpurgijos naktyje“ atgabenti kabeirai nekalba ir veiksme nedalyvauja, jų vaidmuo Homunkulo tapsme lieka neaiškus. Tačiau kaip paslaptingi vaisingumo demonai jie pritampa prie to, kas įvyksta „Klasikinės Valpurgijos nakties“ finale.

8082 *Vertėtų mums Nerėją aplankyti...* - Nerėjas - jūrų karalystės valdovas, jūrų dievas, dažnai minimas Homero, Euripido, Vergilijaus ir kt. Šlovintas už išmintį ir dažnai vadintas tiesiog „Seniu“. Neprielankumo žmonėms bruožus Goethe priskyrė jam savavališkai.

8110 *Kiek kartų Pari tėviškai įspėjau...* - Nerėjas turi omeny mitą apie Trojos

kara, kilusį dėl to, kad Trojos karalaitis Paris pagrobė Spartos karaliaus Menelajo žmoną Heleną.

8116 - 17 *Žlugimas Trojos - siaubą tos dienos/ Vėliau poetas amžiams apdaimuos.* - Trojos žlugimas aprašytas Homero „Iliadoje“.

8119 *Ilionas* - kitas Trojos pavadinimas.

8121 *Ereliams Pindo tapo nuostabia puota* - kalbama ne apie tikrus plėšriuosius paukščius ar graikų karius, o apie ant mūzų kalno Pindo įsikūrusius poetus.

8122 *Ulikšą irgi perspėjau...* - Tai, kad Nerėjas Ulikšą jo klajonėse perspėja apie susitikimą su Kiklopu - milžinu Polifemu, nuo kurio jam vargiai pavyksta išsigelbėti, ir su burtininke Kirke, kuri dalį jo bendražygių paverčia kiaulėmis, tačiau dievas Hermis vėliau juos atburia, - Goethes laisvai pramanyta.

8152 *Protėjas* - vienas svarbiausių jūrų dievų, senis, tarnavęs jūrų valdovui Poseidonui, gebėjęs mainyti savo išorinius pavidalus ir pasiversti įvairiais gyvūnais, be to, turėjęs pranašavimo dovaną. Kaip dievas, kuris nuolatos kinta, jis yra ir amžinai kintančios materijos įsikūnijimas, gimdantis vis naujas augalų ir gyvūnų rūšis, todėl Nerėjas ir pataria Homunkului kreiptis į jį.

8170 *Chelonės skydas – chelone, arba chelys (gr.) – vėžlys; pagal legendą, Hermis vėžliu paverė nimfą Chelonę. Milžiniško vėžlio skydą neredės ir tritonai panaudoja kaip kiautą gabendami kabeirus.*

8186 *Tris įkalbėjom atvykti...* - čia ir toliau Goethe pašiepia minėtą F. Creuzerio ir F. Schellingo ginčą apie kabeirus.

8220 *...drėbto molio puodai...* - F. Creuzeris rašo, kad finikiečiai kabeirus kaip namų ir laivų dievus laikydavę molinių, iš vidaus auksinių ąsočių ir didelių puodų pavidalu.

Prieš 8275 *RODO salos TELCHINAI* - seniausieji Rodo salos gyventojai, jūrų demonai, nukalę Neptūnui tridantį, taip pat lieję dievų stovyklas; čia atjojantys ant hipokampų (mitinių jūros arklių, turinčių žirgo kūną ir lenktas žuvų uodegas).

8285 *Helijo šviesos užlietys...* - Rodas buvo saulės dievui Helijui pašvęsta vieta. Helijas yra brolis Mėnulio deivės Lunos, kuri „Klasikinės Valpurgijos nakties“ metu viešpatauja, todėl ją „šlovina širdis kiekvieno“.

8341 *...balandžiai...* - Pafo saloje, Afroditės kulto šventykloje, būdavę auginami balandžiai, kurie esą tempę meilės deivės vežimą.

Prieš 8359 *PSILAI ir MARSAI* - mitinės Antikos tautos, gyvenusios Libijoje (psilai) bei sen. Italijoje (marsai), pagal Plinijų - ir Kipre. Garsėję kaip gyvačių kerėtojai, psilų balsas veikęs kaip stebuklingos žolelės.

8365 *...Kipridės vežimą.* - Kipro Veneros kriauklės važį.

8371 - 72 *Nei erelis, nei liūtas sparnuoti, / Nei mėnesio pusė, nei kryžius.* - Užuomina apie tai, kad Kipras nuolatos būdavo užkariaujamas įvairių tautų, įvedančių saloje savo valdžią ir tikėjimą: kryžius - riterių kryžiuočių simbolis, puse mėnuis - turkų herbo ženklas, erelis - Romos herbas, sparnuotas liūtas - Venecijos.

8470 *Jį pašaukė ten ilgesys begalinis...* - Homunkulas pasiekia savo tikslą, susi-

jungdamas su grožio įsikūnijimu Galatėja, sudauždamas savo kolbą į jos sostą. Tada jis susilieja su jūra ir pradeda savo laipsniškų metamorfozių kelią, vedantį visaverčio žmogaus link. Alegorijos prasmė tokia, kad aukščiausiojo žmogiškumo įmanoma pasiekti tik įsiliejant į visuotinę gyvybės srautą. Šia prasme Homunkulo lemtis simboliškai pakartoja Fausto kelią.

8479 *Tai Eroto liepsnos, tai pradmenys visko!* - Pagal Platoną, meilės dievas Erotas buvęs pirmasis iš dievų, atsiradęs iš pirmykščio chaoso, kitaip tariant, meilė aukščiausia platoniškąja prasme yra visos gyvybės pagrindas ir pradžia.

TREČIAS VEIKSMAS

Trečias „Fausto“ II dalies veiksmas, kurį pats Goethe dažnai vadino tiesiog „Helena“ - savotiškas klasikos ir romantikos lydinys, išsiskiria ne tik Antikos ir Viduramžių mitologijos personažų vaizdavimu, bet ir tuos personažus charakterizuojančiomis poetinės kalbos priemonėmis. Pradžioje vyrauja eilėdaros formos, perimtos iš antikinės dramos, vėliau, pasirodžius Faustui, vėl randasi rimuotos eilės ir, kas pažymėtina, Fausto veikiama ir Helena prabyla rimuota kalba.

8488 - 9126 PRIEŠAIS MENELAJO RŪMUS SPARTOJE

Spartos karalienė Helena su magijos pagalba prikeliamą tokiu metu, kuris atitinka jos sugrįžimą po Trojos žlugimo ir vėl išgyvena visa, ką tada patyrusi. Šios scenos metu Helena prisimena įvairius savo praėjusio gyvenimo epizodus, kaip ją aprašyti Homero „Iliadoje“.

8492 *Euras - Eurus* (lot.) - pietryčių vėjas.

8493 *Frygija* - kraštas Mažojoje Azijoje, kurio sostinė buvo Troja (Ilionas).

8497 *Tindarėjas* - Spartos karalius, Ledos vyras; iš tikrųjų nebuvo Helenos tėvas, kadangi Leda pagimdė Heleną nuo Dzeuso, suviliojusio ją pasivertus gulbinu. Klitaimnestra buvo tikra Tindarėjo duktė, dėl Dioskūrų - dvynių Kastoro ir Polukso - legendose nesutariama.

8511 *Šventykloj Kiteros...* - Kiteros saloje esančioje Afroditės šventykloje auką atnašaujančią Heleną išvydęs iš Frygijos kilęs Paris ją pagrobė ir išsigabeno į Troją.

8538 *Eurotas* - upė netoli Spartos.

8547 *Lakedaimonas* - gr. mitolog. - Dzeuso sūnus ir Spartos sutuoktinis; nuo jo vardą gavęs Euroto slėnis, o iškilęs miestas pavadintas Spartos vardu, pagal slėnio pavadinimą vadintas ir Lakedaimonu.

8653 ...*dievybės Stikso...* - požemių karalystės, per kurią teka Stikso upė, jėgos. Prieš 8697 FORKIADĖ - jos pavidalu pasirodo Mefistofelis.

- 8704 ...*Nesantaikos balsas*... - deivės Eridės, minimos Homero „Iliadoje“.
- 8762 *Orkas* - požemių karalystės dievas ir jo karalystė.
- 8772 *menadės* - ekstatiškosios menadės (bakchantės) buvo Dioniso (Bakcho) palydoje.
- 8812 *Erebas* - sutema, požemių karalystės dievas, visų laikų pradžioj gimęs iš Chaoso.
- 8813 *Skila* - gr. mitolog. - kitados labai graži moteris, Kirkės paversta jūrų pabaisa su šuns galvomis.
- 8817 *Teiresijas* - aklas žynys iš Tėbų, kuriam Dzeusas buvo skyręs dvylika žmogaus gyvenimo amžių, giliausios senatvės pavyzdys.
- 8818 *Orionas* - sen. Graikijoje senas moteris pašaipiai vadindavę legendinių būtybių žindvėmis; šiuo atveju minimas Orionas - mitinis pirmykščių laikų milžinas medžiotojas.
- 8819 *harpijos* - plėšrūs, nevalyvi demonai, paukščiai su merginų galvomis.
- 8846 *Gyvenime matei vien garbimtojus tu...* - čia ir toliau vėl išvardijamos legendinio Helenos gyvenimo meilės istorijos.
- 8872 *Bet, sako, dviem pavidalais gyvenus tu...* - Euripidas savo dramoje „Heleną“ mini vėlesnę legendą, esą Paris į Troją išsigabenęs tik Helenos atvaizdą, tuo tarpu ji pati dievų buvus perkelta į Egiptą.
- 8889 - 90 *trigalvis šuo* - Cerberis požemių pasaulyje.
- 8930 - 31 *Vaiduokliai!* - - - *Stovit lyg statulos iš alonens, /Drebą netekti dieny, kurios ne jūsų jau.* - Forkiadė - Mefistofelis primena, kad Helena ir jos palyda yra ne gyvos būtybės, o tik mirusiųjų šmėklos, kurios tačiau geba patirti jausmus, kaip ir realūs žmonės.
- 8996 *Taigetis* - kalnai Peloponeso pusiasalyje, skiriantys Lakoniką nuo Mesėnės. Pagrindinis kalnagūbris yra į vakarus nuo Spartos ir buvo iš jos matomas.
- 8999 - 9000 ...*gentis, /Kimeriškų naktų iš šiaurės atblokšta...* - turimi omeny Faustas ir jo vyrai. Jie kilę iš šiaurės; „kimerišku“ (iš lot. *cimmerius* - kimerų, tautos, gyvenusios prie Azovo jūros ir Kryme; *prk.* tamsiu) Goethe apibūdina „esantį toli šiaurėje“.
- 9004 *Per dvidešimtį metų daug ką padarai...* - Laiko nusakymas čia dažnai yra sąlyginio pobūdžio. Helenos paveikslas kildinamas iš gilios senovės (numanomas Trojos karo laikas - XII a. pr. Kr.). Faustas ir riteriai, įsikūrę pilyje, priskirtini kryžiaus žygių pabaigos epochai; Goethe, matyt, čia turi omeny vadinamąją Lotynų imperiją, Vakarų ir Šiaurės Europos riterių įkurtą Balkanuose ir egzistavusią nuo XIII iki XV a., kai ji buvo sutriuškinta turkų. Toliau užsimenama ir apie Graikijos nepriklausomybės kovas, vykusias XIX a. 3 dešimtmetyje.
- 9032 *Septynetas prie Tėbų...* - turimas omeny sen. gr. mitas apie tai, kaip karaliaus Oidipo sūnus Polinikas su šešetu sąjungininkų užpuolė Tėbus, norėdamas atimti sostą iš savo brolio Eteoklio; šis siužetas panaudotas Aischilo tragedijoje „Septynetas prieš Tėbus“.
- 9054 *Deifobas* - Priamo ir Hekabės sūnus, pagal padavimą po brolio Pario mir-

ties vedęs Heleną. Užmęs Troją, Menelajas jam gyvam nupjovęs ausis, rankas, kojas ir nosį ir tik po to nužudęs.

9115 - 16 *Hermis* - gr. dievas ir dievų pasiuntinys, palydėdavęs mirusiuosius į požemių karalystę; *aukso lazda* - jo skiriamasis ženklas.

9127 - 9573 Vidinis rūmų kiemas

Veikėjams nekeičiant buvimo vietos, pasikeičia scenovaizdis; taip išsaugomas antikinei tragedijai keliamas „vietos vienovės“ reikalavimas. Goethe pabrėždavo skirtumą tarp dviejų trečiojo veiksmo dalių. Eckermannui 1827 m. sausio 25 d. jis rašė: „Pirmajai daliai reikalingi geriausi aktoriai tragikai, o kitoje dalyje, operoje, vaidmenys turėtų būti paskirstyti geriausiems dainininkams ir dainininkėms...“ Taigi pirmoji dalis parašyta antikinės tragedijos dvasia, tuo tarpu antrąją Goethe įsivaizdavo kaip operą; Eckermannui jis netgi nurodė tokios operos pavyzdį - Mozarto „Užburtąjį fleitą“.

9135 ...*Pitonide*... - Helena apibendrintai kreipiasi į Forkiadę; gr. *Pytho* - Pita, sen. Delfų ir Parnaso apylinkės Fokidėje pavadinimas, lot. *pythonicus* - burty, magiškas; pranc. *pythoïsse* - žynė, aiškiaregė.

Prieš 9218 *LINKĖJAS* - paraidžiui „lūšiaakis“; taip vadinosi argonautų vairininkas. „Fausto“ II dalyje Goethe ne kartą suteikia veikėjams antikinius vardus (Euforionas, Filemonas, Baukidė). Čia pirmą kartą Helenos scenoje nuskamba rimuota kalba, neegzistavusi antikinėje poezijoje ir todėl nustebinanti Heleną (9367 - 71).

9423 *Girdit, kaip trimitai aidi...* - Kaip Menelajas kovojo prieš Troją, kad atgautų savo žmoną, taip ir dabar jis, tiksliau, jo šmėkla dėl to paties tikslo pakyla į žygį prieš Faustą. Pasakojime vėl kartojasi vardai ir pavadinimai, susiję su mitu apie Trojos karą.

9454 - 55 *Vos Pilo įlankon pasukom/Įau senio Nestoro nebėr...* - Pilas - pagrindinis Peloponeso pusiasalio uostas netoli Spartos, iš jo buvo kilęs išminčius Nestoras.

9466 *Germanas įlankas Korino...* - Čia ir toliau Faustas savo sąjungininkams riteriams išdalija įvairias Graikijos žemes, įgaliodamas saugoti jas nuo antpuolių.

9515 - 61 *Palaimingiausias iš kraštų...* - Faustas liaupsina Arkadiją, kuri nuo Vergilijaus („Bukolikos“) laikų buvo laikoma laimingo natūralaus gyvenimo sinonimu ir simboliu. Arkadija - sritis Peloponese netoli Spartos, jos gyventojai laikė save seniausiais Graikijos gyventojais, jiems buvo būdingas darbštumas, linksnumas, paprastumas ir taikingas būdas.

9558 - 59 *Čia Apoloną piemenys galėjo/Kaip lygų sau vaizduotis...* - Apolonas nužudęs kiklopus ir Dzeuso įsakymu už tai turėjęs metus tarnauti piemeniu pas Admetą Tesalijoje.

9565 ...*pirmam pasauliui*... - t.y. aukso amžiui. Po jo ejęs antrasis, sidabro, pas-kui - vario ir geležies (Ovidijus, „Metamorfozės“ I, 89-150).

Trečioji trečio veiksmo scena, Goethes rankraštyje neišskirta pavadinimu. Vėliau vienuose leidimuose ji buvo vadinama „Ūksminga giraitė“, kitur - tiesiog „Arkadija“.

9599 *Žvilgt - o ten iš moters glėbio strykteli guvus berniukas...* - Prasideda „Fausto“ II dalies „klasikinio ciklo“ baigiamasis epizodas. Iš Fausto ir Helenos santuokos gimęs berniukas Euforionas (antikiniame mite taip vadinamas Helenos ir Achilo sūnus) simbolizuoja klasikinio Antikos idealo susijungimą su šiuolaikine nepasitenkinimo ir ieškojimų dvasia. Goethes nuomone, to meto poetu, įkūnijančiu abi šias savybes, buvo Byronas (1788-1824). Goethe - Eckermannui: „Aš negalėjau pasirinkti kaip naujausiosios poezijos atstovo nieko kito, išskyrus jį. Juk jis yra neabejotinai didžiausias mūsų šimtmečio poetas. Ir galiausiai Byronas ne antikinis ir ne romantikas. Jis kaip pati dabartis; man reikėjo būtent tokio poeto. Be to, jis labai tiko pagal neramų būdą ir savo kovingus polėkius, kurie nulėmė jo žūtį Misolungyje“ (1827 liepos 5). Euforionas - Byrono asmenybės alegorija, kartu atspindinti nemažai jo biografijos epizodų.

9610 *Antėjas* - gr. mitolog. - milžinas, kuris įgaudavo neįveikiamos jėgos prisi-
lietęs prie žemės paviršiaus.

9643 *Maja* - nimfa, pagimdžiusi nuo Dzeuso dievą Hermį (Merkurijų). Toliau aprašomos jaunojo Hermio, kuris išvogdavęs iš dievų jų pagrindinius ginklus, išdaigos.

9824 *Žeme Pelopo...* - Peloponese.

9901 *Ikare! Ikare!* - Mitinis oreivis Ikaras pakilęs į orą su vaško sparnais, tačiau, jam artėjant prie saulės, jie ištirpę ir jis nukritęs ir žuvęs. Toliau remarkoje „žuvusiojo veidas primena pažįstamus bruožus“ turimas omeny Byronas.

9907 *Tu ne vienas!..* - gedulinga rauda, skirta daugiau ne Euforionui, o Byronui.

9916 *Aini protėvių aukštų...* - Lordas Byronas buvo kilęs iš kilmingos giminės, jo senelis buvo admiras.

9931 *Kam pavyks jį įgyvendinti?..* - Byronas mirė nesulaukęs išsivaduojamojo karo pabaigos. Goethei rašant šią sceną, Graikija vis dar buvo pavergta turkų.

9975 *asfodelės* - pievų augalai Viduržemio jūros kraštuose, lelijų rūšis. Homero, Hesiodo ir kt. rašytojų minimos kaip požemio pasaulio pievų augalai.

9992 *Ošim, gausim, mirguliuosim...* - Vienos iš choreidžių virsta medžių nimfomis driadėmis, kitos kalnų nimfomis oreadėmis, trečiosios - šaltinių ir vandenių nimfomis najadėmis, ketvirtosios - vynuogienojais.

10 007 *Meandras* - upė Mažajoje Azijoje.

10 033 *Silenas* - satyras, Bakcho augintojas ir palydovas, ateities pranašautojas - aptukęs, kumpanosis, plikas, nuolat girtas senis, jojantis ant asilo.

Po 10 038 *...jei tai bus reikalinga, epilogė pakomentuotų pjesę.* - Remarka liudija, kad Goethe galvojo pratęsti šią sceną, tačiau šio sumanymo neįvykdė.

KETVIRTAS VEIKSMAS

Ši, trumpiausia, „Fausto“ II dalies veiksmą, nors jis buvo sumanytas gerokai anksčiau, Goethe parašė paskutinįjį ir labai greitai - nuo 1831 gegužės iki liepos. Daugelis komentuotojų jį laiko „netobuliausiu“ ir „silpniausiu visame Fausto kūrinyje“: „Jis skubėjo kūrinių pabaigti ir ko gero mažai rūpinosi permelyg ilgai atsidėti detalių apmąstymui“ (Mayus, Staigeris).

Šiame veiksmė Faustas grįžta iš antikinio grožio pasaulio į savąjį viduramžių pasaulį, suvokęs, kad absoliutus pažinimo, meilės ir grožio idealas nepasiekiamas. Nepaisant to, jis sklidinas troškimo gyventi ir veikti, siekti - dabar jau ne dėl savęs, o kitų žmonių labui.

10 039 - 10 344 AUKŠTIKALNĖS

10 039 *Amžinoje vienvetėje skendinčios prarajos...* - vienas iš didžiųjų Fausto monologų, svarbių jo esmei suprasti, parašytas klasikine eilėdara, primenančia, kad Faustas grįžta iš Antikos pasaulio.

10 060 *Giliai širdy atgyja lobiai užmiršti...* - Faustas prisimena Gretchen.

Prieš 10 067 SEPTYNMYLIS BATAS - Mefistofelio pasirodymas su šia visiškai neantikine šiaurietišku pasakų „transporto priemone“ suteikia scenai beveik burleskišką pobūdį.

10 075 *Kai Viešpats Dievas - aš žinau, už ką...* - Mefistofelio pasakojimas apie angelų išvaramą remiasi Biblijos motyvais ir Miltono „Prarastu rojumi“. 2 Pt 2, 4 sakoma, kad „Dievas nepagailėjo puolusių angelų, bet nubloškė juos į tamsias pragaro bedugnes, kur laiko juos teismui“. Apie šio angelų išvaramo priežastį velnias, suprantama, tiksliai informuotas. Tuo tarpu „žmogiškajam protui tai lieka nepatiriama, kadangi mums Šventas Raštas apie tai nieko neatskleidžia“ (Zedleris).

10 093 - 94 *Ši paslaptis vieša, gerai slėpta, / Vėlai žmonijai tapo paskelbta.* - Laiške Efeziečiams 6, 12 rašoma: „Mes grumiamės ne su krauju ir kūnu, bet su kunigaikštystėmis, valdžiomis, šių tamsybių pasaulio valdovais ir dvasinėmis blogio jėgomis dangaus aukštesnėse“. Čia ir vėliau nuorodas į Bibliją Goethe paliko rankraštyje, matyt, norėdamas atkreipti skaitytojo dėmesį į papildomą intertekstualumą.

10 109 *Molochas* - Sen. Testamento amonitų ugnies dievybė; Miltono ir Klopstocko vaizduojamas kaip piktoji dvasia, gyvenanti kalnuose.

10 131 *Visas pasaulio karalystes, jų didybę*; MT 4, 8 - Evangelijos tekste pasakytas: „Velnias vėl paima jį į labai aukštą kalną ir rodydamas viso pasaulio karalystes bei jų didybę, taria: „Visa tai aš tau atiduosiu, jei parpuolęs pagarbinsi mane““.

10 136 *Aš išsirinkčiau sostinę...* - Kai kurių komentuotojų nuomone, omenyje turimas Paryžius: Mefistofelis bando sukelti Faustui troškimą tapti garbinamu žmogu-

mi didžiamie mieste. Kitų nuomone, Goethe aprašo savo vaikystės Frankfurta.
 10 158 - 59 ...*ant savos galvos/Pulkus maištautojų užtrauki.* - Pirma nuoroda į Fausto autokratinę, „absolūtistinę“ valdymo sampratą. To meto skaitytoji tokie žodžiai turėjo akivaizdžiai skatinti paplitusį įsivaizdavimą, kad maištas prieš „amžinąją tvarką“ kyla iš plačiųjų sluoksnių švietimo ir mokymo.
 10 176 *Sardanapalas* - paskutinis asirų karalius, gyvenęs prabangoje ir malonumuose. Apie jo žlugimą Byronas parašė dramą „Sardanapalas“ (1821), kurią paskyrė Goethei.
 10 285 *Lyg kunigo pamokslas.* - Faustas pastebi, kad Mefistofelio cituojami žodžiai atliepia Ps 85, 11, kad su Dievo pagalba žemėje vėl „teisumas ir ramybė bučiuosis“.
 10 320 ...*kalmų gentis?* - kalnų dvasias.
 10 321 *Peteris Skvencas* – vok. rašytojo A. Gryphijaus (1616-1664) komedijoje - amatininkas, surinkęs įvairaus plauko diletantų kompaniją ir repetuojantis Shakespeare'o „Vasarvidžio nakties sapną“.
 Prieš 10 323 TRYS GALIŪNAI - personažai, alegoriškai įkūnijantys prievartos ir karo jėgas. Kadangi tai pasaulis, kuris egzistavo visada, Goethe pasirenka senus biblinius tipus. Dovydo galiūnų sąrašė minimi 37 galiūnai. Pirmiausia išvardijamas galiūnų Trejetas, garsus dvikovos žygdarbiais - Jošėbas, Eleazaras ir Šama, kurie išgelbėjo besitraukiančius izraeliečius ir privertė sprukti filistinus. Goethes galiūnų vardai prasminiai: *Raufebold* (vok.) - mušeika, peštukas; *Habebald* (vok.) - griebk greitai; *Haltefest* (vok.) - laikyk tvirtai. Kaip jų bendrininkė ir pagalbininkė vėliau (10 783) pasirodo markitantė Aileboitė (*Eilebeute* (vok.) - skubėk grobio). Iz 8, 1 minimas simbolinis vardas „Maher-šalal-haš-baz“ („greitai [įmk] grobį - skubėk plėšti“) M. Lutherio vokiškame vertime pateikiamas kaip „Raubebald“ ir „Eilebeute“.
 10 327 - 28 *Dabar vaikai nuo mažumės/Šarvais ir riteryste kledi...* - ironiška užuomina į tuometinės publikos visuotinį žavėjimąsi feodaliniais viduramžiais idealizavusiais romantikų romanais ir spektakliais.

10 345 - 10 782 KALNO VIDURY

Prieš 10 345 TRABANTAI - imperatoriaus asmens sargybiniai.
 10 413 Į *žiedą taikytis galu rapyros...* - riterių pramoga: raitelis, jodamas visu greitumu, turėdavo pataikyti rapyra į žiedą.
 10 439 *Sabinų nekromantas, tas nursietis...* - Faustas, siekdamas nusišviesti, kad gelbėti imperatorių imasi velnias, prisistato su Mefistofeliu kaip pasiuntiniais mago, kuriam imperatorius dovanojęs gyvybę. Iš Nursijos Sabinų kalnuose kilęs nekromantas (burtininkas, bendravęs su mirusiųjų dvasiomis) Romoje buvęs nuteistas mirti. Goethe remiasi savo paties 1796-1797 metais išversta Benvenuto Cellinio autobiografija.
 Prieš 10 531 AILEBOITĖ - žr. koment. 10 323.

10 584 *Rūkų Sicilijos pakrantėj...* - turima omeny fata morgana, mirażai.
 10 596 *Liepsnelės žvitrės plazda, šoka* - vadinamosios „švento Elmo ugnys“, aprašytos jau Antikoje, audros metu esant aukštam oro elektriniam potencialui atsirandančios kalnų viršūnėse ir ant laivų stiebų.
 10 600 ...*Dioskūrų...* - čia turimas omeny Dvynių žvaigždynas, astrologų teigimu, palankus jūrininkams.
 10 625 *Įniršęs grifas bando prisigretinti* - turimas omeny ne antikinis grifas, bet heraldiniai viduramžių ženklai: erelis - imperatoriaus herbas, grifas - jo priešininko.
 10 664 *Štai ir varnai abudu mano...* - varnai buvo laikomi velnio „atributais“.
 10 707 *Lai ji tas bukas strampas saugo!* - Mefistofelis turi omeny kariuomenės vado skeptrą.

10 783 - 11 042 PRIEŠININKŲ IMPERATORIAUS PALAPINĖ

10 827 *Bet kontribucija yra/Gryniausia teisė ir dora.* - Kontribucija - „karo mokes-tis“, nugalėtojų uždedamas pralaimėjusiai šaliai. Habebaldo nuomone, tarp plėšimo ir kontribucijos jokio skirtumo nėra.
 10 849 *Mes nugalėjom, kad ir kas ką besakytų...* - Nuo čia iki scenos pabaigos Goethe pereina prie aleksandrino (šešiapėdžio jambo su gretutinėmis rimuoto-mis eilutėmis), kuriuo buvo rašomos prancūzų klasicistų ir jų sekėjų tragedijos ir komedijos. Naudodamas šią eilėdaros formą, Goethe pabrėžia nugalėtojų patoso dirbtinumą. Pažymėtina, kad šios eilutės iki scenos pabaigos buvo pas-kutiniosios, Goethes parašytos „Fauste“.
 10 871 ...*pareigom garbingom skirsiu jus...* - imperatorius čia atlieka aktą, turė-jusį tikrą istorinį pagrindą, kai Karolis IV „Aukso bule“ (1356) paskyrė septy-niems vokiečių kunigaikščiams paveldimus titulus, galiojusius 450 metų - iki Vokietijos imperijos pabaigos 1860 metais: feldmaršalo, pirmojo kamerhero, stalininko ir taurininko; kiti tapo Kelno, Mainco ir Tryro arkivyskupais.
 10 895 *Ir žiedus palaikyt...* - rankų plovimosi ceremonijos metu imperatorius nusiimdavo savo gausybę žiedų.
 10 921 *Venecijos stiklu ji žėri...* - Venecijos stiklas garsėjo ne tik savo plonumu ir meniška apdaila, jam buvo priskiriamos ir stebuklingos savybės: jis saugojęs nuo apgirtimo ir jame galima buvo aptikti nuodus, jei jie būdavę įmaišyti į gėrimą.
 11 035 - 36 ...*žmogystai dosniai vietą/Pakrantėj skyrei tu...* - čia pirmą kartą užsimenama apie tai, kad imperatorius kaip atlygį už pagalbą įvykdė Fausto troškimą ir skyrė jam jūros užlietą pakrantę.

PENKTAS VEIKSMAS

Šio veiksmo scenos parašytos skirtingu metu - pirmieji eskizai padaryti dar

esant gyvam F. Schilleriui (1759-1805), vėliau Goethe tęsė darbą jau 1825 - 1826 metais, o baigė paskutiniais savo gyvenimo mėnesiais.

Ketvirtąjo veiksmo pabaigą ir penktojo pradžią skiria didelis laiko tarpas. Faustas čia jau labai senas, Goethes žodžiais, pasakytas Eckermannui, penktame veiksmo jam šimtas metų (1831 birželio 6).

11 043 - 11 142 **ATVIRA VIETOVĖ**

Pirmajame penkto veiksmo epizode pasakojama apie senukus Baukidę ir Filemoną, kurių vardai ir charakteriai bei tarpusavio santykiai atitinka Ovidijaus „Metamorfozėse“, VIII, pasakojamos legendos personažus - sveringą senukų porą, priglobusią dievus Jupiterį ir Merkurijų.

11 143 - 11 287 **RŪMAI**

Prieš 11 143 *LINKĖJAS* - kaip ir III veiksmo, bokšto sargybinis čia irgi pavadintas Linkėju, kadangi jis atlieka tą pačią funkciją.

11 287 *Kaip su Naboto vynuogynais*. (1 KAR 21) - Pirmojoje Karalių knygoje pasakojama, kaip Samarijos karalius Ahabas norėjo užvaldyti Naboto vynuogyną, buvusį šalia jo rūmų. Kadangi Nabotas nesutiko jam parduoti ar iškeisti savo tėvų paveldo, Ahabo žmona Jezabelė be jo žinios su melagingų liudininkų pagalba apšmeižė jį, esą jis keikęs Dievą ir karalių, ir Nabotas buvo išvestas iš miesto ir užmuštas akmenimis, o jo vynuogynas atiteko Ahabui.

11 288 - 11 383 **Gili naktis**

11 384 - 11 510 **Vidurnaktis**

Alegorines Stokos, Skolos, Grauzaties ir Nedalios figūras Goethe perėmė iš Vergilijaus („Eneida“ VI, 273 - 281), kur Enėjas, leisdamasis į pragarą, sutinka panašius personažus. Jos taip pat dažnos viduramžių liturginėse dramose.

11 391 *Juk Graužčiai raktą skylutės gana* - pagal liaudies prietarus, tai viena iš įvairiausių magiškų jėgų, demonų ir dvasių įsibrovimo vietų.

11 420 *Taip, jei tiki balsu*. - Faustui jo dabartinėje situacijoje jau nebebaisūs kasdieniai rūpesčiai ir nesėkmės. Tačiau Grauzatis stengiasi įrodyti, kad jis paskubėjo patikėti tuo, jog niekas nebegali sutrikdyti jo ramybės. Faustas jį įveikia, jo dvasia nepalūžta ir po to, kai Grauzatis jį apakina. Verta pažymėti, kad ši tragedijos vieta siūlo daugybę traktuočių; tema „Faustas ir Grauzatis“ yra ne kartą nagrinėta įvairių literatūrologų.

11 511 - 11 603 Didelis kiemas priešais rūmus

Prieš 11 515 *LEMŪRAI* – rom. mitologijoje - naktinės piktosios mirusiųjų dvasios, gąsdinančios gyvuosius. Sen. Italijoje lemūrai būdavo vaizduojami ant antkapinių paminklų, tokius lemūrų atvaizdus Kumuose Goethe aprašo kūrinyje „Šokėjos kapas“.

11 531 *Kol jaunas - kupinas jėgų...* - Lemūrų daina – Shakespeare'o „Hamleto“ V veiksmo duobkasių dainos laisva parafrazė.

11 559 *Pelkynai, besidriekiantys šlaituos...* - finalinis Fausto monologas, sumuojantis visa, ką sukauptė jo protas: didžiausioji laimė - „stot laisvame krašte su laisva liaudim“.

11 581 - 82 *Tada akimirkšniui galėčiau tarti:/ Sustoki, tu toksai puikus!* - Fausto ir Mefistofelio dar I dalyje pasirašytų lažybų pabaiga, neduodanti aiškaus atsakymo, kas gi vis dėlto jas laimėjo; „juridiniu požiūriu“ įvairūs tyrinėtojai laikosi įvairių, kartais diametraliai priešingų nuomonių. Nors Mefistofelis neabejotinai laiko save laimėtoju, Fausto žodžiai lieka ištarti su išlyga. Vertėtų atsižvelgti ir į paties Goethes paaiškinimą laiške Schubarthui: „Mefistofelis turi šias lažybas tik pusiau laimėti...“, tačiau šie žodžiai rašyti dar 1820 metais, kai iki „Fausto“ pabaigos dar buvo toli.

11 604 - 11 843 Guldymas į karstą

Scena vaizduoja Mefistofelio ir dangiškųjų jėgų kovą dėl Fausto sielos. Asmeninis likimas tampa kosminiu įvykiu. Ankstesnėse legendos traktuotėse (išskyrus G.E. Lessingo) velniai nusineša Fausto sielą į pragarą. Goethe legendą apie Faustą baigia savaip.

11 604 *Kas niekam tikusius namus...* - lemūrų daina vėl susisieja su duobkasių daina iš „Hamleto“.

11 639 *Greičiau atvilkit pragaro nasrus.* - Viduramžių misterijų teatre pragaras būdavo rodomas kaip gigantiška velnio galva su ragais ir pražiotais nasrais, kuriuose liepsnodavo ugnis nusidėjėliams deginti. Šis aksesuaras būdavo naudojamas ir baroko epochos teatre, taip pat miniatiūriniu pavidalu - lėlių spektakliuose.

11 646 *Tarytum miestas gelmėje liepsnotų...* - įvaizdis iš Dantės „Dieviškosios komedijos“ („Pragaras“, VIII).

11 660 *Spamuota Psichė...* - turima omeny ne Kupidono (Amūro) mylimoji, o tiesiog siela; gr. *psyche* reiškė ir „sielą“, ir „peteliškę“; siela būdavo vaizduojama kaip drugelis arba figūra su drugelio sparnais.

11 691 *Net gėdingiausia...* - komentotojai įžvelgia įvairiausias aiškinimo galimybes: žmogaus nuopuolis, Kristaus nukryžiuavimas, šventųjų kentėjimai, netgi berniukų kastravimas bažnyčios chorams (pažodžiui suprantant - sunaikint žmogiškąją lygį).

11 701 *Rožės svaiginančios...* - rožės kaip meilės simbolis.

11 706 *Purpuras, žalumos...* - „Spalvų tyrinėjimuose“ Goethe, kalbėdamas apie jutiminį etinį spalvų poveikį, teigia, kad jas traktuojant kaip meno elementą, jos gali būti naudojamos aukščiausiems estetiniam tikslams pasiekti, ir kad „purpuras reikalauja žalumos ir atvirkščiai“ - tai viena kitą papildančios spalvos, apimančios „spalvų paletės visumą“.

11 745 *Visko, kas atima...* - Angelų choras, skelbdamas angelų žinią, kreipiasi ne į velnią, o į žemiškąją prigimtį. Pažymėtina, kad visame penktame veiksme personažai skelbia savo tiesas, o ne tiesiogiai kreipiasi vieni į kitus.

11 809 *...hyg Jobas, vienos votys...* - Biblijos pasakojime apie Jobą minima, kad, be kitų išbandymų, kurie jam teko, „išliko Jobą dvokiančiomis votimis nuo padų iki viršugalvio“ (Job 2, 7).

Prieš 11 825 *Jie kyla, sykiu nusinėsdami nemirtingąją Fausto esybę.* - Pakartojama prieš 11 934 eil., ši remarka jungia „Guldymo į karstą“ sceną su kita - „Kalnų tarpeklių“ scena.

11 844 - 12 111 KALNŲ TARPEKLIAI, MIŠKAS, LAUKAS

Finalinė tragedijos scena siejasi su „Prologu danguje“, kuriuo prasideda „Faustas“. Ten Dievo pokalbyje su Mefistofeliu keliamas klausimas apie žmogaus prigimtį. Čia, kai Faustas nueina visą gyvenimo kelią, pateikiama galutinė blogio ir gėrio jėgų ginčo išvada. Jau iš ankstesnės scenos aišku, kad Faustas išteisinamas, o jo asmenyje išteisinama ir visa žmonija. Finalinė scena - tai apoteozė. Goethe naudojasi krikščioniškaisiais įvaizdžiais, alegoriškai išaukštindamas žmogiškąsias vertybes, nepaisant visų jam būdingų trūkumų ir paklydimų.

Prieš 11 844 *ANACHORETAI* - atsiskyrėliai, pamaldieji ankstyvosios krikščionybės eremitai (vaizduojami vienoje iš Kampo Santo freskų Pizoje).

11 850 *Liūtų būrys romus...* - Liūtai nuo Viduramžių iki XVII a. buvo būdingi įsivaizduojamai pamaldžiųjų atsiskyrėlių aplinkos atributikai, jie pavaizduoti ir minėtoje freskoje.

Prieš 11 854 *PATER ECSTATICUS plevendamas aukštyn ir žemyn*(lot.) - „tėvas ekstazėje, susižavėjęs“ (ankstesniame rankraštyje dar Bruder - brolis). Apie ekstazės ir plevenimo (vadinamosios levitacijos) sąryšį Goethe užsimena „Itališkojoje kelionėje“, rašydamas apie šv. Pilypą Nerį.

Prieš 11 866 *PATER PROFUNDUS* (lot.) - „tėvas iš gelmių“ šaukiantis, įsikūręs žemutinėje kalno dalyje, - tai simboliškai reiškia, kad jis dar artimas žemiškajam gyvenimui ir savo apsisvalymui kaupiasi jėgų iš meilės gamtai.

Prieš 11 890 *PATER SERAPHICUS* (lot.) - „tėvas angelams artimas“ (serafimai - aukščiausieji angelai), įsikūręs aukščiau už ankstesnįjį, simbolizuoja aukštesnį dvasinio apsisvalymo laipsnį ir jau kontempliuoja angelų sielas.

Prieš 11 894 *PALAIMINTŲJŲ KŪDIKIŲ CHORAS* - pagal viduramžių prie-

tarus, kūdikiai, gimę vidurnaktį, tai yra tada, kai pasirodo vaiduokliai, mirštą. Tačiau kadangi mirdavę be nuodėmės, jie esantys tarpinėje padėty tarp žmonių ir angelų, tad patekdavę į dangų.

11 936 - 07 *Scriekit į akis manąsias/ Ir pažvelkit pro vyzdžius...* - Kai kurių katalikų teologų, taip pat mistiko Swedenborgo nuomone, mirusių kūdikių sielos žvelgia į pasaulį išmintingesniųjų būtybių akimis.

11 936 - 37 >*Kas siekė, stengės nuolatos, / Bus išganytas amžiams.* < - Eilutes išskiriantys ženklai rankraštyje pažymėti ne Goethes ranka, tačiau autoriaus likę nenubraukti. Daugelis „Fausto“ leidėjų ženklus traktavo kaip nuorodą eilutes išretinti. Tai atitiktų ir Goethes paaiškinimą Eckermannui apie šias eilutes 1831 birželio 6 dieną, esą jose „slypi Fausto išsigelbėjimo raktas. Pačiame Fauste tai vis kylanti ir grynėjanti veikla iki pačios gyvenimo pabaigos, o iš viršaus - jam į pagalbą ateinanti amžinoji meilė“.

11 954 - 55 *Nemielas teko nešulys - / Likučiai marūs...* - Faustas dar ne visiškai išsilaisvino iš savo žemiškų palaikų, jis jų neteks tik prisijungęs prie nekaltųjų kūdikių.

11 956 *Net jeigu asbestu pavirs...* - asbestas – minkštas, ugniai atsparus mineralas, paverčiamas pluoštu, būdavo naudojamas žymių asmenų palaikams išsaugoti. Čia, siejant su ugnies simbolika, maždaug: „ir net jeigu jį ilgam įdėtum į ugnį ir jį visiškai sudegintum, jis dar liktų žemiškas“.

Prieš 11 989 DOKTOR MARIANUS - rankraštyje iš pradžių „Pater Marianus“, šventasis, atsidedęs visų pirma Švč. Marijos garbinimui.

Prieš 12 032 MATER GLORIOSA (lot.) - „Šlovingoji Motina“, Dievo Motina, vienintelė iš visų tragedijos veikėjų ir personažų rankraštyje išskirta pabraukus dvigubu brūkšniu.

Prieš 12 037 MAGNA PECCATRIX (LK 7, 36) (lot.) - „didžioji nusidėjėlė“, aprašyta Luko evangelijos skirsnyje apie atgailaujančią nusidėjėlę. Pagal seną tradiciją gretinama su Marija Magdaliete.

Prieš 12 045 MULIER SAMARITANA (JN 4) (lot.) - „moteris samarietė“, kuri be santuokos gyveno su šeštu vyru ir kuriai Kristus, sutikęs ją prie šulinio, pažadėjo duosiąs jai vandens, kurį geriantis „nebetroks per amžius“, tai yra - tikrojo tikėjimo „vandens“.

Prieš 12 053 MARIA EGYPTIACA (ACTA SANCTORUM) (lot.) - Marija Egiptietė, krikščionių šventoji. Didžiajame lotyniškame šventųjų ir kankinių gyvenimų istorijų rinkinyje apie Egipto Mariją, kuri vertėsi prostitucija Aleksandrijoje ir kaip laivo kekšė atvyko į Šventąją žemę, pasakojama, kad nematoma jėga užtvėrusi jai įėjimą į Šventojo Kapo bažnyčią Jeruzalėje, tačiau ją ten įvedusi Mergelė Marija, po to ji 48 metams pasitraukusi į dykumą ir ten atgailavusi.

Prieš 12 069 UNA POENITENTIIUM (lot.) - „viena iš atgailautojų“.

Prieš 12 104 CHORUS MYSTICUS (lot.) - „mistinis choras“ (Goethes rankraštyje iš pradžių įrašyta *Chorus in excelsis* - choras aukštybėse, vėliau pakeista). *Chorus in excelsis* labiau nurodo, kad tai nežemiškų angelų giesmė, tuo

tarpu *Chorus mysticus* daugiau akcentuoja giesmės turinį, laikinumo ir amžinybės santykį. Goethes „mistika“ yra būtent tai, kad visa žemiška esą dieviškumo alegorija, simbolis.

12 104 - 05 *Tai, ką laikas paniekina -/Tiktai alegorija...* - tai yra visa, kas atskira ir konkrečiu, tėra atspindys, simbolis, netikslus aukščiausiojo prado, sudarančio gamtos esmę, analogas. Žmogus siekia patirti sunkiai patiriama, kadangi tai apsireiškia konkrečiais daiktais ir būtybėmis, o jos visuma lieka nepasiekiamo. Finalinis choras kartu padeda ir suvokti metodą, kuriuo remdamasis Goethe kūrė „Faustą“. Herojus tuo pat metu yra konkreti asmenybė, apibrėžto charakterio žmogus, ir drauge visos žmonijos simbolis. Goethe Fauste įkūnijo tai, ką laikė esmingiausiu žmoguje apskritai, kartu išsaugodamas gyvą herojaus individualybę.

12 110 *Moteriškuamas amžinas...* - „Amžinojo moteriškumo“ sąvoka, vainikuojanti „Faustą“, yra susilaukusi daugybės kritinių traktuočių. Nesigilinant į jas tebus tik paminėta, kad ją išskleidžia ir leidžia suformuluoti paskutiniosios scenos moteriškieji paveikslai. Meilė ir gailestingumas apvalo ir nuskaistina moteris ir taip priartina jas prie Mergelės Marijos, Goethes kūrinyje įkūnijančios moterišką skaistybę, visų nusidėjėlių užtarimą ir dovanojančios gyvybę. Amžinai moteriška įkūnija meilės jėgą, kuri nuolat atnaujiną gyvenimą ir išaukština žmogų.

Po 12 111 *Finis* (lot.) - pabaiga.

A.A. Jonynas